

**TEXT LITE  
WITHIN THE  
BOOK ONLY**

**brown**

**book**

**THE BOOK WAS  
DRENCHED**

UNIVERSAL  
LIBRARY

**OU\_200325**

UNIVERSAL  
LIBRARY

# ಅನುಗ್ರಹ.

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ.

ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನನಗೆ  
ತಿಲನಾತ್ರಾ ತಾಯ್ತನದ ಕೊರತೆ  
ಕಾಣಗೊಡದೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ

ನನ್ನ

ಪರಮ ಸ್ವಾಧ್ಯ

ತಂದೆಯವರ

ಅಡಿವಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ.

— ಅನುವಾದಕ.

ಗೋಕರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಪ್ರಕಟಣೆ.

# ಕಾಂಚನಮೃಗ

(ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ)

ಭಾಗ ೨.

ಅನುವಾದಕರು:

ಪಾಂ. ದಾ. ಶಹಾಣೆ.

೧೯೪೭.

ಬೆಲೆ ೧-೪-೦

ವರ್ಣಕುಟಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ  
ಗೋಕರ್ಣ.

ಸಂವಾದಕ ಗುಂಡಲ:

ಎನ್. ಡಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಎಂ ಏ  
ವಿ. ಜಿ. ಭಟ್ಟ, ಬಿ. ಏ  
ಕೆ. ಜಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಬಿ. ಏ.  
ಗೌರೀಶಂಕರ ಕಾಯಕಿಣಿ  
ಸು. ರಂ ಯಕ್ಕಂದಿ, ಬಿ ಏ, ಬಿ ಏ

CHECKED. 1951

953

CHECKED 1956

957

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಮ. ಗ. ಶೆಟ್ಟಿ,

ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ಗೋಕರ್ಣ.

ಇವು ಶ್ರೀ|| ಗಣಪತ ರಾಮರಾವ ವಾಸುದೇವ ಇವರಂದ  
ಕೊಮಟಾ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಿಂಟರ್‌ಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್, ಲವಾಡೆಡ್‌ದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿ  
ಶ್ರೀ|| ಮ. ಗ. ಶೆಟ್ಟಿ, ಗೌರವಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ಇವರಿಂದ  
ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

### ಪ್ರಕರಣ ೧೨.

ಈಗ ಸುಧಾಕರನ ಮುಂದಿಟ್ಟುದು ಎರಡೇ ಕೆಲಸ ಸುಧೆಗೆ ಕಲಿಸುವುದೆಂದ, ಗಂಗಧರನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸುವದಿನ್ನೆಂದ. ಗತಿಯ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಜಾನಕಿಯನ್ನು ನರವಾವು ವಕ್ಕಾಗಿ ಸುಧಾಕರನ ಮುಲೆ ಸುಧಯ. ಅತ್ತಿಗೆಯ ಕೋಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತಾದರೂ ಸುಧೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರಂತೆ ಆನನ ಮಾಡಿಗೆ ಕಳಿಸುವುದು. ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿವಾಯಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಗಂಗಧರನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಬೇಕೆಂದಿಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ದವಾಸಾಸ್ವರರು ತಮ್ಮ ಪರಿಚಿತನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆಮಾ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗಂಗಧರನಿಗೆ ಕೊಡುವಂತಹ ಕೆಲಸವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಸಿಲ್ಲ ಯನುವಿಗೆ ನಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವದು ಕಷ್ಟವಾಗತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಮುಸುರಿ ತಿಕ್ಕುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ದಾವಾಸಾಸ್ವರರು ಹೆಂಡತಿಯೂ ಕೆಲಸವಾಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸವೂ ಅವಳಿಗೇ ಹೊರೆಯಿತು.

ಸಾಲೆ ಮದುವಾಗಿ ಐದಾರು ದಿನ ಸಂದಿತೆ. ಸುಧಾಕರನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಬೇಕಾದ ಮಾರವ ರೆಯೂ ನಡಿಸಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದಾವಾಸಾಸ್ವರರು ಸುಧೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕಂಡು ಬಂದು 'ಜಾನಕಯ ಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆ' ಅಂದರು ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಬಂದು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ನಿಂತಳು.

"ನೋಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಕಡಿ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಒಂದಿದ್ದೇನು ಹೆಂಗಸರು ಎನಾದರೂ ಒಂದು ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರೋಗ ಗುಣಮಾಡುವ ಔಷಧದ ಜಾಹೀರಾತು ಓದಿದ್ದೇನೆ ಆದರೆ ಜನದ್ಭ್ರಷ್ಟಭಾವಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮದ್ದಿ. ಇರಲಿ. ಮಾಲಾ ಕಲಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧೆಯು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದ್ದಳಂತೆ. ಅವಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯವಳು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ರಾಮಾಯಣ ರಚಿಸಿಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಸುಧ ಸುಳಿಯವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳಂತೆ. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಇಷ್ಟ

ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಹೂಂ! ಅದಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಬಿಡಿ ನಾನು ಸುಧಾಕರ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಸಾಲೆಯೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಆಯಿ. ಅವರ ಸೇವೆಗೋಸ್ಕರವೇ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕಷ್ಟ ಪಡುವವರಾದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚವೇಕೆ? ಸುಧೆಯು ನನ್ನ ಕಂಠಯೋಗಿಣಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಂತೆ ತಿಳಿಯಿರಿ. ಸುಧಾಕರಾ, ಈಕೆ ರಾತ್ರಿ-ಅಪರಾತ್ರಿ ಯಾವಾಗ ಬಂದರೂ ನನಗೆ ಕೃಷ್ಣ ಕೆಡುಕೆನಿಸದು. ಅಮ್ಮನವರೂ ಒಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾರೆ ಆಲ್ತೆ ವಯಸ್ಸೂ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ನಿನುಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ."

ಸಾಧಾ ಸಾಹೇಬರ ಮಾತಿನ ರೀತಿ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ರುಚಿಸದಿದ್ದರೂ ಕುರೂಪಿಯ ಕೋಮಲ ಹೃದಯದಂತೆ ಅವರ ಮಾತು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅನಿಸಿತು.

"ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಮಧುಕರನುಕೆ ಓರಲಿಲ್ಲ "

"ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಅವರು ಕವಿಯಲ್ಲವೇ? " ಕವಿತೆ ಬರೆಯುವದಕ್ಕೆಂದು ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಿ ಎಂಟು ಘಂಟೆಗೆ ಎಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಬರುವಾಗ ಆಷ್ಟೇ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದಿದ್ದರು. ಈ ಕವಿತಾ ಬರೆಯುವ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಬಹಳ ತ್ರಾಸದಾಯಕ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ "

ಸುಧಾಕರ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕಲಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆತ್ತಿ ಇನ್ನು ಎಂಟು ದಿನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಧುಕರನು "ವನ ಬರೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಗುಂಗಾಗುವನೇ?" ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ

ತನ್ನ ಮಾತು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ರುಚಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಾಹಾಸಾಹೇಬರು "ನೀವು ಯಾರಿಗೋ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಿರಲ್ಲ." ಎಂದರು.

"ಅಹುದು, ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸಿಗುವಂತಿದೆಯೇ?"

"ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮನೆ ಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಆಳು ಬೇಕಾಗಿದೆಯಂತೆ."

“ಹಾಗಾದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಿ ನೋಡಿ.”

“ಓಹೋ, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸ- ಅವರ ಹುಡುಗಿಗೆ ಓದಿಸುವುದು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಆಗಬೇಕು.”

“ಸುಧಾಕರನಿಂದ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?”

“ಸುಧಾಕರನಂತೂ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದಾನೆ ಆದರೆ ರಾವಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಎನ್ನಿ ನೂಸ್ತರನು ಬೇಕಂತೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ತಿಂಗಳಾ ನೂರಾರು ರೂಪಾಯಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲಿ.”

“ನೋಡಿ, ಹುಚ್ಚನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ನಡೆದರೆ ಅವರಂತಹ ಜನು ಇನ್ನೂ ಬೃಹಿಲ್ಲ. ಸಾಲೆ ನಡೀಬೇಕು ಅಂತ ಇದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಹಣವಂತರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಮುಂಬಯಿಲ್ಲಿ ಸಾಲೆ ಬಗ್ಗೆ ಓಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ದೂರೇತಿದೆ. ನೀವು ಅವರ ಹುಡುಗಿಗೆ ಕಲಿಸಲು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಇನ್ನರಡು ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಸಾಲೆಗೊಂದು ಒಳ್ಳೆ ವ್ಯಾಯಾಮಸಾಲೆ ಕಟ್ಟಿಸೋಣ.”

ಸಾಲೆಯ ಉದ್ಘಾಟನೆ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂದೊಡನೆ ವಾರುಣಿಗೆ ಕಲಿಸಲು ಒಪ್ಪಿದ. ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸೆಳೆತವು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿರಬಹುದು. ವಾರುಣಿಯು “ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸಿರಿ”ಂದು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು.

+                      ×                      ×                      ×                      ×

ಸುಧಾಕರನು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಸುಧೆಯು ಬಂದುದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ಸಮಾಧಿಸ್ಥ ಸಾಧುವಿನೆಡೆಗೆ ಆದರದಿಂದ ನೋಡುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ



ಸುಧಾಕರನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು. “ಹಾ ಮುಗಿಯಿತವ್ವ” ಎಂದು ಸುಧಾಕರನು ಕೊನೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಮೈಮುರಿದುಕೊಂಡ

“ಬರೆದು ಮುಗಿಯಿತೇ ಗ್ರಂಥ” ಎಂದು ಸುಧೆಯು ಕೇಳಿದಳು. “ಹೊಂ, ಬೇಕಾದರೆ ಓದಿನೋಡಿ. ಒಮ್ಮೆ ಗುರುವಿನ ಅಕ್ಷರದ ಪಂಚಯ. ವಾದರೂ ಆದೀತು.” ಎಂದು ಸುಧಾಕರನು ಮೊದಲೊಮ್ಮೆ ಚಕಿತನಾದರೂ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನಿತ್ತ.

ಸುಧೆಯು ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಹತ್ತಿದಳು—

ಜಯಗಾಂವ

೧೭ ಜೂನ್ ೧೯೨೭

ನಿನಗೆ ಬರುವ ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ ಸತ್ಯಹಾಕಬಾರವೆಂದು ಬಯಸಿದ ಆದರೆ ಇಂದು ನನಗಾದ ಅನಂದದಲ್ಲಿ ವಾಲು ಕೊಡವಿದ್ದರೆ ಅರ್ಜೀರ್ಣವಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಸಾಲೆಯಿಂದ ಬಂದೂಡನೆಯೇ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಲಿರುವೆ.

“ನಮ್ಮ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಆಗರಕರ ಸ್ಮಾರಕದಿನವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ್ದೆವು. ನನ್ನದೇ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೆತ್ತು ಇನ್ನೂರು ಐವತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅತ್ಯದೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವ ಸಂಧಿ ಇಂದು ನನಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಹಳ್ಳಿಯ ಎರಡೂವರೆ ನೂರು ವಿಕಾಸೋನ್ಮುಖ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಟು ನಾನು ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಆ ಬಾಲಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆಗರಕರರು ತಾಯಿಗೆ ಬರೆದ “ಎಂ. ಏ. ಆದರೂ ಹಣದ ಬಿಸಿಲುಗುದುರಿಯನ್ನು ಬಯಸದೆ ಬಡವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಆಯುಷ್ಯ ಕಳೆಯುವನಿದ್ದೇನೆ.” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕುತ್ತಿಗೆ ಗದ್ದದವಾಯಿತು. ಆಗ ಹೆಡ್ ಮಾಸ್ಟರರು ಕರ ತಾಡನ ಮಾಡಿದರು ಇನ್ನೂರು ಐವತ್ತು ಹುಡುಗರ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಂದ ಕಿವಿ ಗಡಚಕ್ಕಿವವು. ನಾಳೆ ಈ ಕೈಗಳು ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಂಕಜಿಂದೆತ್ತಲು

ಎತ್ತಲು ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದು. ಆ ಮೂರು ವರುಷದ ಬುದ್ಧಿ ನೂರು ವರುಷವಲ್ಲವೇ?

ಮುಂದಿನ ಕೆಲವು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲಂತೂ ನನಗೆ ರೋಮಾಂಚನವಾಯಿತು. ಶಬ್ದಶಃ ಆದರ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆದರ ಭಾವವಿಷ್ಟು "ಆಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಿ. ಅಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿಸಿರಿ. ಹಸಿದವರಿಗೆ ಅನ್ನ ಇಕ್ಕೆ. ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವಾದೀತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಸ್ವರ್ಗ. ನೀವು ಯಾರ ಗುಲಾಮರೂ ಆಗಬೇಡಿರಿ. ಇದೇ ಅಗರಕರರು ಹೇಳಿದ ಶಿಕ್ಷಣವಿದೆ "

ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನಿತರ ಮಹಾವುರುಷರ ಸ್ಮಾರಕ ದಿನವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಗಾಜಿನ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ಬೀಳಲು ವಜ್ರದಂತೆ ಮಿಂಚಹತ್ತುತ್ತದೆ ಅಂದಬಳಿಕ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಗುಣಕಧನದ ಪಂಚಾಮ ಹುಡುಗರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಆಗದೆ ಹೋದೀತೇ?

ಕಷ್ಟಂ ಖಾತೆಯ ವೆನ್ಯನರ್ ಕಾತ್ರೆ ರಾವಸಾಹೇಬರೊಬ್ಬರು ಆಸ್ಥಾಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಪಾಪ! ಆತ ಅಗರಕರರ ಒಂದು ನಿಬಂಧವನ್ನಾದರೂ ಓದಿದ್ದನೋ ಇಲ್ಲವೋ! ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಓಲ್ಡ್‌ಫೋಕ್ಸ್ ಸಾಹೇಬರ ಕತೆಗಳನ್ನಷ್ಟು ಹೇಳಿದ. ಅದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗಷ್ಟು ಮನೋರಂಜನವಾಯಿತು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಪೊನ್ನುಳ್ಳವನೆ ಕುಲೀನಂ ಆಲ್ಲವೇ?

ಇದೀಗ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಕಲಿಸಹತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಓದಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದಿರುವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಕಾತ್ರೆಯವರ ವ.ಗಳು ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ತಂಗಿ. ಇದನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ನಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾತ್ರೆಯವರ ಮಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಾಲೆಗೊಂದು ವ್ಯಾಯಾಮಸಾಲೆಯಾಗಲಿದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ತಂಗಿ ಬಾಲವಿಧವೆ ಸುಧಾ."

ಹುಡುಗರ ಪೇಪರು ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವಷ್ಟು ವಿನೋದ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗದು. ಈಗಲೇ ಪತ್ರ ಸಾಕಷ್ಟು ಉದ್ದವಾಗಿದೆ. ಆದರ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬರೆಯುವೆ.

ಸರದಾರ ಗೃಹ ರಮಣಿಯ ಚಿಂತನದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಚ್ಚು ವೇಳೆ ಕಳೆಯಬೇಡ. ನಿನಗೆ ಅಮ್ಮನ ಆಶೀರ್ವಾದ.

ನಿನ್ನ ಬನೇ!  
ಸುಧಾಕರ

ಸುಧೆಯು ಪತ್ರವನ್ನೋದಿ ಸುಧಾಕರನ ಕೈಗತ್ತಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಂಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸುಧೆಯ ಅಶ್ರುಬಿಂದು ಕಂಡಿತು. "ಈ ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿ ಸುಧೆಯ ಸರ್ವಹೃದಯವಿದೆ." ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಆ ಬಿಂದುವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲು ಆತನ ಕೈ ಮುಂದಾಯಿತು. ಅವನ ಕೈಗೆ ಎನೂ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಅಶ್ರುಬಿಂದುವು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತಿದೆಯೆಂದು ಆತ ಭಾವಿಸಿದ.

ಪ್ರಕರಣ ೧೯.

ರಾವಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಮನಕಾಯಲು ಒಬ್ಬ ನೌಕರ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಮನೆ ಊರಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಜನವಸತಿಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಹಣವಿವಿಧವಾಗಿ ಭಯವಿವಿಧವೇ. ವಾರುಣಿಯನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟರೆಂದರೆ ಹೊಲ ಸು ಚಿಂದಿಯುಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮಾರುವ ಹೆಂಗಸರು ಅವಳಿಡೆಗೆ ಚಕಿತರಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಚೀಲದ ಫಾರದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡಲಾಗದಿದ್ದ ಕೂಲಿಯೂ ರಾವಸಾಹೇಬರ ದರ್ಶನದ ಸುಧಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಜನರ ವೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಮತ್ಸರ, ಮಿದಾದರೂಮೈತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿಹಚ್ಚಲು ಹಿಂಜರಿಯಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲೆಂಬ ಅಸ್ವಷ್ಟ ಸಂಶಯ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಬರಹತ್ತಿತು. ರಾವಸಾಹೇಬರ ಸಂಶಯ ನಿರಾಧಾರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವ ಹಾಗೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಣವಿವಿಧವನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವುದು ಕಠಿಣವೇ! ಅವಶ್ಯಾಗಿಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು

ಗಂಟ್ರಿಬಿಟ್ಟವೇ ತಡ ತ್ರೀನಿಷ್ಟ ಕ್ಷೇರಸಾಗರದ ತಳವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದನು. ಕುಬೇರನು ಹಿಮಾಲಯದ ಉತ್ತಂಗ ಶಿಖರವನ್ನೇರಿ ತನ್ನ ಅಲಕಾನ ಗರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.

ಗಂಗಾಧರನ ಒಗ್ಗೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುವವೆಂದರೂ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಜೀನವ ಸುತ್ತು ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಎಲ್ಲೆಯಾದರೂ ಹೆಂಡಕೂಡಿದ ರಾಯರಿಗೇ ಬಹುಹತ್ತಿದನಂದರೆ ಆತನ ತ್ರಸುವೆಲ್ಲ ನಿರರ್ಥಕವಾಗು ತ್ತು.

ಆದರ ಯಮುವಿನ ದೀನಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕಪ್ಪಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಗಂಗಾಧರನಿಗೆ ಜೀವನೋವಾಯ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡ ಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ರಾವಸಾಹೇಬರೂ ಕುಡುಕರೆಂಬುದು ಸುಧಾ ಕರನಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇತ್ತು. ರಾವಸಾಹೇಬರು ಅನೀತಿವಂತರಾದರೂ ಅವ ರ ಸುಖ ಸಂತೋಷ, ಮಾನ ಸನ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದಿರುವಾಗ ಗಂಗಾಧರನ ಅದೇ ಚಟಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಅನ್ನಾನ್ನಗತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸುಧಾಕರನ ಮನಸ್ಸೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ವಾಸಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನವ ಮೆರುಗುಕೊಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದೇನು ಪುಣ್ಯವಾಗಲಾರದು ರಾವಸಾಹೇ ಬರು ಒಡೆಯ, ಗಂಗಾಧರ ಸೇವಕ. ರಾವಸಾಹೇಬರು ಕೂಡಿದ ನಡು ವನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದರೆ ಗಂಗಾಧರನು ಅಮಲೇರಿ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳಬಹುದು

ಸಾಲೆಬಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಸುಧಾಕರ ಗಂಗಾಧರನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟ ಸುಮಾರು ಒಂದೂವರೆ ಮೈಲು ಕೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಜ್ಜೆದಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿದಂತೆ ಹಚ್ಚುಹಸುರಾಗಿ ತೋರುವ ಹೊಲ, ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲಿನ ಹಸಿಹುಲ್ಲನ್ನು ಅಡಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಗಿಡ್ಡತಂಗಿನ ಮರವು ತನ್ನ ಗರಿ ಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಮುಂಚೆ ಮಾಡಿದ ಕೈ, ಗುಂಜಾರವದಂತೆ ಭಾಸಿಸುವ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೆ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡು, ಪಕ್ಷಿಗಳ ವಿವಿಧ ಹಾಗೂ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಸ್ವರ, ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಮನಸಿವವನಂತೆ ಕಂಡು ಈವಾಗ ಸೌಮ್ಯ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಅಂಬರ-ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು

ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ತಾನು ಗಂಗಾಧರನ ಕೇರಿಯ ಬಳಿ  
ಆತ್ಮಲ್ಪ ಆವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಂತೆ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು

ಗಂಗಾಧರನ ಮನೆಯಿದ್ದ ಕೇರಿಯಿಂದರೆ ಮೂರ್ತಿಮಂತ ಬಡತನದ  
ಮಕ್ಕಳಯೇ ಆಗಿತ್ತು. "ಕಲ್ಲು ಹೃದಯದಂತೆ ಕಲ್ಲು ಮನೆಯ  
ಹಕ್ಕು ಸಹ ತ್ರೀಮಂತರದೇ ಎ೦ದು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ  
ಎನೋ ಆ ಕೂಲಿಕಂಬಳಿಯವರ ಮನೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಹುಲ್ಲಿನ  
ದಿವ್ವವು. ಒಂದು ಮನೆಯ ನೆಲಕ್ಕೆ ತೇವು ಬಂದವಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದ  
ರ ಮಗ್ಗಲು ಗೋಡೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಯಾ  
ಳುತ್ತಿತ್ತು, ಒಂದೆಡೆ ಹುಡುಗರು ಬರಿವೈಯಿಂದ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಂ  
ದೆಡೆ ಕಸಬರಿಗೆಗೋಸ್ಕರ ಒಬ್ಬ ಹಸಿಮಡಲಿನಕಡ್ಡಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಮ  
ಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆಯೇ ನೀರು ಕಾಸುವ ಹಂಡೆ" ಹರಕುಚಾಸೆಯೇ ರತ್ನಗಂ  
ಬಳಿ. ದುಪ್ಪಟ್ಟಿಯೇ ಉಣ್ಣೆಯಶಾಲು. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಮಣಿಯೇ ಅವರಗ್ಯಾಸು.  
ಟೊಂಕದಲ್ಲಿಯ ಗಡುತರ ಉಡದಾರದ ಆಧಾರದಿಂದ ಬಿಗಿದ ಲಂಗೋ  
ಟಿಯೇ ಅವರ ಉಡುಪು, ಹೆಂಗಸರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿತ್ತಾಳಿಯ ಬಳಿ. ಮೂ  
ಗಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ರೂಪಾಯಿಯೂ ಬೀಳದ ಮೂಗಬಟ್ಟು ಈ ಜನರು  
ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಕಾದು, ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ತೊಯ್ದು, ಹೊಲವಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವದ  
ರಿಂದಲೇ ದಾದಾಸಾಹೇಬರಂಧವರು ಆರಾಮಖುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ  
ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೋದಲು ಅನುವಾಗುತ್ತಿದೆ ಮಧುಕರನಿಗೆ ಸಿಗರೇಟು ಸೇ  
ದುತ್ತ ಕಾವ್ಯರಚಿಸಲು ಬರುತ್ತಿದೆ. ವಾರುಣಿಯ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಆಭರಣ,  
ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಎರಡಂತಸ್ತಿನ ಮನೆ—ಮಧುಕರನ ಎರಡನೇ ವ  
ರ್ಗದ ರೈಲು ಪ್ರವಾಸ ಇವೆಲ್ಲ ನಿಂತುದು ಯಾತರ ಮೇಲೆ? ಈ ಬಡವರ  
ಜೀವನ ಮೇಲೆ ದುಡಿಯದವರಿಗೆ ಉದ್ಯಾನ, ದುಡಿದವರಿಗೆ ಸ್ಮಶಾನ.  
ಹೀಗೇಕೆ ಆಗಬೇಕು" ಅಜ್ಜನ .... ಜನರ ಅಜ್ಜನವೇ ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ  
ಕಾರಣ.

ನನ್ನ ಶ್ರಮದಿಂದ ಈ ಬಡಹುಡುಗರು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಬಹುದು  
ಒಂದೇ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಗುಡಿಸಲು ಹೋಗಿ ಮಂಗಳೂರ ಹಂಚಿ

ನ ಮನೆಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದು. ಗಂಜಿಗೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲದ ಜನರ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಳಿಗೆ ತುಪ್ಪ..... ಬೀಳದಿದ್ದರೂ ಚಟ್ಟಿ ಭಕ್ತಿಯಾದರೂ ಬೀಳಬಹುದು. ಇದೇ ವಿಚಾರದಿಂದ ಮುಂದುವರಿದ ಗಂಗಾಧರನ ಮನೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು.

ಗಂಗಾಧರನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರೊಕ್ಕಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಾಟ ನಡೆಸಿದ್ದ. ಆತನಿಗೆ ಗಡಂಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಹಣಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸುಧಾಕರನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಯಮುಳ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ರೊಕ್ಕವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಗಂಗಾಧರನು ಓಡಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ. ಆತನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾದೀತೆಂದು ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನಾಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಕೂಡ್ರಲಿ ಯಮಿಯು ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಕು ಚಾಸೆ ಹಾಸಿದಳು. ಆಕೆ ಕಣ್ಣೊರಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಗಂಗಾಧರನಿಗೆ ಮನೆ ಹೊದಿಸುವದರಿಂದ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ರೊಕ್ಕ, ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಗೆ, ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತನ ರೀತಿ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಆತನಿಗೆ ಅತೀವ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. ಆದರೂ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮನೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಗಂಡನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು ಹೇಳಿ ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಂಗವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸದಿರಲು ಸೂಚಿಸಿದನು.

ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಿದ್ದ ಯಮಿಯ ಮಾವ ಬಂದ. ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ಆರವತ್ತು ಇತ್ತು. ಒಂದು ಲಂಗೋಟಿಯ ಹೊರೆತು ಇನ್ನುಳು ವಸ್ತ್ರವೂ ಆತನ ಮೈಮೇಲಿರಲಿಲ್ಲ. " ಇಂದಿಗೆ ಐವತ್ತುವರ್ಷ ಕಾಯಕಷ್ಟ ಮಾಡಿ ಬೆವರಿಳಿಸಿದೆ. ಆದರೂ ಬಟ್ಟೆಗೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲ, ವಿಲಾಸದ ಒಡವೆಗಳಂತೂ ದೂರ ಉಳಿಯಿತು. ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಪದಾರ್ಥಗಳು ದೊರೆವುದಕ್ಕೂ ಆತ ಯಾತನೆ ಪಡಬೇಕು ರಾವಸಾಹೇಬನಂತೆ ಅನೀತಿವಂತನಾಗಲಿ, ಆಲಸಿಯಾಗಲಿ ಆಗಿರಲಾರ. ಹಾಗಾದರೆ ಆತನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪ ವೆಂತಹದು" ಎಂದು ಸುಧಾಕರನು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದ.

ಮುದುಕನು ತನ್ನ ಕತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೋಡಿಕೊಂಡ. “ಹತ್ತು ವರ್ಷ ದ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಬೆಳೆಯುಳ್ಳ ಹೊಲದ ಮೂಲಕ ಇದ್ದ ಸುಸ್ಥಿತಿ, ಗಂಗಾ ಧರನು ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಮಲಗಿದಾಗ ಕರೆಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೈದ್ಯ, ತಾನು ಆಮಲಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ವಂಚಿಸಿ ಹೊಲ ಎತ್ತಿಹಾಕಿದುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಇಂದಿನ ದೈನ್ಯಜೀವನ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಆ ಮುದುಕನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಗಳಗಳನೆ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜಗನ್ನಾಥನೂ ಬಂದ ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಸ್ಪೀಟಿನ ವಸ್ತು ಇತ್ತು. ಸುಧಾಕರನನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದಲು ಮಾಡಿದ ಯತ್ನವೆಲ್ಲ ನಿರರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಸುಧಾಕರನು ಇಸ್ಪೀಟಿನ ವಸ್ತುನ್ನು ಗಂಗಾಧರನ ಕಡೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಇಸ್ಪೀಟು ನೋಡಿ ದೊಡನೆಯೇ ಜಗನ್ನಾಥನ ನಡತಿ ಕಣ್ಣು ದುರು ಕಟ್ಟಿತು.

ಏಳನೇಯತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನವಾಸು ಆದುದರಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ. ಆತನ ಬಸುರಿ ಪಹೋದರಿ ಮುಸುರಿ ತಿಕ್ಕುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಇತರರು ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ವೇಳೆಕಳೆಯುವದು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ನಿಷ್ಕಾರ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇಸ್ಪೀಟಿನ ರಾಜಾರಾಣೆಯರು ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ನೆರವಾದರು. ಫೀಯ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಜಗನ್ನಾಥನು ಸಾಲೆಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾದೊಡನೆ “ನಾನು ಫೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾವು ಸಾಲೆಗೆ ಬಾ” ಎಂದು ಸುಧಾಕರನು ಆಶ್ವಾಸವನ್ನಿತ್ತ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗಂಗಾಧರನಿಗೆ ರಾವಸಾಹೇಬರ ನೌಕರಿಯ ವಿಷಯ ನನಪು ಮಾಡಲು ಹೇಳಿ ಮನೆಯ ದಾರಿಹಿಡಿದ.

ಈಗ ನೋಡಲು ಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಗರದಂದೆಯಿಂದ ಮಳಲಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಸಮುದ್ರದ ತಂಪು ಹವೆಯಿಂದ ವಿಚಾರದಿಂದ ಕಾದ ತಲೆಯು ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದಂತೆ ಸಾವಿರಾರು ಮಗ್ಗು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಗಿರಣಿಯ ಸಪ್ನ

ಈದಂತಿ ಸಪ್ತಕ ಕೇಳಿಸಹತ್ತಿತು. ರೇವಿಯ ಕಣಗಳು ವಾಯು ಲಹರಿ ಯೊಡನೆ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ದೂರದಿಂದ ತೋರುವ ಧಡದಮೇಲಿನ ನೋರೆಯ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕಡೆಯಲು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುವ ಬೆನ್ನೆಯಂತೆ ಭಾಸಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಧಾಕರನು ಎದುರಿಗೆ ನೋಡಿದ ಅಡೊಂದು ನೀರಿನ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವಾಗಿತ್ತು. ಶಾಯಿಯ ಸ್ತೀಮದಂತೆ ಅಧವಾ ಕವಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯಂತೆ ಅವರ ಕೊನೆಯನ್ನರಿಯಲು ಆಶಕ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಹಳ ದಿನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಿಯನು ಭಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಪೃಥವ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಆನಂದ ಲಹರಿಯು ಉಕ್ಕೇರುವಂತೆ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲಿನ ವಿಶಾಲ ಆಲೆಗಳು ಉಕ್ಕೇರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದ್ದ ಗ್ನು ಬ್ಲು ಹುಡುಗ ನೋಡಿದರೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯು ಸಾಗರದ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಗೆರೆಯಾದ ಸಂ ಬರದಿರಲು ಅವನ್ನು ಒರಿಸಿ ಸರಿಗೆರೆ ತಿಗಿಯುವ ಯತ್ನ ದಲ್ಲದೆಯೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹರಿಯುವವನಿಗೆ ಜಲದೇವಿಯು ಅಕಾರಬದ್ಧವ ಸತ್ತಲವನ್ನುಟ್ಟಿದ್ದು ಗಾಳಿಯಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ನಿರಿಗೆಗಳು ಟಗುತ್ತಿವೆಯೆಂದು ಕಲ್ಪನೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವೃದ್ಧರಿಗೆ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಡುವ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನಿಲಯ ಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಪಂಚದ ನೆನಪು ಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಸುಧಾಕರನು ತರಗಳ ಜಿನ್ನ ಮುಟ್ಟುವ ಆಶವನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೂ ಅನುಷ್ಠಾನ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ನೋಡಿದ. ನೋಡಿದಷ್ಟೂ ತೃಪ್ತಿಯನಿಸದು. ಸಾಗರ ಲತೆಗೆ ಸಾಪಿರ. ಹೊಗಳು ಅರಳಿ ವ. ರ. ಕ್ಷಣದಲ್ಲೆಯೇ ಉದುರಿಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ತಿರುತಿರುಗಿ ಎಳುವ ತರಗಳು ಮೊವಲು ಬಿಡ್ಡುಪೋದವುಗಳೇ ಇದ್ದರ ತೆರೆಗಳ ಪುನರ್ಜನ್ಮವರಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಿತ್ರ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂದಿತು. ಸುಧಾಕರನು ಹೀಗೆಯೇ ವಿಚಾರನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವಾಗ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಸುಧಾ ಮುಂಚೆ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಸುಧಾಕರನು ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆದು ಅವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡ.

“ ಇಂದು ಸೋಮವಾರವಿತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವ ಮಂದಿರವಿದೆಯೆಂದು ಸುಧೆ ಹೇಳಿದಳು. ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ” ಎಂದು ಜಾನಕಿಯಮ್ಮನವರಿಂದರೂ.



" ಕಲ್ಲಿನಾಸೆವೆದ್ದೇ ಪಲ ಬುದ್ದಿವೆನಾದರೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸ್ಥಳವು ಹತ್ತಿರಲ್ಲವಲ್ಲ! "

" ಈಗಿನ ಹುಡುಗರಿಗೆ ದೇವರಾವರೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆಲ್ಲ! "

" ಅವರಿಗೆ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸದಿದ್ದರೂ ಮುಷ್ಕರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ. "

ಸುಧಾಕರನ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸುಧೆಗೆ ಮುಗುಳುವಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಅವಳು ಗಾಳಿಯಿಂದ ಬಾರುಬಾರನೆ ಹಾರುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಕೂದಲನ್ನು ಸಂಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸುಧಾಕರನು ಉಸುಕಿವಲ್ಲ ಕೂತು ಅನ್ನನಿಗೆ ಗಂಗಾಧರನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಹತ್ತಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಆರೇಳೆ ದಿಂದ ನುಡಿದ. " ಇಂತಹ ಗಂಡನಿಂದೇನು ಸ್ವಯೋಜನ? ಕುಂಕುವಕ್ಕೊಂದು ಅಧಾರ. ಕೂಳಗೊಂದು ಭಾರ. "

" ಮಗೂ, ಹೀಗೆಲ್ಲ ಅನ್ನ ಬಾರದು ಊರಿಗೊಂದು ನೀರಿನ ಯೊಂಡ. ಹೆಂಗಸಿಗೊಂದು ಗಂಡ " ಎಂದು ಗಾಜೆಯೇ ಇದೆಯಲ್ಲ.

ತಾನು ಹೇಳಬಾರದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದನೆಂದು ಅನಿಸಿ ಸುದೆಯ ನೋಡಿದನು. ಆಕೆ ರೇನೆಯಲ್ಲಿ ವನನೋ ಬರೆಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಜಾನಕಿಯಮ್ಮ " ದೇವರ ದರ್ಶನ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬೇಗನೇ ಹೋಗೋಣ. ತಡವಾದರೆ ಅತ್ತಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹರಿದು ತಿಂದು ಬಿಟ್ಟಾರು " ಎಂದಳು.

ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದರು. ಸುಧಾಕರನು ಮಾತ್ರ ಸುಧೆಯು ವನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡದೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ರೇನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಸುಂದರ ಅಕ್ಷರಗಳು. ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. " ಸುಧಾಕರ "



## ಪ್ರಕರಣ. ೨೦.

ಸೋಮವಾರ ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾದ ಬಳಿಕ ಶಿವಲೀಲಾಮೃತದ ಹಸ್ತಾಂಧನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಸುಧಾಕರನು ಓದಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಓದು ಮುಗಿಸಿ ಪ್ರಸ್ತಕವನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ತಾಯಿ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟ. ಭೂಮಾತೆಯ ಪರ್ವತರೂಪಿ ಹಸ್ತದ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗಲು ಮೋಡಗಳ ಭಾರವಾಗಿರುವ ಹೃದಯ ಹಗುರಾಗುವಂತೆ ಅಮ್ಮನ ಪ್ರೇಮಳ ಹಸ್ತವು ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಅದಹತ್ತಿದೊಡನೆ ಸುಧಾಕರನ ಚಿಂತಾಗ್ರಸ್ತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಸು ನೆಮ್ಮದಿಯೆನಿಸಹತ್ತಿತು. ತುರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗಗನದ ಹಂದರವುಳ್ಳ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಭವ್ಯ ಮಂದಿರಕ್ಕಿಂತ ಗಡದಲ್ಲಿಯ ಗೂಡೇ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಹರುಷದಾಯಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಸಮಾಜಕ್ಕಿಂತ ತಾಯಿಬಳಿಯಲ್ಲೆಯೇ ಅಧಿಕ ಸುಖವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಮೇಲಿನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅಪಾರವಾಗಿತ್ತು ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಾಗೆಲ್ಲ ಬಾಯಿಂದ ತಾಯಿಯ ಮಮತೆಯನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತೇ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ' ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾಣುವ ಪಂಚಮುಖ ಪರಮೇಶ್ವರ ತಾಯಿಯ ಪಂಚ ಬಿರಳಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಒಮ್ಮೆಯೆಂದರೆ ತಾಯಿಯಿಷ್ಟ ಜನರು ಕಾಶಿಗೆಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೋ ' ಎಂದು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸುಡಿಯುವ ' ದೇವ ದಾನವರು ಹುಚ್ಚರಾದುವರಿಂದಲೇ ಅಮೃತ ಪಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮುದ್ರಮಂಥನ ಮಾಡಿದರು ಅವರು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟಪಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಅಮ್ಮನ ಅನಂದಾಶ್ರವನ್ನು ಪಡೆದಿಟ್ಟರ ಸಾಕಾಗತ್ತೆ ' ಎಂದು ಮಗದೊಮ್ಮೆ ಸುಡಿಯುವ.

ಈಗಲೂ ತಾಯಿಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು " ಅಮ್ಮಾ, ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಮತೆ ಮಾಡಲು ನಿನಗಾರು ಕಲಿಸಿದರಮ್ಮಾ?" ಎ೦ದ.

" ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮಳೆ ಸುರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿಸಿದವನೇ ನನಗೆ ಇದನ್ನು ಕಲಿಸಿದನು " "ಛೇ, ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಮಳೆ ಎಲ್ಲಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಯಾಗ

ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ. ಒಂಪೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸಲಧಾರೆಯಾಗಿ ಮಳೆ ಸುಂದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚುಲಿಕ್ಕೂ ನೀರು ಸಿಗದು.

“ಹಾಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಕೊಡಲು ಣಾನೇನು ನಿನ್ನಂತೆ ಪ್ರೌಢೆಸರಳಾಗಿಲ್ಲ. ಕೋಳಿಯಾದರೂ ತನ್ನ ಮರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡುವಾಡುವದಿಲ್ಲವೇ?”

“ಕೋಳಿಯ ಮಮತೆ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಮತೆಯಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಅಂತರವಿರುವದಮ್ಮ! ಮರೆಯು ದೊಡ್ಡದಾಗಲು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಪ್ರೇಮ ಕೊನೆ ಗಾಣುತ್ತಿದೆ ಆದರೆ ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನೀನು ವಾಲಾವಲಿಯ ಮನೆಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿಯಲ್ಲವೇ?”

“ಹೂಂ, ಅದರಲ್ಲೇನಿದೆ? ಬಾವಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ತೃಷಿತನು ಓಡಿಯೇ ಓಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ನಡೆವಾಡುವ-ಮಾತಾಡುವ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಮಣ್ಣಿನ ಮನೆಯನ್ನು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರಲು ನನಗೇನು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲ.”

ತಾಯಿ ಮಗನ ಮುಖದ ವೇಲೆ ಮುದ್ದಿನಿಂದ ಕೈಯ್ಯಾಡಿಸಿ ಸ್ನಿಗ್ಧ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಹತ್ತಿದಳು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ವನವಾಸ ಮುಗಿಸಿ ಆಯೋಧ್ಯೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಭು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆ ನೋಡುವ ಕೌಸಲ್ಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಜಾನಕಿಯಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆತ್ತಿಬಂದಿತ್ತೋ ಎನೋ, ಯಾರು ಬಲ್ಲ? ಪೂರ್ವಜರು ಕಟ್ಟಿಸಿಟ್ಟ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪಹಚ್ಚುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಬರುವಂತಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಧಾಕರನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಕಂಡು ಬಂದದ್ದರಿಂದಲೇ ಜಾನಕಿಯಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಸುಧಾಕರನ ಜೊತೆಗೆ ಜಯಗಾಂವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು.

ಸುಧಾಕರನು ಹಸು ಮಗುವಿನಂತೆ ದೀಪದೆಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ವಲಗಿದ್ದ. “ಆಮ್ಮಾ, ನೀನು ಏನೇ ಹೇಳು. ನಿನ್ನಂತಹ ತಾಯಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹಿಂದಿನ ಪುಣ್ಯವೇ ಬೇಕು.”

“ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿರಬೇಕೆಂಬುದೊಂದು ಸುಲಭ ಉಪಾಯವಾಗಿದೆ ನಿನಗೆ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಮಾಡುವದು ಬೇಡವೇ?”

“ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನಂತಹ ಅಾಯಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಪುಣ್ಯಮಾಡಬೇಕು.”

“ಹೆಂಡತಿ ಬರುವತನಕ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಹೀಗೇ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ.”

“ಆಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಬಗ್ಗೂ ನಿನಗೆ ಸಂದೇಹವೇ?”

ಇಲ್ಲವಪ್ಪಾ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಜನ್ಮ ಹಾಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರಕ್ಕೂ ನಿನ್ನಂತಹ ಮಗನು ಲಭಿಸುವದಾದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಜನ್ಮವೇ ಇರಲಪ್ಪಾ.”

“ಆಮ್ಮಾ, ಇನ್ನೆಲ್ಲ ದೇವಂಜ್ಞೆ. ನಾವು ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಆತ ಕೇಳುವ. ನೀನಂತೂ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿರುವೆ ಆದರೆ ನಾನೋ ...”

ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಒಳತನ್ನೇ ನೀನೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಷ್ಟೇ?”

“ಎಲ್ಲಿಯ ಒಳತನ್ನಾ? ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವವನಿಗೆ ತುಸು ತಡೆ, ಈಸುಗಾಯಿ ತರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸರಿಯೇ? ಈಗ ಸುಧೆಯನ್ನೇ ನೋಡು.”

“ಆಹುದು, ಮಗೂ. ಆ ಅನಾಥ ಹುಡುಗಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ದಾಂಪ್ತೀಕರಣವೇಕು ಅತ್ತ ಅತ್ತೆಯ ಕಾಟ, ಇತ್ತ ಬಂದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಕಾಟ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕೆ ಹೇಗೆ ತಾಳಬೇಕು?”

“ಆಮ್ಮಾ, ಇಷ್ಟರಂದೇ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ದಾಹಾಸಾಹೇಬರು ಆಕೆಯ ಅಣ್ಣ. ಅವರಿಗೆ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯ ಸುದ್ದಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸುಕತೆಯೇ ಹೊರತು ತಂಗಿಗೆ ಜ್ವರಬಂದಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಮಧುಕರನು ಆಕೆಯ ಮೈದುನನಾದರೂ ಅವಳ ಸುಖ ದುಃಖದ ಕಡೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಡುವದಿಲ್ಲ.”

“ನೀಜ ಮಗೂ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೈದುನನಲ್ಲಿ? ಸಹೋದರನಲ್ಲಿ? ಸುಭಯಂತಹ ಅನಾಥಳಿಗೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ.”

“ಇಂದು ಇರದಿದ್ದರೆ ನಾಳೆಯಾದರೂ ದೊರೆತರೇನು ಅಡ್ಡ?”

“ದೈವವೇ ಮೋಸಗೊಳಿಸಿದರೆ, ಮಳೆಯೇ ಸಿಡಿಲಾದರೆ, ಯಾರಿಗೆ ಮೋರೆಹೋಗಬೇಕು. ಹೇಳು.”

“ದೇವರಿಗೆ.”

“ಆವನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬರವಸೆಯಾದರೂ ಎಲ್ಲಿದೆ?”

“ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ದೇವರ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಮ್ಮಾ, ಸಜ್ಜನರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ದೇವರ ದರಬಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದಯೆಯೇ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ. ಸಮತೆಯೇ ಕಾನೂನು. ಬರೇ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಂದನ್ನೇ ಕಂಡ ವೈದಿಕರ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ರಕ್ತಹೀರಿ ಟೊಣಪರಾಗಿ ಬಿಳಿದ ಪರಮ ಸ್ವಾರ್ಥಗಳ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ದರಬಾರವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಲಶಾಲಿಗಳ ದವಡೆಯಿಂದ ಬಲಹೀನರು ಪಾರಾಗುವ ದೇ ಆಸಂಭವವಾಗಿತ್ತು.”

“ಮಗೂ, ನೀನು ಕ್ಷುಲಗಿದ್ದು ನನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ. ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿಲ್ಲ.”

ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಾತು ಅಪ್ರಾಸಂಗಕವೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ; ತುಂಬಿ ಬಂದ ಗಗನಕ್ಕೆ ಉಕ್ಕಿ ಹೊರಸೂಸುವ ಜಲಧಾರೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ತಾಯಿಯೇ ಮುಂದುವರಿದಳು. “ಅತ್ತಿಗೆಯ ಬಾಣಂತಿತನ ಮುಗಿಯುವ ವರೆಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಯಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಸಾವಂತವಾಡಿಗೆ ಹೋಗಲು ಎಲ್ಲವೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮವಲ್ಲವೇ?”

“ ಸಂವರಾಚಾರ್ಯರು ಬಯ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುವವಕ್ಕೆಂದೇ ಸುಧೆಯನ್ನು ವಿಧಾತನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರಬಹುದೆ? ವಿನಯ ಮನುಷ್ಯರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆ ಇಲಿ ಹೆಗ್ಗಣಗಳಿಗಾಗಿಯೇ?”

“ ಸುಧೆಯ ಆತ್ಮೆಯನ್ನು ಇಲಿ ಹೆಗ್ಗಣಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದೆಯಾ? ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನುಡಿದರ ರೂಪ ನಡತೆ, ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದೂ ಸುಧೆಯ ಜನ್ಮನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಖಂಡಿತ.”

“ ಎಂಬಲು ತಿನ್ನೆಮಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟ ಮುತ್ತನ್ನು ರತ್ನ ಪರಿಕ್ಷಕನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೆಕ್ಕಿತಿಗೆಯ ದಿಟ್ಟರ ಕೋಳಿಯ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಚೂರುಚೂರಾಗತಕ್ಕದ್ದೇ.”

“ ಯಾರಿಂದಲಾದರೂ ಆಕೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಆಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಿರಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಸೂಲಗತ್ತಿಯಾಗಿ ಬದುಕಬಹುದಿತ್ತು ”

“ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವದೇ ನುಬ್ಬುವಾಗಿದ್ದರೆ ಈಗ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೇ, ಅವನು? ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆಗೆ ನೂರು ಎಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಒಂದು ಹೂವಿನಂವ ಬರುವ ಶೋಭೆಯೇ ಬೇರೆಯಲ್ಲವೇ? ನಿಸರ್ಗೇನು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಉಣಲಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಸಾಕೆ? ನನ್ನ ಆಗಪ್ಯವಿಲ್ಲವೇ?”

ಸುಧೆಯ ಪುನರ್ನಿವಾಹದ ಸೂಚನೆ ಜಾನಕಿಯ ಮ್ಮನಿಗೆ ಸೇರಿ ತೇನೋ ನಿಜ ಆದರೆ ಮಾತ್ರ ಆರಗಲಿಲ್ಲ ಆಕೆ ವಿಚಾರಶೀಲಳಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ನೋಡಹತ್ತಿದಳು

ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದಾಗ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪನುದ್ರದ ದಂದೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆವ ಘಟನೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ಉಸುಕನಲ್ಲಿ ಸುಧೆಯು ಬರೆವ " ಸುಧಾಕರ " ಎಂಬ ಕಬ್ಬು ಆತನ ಕಣ್ಣೆದಿರು ಕನಿಯ ತೊಡಗಿತು. ಆ ಬರೆಹವೆಂದರೆ ಸುಧೆಯ ಚಟವೋ? ಅಥವಾ ತನ್ನ ಗೌಪ್ಯವನ್ನು ಕಾನಿಡಲು ರತ್ನಾಕರನ ಹೃದಯವಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಳವಾದ ಹೃದಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ವುನೂ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಸಾಗರತೀರದ ರೇವೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರಬಹುದೋ? ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಹೂವಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಆದರೆ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದ

ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಉದಯಗಿರಿಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿನು ಸೂರ್ಯನ ಸುಳಿವು ಅರುಣಕಿರಣಗಳಿಂದ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹವಾಶ್ರೀಯು ತನ್ನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಷ್ಮಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವಿತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದು ಗಾಗೆಯ ನೆಗಸಿನಿಂದ ವಿಶದವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೃದಯವನ್ನು ಅದಗಸಲು ಒರುವಂತಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯ ಆವೃತಿಯು ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲಿನ ರೂಪವಿರುವ ಹೂರಬರುವಂತೆ ಸ್ಥಿತ, ಕಟಾಕ್ಷ, ಶಬ್ದ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದಲೇ ಹೃದ್ಯರ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ರೇವೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವನೆಯುಂಟಾಗಿದೆಯೆಂದು ಒಗೆಯಲೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಇದನ್ನು ಕುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಡಿದೊಗೆಯುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೇ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ನಿರ್ದೋಷತೆ. ಅರ್ಥನಿದ್ರಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ದೃಶ್ಯ ಬಿಟ್ಟಿತು. "ಸುಧೆಯು ಸಮುದ್ರದ ದಂದೆಯ ಮೇಲೆ ಉಸುಕಿನಲ್ಲಿ 'ಸುಧಾಕರ' ಎಂದು ಬರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅಪಕು ಬರಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸಮುದ್ರದ ತೀರಗಳು ಅದನ್ನು ಒರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಕ್ರಮ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ತನಕ ನಡೆಯಿತು. ಸಾಗರ ಗರ್ಜಿಸಿರ.. "ಎ ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗೀ, ನೀನು ಯಾರೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವೆ?" ನನ್ನ ಒಂದೊಂದು ತೀರಗಳು ಇಂತಹ ಸಾವಿರಾರು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಬಿಡಬಹುದು. ನನ್ನ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಗಗನಚುಂಬಿ ಜಯಸ್ಥಂಬಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೂ ಅರನಿಮಿಷದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಮವಾದುವೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ಬೆರಳಿನ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯಿಂದ ಉಸುಕಿನ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಈ ನಾಲ್ಕಕ್ಷರಗಳ ಗತಿಯೇನು?"

ಸುಧೆಯು ಸಾತ್ವಿಕ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನಿತ್ತಳು.

"ನನ್ನ ಬೆರಳಿನಿಂದ ರೇವೆಯಲ್ಲಿ ಒರೆದ ಹೆಸರನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಿ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿ ಬಿಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿದೇವತೆಯು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕೊರೆದ "ಸುಧಾಕರ" ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಸಪ್ತ

ಸಾಗರಗಳು ದಾಯ್ ರೂ ಆದ ಅನಿಲಾರದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪ್ರೀತಿಯೇ  
ಪತಿಯು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕೊರೆಯುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ  
ಅಪ್ಪುತವ್ಯಷ್ಟಿ ಮಾಡಿರುವಳು.

ಸಾಗರವು ಗರ್ಜಿಸಿತ. "ನಿನ್ನಂತಹ ಅಹಂಕಾರವುಳ್ಳ ಅನೇಕ  
ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ಗರ್ವಭಂ  
ಗ ಮಾಡುವೆನು "

" ಸುಧಯು ತನ್ನ ಹೃದಯ ತೆರೆದಳು. ಅಕಾರವು ಇಬ್ಬುಗವಾಗಿ  
ಆದರಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು ಹೊಳೆಯುವಂತೆ " ಸುಧಾಕರ " ಎಂಬ ರಬ್ಬು ಅದರ  
ಲ್ಲಿ ಕಂಡಿತು. ಸಾನಿರಾರು ತೆರೆಗಳ ತುರಗಗಳುಳ್ಳ ರಥವನ್ನೇರಿ ಸಾಗರ  
ವು ಆ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲೆ ಏರಿಬಂದಿತು. ರಥವು ನೇಗವಾಗಿ ನಡೆಸಲ್ಪಡು  
ತ್ತಿಷ್ಟುದರಿಂದ ಕುದುರೆಗಳ ಮುಖದಿಂದ ನೂರ ಇಳಿಯಹತ್ತಿತು. ರಥವು  
ಸುಧಯು ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಏರಿಯೇ ಏರಿತು ಆದರೆ ಆದರಿಂದ ಎ  
ನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ ಸುಧಯು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೆ ಆ ಹೆಸರು  
ಇಡ್ಡಕ್ಕಿಡ್ಡಂತೆಯೇ ಇತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಮುದ್ರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು  
ತೆರೆಯನ್ನೇ ಆ ಹೆಸರು ನರ್ತಿಸಹತ್ತಿತು "

ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಾಯಿತು " ಮನಸ್ಸೆಂದರೆ ಒಂದು ವಿರಕ್ಷ  
ಣ ಕಲ್ಪಕ ಕವಿ " ಎಂದು ಮನದಲ್ಲೆಯೇ ಅಂದುಕೊಂಡ. ನಿಜಬರಲೆಂ  
ದು ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಇತ್ತಂದತ್ತ ಮಗ್ನಲಾದ. ಆದರೆ ಶರೀರದ ಚಲನವಲ  
ನದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನಗೊಳ್ಳಲಾರದು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಸುಧಾ  
ಯನ್ನು ವಾರುಣಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡಹತ್ತಿತು. ಸುಧಯು ಈಗ  
ಸ್ವೇ ಇಂಗ್ಲಿಷು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ವಾರುಣಿಯು ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಎಳ  
ನೇ ಇಯತ್ತಿಗೆ ಬಂದಿಟ್ಟಳು. ಭಾರನಾ ಪ್ರಧಾನ ಮನುಷ್ಯನ ಕಡುವೈಂ  
ಯು ಕೂಡ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಷ್ಟು ಕರೋರ ಟೀಕಾಕಾರನಿರುವದಿಲ್ಲ.  
ಆತನ ಟೀಕಾಕಾರ ಮನಸ್ಸು ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ ತಿವಿಯಹತ್ತಿತು. " ಸುಧೆ  
ಯು ಬಾಲವಿಧವೆಯಾದುದರಿಂದ ಮರುಕವೆನಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದೂ, ವಾರು  
ಣಿಗೆ ಕಲಿಸಿದರೆ ಸಾಲಿಗೆ ಅವಳ ತಂದೆಯಿಂದ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ,  
ನೀನು ಹೆರವರಿಗೆ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ನಾಲಗೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿವೆ



ರೂ, ಹೃದಯ ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಈ ಹೃದಯ  
 ಗಿಯರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸುಖವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವರ ರೂಪ ನೋಡಿ  
 ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆನಂದವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವರ ಸ್ವರದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪ್ಯು  
 ಮೋಹಿಸಿಹೋದಂತೆ ನಿನಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಈ  
 ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದ ಸದಾಸಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರ  
 ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲವೇ? ಸ್ತ್ರೀ  
 ಯಸಹವಾಸವೆಂದರೆ ವ.ದ್ರ. ಔಷಧಕ್ಕಿಂದು ಹೆಂಡಕುಡಿಯಹತ್ತಿದರೂ  
 ಹೆಂಡಕುಡುಕತನದಲ್ಲಿಯೇ ಆದರ ಸರ್ಯವಸಾಸವಾಗುವಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಯ  
 ರ ಸಲಿಗೆ ಮೋಹಕ್ಕೆಳಿಯದಿರದು. ಭರ್ತವು ಉಷ್ಣತೆ ಶಾಕುವಸಲಿಗೆ  
 ಚನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕುಸುಲುಷ್ಣವವೆ ತಗಲಿದರೂ ಸಾಕು.  
 ನೀರಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ತನ್ನಷ್ಟೇ ಮೋಸಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡರ  
 ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ "

ಈ ವಿಚಾರದಿಂದ ಸುಖಾಕರನ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಉಕ್ಕಿಬಂದಿತು  
 ಸುಧೆ ಮತ್ತು ವಾರುಣಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಭಾಸನೆಯು ನನ್ನನ್ನು  
 ವಂಚಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ? ನಾನೂ ತರಣನಿರ್ದೇಶನ ಅವರೂ ಹಾಗೆಯೇ!  
 ಆದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಪ್ರೇಮವೆನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ? ಅಥವಾ  
 ಅವರ ಭಾವೀ ಜೀವನವು ಸುಖಮಯವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಸದಿಚ್ಛೆಯು ನನ್ನ  
 ಕೃತಿಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿಡೆಯೇ? ಅಮ್ಮನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆನಂದ  
 ವಾಗುವದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದು ಸಂಜೆಯ ಸೂಬಗಿಸಂತೆ ಸೌಮ್ಯ  
 ಮತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿದಾಯಕವಿರುತ್ತದೆ. ವಾರುಣಿ ಅಥವಾ ಸುಧೆಯರ ಸಹ  
 ವಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಉಜ್ವಲ ಹಾಗೂ ಸ್ರೋತ್ತಾಹಕ ಸೌಂದರ್ಯ  
 ವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇಕೆ? ಅಮ್ಮನ ಮಾತು ಭೂಸಾಳಿಯಂತಿದ್ದರೆ  
 ಈ ಹುಡುಗಿಯರ ಮಾತು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮೋಹಕಗೀತೆದಂತೆ. ಅಮ್ಮ  
 ನ ಕೈ ಹರಸಲು ಎತ್ತಿದ ದೇವತೆಯ ಹಸ್ತದಂತಿದ್ದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಕೈ  
 ಒಳ್ಳೇ ಸಲಿಗೆಯಿಂದಿದ್ದು ಒನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬೆನ್ನ ಬಡಿಯುವ ಗೆಳೆಯರ ಕೈಗ  
 ಳಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ ಶಾಂತವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಯಂತೆ ಕಲಕಲ

ನನಾದದಿಂದೂವು ವ ನಿರ್ಭಯದಿಂದಲೂ ಆಕರ್ಷಕ ಶಕ್ತಿಯಿರುತ್ತ  
 ಿ. ಸುಧಾ ಮತ್ತು ವಾರುಣಿಯರ ಕಡೆಗೆ ನನಗಿರುವ ಒಲವೂ ಇದೇ  
 ಪ್ರಕಾರವು.

ಈ ಆಕರ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪಾಪವೆನ್ನಲಾಗುವದೆ? ಇವಂಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾ  
 ಲೊಡನೆಯೂ ನನ್ನ ಲಗ್ನವಾಗದೆ ಬೇರೊಂದು ಹುಡುಗಿಯೊಡನೆ ಲಗ್ನ  
 ವಾದರೆ ಆಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿದಂತಾದೀತೇ? ಲಗ್ನಕ್ಕೆ  
 ಬಂದ ಹುಡುಗಿಯು ಕನ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗುವ ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ತೋರಿ  
 ಸಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲವೆ? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಭಾವೀ ಪತಿಯೆಂದೇ  
 ಅನಿಸುತ್ತದಲ್ಲವೇ? ಅಂದಬಳಿಕ ಹುಡುಗಿಯ ಈ ವೃತ್ತಿಗೆ ಪಾಪವೆಂದು  
 ಕರಿಯಬಹುದೇ? ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುವವಾದರೆ ಜಗ  
 ತಿನಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಂಥ ಕುರುಡನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಸುಧಾಕರನ ವ.ನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು  
 ಬರಬೇಕಾದವು. ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಜವಾಗಿದೆ. ನಿಜಯಲ್ಲಿಯೂ  
 ಕಂತಹ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸುಳಿದುಬೋಗರಬೇಕು.

+ X X X +

ರಾತ್ರಿ ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಬೊಗಸೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿದ ನಂತರ  
 ಸುಧಾಕರನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಓದುವುದು ಮನೆಯ ಕಾರ್ಯ  
 ಕ್ರಮ. ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಬೇಗ ಎದ್ದುಘಂಟೆಗೆ ಎದ್ದು ಮನೆಯ  
 ಕೆಲಸ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಜಾನಕಿಯಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ನೋಡಿ ಅವಳ ಕೆಲ  
 ಸದಲ್ಲಿ ನಡವಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಮೇಲೆ ಮಮಾರು ಒಂದುತಾಸು ಸುಧಾಕರ  
 ನಿಂದ ಪಾಠ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆದನಂತರ ಚಹಾ ತಯಾ  
 ರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾಕಂದರೆ ವಾದಾಸಾಹೇಬರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಪ  
 ತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ, ಸುಧಾಕರನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ, ಅತ್ತಿಗೆ  
 ಬಾಣಂತಿನದ ಮೂಲಕ ಎಂದೂ ಏಳು ಘಂಟೆಗಿಂತ ಮೊದಲು  
 ಎಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ದಿನದಂತೆ ತನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸುಧೆಯು ಬಂದಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಸುಧಾಕರನು “ ಇಂದಿನ ಅಕ್ಷರ ನೆಟ್ಟುಗಾಗಿಲ್ಲ.” ಎಂದನು.

“ ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಬೆರಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಯಿತು.”

“ ಬೆರಳು! ಹೇಗೆ?”

“ ನಿನ್ನೆ ಸಮುದ್ರವೆಂದೆಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭಾವನ ಸಾಲ್ಕು ಕವಿಮಿತ್ರರು ಬಂದು ದಾರೀಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗಾಗಿ ತಡಮಾಡದೆ ಅವಲಕ್ಕಿ ಹಚ್ಚಿತ್ತೊಡಗಿದ್ದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಭಾವನವರು ಒಳಗೆ ಬಂದು ಗಡಿಬಡಿದುಹತ್ತಿದರು. ಆ ಗಡಬಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬರಿ ಹೆರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಬೆರಳಿಗೆ ಈಳಿಗೆ ತಾಕಿತು.”

ಸುಧಾಕರನು ಆಕೆಯ ಬೆರಳಿಗೆ ಬೋರಿಕ್ ಪೌಡರ ಹಚ್ಚಿಸಿ ದಿನದಂತೆ ಅಭ್ಯಾಸ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಪಾರವಾದೊಡನೆಯೇ ಸುಧೆಯು ಮನೆಗೆ ನಡೆದಳು.

ವಾರುತೆಗೆ ಬೇಗನೇ ಏಳುವ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಬೇಕೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಏಳರಿತದ ಎಂಟರವರೆಗೆ ಕಲಿಸುವದೆಂದು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ್ದನು. ದಿನದಂತೆ ಸಮುದ್ರದ ತೀರದ ಮೇಲಿಂದ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಅಂದು ವಾರುಡೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಧುಕರ, ಅಣ್ಣಪ್ಪತನಯ, ರಾವಸಾಹೇಬರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಸುಧೆಯು ಕೈಬೆರಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಅಣ್ಣಪ್ಪತನಯರೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ರೀತಿಯಂತೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಚಮತ್ಕಾರಗಳಾಗಿ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾದವು.

ಅಣ್ಣಪ್ಪತನಯರ ಹೆಂಡತಿ ಕೆಲ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ತೀರಿಕೊಂಡರಂತೆ. ಅದರಿಂದ ಅವರೊಂದು ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಬರೆದು ಮುದ್ರಿಸಿ ಅದರ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು ಅಲ್ಲವೆ ಕಾವ್ಯವಿಲಾಸ ಮಂಡಳದವರು ಮಧುಕರನ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳನ್ನು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸಲಿದ್ದಾರೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನೂ ತಂದಿದ್ದರು.

ಅಣ್ಣಪ್ಪ ತನಯರು ತಮ್ಮ ಕವನದ ಕೆಲ ಭಾಗವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಓದಪಡಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಅವರು ಎಲ್ಲ ಉಪಮೆಗಳನ್ನೂ ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ಬಳಸಿದರು. ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕಾವಿಕೆಯೆಂದು ಮಧುಕರನೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟ. ಆದರೆ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬೇಸರಕ್ಕೆಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ಆ ರಾಣಿಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡ. ಅಣ್ಣಪ್ಪ ತನಯರು ಮಾತ್ರ ವಾರುಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ರಾವಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಸಪ್ರೇಮಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಡಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಅಣ್ಣಪ್ಪ ತನಯರು ತಮ್ಮ ಮುದ್ರಿತ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಾವಂತವಾಡಿಯ ಸರದಾರರಿಗೆ ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವವಂದಿದ್ದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸೈಕಲ್ ಕಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ವಾರುಣಿಯೂ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನು ಹಾಗೆಯೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದ.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಸುಧಾ - ವಾರುಣಿಯರ ನಿಬಂಧನೋದ್ದಿ. ಅವರಿಗೆ " ರಾಣಿಯರಾದರೆ ಏನು ಮಾಡುವಿರಿ?" ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಲು ಹೇಳಿದ್ದ. "ರಾಣಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಬಡವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲು ಅನ್ನ ಪೂರೈಸುವದು, ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವದು, ಅನಾಥರನ್ನು ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧಾತನದ ಆಭ್ಯಾಸವಾಗಬೇಕೆಂಪು ತಾನೂ ಸಾಧಾರಣಿಯಿಂದ ಇರುವದು" ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಸುಧೆಯು ಮನೋರಾಜ್ಯ ಕಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ವಾರುಣಿಯು "ಎತ್ತರದ ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂಗಲೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ವಜ್ರ ವೈಧೂರ್ಯದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಮೋಟರ ಮೇಲೆ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದು-ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಅರಿಸಿಣ ಕುಂಕುಮದ ಸಮಾರಂಭವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಸೀರೆಕುಪ್ಪುಸ ಹೆಂಚುವದು" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಳು.



## ಪ್ರಕರಣ. ೨೧.

ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಶಾಲೆಯ ಹುಡುಗರ ಪಟ್ಟಿ ನೋಡುವನು, ವೇಪರು ತಪಾಸಿಸುವನು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಮೊದಲು ವೇಪರು ನೋಡಹತ್ತಿದ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮನಬಂದಂತೆ ಉತ್ತರ ಬರೆದಿದ್ದರು ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಮೊದಲು ನಗು ಬರುತ್ತಿತ್ತಾದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಕನಿಕರವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ವೇಪರನ ಕಡೆ ನೋಡನೋಡುತ್ತ ಸುಧಾಕರನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲವೇ ಎದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಶಿಕ್ಷಣವು ಈ ರೀತಿ ಹುರಳಿಲ್ಲದುದಾದರೆ ಆ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ದೇಶದ ಹಿತವೇನು ಸಾಧಿಸುವಂತಿದೆ? ಉಸುಕಿನ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಮೂಗಲಮುಟ್ಟುವ ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಶಿಲ್ಪಿಗನ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ನಿರುಪಯೋಗಿಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಶಿಕ್ಷಕನ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನೂರಾರು ಜೀವಮಣ್ಣುವಾಲಾಗುತ್ತಿವೆ. ಸಿಕ್ಕ ದಂಧೆಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ತನಗಾವ ಹಾನಿಯೂ ತಟ್ಟದಂತೆ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಅದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಣ ಗಳಿಸುವದು, ಗಳಿಸಿದ ಹಣದಿಂದ ಮನೆಕಟ್ಟುವದು, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಂಗಾರದಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸುವದು-ಇವೇ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಲಿಯುವದಕ್ಕೆ ಸಾಲೆಯೇ ಏಕೆ ಬೇಕು? ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಜನರೂ ಇವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಜ್ಞಾನಗಿರಿಯ ಶಿಖರವನ್ನೇರುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸಂಕುಚಿತ ದೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೂಸು ಮಂಡೂಕವೃತ್ತಿ ಅಳಿದುಯೋಗುತ್ತದೆ. ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಕ್ಷಿತಿಜ ಸ್ಥಿರಿಸುತ್ತದೆ. ನೆಲದ ಮೇಲಿರುವಾಗ ಗಗನಚುಂಬಿಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಗಿಡಗಳು ಹುಲ್ಲಿನಂತೆ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಕಾಣಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಉಪಭೋಗದ ವೃತ್ತಿಯು ಲಯವಾಗಿ ತಪಶ್ಚರ್ಯದ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸು ಹೊರಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಲಭಿಸುವದು ದುರ್ಗಮಜ್ಞಾನ ಪರ್ವತವನ್ನೇರುವ ಸಾಹಸಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಎಂದ ಮೇಲೆ ಆ ಪರ್ವತದ ಅಡಿಯ ಕಲ್ಲಿಗೇ ಎಡವಿ ಕೆಳಕ್ಕುರುಳುತ್ತ ಬರುವವರಿಗೆ ಅವುಗಳ

ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ಆದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮೊದಲಿನ ಕಲ್ಪಗೇ  
ಎಕೆ ಎಡವಿಳಿಳುತ್ತಾರೆ? ಅವರ ಈ ಪತನಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಯಾರು? ಸ್ವತಃ  
ಆನರೋ, ಸಾಲಕರೋ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಕರೋ?

ದಾದಾಸಾಹೇಬರಿಂದ ಕರೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನು  
ನೇಪರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಗೆದು ಹೋದ. ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ  
ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷಕ ಸಮ್ಮೇಲನವೇ ನೆರೆದಿತ್ತು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರು  
ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಟೆನ್ನಿಸ್ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಡು  
ವ ಸಲುವಾಗಿ ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿದ ಹಣವನ್ನೂ ವಿನಯೋಗಿಸ  
ಬೇಕೆಂಬ ಕರಾರಿನಿಂದ ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿ ದೇಣಿಗೆ  
ಕೊಟ್ಟ ಕುಭವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಅರುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದಾದಾಸಾಹೇಬರು  
ಸುಧಾಕರನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿದ್ದರು.

"ಮುಂಬಯಿಯ ಹಣ ವ್ಯಾಯಾಮ ಸಾಲೆಗೋಸ್ಕರ ಕೂಡಿಸಿದ್ದಲ್ಲ  
ನೇ?" ಸುಧಾಕರನು ಕೇಳಿದ.

"ಹೂಂ, ಟೆನ್ನಿಸ್ ಕೂಡ ಒಂದು ವ್ಯಾಯಾಮವೇ." ಸುಧಾಕರನು  
ನುಡಿದ.

"ಆದರೆ ಇವರ ಉಪಯೋಗ ಯಾರಿಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸ  
ಬೇಡವೇ? ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುವದೂ ಒಂದು ವ್ಯಾಯಾಮವೇ  
ಎಂದು ಸಾಲೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಮಾರುತಿಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿಸುವರಾ?"

"ಸದ್ಯ ಟೆನ್ನಿಸ್ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷರೇ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯ  
ವಾಳುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿ."

"ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಆಡುತ್ತಾರೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಡುವವನಿಗೇ  
ಗವಸ್ತರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದು."

ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಬಡ ಹುಡುಗರ ವ್ಯಾಯಾಮದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ  
ಟೆನ್ನಿಸು, ಕ್ರಿಕೆಟು ನಿರುಪಯೋಗಿಯೆಂದು ಸುಧಾಕರನು ದಾದಾಸಾಹೇ  
ಬರ ನಿರ್ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಂದನು. ಸಾಲೆಯ ಫೀ ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಕೆಳ  
ಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಇಂತಹ ದುಡ್ಡಿನ ಅಟಿ ಆಡುವ ಚಟ

ಹೆಚ್ಚುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದನು. ಹುಡುಗರ ವ್ಯಾಯಾಮಸಾಲೆಗೋಸ್ಕರ ಕೂಡಿಸಿದ ಹಣದಿಂದ ಟೆನ್ನಿಸ್‌ಕೋರ್ಟ್ ಕಟ್ಟಿ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಶಿಕ್ಷಕರು ಇಲ್ಲವೆ ಊರೊಳಗಿನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಿತ ಗೃಹಸ್ಥರು ಅಡುವದೆಂದರೆ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಚಿಕ್ಕಸುಕ್ಕುಳನ್ನು ಬತ್ತಲೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಅಜ್ಜನು ತನಗೋಸ್ಕರ ರೇಶಿಮೆ ಬಟ್ಟೆ ಹೊಲಿಸಿವಂತೆಯೇ ಸರಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬುಡಮೇಲಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಡವ ಮೇಲೆ ಕಡಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ನೀರು ತಂದು ಸುರುವದರೂ ಅದು ತುಂಬಬಲ್ಲದೇ?

ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸಹತ್ತಿದರು. "ಸುಧಾಕರರಾಯರೇ, ನಿಜವಾವ ಜಗತ್ತು ಕಾಲೇಜಿನ ವಾತಾವರಣಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಈಗ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದರೆಷ್ಟಿಮುಂದೆ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಲಾಭವಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ."

"ಇರಿವೆಯ ಯುಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಆನೆಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸಮ ಈ ಟೆನ್ನಿಸ್‌ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ 'ಓಲ್ಡ್‌ಫೋಕ್ಸ್ ಟೆನ್ನಿಸ್‌ಕೋರ್ಟ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಡತಕ್ಕದ್ದಿದೆ. ಅದು ಸಹಜವಾಗಿ ಡಾಯರೆಕ್ಟರ ಸಾಹೇಬರ ಕಿವಿಗೆ ಹೋಗಿಯೇ ತೀರುವದು. ಈ ಸಾಲೆಯು ಒಬ್ಬ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಗೌರವವನ್ನು ನೋಡಿ ಗ್ರ್ಯಾಂಟಿಗ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಿಗಬಹುದು" ಎಂದು ಮಧುಕರನು ಅನುಮೋದಿಸಿದ.

ಉಳಿದ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಸಕ್ಷವನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ವಾದಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಹುರುಳು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಹೊರಟರು. ಸುಧಾಕರನು ಕೆಲಸವಿದೆಯೆಂದು ತನ್ನ ಮನೆಯ ದಾಂಹಡಿದ. ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಉಳಿದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ನಗುತ್ತ ಕೆಲೆಯುತ್ತ ಸಾಗಿಟ್ಟರು. ತನ್ನ ದಾರಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೆಯೇ ಭಿನ್ನವಾದೀತೇ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿತು.

ಆ ದಿನ ಸುಧಾಕರ ಊಟದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇನೋ ಮುಗಿಸಿದ, ನಿರ್ಮಲ ಮೇಘಜಲವು ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಬರಲು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗಟಾರಿ

ನಿಂದ ಸಹ ಹಂದು ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಧೈಯವೂ ಹಾಗೇ ಆಗಬಹುದೇ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯು ಆತನನ್ನು ಕೊರೆಯಹತ್ತಿತು.

ಮಾರನೇ ದಿನವೂ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಆತನಿಗಾಗಿ ಕಟು ಅನುಭವವು ಕಾದಿತ್ತು. ಏಳನೆಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಯಾರೋ ತನ್ನ ಬೇಂಟಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟ ಸತ್ಯವನ್ನು 'ವಾರುಣಿಯು ಕೊಟ್ಟಳು. ಅದು ಪ್ರೇಮ ಸತ್ಯವಿರಬೇಕೆಂದು ಸಂಶಯಬಂದರೂ ಓದಿದ. ಅವನ ಸಂಶಯ ನಿಜವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರಲ್ಲಿ ಕಾಮುಕನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೈಗಡತಂದ ಕಬ್ಬಿಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದನು. 'ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವಿದೆ. ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರರಿಗಿಂತ ನಿನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲೆಯೇ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಹಂದು ಒಗೆದುಬಿಟ್ಟು. ಆದರೆ ಸತ್ಯ ಹೋದರೂ ಆದರಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯ ಮರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. 'ಆಗರಕರರ ದಿನಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಠ ತೋಷ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದರ ಪರಿಣಾಮ ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಹದಿನೇಳು, ಹದಿನೆಂಟು ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳು ಅಭ್ಯಾಸ ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಣಯಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕೇ? ವಿದ್ಯಾದೇವಿಗಿಂತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಒಲವಿರಬೇಕೇ?' ಎಂದು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದ.

ಇಡೀ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದು, ಬಡೆದು, ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಬಹುವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಒಂದು ಮುಳ್ಳುತೆಗೆಯಲು ಇಡೀ ಕಾಲು ತೂತುವಾದ ಸ್ವಭಾವ ಆತನದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂರೇ ಮಂದಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಈ ಸಂಗತಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದು ತೊಂದರೆಯಾಗುವಂತಿತ್ತು. ಅವರಿಂದ ತನ್ನ ಪಾಪ ಆರಂಭಿಸಿದ.

ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಜಗನ್ನಾಧನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಅವನ ಆ ಜಿನುಗಾದ ವಸ್ತ್ರದಕೋಟು, ಶರ್ಟಿನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗುಂಡಿ, ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯ ಹೊರಗೆ ತಲೆಹಾಕಿ ನೋಡುವ ಕೂದಲಿನ ಜೈತಲು- ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವನು ಅನಾಥ ಹುಡುಗನೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ಅನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರೂ ಉತ್ತರ ಬಾರದ್ದ



೦ಂದ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದ. ಅವನು ಹತ್ತಿರ ಬರಹತ್ತಲು ಆತ್ತರಿಸಿ ವಾಸನೆ ಇಡುಗಹತ್ತಿತು. ಇದ೦ಂದ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. "ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಮುಸುಂ ತಿಕ್ಕಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀನು ಯಾವುದಾದರೂ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುವುದು ಲೇಸು. ನಾಳೆ ಗದ್ದೆಹೂಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಕೈಕಾಲಿಗೆ ಕೆಸರೇ ಹತ್ತಬಹುದು. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಆತ್ತರು ಬೆಳೆಯುವದಿಲ್ಲ." ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಭೀ ಹಾಕಿದನು. ಜಗನ್ನಾಥನು ಹೆಲ್ಲುಕಡಿಯುತ್ತ ಜಾಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮೋರೆಯ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ವಾರುಣಿಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದನು. ಇತರ ಹುಡುಗರಂತೆ ಅವಳೂ ಅವನ ಕಡೆ ನೋಡಿನಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಸುಧಾಕರನ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಇನ್ನೆರಡು ಸಂಗತಿ ಕಾರಣವಾದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಳಿಯ ಪತ್ರ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಾವಂತವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಡುವ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆ. ಕಾಳಿಯು ತನ್ನ ಪತ್ರದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸರದಾರ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಹುಡುಗಿಯ ಹುಚ್ಚು ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಅದ೦ಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಳಿಯು ಹೀಗೆ ಪ್ರಣಯದಲ್ಲಿಯೇ ಗುಂಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ತನ್ನೊಡನೆ ಬಂದು ಸೇರುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ತೋರಿದ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರನು ಅಗರಕರರ ಸ್ಮೃತಿದಿನಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಅಸಂಬದ್ಧ ಟೀಕೆಯಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಲೇಖಕನ ಮೂರ್ಖತನದ ಬಗ್ಗೆ ನಗು೦ಂದಿತು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಭಾಷಣವು ಇಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಫರ್ಯಾಸ ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು.

ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಾಲೆ ಬಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಜೂನ ತಿಂಗಳ ಪಗಾರವೆಂದು ಎವತ್ತು ರೂಪ್ಯಾ ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಜೊತೆಗೆ ಜಗನ್ನಾಥನಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಬಡ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮಾಫಿ, ಅರ್ಥಮಾಫಿ ಮಾಡಿದ್ದ೦ಂದ ಉತ್ಪನ್ನ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ.

“ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತಾಯಿಗೆ ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ವೇಚನ ಮೇಲಿಟ್ಟೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸುಧೆಯು ಮೊದಲೇ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗುಗಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅವನ್ನು ಕಂಡು ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ಎಚಾರ ಬಂದಿತೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲ? ತಾನಿರಿಸಿದ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಅತ್ತ ಸಂಸಿ ಆ ಮೊಗ್ಗುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲವನ್ನೆತ್ತಿ ತನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡನು.

“ಮಗೂ, ಎಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿ ಇದೆ?”

“ಏನತ್ತು.”

“ಮುಂದೆ ಯಾವ ಮಾತುಕತೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಯ ಕೆಲವು ಬಿಟ್ಟು ಇಂ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ತಾಯಿಗೆ ಸೇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ಹಣದ ಹಿಂದೆ ಓಡುತ್ತಿದೆ. ಕಾಳು ಒಗೆದು ಕೋಳಿಯ ಕಾದಾಟ ನೋಡುವಂತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತನ್ನ ತಂಪಿನೊಳಗಿನ ಎಂಜಲುಗಳನ್ನು ಒಗೆದು ಒಬ್ಬನಿನ್ನೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ಹಣವು ಹೀನವೆಂದು ಉಚ್ಚಧ್ಯೇಯದಡೆಗೆ ಸಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಧ್ಯೇಯವೆಲ್ಲಿದೆ?”

ಸುಕಿದ ಚಿಗರೆಯು ಚಿನ್ನದ ಸಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯ ನೀರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೃಗಜಲದಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದಂತೆ ನನ್ನ ಗತಿಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ನಕ್ಷತ್ರವು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದೆ. ಅದರಂತೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಧ್ಯೇಯದ ತೀಜೋವಧಿಯಾಗುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಸುಧಾಕರನ ಉದಾಸೀನ ಮುದ್ರೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಇಂದು ಎಶೇಷವೇನಾದರೂ ಸಂಭವಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಜಾನಕಿಯಮ್ಮನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಕಾದ ನೀರು ಆರದ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಡಿಯಲು ಬರುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನರಿತು ಅವಳು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಒಂದು ಅಕ್ಷರವನ್ನೂ ಓದದೆ ಸುಧಾಕರನು ಇಂದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ತಾಯಿಯು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ತನಕ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಗನ ತಲೆ ನೇವಂಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ತಾಯೊಡನೆ ಮನದಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು

ಸುಧಾಕರನು ಬಯಸಿದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಶರೀರದ ನೋವು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ದುಃಖ ಶೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆತ್ಮದ ದುಃಖ ಅವರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತುಗುತ್ತದೆ.

ತನ್ನಿಂದ ತಾಯಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಸುಧಾಕರನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಂತೆ ನಟಿಸಿದನು ಇನ್ನು ನಿಜವೆತ್ತಬಹುದೆಂದು ತಾಯಿಯೂ ದೀಪ ಆರಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು ಸುಮಾರು ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಿದ. ಆ ಕತ್ತಲೆಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುಹುಳವೊಂದು ಮನುಗುತ್ತಿತ್ತು. "ನನ್ನ ಧೈಯವೂ ಇದರಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ?" ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಈ ಹುಳದ ಪ್ರಕಾರ ದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆಯುವದಾಗಲಿ ಒಂದು ಸುಲು ಓಡುವದಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆದರ ಅಕರ್ಷಕ ಪ್ರಕಾಶದಡೆಗೆ ನೋಡಿದಷ್ಟು ಸಾಲದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಉಚ್ಚ ಧ್ಯೇಯಗಳು ಈ ಮಿಂಚು ಹುಳದಂತೆ ಬರೇ ಮಿಂಚಿ ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿ ಮಾಯವಾಗುವವಕ್ಕೇ ಜನ್ಮಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು.

ಸುಧಾಕರನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಆದರೆ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣಿಗಿಂತ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣಿಗೇ ಹಲವು ಸಾರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಹೃದಯ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಅಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಆತನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವಕ್ಕೆ ಆಕಾಶದೊಳಗಿನ ಚಂದ್ರ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಆದರೆ ಅತ್ತು ಅತ್ತು ದಣವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಸುಖವಾ ಆಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದಹತ್ತಿ ಸು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಿದ. ಮಿಂಚುಹುಳ ಹೊರಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಧೈಯವಾದರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮಿಂಚಿ ಮಾಯವಾಗ ಬಹುದೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಸುಳಿದಿತು.

ಜಿಳಿಗೆ ಸುಧೆಯು ಬಂದಳು. ದಿನದಂತೆ ಸುಧಾಕರನು ಎಚ್ಚತ್ತ ರೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ತೋರುವ ಉತ್ಸಾಹ ಆತನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪದಿಂದ ಬಳಲಿದ ಕಮಲದ ನೊಗ್ಗೆಯಂತೆ ಅವನ ಮುಖ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

“ ಇಂದು ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲವೇ?”

“ಯಾವುದು ನೆಟ್ಟಿಗೆ, ಯಾವುದು ಕೆಡುಕೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯದಾಗಿವೆ.”

ಸುಧಾಕರನಿಂದ ಇಂತಹ ನಿರಾಶೆಯ ಮಾತನ್ನೆಂದೂ ಆಕೆ ಕೇಳಿ ರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಅಂಜಂಜುತ್ತ “ನಾನು ಕೇಳಿದರೆ ಕೋಪವಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ?” ಎಂದಳು.

“ ನನ್ನಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ತನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳಿತು.”

“ ನಿನ್ನೆ ಅಣ್ಣನೇನಾದರೂ ನಿಮಗೆ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಅವನ ಮಾತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಒಲೆಯೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೇಲೆ ಒನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕೈ ಸುಡತಕ್ಕದ್ದೇ.”

“ ಹೆರವರ ಮಾತಿಗೆ ನಾನೆಂದೂ ಶರಣಿ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ನನಗಿಲ್ಲವಾಯಿತು.”

“ ಹೆರವರ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲದ ಶಿರಸುಂಪ ಜನರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನಾದರೂ ಅರಿಯಬಾರವೆ?”

ತಾನು ಏನೇನೋ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನೆಂದು ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸುಧೆಯು ತಲೆಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮಗು ಚಹತ್ತಿವಳು. ಸುಧಾಕರನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೆಯೇ ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದ “ಚಳಿಯಿಂದ ನಡುಗುವವನಿಗೆ ಕಂಬಳಿಯ ಬೆಲೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕೇ ಹೊರತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?” ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಬರದಿರಲೂ, ಸುಧೆಯು—

“ ಸಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವ ವಿಚಾರವಿದೆಯೇ?” ಎಂದಳು.

“ ಹೋಗಲೇ ಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಔಷಧವ ಪಂಚಾಮವಾಗದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು.

ಸುಧೆಯು ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೋರೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ತಿರುವಿದಳು. ಅವಳ ಮಾತಿನ ಒಲವು ಈಗ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ತಾನು ಸಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೆ ಅವಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಸಂಪುಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಖಂಡಿತವಾಗಿತ್ತು. ಯಾವ ಸುಧೆಯ ಕಷ್ಟನಿಂದ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ನೀರಳಿಯ ಬಾರದೆಯೆಂದು ಸದಾಕಾಲವೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ ಈಗ ಅದೇ ಸುಧೆಯ ಕಷ್ಟನಿಂದ ಅವನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ಪ್ರೀತಿದೇವತೆಯು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಕಷ್ಟರನ್ನು ಒರಸಲು ತತ್ಪರಳಿರುವಳಾದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಅಶ್ರವಿಸ ನೈವೇದ್ಯವೇ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು.

“ನಾನು ಈ ಹೊತ್ತೇ ಸಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಡ ಬಗ್ಗಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೇ ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು.” ಸುಧೆಯ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸುಧಾಕರನು ನುಡಿದ.

“ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನೂ ಕಲಿತವಳಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬರೇ ಮಾತಿನಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಹಸಿಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಊದಿದರೂ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾದೀತೇ?”

“ಈಗ ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕೇನು ಅಡ್ಡಿ?”

“ನನಗಂತೂ ತುಂಬ ಉತ್ಸಾಹವಿದೆ. ನಾನು ಬಹಳ ಕಲಿಯಬೇಕು. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಕಲಿಸಬೇಕು. ಯಮೂಳಂತಹ ಬಡವರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೀಳಬೇಕೆಂದು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಹೆಂಗುಸರ ಆಸೆಯೆಂದರೆ ಕಾಗದದ ನಾವೆ.”

“ಈ ಕಾಗದದ ನಾವೆಯೇ ಒಂದು ವೇಳೆ ಉಗಿಹಡಗವಾಗಬಹುದು.”

ಸುಧೆಯು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಕಾಗದದ ನಾವೆಯನ್ನು ಉಗಿಹಡಗನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ ಜಾಡು ನಿಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಆಕೆ ಸೂಚಿಸಿದಳೋ ಏನೋ!

ಸುಧಾಕರನು ಬರುವ ವೇಳೆಯಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ವಾರುಣಿಯು ಕನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕೂದಲಿನ ಮೇಲೆ ಹೆಣೆಗೆಯನ್ನೆಳೆದು ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತಳು. ಎಡಬದಿಯ ಕೂದಲು ಕೂತದ್ದು ಚನ್ನಾಗಿ ಸೇರದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಎತ್ತುಗಡೆ ಮಾಡಿದಳು. ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿದ ಹೆಳಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ನೋಡಿದಳು. ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡದಾಯಿತೆಂದು ಭಾಷವಾದೊಡನೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಕುಶಾಗ್ರ ಬದಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಸಣ್ಣದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಳು. ಅಭ್ರಾಚ್ಛಾದಿತ ಆಕಾರದ ಒಂದು ಬದಿಯ ಮೋಡವು ತುಸು ಸರಿದು ಅಲ್ಲಿ ತರಣಿಯ ಕಿರಣ ಚಕಚಕಿಸುವಂತೆ ಅವಳ ಬಲ ಹೆಗಲಿನ ಕೆಳಗಿನ ಶುಭ್ರ ಭಾಗವು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಪತ್ತಲದ ಸೆರಗು, ಕುವ್ವುಸ, ಹಾಗೂ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಬೋರಿಸರಗಳೊಡನೆ ಅವಳು ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಯ ಅದುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು. ಆದರೆ ಹೊಂಗೆ ಯಾರದೋ ಕಾಲ ಸಪ್ಪಳವಾದುದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನೇ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವಳು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಜಾಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತು ಪುಸ್ತಕ ಮುಗುಚಹತ್ತಿದಳು.

ಗಂಗಾಧರನು ಬಂದು ದೇಸಾಯಿ ಮಾಸ್ತರರು ಈ ಪತ್ರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದನು. ಅವಳು ಅದನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡಿದಳು ಕೆಂಪು ಮಸಿಯಿಂದ ಗುರ್ತುಮಾಡಿದ ಮಜಕೊಂನ ಕಡೆಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಅವಳ ಲಕ್ಷ್ಯಹೋಯಿತು. ಅದು ಅಗರಕರಸ್ಮೃತಿದಿನದ ಸುಧಾಕರನ ಭಾಷಣದ ಟೀಕೆಯಿತ್ತು. ವಾರುಣಿಯು ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ದೂರ ಎಸೆದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಹತ್ತಿದಳು.

ಸುಧಾಕರನ ಆ ದಿನದ ಮೂರ್ತಿಯು ಅವಳ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಿತು. ತೆಂಗಿನ ಗರಿಯ ಮೇಲೆ ಪಟಪಟ ಎಂದು ತಾಲಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತ ಬರುವ ಮಳೆಯ ಧಾರೆಯಂತೆ ಭಾಸಿಸುವ ಅವನ ಅಸ್ವಲಿತ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ವಾಣಿ, ಹೃದಯ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಲಹರಿಯ ನೋರಿಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಹಣೆಯ

ಮೇಲಿನ ಬೆವರ ಹನಿ, ಅಜ್ಞಾನರೂಪಿ ಅಂಧಃಕಾರವನ್ನು ನಾಲಗೊಲಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೊರಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಸಾತ್ವಿಕ ಮುದ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಬಾಲಸೂರ್ಯನ ಕೆಂಬಣ್ಣ-ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಅವಳು ಇನ್ನೂ ತನಕ ಮರೆತಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ವೇಗದಿಂದ ಹೋಗುವ ನಾವೆಯಂತೆ ಅವನು ಮಾತನ್ನುಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ನಾವೆಯ ವೇಗ ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂತಲೋ ಏನೋ ಅವನು ತನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿನಂತೆ ನಡುನಡುವೆ ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಭಾಷಣವಲ್ಲದ ತನ್ನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲ್ಲವಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಆವೇಶ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ವಾರುಣಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿತ್ತು.

ಆ ಸ್ತ್ರೀತಿಯ ಭಾಷಣದ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಟೀಕೆ ಆಕೆಗೆ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇಅಲ್ಲ, ಈಗೀಗಂತೂ ಸುಧಾಕರನ ವಿರುದ್ಧ ಯಾರಾದರೂ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಿಟ್ಟೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ದಿನ ರಾವಸಾಹೇಬ, ಮಧುಕರರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆ ಅವಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಂದೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಆಕೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಮಧುಕರನು ಸುಧಾಕರನನ್ನು ಸಿಕ್ಕಂತೆ ಬಯ್ಯುತ್ತ, ಇಲ್ಲದ ಅವವಾಪ ಹೊರಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿದ್ದ. ತಾನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಧುಕರನು ಇಲ್ಲದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಆಕೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

ಸಾವಂತವಾಡಿಯಿಂದ ಮರಳುವಾಗ ಮಧುಕರನು "ಬದಿಗೆ ಕೂತರೆ ಗಾಳಿಹತ್ತುತ್ತಿದೆ. ವಾರುಣಿ ನಡುವೆಯೇ ಕೂತರೆ ಒಳಿತೆ" ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರೂ ಆಕೆ ತನ್ನ ಜಾಗೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಈಗೀಗ ಮಧುಕರನು ಸಾಯಕಾಲ ವಾರುಣಿ, ರಾವಸಾಹೇಬರ ಜೊತೆಗೆ ನೇಮದಿಂದ ತಿರುಗಾಡುವದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಇಳಿಯುವಾಗ "ಕಾಲು ಜಾರಿಬಿಟ್ಟಿತು." ಎಂದುಹೇಳಿ ಮಧುಕರನು ವಾರುಣಿಗೆ ಕೈಕೊಡಲು ಕೈ ಮುಂದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದೆರಡುಸಾರೆ ಜೋಲಿಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಅವಳು ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ಬಲುಗಟ್ಟಿಯಾಗ ಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ "ಬಿಟ್ಟು ವೆಟ್ಟಾದರೂ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಸಹಾಯಬೇಡ" ಎಂದೆನಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

ಮಳೆಯ ಧಾರೆಯು ಸುರಿದು ಹೋದವನೇನೋ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳು ಸರಾವಳನ ಹೊಂದಿ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಇಂದ್ರಧನುಸ್ಸು ಗೋಚರಿಸುವಂತೆ ಈ ಸವಿಧ ಅನುಭವದ ಸಂತರ ಇಂದು ವಾರುಣಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲ್ಪನಾಚಿತ್ರವು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ತಾಯಿ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಮುಂದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಬಂದವರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಮತ್ತು ರಾವಸಾಹೇಬರ ಅನಿಷ್ಟ ಆಕರ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಅವಳ ಜೀವಿತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕೆಟ್ಟ ಸಂಸ್ಕಾರ ಪತ್ತುಬಿಟ್ಟಿತು. ರಾವಸಾಹೇಬರಿಗೆ "ಪಿಲ್ವುಕ್ಕ" ಸಾಹೇಬರ ಮಾತು ವೇದವಾಕ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಮದುವೆಯನ್ನು ಜೀಗ ಮಾಡಬಾರವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯ ನೌಕರಿಯ ಮೂಲಕ ಹಲವು ಸಾರೆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ವಾರುಣಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬೇಕಾದಂತೆ ಸಾಗದಿದ್ದರೂ ರಾವಸಾಹೇಬರು ಅವಳ ಕಡೆ ಮೂರ್ಛಾಕೃಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲು ಒರುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬೇಗಾದರೂ ಹಣಗಳಿಸುವದು - ತಿಂದುಂಡು ಚೈನಿ ಹೊಡೆಯುವುದು - ಆ ಹಣದಿಂದ ಬೆರಿಷ್ಟರ ಇಲ್ಲವೆ ಆಯ್ಕೆ. ಸಿಎಸ್. ಆಳಿಯನ್ನೂ ದೊರಕಿಸುವುದು - ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನಾವ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆ ಆ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಕೈಕೆಳಗೆ ಹಗಲಿರುಳು ಬೆಳೆದ ವಾರುಣಿಗೆ ಬರೇ ಪುಸ್ತಕೇ ಶಿಕ್ಷಣದೊರೆತರೂ ಅವಳ ಮಾನಸಿಕ ಗುಣಗಳ ವಿಕಾಸ ಹೇಗಾಗಬೇಕು? ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ - ಕೇಶ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ - ಒನವು ಒಯ್ಯಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವೆನಿಸಹತ್ತಿದ ಹುಡುಗಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಭಾವನೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುವದೆಂತು? ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ಹೊಗೆಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹತ್ತುವವಲ್ಲದೆ ಅದು ಕಣ್ಣಿನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಹೃದಯದ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಜಗತ್ತು ಇಲ್ಲ, ತನ್ನ ವಿಲಾಸದ ಹೊರತು ಧ್ಯೇಯವಿಲ್ಲ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಣಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನಾವ ಗುಣಕ್ಕೂ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸುಸ್ವಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದುದರಿಂದ ಸರಳವೃತ್ತಿಯ, ಪರೋಪಕಾರದ, ಹಾಗೂ ಹಣಕ್ಕಿಂತ ಗುಣಕ್ಕೇ ಮಾನಕೊಡುವ ಕಲ್ಪನೆ ವಾರುಣಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ



ತಿವ್ರವಾಗಿ ಎಂದೂ ಉದ್ಭವಿಸಿಲ್ಲ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದೊಡನೆ ರಾವಸಾಹೇಬರು 'ಇಂದು ಈ ಪಲ್ಯಾನಾಡಬೇಕು. ಆ ಪದಾರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕ..' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಅಭೀಸಿನಿಂದ ಒಂದ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದ ರೊಬ್ಬರಿಂದ ಹಣವತ್ತಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವರು ರಭಸವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿಯಾಗಲು ಹಾಸಿಗೆಯವೇಲಿ ವಾರುಣಿಯು ಒಬ್ಬಳೇ ತಂದೆ ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಬೇಸರ ಬರಲು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಒಳತೋರಿಕೆ ಕಂಡಕೋ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದುತ್ತ ಮಲಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಎಂತಹ ಪುಸ್ತಕ ತರುತ್ತಾಳೆಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ರಾವಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಎಂದೂ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಭುಲಿತವಾಗುವ ಕಮಲದಂತೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಸಂದರವಾಗಿ ತೋರುವ ವಾರುಣಿಯ ರೂಪ, ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬೇಂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಣ ಇವುಗಳ ಬಲದಿಂದ ಬೇಕಾದಂಥ ಅಳಿಯನನ್ನು ಮೊರಕಿಸುವನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ವಾರುಣಿಗೆ ಯಾವ ಜರಿಯ ಪತ್ತಲ ಶೋಭಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದರ ಕೊರತು ಅವರಿಗೆ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನಾವ ವಿಚಾರವೂ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಸುಧಾಕರನ ಪ್ರಧಾನ ಭಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ತಾನು ಏನೋ ಹೊಸತಾದ ಸಂಗತಿ ಕಂಡಂತೆ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣದ ದರ್ಶನವಾದಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಸ್ವರೂಪ ಸಂಪತ್ತಿಗಿಂತ ಮನಸ್ಸಿನ ಉದಾರತೆ, ಮೈಮೇಲಿನ ಅಪೂರ್ವ ಷೋಷಾಕಿಗಿಂತ ಪರೋಪಕಾರದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಚಿನ್ನಾಭರಣಕ್ಕಿಂತ ಉಚ್ಚ ಭಾವನೆ ಇವು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ತೋರಿತು. ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಯನುವಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರನು ತೋರಿಸಿದ ತತ್ಪರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಆದರ ಉಂಟಾಯಿತು. ಪಕ್ಕಾನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು-ಜರಿಯಪತ್ತಲ ಉಡುವುದು, ಕಾದಂಬರಿ ಓದುವುದು ಇವುಗಳಿಂದ ದೊರಕುವ ಆನಂದಕ್ಕಿಂತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ಉಚ್ಚತರಗತಿಯ ಆನಂದವಿದೆಯೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು.

ಮಧುಕರನ ಕವಿತೆಗಿಂತ ಸುಧಾಕರನ ಕಳಕಳಿಯ ಕಲಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಕಾವ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಅವಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ರಾವಸಾಹೇಬರ ಆಯ್.ಸಿ.ಎಸ್. ಗಂಡನ ಮಾತು ಮತ್ತು ಮಧುಕರನ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗತನಗಳಲ್ಲಿ ವೋವಲು ಅವಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಆನಂದ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಳಿದು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಬದಲಾಗುತ್ತ ಬಂದದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವಳಿಗೆ ಸುಧಾಕರನ ಛಾತ್ರಣದ ವೇಲಿನ ಆ ಟೀಕೆಯು ಸಂಯೋಜಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಈ ರೀತಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಸುಧಾಕರನ ಆಗಮನವಾಯಿತು.

"ಇಂದು ತಮಗೆ ಬರಲು ತಡವಾಯಿತಲ್ಲವೇ?"

"ಹುಂ, ಅಮ್ಮನ ಕಾಲು ವಾತದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲ ಪೆಲ್ಲ ಹೀಗೆಯೇ!"

"ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಬಿಡಿ."

"ಆತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ವಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದೂಟಕ್ಕಾದರೂ ಬರಬಹುದು."

"ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಧಾಕರನ ಟೀಕೆ ಬಂದ ಪತ್ರಿಕೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅವರೊಡನೆ ಸುಧಾಕರನ ದೃಷ್ಟಿಹೋಗಲು ವಾರುಣೆಯು ನಡುವೆಯೇ—

"ಇದರಲ್ಲಿಯ ಟೀಕೆ ಓದಿರುವರಾ?"

"ಅಹುದು, ಓದಿರುವೆ."

"ಅದನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು?"

"ನಾನು ಮಾತ್ರ ಬರೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ."

"ನಾನು ಹೇಳಿದರೆ ಏನು ಕೊಡುವೆ?"

"ಖಾದಿ ಪತ್ತಲ."

"ದಮ್ಮಯ್ಯ! ಅದೊಂದು ಬೇಡ. ನಾನೇ ನಿಮಗೆ ಚಹಾ ಕೊಡುವೆ."

ತನ್ನ ಟೀಕೆ ಬರೆದವರ್ಯಾರ ಬಹುವೆಂಬದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ದಕ್ಕಾಗಿ ಚಹವ ಕರಾರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದ.

“ಇದನ್ನು ಮಧುಕರ ಬರೆದದ್ದು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಮಾ ಇದೆ.”

“ಎಮಾ ಇದ್ದರೆ ಮಧುಕರನೇ ಹೇಗೆ? ನನಗೂ ಅವನಿಗೂ ಯಾವ ದ್ವೇಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಆತನೇಕೆ ಬರೆದಾನು?”

ಆದರೆ ಸುಧಾಕರನ ಬಗ್ಗೆ ಮಧುಕರನು ಪಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನ ವಿಶಾಲ ಆತಂಕರಣದ ಪರಿಚಯ ಅವಳಿಗಾಯಿತು.

“ನಿನ್ನೆ ನಾನು ತೋರಿಸಿದ ಪತ್ರ ಓದಿರುವಿರಲ್ಲವೇ?”

“ಮನೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕನ ಇರತಕ್ಕದ್ದೆ. ಇಂತಹ ಪತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ನಾವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬಾರದು.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಲೇ?”

ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ ಅಕ್ಷರ ಜಗನ್ನಾಥನದೆಂದು ಕಂಡುಬಂದದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನು ಅದನ್ನು ಹಿಂದು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದ. ರಾವಸಾಹೇಬರ ಕಿವಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಬಿದ್ದರೆ ಪ್ರಕರಣ ದೊಡ್ಡದಾಗಬಹುದೆಂದು ಸುಧಾಕರನಿಂದ—

“ಸುಮ್ಮನೇ ಏಕೆ ಹೇಳುವುದು? ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಧೂಳಿನ ಕಣಬಿದ್ದರೆ ಶಸ್ತ್ರ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ?”

ಆಕೆ ಚಹಾ ತರುವದಕ್ಕೆಂದು ಹೊರಟಿದ್ದಳು. ನಡುವೆಯೇ ಏನೋ ನೆನಪಾದ್ದರಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಂದಳು.

“ನಮಗೆ ಕನಸು ಏಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ?”

“ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಷ್ಟು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.”

“ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಯಾವ ಕನಸು ಬಿತ್ತೆಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ?”

“ನಿಮಗೆ ಬಿಡು ಕನಸು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು?”

“ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ನೀವೇ ಬಂದರಾ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ?”

ಸುಧಾಕರನು ವಾರುಣಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ. ಅವಳ ಗಲ್ಲ ಕೊಂಚ ಕೆಂಪಾಗಿ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆವರ ಹನಿ ಹೊಳೆಯಹತ್ತಿತ್ತು. ಕನಸ್ಸೆಂದರೆ ಭವಿಷ್ಯ ಕಥನವೆಂದೆನಿಸಿ ಸುಧಾಕರನು ಕನಸಿನ ವಿವರ ಕೇಳಿದನು.

“ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಎತ್ತರವಾದ ಗುಡ್ಡದಮೇಲೆ ಆಡ್ಡಾಡುವದಕ್ಕೆ ಹೋದೀವು.”

“ದಿನಾಲು ನೀವು-ಮಧುಕರ ಆಡ್ಡಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಕನಸು ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು.”

“ಆದರೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಮಧುಕರ ಸಂಗಡವಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀವೇ ಇದ್ದಿದ್ದು.”

“ಇರಲಿ ಆಗ ಏನು ನಡೆಯಿತು?”

ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ನಾನೆಂದೆ- “ಈಶಿಖರದ ಮೇಲಿಂದ ನಾವು ಗಗನಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ಅಲ್ಲಿಯ ತಾರೆಗಳನ್ನಾಯ್ದು ನಿಮಗಾಗಿ ಗುಚ್ಚವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು. ಹಾಗೂ ಮಿಂಚಿನ ದಾರದಲ್ಲಿ ತಾರಾಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಪ್ರೋಣಿಸಿ ನಾನು ಮುಡಿಯುವೆ.”

“ಆ ಮೇಲೆ ನಾನೂ ಮೇಲಕ್ಕಡಂದೆನೇ?”

“ಇಲ್ಲ, ನೀವು ಕೆಳಗೆ ಬೊಟ್ಟುಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದಿರಿ. ಕೆಳಗೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾಗಿ ಪಸರಿಸಿಕೊಂಡ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಬದಿಗೆ ದೂಡಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿ ಬಿಟ್ಟಿರಿ. ನಾನು ಚೀರುತ್ತಾ ಎದ್ದೆ.”

“ಕನಸಿಂದರೆ ಜಾಮು ಆಟ. ಆದು ಮಿಥ್ಯೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು.”

ವಾರುಣಿಯು ಚಹಾತರಲು ಒಳ ಹೋದಳು. ಸುಧಾಕರನು ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಹತ್ತಿದನು.

“ವಾರುಣಿಯು ಹುಟ್ಟು ದುಷ್ಟಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬೆಳೆದ ವಾತಾವರಣ ಅಂತಹದು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಟ್ಟಲದಿಂದಲೇ ಹಾಲು ಕುಡಿದಿದ್ದಳು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಳುಗಳ ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ತಿರುಗಾಡಿದಳು. ಮುಗ್ಧಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜರಿವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಚಿನ್ನದಾಭರಣಗಳು ಅವಳ ಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದವು. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮಗುವಿಗೆ ಬಡತನ, ಅದರಿಂದಾಗುವ ತೊಂದರೆಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಬಂದೀತು? ಕಾಳಿಯಂತಹ ಶ್ರೀಮಂತ ಗಿರಣಿ ಮಾಲಕನಿಗೇ ವಾರುಣಿಯಂತಹ ಸತ್ನಿಯೋಗ್ಯ.”

ವಾರುಣಿಯು ಚಹಾ ತಂಪಳು. ಸುಧಾಕರನು ನಿರಪೇಕ್ಷಭಾವದಿಂದ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಮುನಾನದಿಯು ತನ್ನ ಕೇಳ ಕಲಾಪವನ್ನು - ಮಿಂಚು ಮೈಕಾಂತಿಯನ್ನು - ಅರಳಿದ ಲತಿಕೆಯು ತನ್ನ ಅಂರ ಸೌಷ್ಠವವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಅವಳ ರೂಹಿನಲ್ಲಿ ವಿಲಕ್ಷಣ ಅಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಸುಧಾಕರನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಮೇಲೆ ಕೊಡುವಾಗ ಅವಳು ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಗು ಬೀರಿದ್ದರಿಂದ ಆದರ ಕಾರಣ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಸುಧಾಕರನ ಮುದ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ನಸಾನಗೆಯು ನುಸುಳಿತು. ಮೇಲೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅಂತೋ ಅರಿಯದೆಯೋ ಅವಳ ಕೈ ವೃಶ್ಚವಾಯಿತು. ಸತಾಂಸ ತಂತಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಅರಿಯದೆಯೇ ಬೆರಳಿಟ್ಟರೂ ಅದು ಕಂಪಿಸುವಂತೆ ಅವನ ಶರೀರವು ನಡುಗಿತು. ವಾರುಣಿಗೆ ಕಲಿಸುವಾಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸುಧೆ ಮತ್ತು ವಾರುಣಿಯರ ತರತರದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಈ ತುಮುಲದ ಮೂಲಕ ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಸೂಚಿಸದಾಯಿತು. ಜೀವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಾತರ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅಮ್ಮನೊಡನೆ ಮನಬಿಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅವನು ಮನೆಗೆ ಹೋದೊಡನೆಯೇ ಜಾನಕಿಯಮ್ಮನವರು ಹೇಳಿದರು -

“ಸುಧಾ, ಆಗ ಗೋಪಾಳರಾಯರು ಬಂದಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಸಂಜೆ ಬರುವವರಿದ್ದಾರೆ.”

“ಅಂತೂ ಒಂದು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಬಂತು.” ಎಂದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಕ್ಕು ನುಡಿದ.



## ಪ್ರಕರಣ ೨೨.

ಸಂಜೆ ಭಾವೀ ವಧುವನ್ನು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲವಂತೂ ಆತನಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಆಲ್ಲದೆ ಈ ಸಂಕಟದಿಂದೊಮ್ಮೆ ಪಾರಾದರೆ ಸಾಕೆನಿಸುತ್ತೆ. ಸ್ವಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯದೋ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳನ್ನು ಆಜೀವನ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಹಾಕುವ ಇಂದಿನ ಮದುವೆಗೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮದುವೆ ಎರಡು ಹೃದಯಗಳ ಮಿಲನದಿಂದ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚಿಂದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣ ಇಲ್ಲವೆ ಆವಳ ಒನಪು ಒಯ್ಯಾರ ಗಂಡುಸಿನ ಕಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಲಗ್ನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಾವನೊಡನೆ ಹಣವಿದ್ದರೆ ಹೆಂಗುಸಿಗೊಂದು ಸರ್ತಿಫಿರೋಟು ಇದ್ದಂತೆ. ಇಂತಹ ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ಉಚ್ಚ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ, ಸಮಾಜಸೇವೆ, ಅಥವಾ ದಿವ್ಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಆಸೆಪ್ಪಿಸುವದಿಂತ್ತು?

ಮಗುವು ಜಿಳೆದು ಹದಿನೈದು ವರುಷಗಳಾಗುವ ವರೆಗೆ ಮದುವೆಯೆಂಬುದು ಒಂದು ಆಟವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹದಿನೈದರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತರ ವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಅಮರಣ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದಿದ್ದು ದೇಶ ಸೇವೆಮಾಡುವ ವಿಚಾರ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದರ ವರೆಗಿನ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಆತನ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲ ಗಾಳಿಗೋಪುರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಬೇಗನೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ದಿನ ಗೋರಜಮಹಾರ್ತದಲ್ಲಿ ಜನರು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಒಗೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ, ತನ್ನ ಹೃದಯ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರದೆ ಅಂತಃಕಟದಾಟಿ ಎನನ್ನೋ ಶೋಧಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಶಾರೀರಿಕ ನ್ಯೂನತೆಯಿಂದಲೋ ಬಡತನದ ಮೂಲಕವೋ ಅವಿವಾಹಿತರಾಗಿರುವವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಧೈಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ- ತತ್ವಕ್ಕೋಸ್ಕರ- ಅವಿವಾಹಿತರಾಗಿರುವರು ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ? ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶತನಾನಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ರಾನುದಾಸ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ವಿವೇಕಾನಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರಬಹುದು.

ಆದರೆ ಅವರ ಬುದ್ಧಿ, ಭಾವನೆ, ಧೈರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗಟ್ಟುವವರು ಅನೇಕರಿಂದಲೂ ಅವರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಕೆಲವರೇ.

ಆದರೂ ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದರೂ ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ಉಪಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಲಗ್ನವಾಗುವುದು ಹೀನತರದ ಸ್ವಾರ್ಥ. ವಿಷಯ ಸುಖದ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನವೆಂದರೆ ಧರ್ಮಮಂತ್ರದಿಂದ ಪಾವನಗೊಳಿಸಿದ ವ್ಯಭಿಚಾರ. ವಿವಾಹದ ಅರ್ಥ ಇಷ್ಟು ಸಂಕುಚಿತವಾದದ್ದಾದರೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಬೇಡಿಯನ್ನು ಕಾರ್ತಿಕಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಶರೀರಕ್ಕಿಂತ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಬಂಧವೇ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಟು ಅನುಭವ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಜಗತ್ತು ಮದುವೆಯನ್ನು ಆಪ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಬಂಧವೆಂದರಾದರೂ ಏನು? ಗಂಡಹೆಂಡದಿರು ಒಂದು ಜೀವವಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಓದುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅವರ 'ಒಂದು ಜೀವ'ವಾಗುವ ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಜೀವ ಹೋಗುವ ತನಕ ಕಷ್ಟಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಮೊದಲನೆಯ ರೀತಿ. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಅರ್ಥಜೀವ ಮಾಡಿಬಿಡುವುದು, ಆ 'ಒಂದು ಜೀವ'ವಾಗುವ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿ. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಜೀವವಿಲ್ಲೆಂದು ನಡೆಯುವ ಸಂಧವೇ ಎಂದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪೂರಕವಾಗಿ ನಡೆದರೆ ಸಾಕಲ್ಲವೇ? ಮನುಷ್ಯನು ವಿಷ್ಣುವಂತನಿರಲಿ, ದೇಶಭಕ್ತನಿರಲಿ, ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೇ ಕಾಲನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತಿರಲಿ—ಆದರೆ ಅವನ ಹೃದಯ ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯಸ್ತವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆಹಂಕಾರದ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಉಪಭೋಗಬುದ್ಧಿಯು ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟರೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಏನೋ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಕೊಡಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆದ ಹೊರತು ಹೃದಯ ನೆಮ್ಮದಿಗೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ನಾ

ಪುತ್ರಾಯಿತಂಜಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದಾಗಲೇ ಅವರ ಪುಣ ತೀರಿಸುತ್ತೇವೆ  
 ಆದರೆ ಗಂಡ ಹೆಂಡರು ಪ್ರೀತಿಸಿದರೆ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಸಾಲ ತೀರಿಸಿದಂ  
 ತಾಗುವಣ್ಣ. ಕೇವಲ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪರಸ್ಪರರು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ.  
 ಇತರ ಇಷ್ಟೇಷ್ಟರ ಪ್ರೇಮವು ರಕ್ತವನ್ನೂ, ಗೆಳೆಯರ ಪ್ರೇಮವು ಋಣಾ  
 ನುಬಂಧವನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪತಿಪತ್ನಿಯರ ಪ್ರೇಮ  
 ಪು ರಕ್ತಕ್ಕಿಂತ ಗಟ್ಟಿಯೂ, ಋಣಾನುಬಂಧಕ್ಕಿಂತ ವೃಥವೂ ಇರುತ್ತ  
 ದ ನಾವು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇಶ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಸೇವೆಯನ್ನು  
 ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಅದು ತನ್ನ ಹೃದಯದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ  
 ಭಾಗಿಯಾಗುವುದು ಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಇಬ್ಬ  
 ರ ಎದುರಿಸಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಿಡುವ ಧೈರ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಬ್ಬ ದೇವನು.  
 ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಜೀವನದ ಜೊತೆಗಾರ. ಈವ್ಯಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಪತಿ  
 ಯು ಪತ್ನಿಯ ಪರದೈವ, ಪತ್ನಿಯು ಪತಿಯ ದೇವತೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ  
 ಆದರೆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯ ದೇವರಂತೆ ಸಂಸಾರ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿಯ  
 ದೇವರೂ ಕಲ್ನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನದ ದೋಷವರು  
 ತ್ತದ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ರಸಿಕ ಕೊಳಲನ್ನು ನೀರು ಕಾಯಿಸುವದಕ್ಕೆ  
 ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಆ ತಪ್ಪರವೆ?”

ಸಾಯಂಕಾಲ ಗೋಪಾಲರಾಯರು ತಮ್ಮ ವರಶೋಧದ ಬನ್ನ  
 ಬವಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೋಡಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ತಂಗಿಯ ವಯಸ್ಸು ಹದಿ  
 ನೆಂಟಾಗತ್ತು. ಇಂತಹ ಕನ್ಯಾನಿಶ್ಚಯ ಸಾಟಿಕದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿ ಆಕೆ  
 ಗೂ ಸುಕಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನಿಂದ ಏನಾದರೂ ಅಚಾತುರ್ಯ ಘಟಿಸಿದಲ್ಲಿ  
 ಕೈಗೆ ಬಂದ ತುತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಳಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಶಂಕಳಾಗಿರುತ್ತ  
 ಳಳು. ಅವಳ ದೈನ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆತನಿಗೆ ಮರುಕವೆನಿಸಿತು

ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಚಹಾಕೊಟ್ಟು, ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಾ  
 ಪುವನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಗೋಪಾಲರಾಯರನ್ನು ಕಳುಹಿ  
 ಸಿಕೊಟ್ಟನು.

“ಹೂಂ, ಹೇಗಿದ್ದಾಳೆ ಹುಡುಗಿ?”



“ಗೋಪಾಳರಾಯರ ತಂಗಿಯಂತೆಯೇ ಇದ್ದಾಳೆ.”

“ಹೀಗೆ ಏನಾದರೊಂದು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಸಾಕು.” ತಾಯಿ. ಹುಸಿ ಮುನಿಸಿನಿಂದ ನುಡಿದಳು.

“ನಿನಗೇನು ಕೇಳಲಿವೆ?” ಚಳಿ ಬಂದವರಂತೆ ಗಡಗಡನೆ ನಡು ಗುತ್ತಿಡ್ಡಳು ಅವಳನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸುವುದರ ಬದಲು ತಾತ್ಕಾಲಿಕೆಗೆ ತೋರಿಸಿದರೆ ಒಳಿತುತ್ತು.”

“ಜೀವ್ವಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಜೀವ್ವಿ! ನಾಳೆ ಸ್ವತಃ ಮಗಳ ಮದುವೆ ಮಾಡುವಾಗ ಗೊತ್ತಾದೀತು.”

“ನನ್ನ ಮಗಳು ತನ್ನ ಮದುವೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಳು. ಮದುವೆಗಾಗಿ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವಷ್ಟು ಮೂರ್ಖಳಾಗಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ.”

“ಆ ನಿನ್ನ ಸುಧಾರಣೆಯೆಲ್ಲ ಇರಲಿ. ಈಗ ಆ ಗೋಪಾಳರಾಯರಿಗೆ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವೆ?”

“ನೀನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುವೆ. ಪೋಲಿಸರು ಕೊಲೆಯನ್ನು ಶೋಧಿಸಬೇಕು. ಆತ್ತಿ ಸೂಸೆಯನ್ನು ಶೋಧಿಸಬೇಕು.”

“ಒಳ್ಳೆ ತುಂಬನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆಯಲ್ಲ! ಹುಡುಗಿಯೇನೋ ಚನ್ನಾಗಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಆ ಭರಣದ ಆಸೆ ಬಹಳ. ಹೀಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಂದ ಆ ಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೋರಿಸಿದೆ. ಆಗ ಅವಳು “ಇಷ್ಟೇ ಏನು?” ಎಂದಳು.

“ನಾನು ಮಾಸ್ತರನಿದ್ದಷ್ಟು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸರಾಫಿ ಅಂಗಡಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾಳೆ ಗೋಪಾಳರಾಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಇಲ್ಲದ ಉಸಾಬರಿ ಯಾಕಪ್ಪಾ! ನಮಗೆ ಸವ್ಯ ಆಲೋಚನೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರಾಯಿತು.”

ಸುಧಾಕರನು ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗದಿಂದ ಸಾಲೆ ಸ್ತಾಪಿತವಾಗಿದೆಯೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಮರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದೆರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಉತ್ಪನ್ನವುಳ್ಳ ಮನಯ ವ್ಯವಹಾರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರು ಇಲ್ಲಿಂದೆರಬುದು ಸುಧಾಕರನ ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೊಳೆಯದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಧಾಕರ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಣ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಕೂಡುವುದು ಒಳಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಂತಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ತನ್ನ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಗಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೋರ್ಟಿನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನ; ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಊರಲ್ಲಿಯ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಜವಳಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಹೋಗಿ, ಮುಖದಿಂದ ಹಾಳುಹರಟೆಯನ್ನು ಹರಡಿಸುತ್ತ ಬಳಗನ ವೇಳೆ ಕಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಜಾಣ. ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕಲಿಸುವುದೆಂದರೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೆಲಸ. ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಸುದ್ದಿಯ ಹೊರತು ವಾಚನಪಲ್ಲ, ಊರೊಳಗಿನ ಹಾಳುಹರಟೆಯ ಹೊರತು ಚರ್ಚೆಗೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯವೇ ಇಲ್ಲ: 'ಕುಡುಗರಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದೇ ಬೇಡವಾಗಿದೆ.' ಎಂಬ ನಿತ್ಯ ಶರಾದ ಹೊರತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲ. ತಿಂಗಳಿಗೇ ತಿಂಗಳಿಗೇ ವಸೂಲಾಗಿ, ಇನಸ್ಪೆಕ್ಟರರ ಮರ್ಜಿ ಕಾದು ವಾರ್ಷಿಕ ಗ್ರಾಂಟು ಪಡೆದರೆ ಅವರ ದಿಗ್ವಿಜಯವಾದಂತೆ. ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಿ ನಾಡನಿರ್ಮಾಪಕರು ಇರಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ಶಿಕ್ಷಕನೆಂದರೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮೂರ್ತಿಕಾರ. ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ದೇವರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಆತ ತನ್ನ ಯನಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಸುಧಾಕರ ಮೊವಲಾದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಉನ್ನತರಂತೆ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕಂತೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಮೂರ್ತಿಕಾರನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಸಿಗಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಪಂಗಡವೆಂದರೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಕಳಕಳಿಯುಳ್ಳ ಶಿಕ್ಷಕರದು. ಆದರೆ ಜೀವಿತಪರ್ವತದ ಎರಡು ಸಮೀ

ಪದ ಶಿಖರಗಳ ಮೇಲೆ ಇಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಿ ಇವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತುಂಬಾ ಉತ್ಕಂಠೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನಡುವೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಭಯಂಕರ ಕಂದರವಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಮಿಲನವಾಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಬಡತನದ ಮೂಲಕ ಒಂದೆರಡು ಖಾಸಗಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಆಲೆದಾದಿದೇ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪ್ರತಿಕೂಲ ವಾತಾವರಣದ ಮೂಲಕ ಕೈ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ದೇಶದ ಭವಿತವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿವಾರವಾಗಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಈ ದುರ್ದಶೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸುಧಾಕರನ ಮನಸ್ಸು ಕ್ಷುಬ್ಧವಾಗಿ ಅಂತಃಕರಣವು ಉದ್ದೇಗಗೊಂಡಿತು. ಆನೇಕರು ನಿರ.ಪಾಯರಾಗಿ ಈ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಜೋತುಬೀಳುತ್ತಾರೆ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಮನೆಯ ಊಟ ಉಂಡು ಕಲಿಸಲು ಬರುವಂತಿದ್ದರೆ- ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜಹಾಗೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸಾಲೆಯ ಸಂಬಳ ಕೆಸೆಯಲ್ಲಿ ತುರುಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವಂತಿದ್ದರೆ- ಮಗದೊಬ್ಬರಿಗೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ- ಖಾಸಗಿ ಸಾಲಿನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನ, ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳಂತಹ ಭಯಂಕರ ಸರ್ವತನನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸ ಬೇಕಾದಾಗ ಇಂತಹ ಇರಿವೆಯ ವೇಗದಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಸಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ವಾಡ್ಡಿಯ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ನದಿಯು ಇದ್ದಹಾಗೆ. ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಣಕಾಲ ಮುಟ್ಟಿವೂ ನೀರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನೋನಾಕೆಯು ಆದರಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಆ ಭವ್ಯ, ರಮ್ಯ ಸಾಗರದ ದರ್ಶನವೆಂತಾದೀತು? ಯಾವ ಇತಿಹಾಸದಾದ ಪೂರ್ವವೈಭವದ ಸ್ಮರಣೆಯಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭುಜಗಳು ಆ ಗತವೈಭವವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ದಿಲ್ಲವೋ ಯಾವ ಭೂಗೋಲದಿಂದ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಅಭಿಮಾನವು ನೂರ್ಮಡಿ ಬೆಳೆದು ಅವಳ ಅನಂತ ದೇಣಿಗೆಗಳ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬುದ್ಧಿ ಸೂಚಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಷಯದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸಹೊಸ ಶೋಧಹೆಚ್ಚುವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾವ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಅಂತಃಕರಣವು ಉದಾರ ಮತ್ತು ಕೋಮಲವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನಿಜವಾದ

ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣವು ಗಳಿವಾರಕ್ಕಿಂತ ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದೀತು? ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕಶಕ್ತಿ ಮಂಚಬೇಕು. ಆದರೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಸಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ರೂಪಾಯಿಗಳಂತೆ ಒಂದೇ ಸದಿಯಚ್ಚಿನ ನಿರ್ಜೀವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಉಪಯೋಗವೇನು?

ಹೀಗೆ ಈ ವಿಚಾರ ತರ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ್ದುದರಿಂದ ಮೊದಲಿನ ಉತ್ಸಾಹ ಸೂಯವಾಗಿತ್ತು ನಿರಾಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ತಾಯಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಸುಧೆಯ ಕಣ್ಣು ಇವೆರಡರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೇಳುವಷ್ಟು ಅನಿಷ್ಟ ಸರಿಣಾಸುವಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಾತದಿಂದ ತಾಯಿಯ ಕಾಲು ಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ ಒಲೆಯ ಮುಂಜೆ ಕುಳಿತು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅಡಿಗೆಯನ್ನಷ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಮನೆಗೆಲಸ ಅವರಿಂದಾಗುವುದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮನೆಗೆಲಸವೆಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರ ಒಗ್ಗಿ ತಾಯಿ ಮಗ ಅನೇಕಸಲ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಧೆಯು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸುಧಾಕರ "ಅಮ್ಮಾ, ನಾವೀಗ ದೊಡ್ಡಸಾಧು ಆಗಿದ್ದೇವೆ. ಅಲ್ಲವೇ?" ಎಂದ. ತಾಯಿಗೆ ಅರ್ಪಯ್ಯವಾಯಿತು.

"ಏಕಮ್ಮಾ, ಅಕ್ಕರ್ಯಪಡುವಿ? ಏಕನಾಥನಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಬಾರದಿಂದು ದೇವರೇ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರುತಂದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಾಗಲೀ, ನೀನಾಗಲೀ ನೀರು ತರದಿದ್ದರೂ ಹೆಂಡೆ ತಂಬಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೂಲಿಯವರೈರಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆನ್ನ ಬಹುದಿತ್ತು: ಆದರೆ ನಾವಾರಗೂ ಹಣಕೊಡಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲ"

ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ತಾಯಿ ನಕ್ಕಳು. ಸುಧೆಯು ಮಾತ್ರ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿದ ತಲೆ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕೈ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವಳ ಹೃದಯವನ್ನು ಇನ್ನಾರೋ ಮಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು

ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಜಾನಕಿಯಮ್ಮ ಸುಧೆಗೆ "ಮಗೂ, ನನ್ನ ಕಾಲಾ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರೂ ನಿನ್ನ ಎರಡು ಕೈ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲ." ಎಂದಳು.

"ಎರವಲು ಕೈ ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ನಮ್ಮದಾಗಲಾರದು. ನನ್ನ ಈ ಕೈಗಳು ಅತ್ತಿಗೆಯ ಬಾಣಂತಿನ ಮುಗಿದೊಡನೆ ಸಾವಂತವಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವವು."

ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಜಾನಕಿಯಮ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೋಲು ಹಲವೆದ್ದಿತು. ಸುಧೆಯ ಕನ್ಯೆಯಾಗಿಯೇ ಇಷ್ಟರೇ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಸೊಸೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇವೀಗ ಪುನಃ ಮುಂಬೈ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಒಗ್ಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿದ ಪರಂಪರಾಗತ ರೂಢಿಯ ವರ್ತಿಸ್ಸನ್ನು ದೂರಮಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ಅವಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ ರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಧೈರ್ಯದಲ್ಲಿಷ್ಟೆ ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು ಪ್ರೇಮಪುತ್ರಂ ಬಿ ತಂದಿತ್ತು. ಸುಧಾಕರನ ಎಷ್ಟೋ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳು ಆಕೆಗೆ ಒಗ್ಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಮಗನ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯ ಸ್ವಭಾವವು ಈ ಸೇರದಿರುವಿಕೆಯು ಮಾಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಸುಧಾಕರನು ಪುನರ್ವಿವಾಹದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆತ್ತಬಹುದೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಂಟಾಗಿತ್ತು. ಸುಧೆಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬರಗೊಡದಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉಪಾಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದಿಂದ ಜನಬಲ ಆಕೆಗೆ ಬೇಕೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಸುಧೆಯ ಪ್ರೇಮ ಸ್ವಭಾವದ ಮುಂದೆ ಜಾನಕಿಯಮ್ಮನ ರೂಢಿ ಸೋಲನ್ನು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮಗನು ಸುಧೆಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಜಾನಕಿಯಮ್ಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಅವರಡಿಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೇವರಾದರೂ ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಉಲ್ಲೇಖವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಆಕೆಯ ಸಂಜ್ಞೆ ಹ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ 'ಈ ಜೋಡಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಂತೆ ಶೋಭಿಸಬಹುದು.' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪುನರ್ವಿವಾಹದ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಪಾಪ, ಸರಕಗಳ ಕಲ್ಪನ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸುಧೆಯ ಹೃದಯದ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತ ಹೋದಂತೆಲ್ಲ ಸುಧಾಕರನ ಮನಸ್ಸು ಅವಳಿಡೆಗೆ ಒಲಿಯಹತ್ತಿತ್ತು. ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ

ಲಸನನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಗೆ ನೆರೆವಾಗುತ್ತಾಳೆಂಬುದೇ ಆತನಿಗೆ ಬಗೆಹರಿಯದಾಗಿತ್ತು. ಆಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಸನ್ನು ಬಿಯಾಗ ಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸುಧಾಕರನ ಕೋಣೆಯು ಒಬ್ಬ ಚತುರ ತೋಟಗ ನ ನೇತ್ರಸ್ತದಲ್ಲಿಯ ಸುಂದರ ಉದ್ಯಾನವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವನ ಪುಸ್ತಕ ಗಳು ಕುಂಡಿಯೊಳಗಿನ ಹೂವನಗಡಗಂತೆ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿ ತವಾಗಿ ಇರಹತ್ತಿದವು. ಆಂಗಿಯ ಗುಂಡಿಗಳಿಗೆ ಕದ್ದು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಧಿಯೇ ದೊರೆಯದಾಯಿತು. ಸ್ನಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿರಿಗೆ ಹಾಕಿಟ್ಟ ಧೋತ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಲು ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಕಳಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಕಮ ಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಸಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಯಾಗ ಸಕ್ಕರ ಯಿಂವ ಕೂಡಿ ಚಹವು ಹಿತಕರವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.”

ಈ ರೀತಿ ಸುಧಾಮತ್ತು ಸುಧಾಕರರ ಜೀವನವನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ದಾರವು ಪ್ರೇಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರವಾಗಹತ್ತಿ ತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಆಗಲೊಲ್ಲದು. ಅಮ್ಮನೊಮ್ಮೆ ಒಲ್ಲೆಂದರೆ ಆತನ ಬಯ ಕೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗದೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅಮ್ಮನೊಡನೆ ಸುಧೆಯ ಮಾತು ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದ. ಅವಳ ಸುಸ್ವಭಾವದ ಸ್ತುತಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಪೂರ್ಣವಾದರೆ ಅವಳು ಎಷ್ಟು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದರ ಕಲ್ಪನಾಚಿತ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವಳ ಪುನರ್ವಿವಾಹದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ತನಗೆ ಯಾವುದೋ ಭಯಂಕರ ರೋಗಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡ. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ತರ್ಲಾಗಿ ತೋರಿಸಲು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸುಧೆಯ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ಅವನಿಂದ ಅಮ್ಮನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಅನಿಷ್ಟ ಘಟನೆ ಸಂಭವಿಸಿತು. ವಾರುಣಿಯ ಮನೆಯ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಶ್ವೀಲಪತ್ರ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದು ರಾವಸಾಹೇಬರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕು ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಕಡೆಗೆ ಹೋಯಿತು.

ಅಕ್ಷರದ ಮೇಲಿಂದ ಅದು ಜಗನ್ನಾಥನದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ದಾದಾ ಸಾಹೇಬರು ಗದಂಸಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಜಗನ್ನಾಥ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಈ ಉಪದ್ವ್ಯಾಸ ಗೊತ್ತಾಗಲು "ನಿನ್ನಂಥವನನ್ನು ನನ್ನ ಸಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಗಲೇಬೇಕು." ಎಂದು ಬೆದರಿಸಿದನು.

ಆದರೆ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷೆ ಎಧಿಷ್ಠಿಪೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಾಗ "ಅವನನ್ನು ಸಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ" ಎಂದು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಧುಕರನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. "ನಿನಗೆ ಅವನ ಅಕ್ಕನ ಪಂಚಯವದೆಯೆಂದಾಗಲೀ, ಇವನ ಭಾವ ಗಂಗಾಧರ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮನೆಯಿಂದ ನನಗೆ ದಿನಾಲು ಟ್ಯುವು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದಾಗಲಿ, ಇವನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವುದು ಮೂರ್ಖತನವಾದೀತು." ಮಧುಕರನ ಭಾಷಣ ಮುಗಿದೊಡನೆ ದಾದಾಸಾಹೇಬರು "ರಾವಸಾಹೇಬರ ಅನುಕೃಪೆಗೆ ಒಳಿತಾಗುವುದು ಸಂಯಲ್ಲ. ಅವರಿಂದ ಮುಂದೆಯೂ ನೆರವಾದೀತು. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಹುಡುಗನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಇತರ ಹುಡುಗರೂ ಪಾರ ಕಲಿತಾರು." ಎಂದರು. ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಹಾನಿಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಸುಧಾಕರನು ಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರೆ ಮಧುಕರನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆಯೆ ಮುನಿನ ಸಂಬಂಧ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಜಗನ್ನಾಥನು ಸಾಲೆಗೆ ಬಾರದಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಜಗನ್ನಾಥನು ಮಾತ್ರ ಸುಧಾಕರನು ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಬಯ್ಯದ್ದನ್ನು ನೆನಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಲು ಸುಧಾಕರನೇ ಕಾರಣನೆಂದು ಗಂಗಾಧರನ ಹತ್ತರ ಹೇಳಿದ. ಸುಧಾಕರನೊಂದರೆ ಗಂಗಾಧರನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅಪ್ರೀತಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

X                      X                      X                      X                      X

ಒಮ್ಮೆ ಸುಮಾರು ೫ ಘಂಟೆಗೆ ಎದ್ದು ಸುಧಾಕರನು ಕಾಲಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಯಾರೋ "ಮಾಪ್ಪರ, ಮಾಪ್ಪರ"

ಎಂದು ಕರೆದಂತಾಯಿತು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ನೋಡಲು ಜಗನ್ನಾಥನು ನಿಂತಿದ್ದ.

"ಏನಯ್ಯಾ, ಇಷ್ಟು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಂದೆ?"

"ಅಕ್ಕ ರಾತ್ರಿ ಹಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕೆಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೆನಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಮ್ಮ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ."

"ಹಾಗಾದರೆ ಬರುವೆ" ಎಂದವನೇ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಿ ಯಮುವಿನ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಆದರೆ ತಾಯಿ ಅಶಕ್ತತೆಯ ಮೂಲಕ ಬರಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲಾದ್ದರಿಂದ ಭೂಪಾಲಯನ್ನು ರಾಗವಾಗ ಹಾಡುತ್ತ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾದ ಸುಧೆಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ತಾನು ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕರೆಯ ಹೋದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಹೆಂಗುಸರು ಯಮುವಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರಲೆಂದು ಆತನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು; ಸುಧೆಯೂ ಬರಲು ಒಪ್ಪಿದಳು. ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಬಯ್ಯುವಳೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಆಕೆಗೆ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ತನ್ನಿಂದ ಸಹಾಯವಾಗಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದಾದ ಆನಂದದ ಪ್ರಭಾವ ಆ ಭಯವನ್ನು ಮೀರಿಸಿತ್ತು. ಸುಧಾಕರ ಮತ್ತು ಸುಧೆಯು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಜಗನ್ನಾಥನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಗಡಬಡಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೊಡಿಯನ್ನು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ತುರುಕಿ, ಲಾಂದ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸುಧಾಕರನು ಮುಂದಾದ. ಸುಧೆಯು ಮೌನವಾಗಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಹತ್ತಿದಳು.

ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ತಾನು ಸುಧೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಅನಿಸಹತ್ತಿತು. ಯಾಕಂದರೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಸುಧೆಯು ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದುದು ಅವಳ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಪಂಚಾನು ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಆತ ಅರಿತಿದ್ದ. ಆದರಿಂದ ಸುಧೆಯನ್ನು ಅವಳ ಮನೆಗೆ



ಮುಟ್ಟಿಸಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಆದರೆ ಸುಧೆಯ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿದಾಗ ಅವನ ಈ ವಿಚಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಯವಾಯಿತು. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ ಮನಬಿಟ್ಟಿ ಮಾತನಾಡುವದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಮಯವೆಂದೆನಿಸಿ ಆತ ಮುಂದುವರಿದ. ಆದರೆ ಹೇಗೆ ಮಾತನ್ನು ರಂಭಿಸಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಮಳೆಯ ಲಕ್ಷಣ ತಲೆದೋರಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಆಕಾಶದೊಳಗೆ ಕಾಳಗದ ಕಹಳೆಯು ಬಾರಿಸಿತು. ಕೂಡಲೇ ಕಪ್ಪು ಚಿಲಕತ್ತು ಧರಿಸಿದ ಮೇಘ ಸೈನಿಕರು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸುಳಿದಾಡಹತ್ತಿದರು. ಅವರು ರಣದುಂದುಭಿಯನ್ನು ಬಾರಿಸಿ ನಡುನಡುವೆಯೇ ಮುಂಚಿನ ಧ್ವಜವನ್ನು ಹಾರಾಡಿಸಹತ್ತಿದರು. ಆ ಮೇಘಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿಯೋ ಎನೋ, ಗಾಳಿಯು ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಓಡುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಸ್ಪ್ರೀತಿಯಂತೆ ಭೀತಿಯು ಸಾಂಸರ್ಗಿಕವಿದ್ದ ಮೂಲಕ ಭಯಭೀತವಾಯುವಿನ ಸ್ವರ್ವವಾಗಲು ಗಿಡಗಳು ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಹತ್ತಿದವು. ಗಗನದುದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆರಳಿವೃತಾರಕಾಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಮೇಘಗಳು ಯಾವಾಗಲೋ ನುಚ್ಚುನೂರುಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವು ಶರವೃಷ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು. ಹಾಗೂ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಮಳೆಯ ಧಾರೆಯು ಸುರಿಯಹತ್ತಿತು

ಸುಧಾಕರನು ಕೊಡೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿದ. ತುಘಾನಿನ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ನಾವೆಯು ನಿಲ್ಲದಿರುವಂತೆ, ಆ ಕ್ಷುಬ್ಧವಾಯು ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಕೊಡೆಯು ತಿರುವುಮುರುವಾಗಹತ್ತಿತು. ಗಾಳಿಮಳೆಗಳ ಜಿನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಆಟ ಆರಂಭವಾದುದರಿಂದ ನಾಲಕ್ಕಾ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಳೆಯು ಷೋಡೆಯಹತ್ತಿತು. ಮಳೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ದಾರಿಯ ಬದಿಯ ಮರದ ಮರೆಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ ಒಂದು ಬದಿಗೆ ತಿರುಗಿದನು. ಆಗ ದೀಪದ ಬೆಳಕು ಸುಧೆಯ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಮಂಜಿನ ಬಿಂದುಗಳಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವನಶ್ರೀಯಂತೆ ಆಕೆ ಅವನಿಗೆ ಕಂಡಳು. ಆ ಗಿಡದಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಂಬವನ್ನೊಡೆದು ಹೊರಬೀಳುವ ನರಸಿಂಹನಂತೆ ಕಡಕಡಾಟವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಸಿಡಲು ಆಕಾಶದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು. ಸುಧೆಯು ಒಮ್ಮೇಲೇ ಅಂಜಿ ಸುಧಾಕರನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ

ಕೈಬಿಟ್ಟು. ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಅರಿವಾಗಿ ಕೈ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ, ಆಕಾಶವು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನೆಸೆಯುತ್ತಿದೆ, ಮಿಂಚು ಲಾಜಾ ಹೋಮದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕನಸು ನನಸಾಗದೆಂದೆನಿಸಿ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂಬಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಮಳೆಯು ಬಿಡುಹೋದೊಡನೆ ಸುಧಾಕರನು ದಾರಿ ತೋರುವುವದಕ್ಕಾಗಿ ದೀಪವನ್ನೆತ್ತಿದ. ಆಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರುಕಂಡು "ಮಳೆ ನೋಡಿದೆ. ಮಿಂಚು ಎಲ್ಲಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

"ಮಿಂಚು ಇಲ್ಲಿದೆ." ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸುಧೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು. ಅವಳ ಉತ್ತರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪೂಗಿ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಹೋಗುತ್ತಿರ. ವಂತೆ ಕಂಡುಬಂತು. ದೀಪ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದ. ಕಾವಿ ಬಿಟ್ಟು—  
 ಸನ್ಯಾಸಿ—ನಂದಸ್ವಾಮಿ.

ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಸುಧಾಕರನ ಗುರುತು ಹತ್ತಲು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಧೆಯು ಹಿಂದೆಸರಿದು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ತಾನು ನಿನ್ನೆ ಸಂಜೆಯೇ ಬಂದು ಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವ ಮಂಥರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡಿರುವದಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಹೇಳಿದರು. ಸುಧಾಕರನು ತಾನು ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೇಳಿದ.

"ಹಾಗಾದರೆ, ನಾನೂ ಕೆಲವು ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆ. ಮುಂದೆ ಹೋಗು."

"ನಾನೂ ತಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವೆ. ಅಂದರೆ ಗಂಗಾಧರನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ನಿಮಗೆ ದಾರಿ ಗೊತ್ತಾದೀತು."

"ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ.....ಇರಲಿ. ನಜೆ. ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಮುಟ್ಟುವೆ." ಎಂದವರೇ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದಾದರು.

ಸುಧಾಕರನು ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೂ, ಸುಧೆಯು ಅವರ ಸಂಚಿತಸ್ವರದ ಬಗ್ಗೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

### ಪ್ರಕರಣ ೨೩.

ಸುಧೆಯು ಸುಮಾರು ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ, "ಈ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಎಲ್ಲಿ ಯವರು? ಅವರ ಮೂಲ ಊರಾವುಮೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

"ನದಿಯಮೂಲ, ಮುಸಿ ಕುಲ ಕೇಳಬಾರದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದೊಂದು ಗಾದೆಯಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಅದರಂತೆ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಊರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಬಾರದೆಂದು ಹೊಸದೊಂದು ನಾಣ್ಣುಡಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬರತಕ್ಕದ್ದಿದೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪ್ರೇಮ ತುಂದಾ ಇದೆ. ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ವಿಷಯ ಕೇಳಿದಾಗೆಲ್ಲ ಮೌನವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ."

"ಅವರ ಹತ್ತರ ಔಷಧ ಬಂದದ್ದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಂದ?"

"ಏನೋ ಏನೋ! ಸಾವಂತವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಜ್ವರಬಂದಾಗ ತೀಯ್ದುಕೊಟ್ಟ ದೀರು ಅವರೇ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದು. ಭುಕ್ಷೆಗೋಸ್ಕರ ಮನೆ ಮನೆ ತಿರುಗುವ ಅನೇಕ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಔಷಧಕೊಡುವ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಅತಿವಿರಳ."

ಸುಧೆಯು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಬಿಟ್ಟಳು. "ಸದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಜ್ಞಾನ ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಮಾವನವರೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈದ್ಯರಿದ್ದರು. ವಾಲಾಪಲಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಈಗ ಎರಡೂ ಸಾರಿ ಕತ್ತಲೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರ ಮುದ್ರೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಸ್ವರ ಕೇಳಿದಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ." ಹತ್ತು ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಸುರಮ್ಯ ಜೀವನ ಆಪ್ಪೊತ್ತಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು.

ಸುಭೆಯು ಜಿಗಲಮೇಲಿನ ಒಡ್ಡಿಯಾದ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಂಡಹತ್ತಿದಳು. ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಂಡ.ತ್ತಿರುವಾಗ ಅರಿಯದೆ ಅವಳ ಕೈ ಕೊರಳನ್ನಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೋ ಹುಡುಕಹತ್ತಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರವಿದ್ದಲ್ಲ. ಹತ್ತು ಬರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಜೀವನದ ನೆನಪು ಬರೇ ಅಭಾಸವಾಗಿತ್ತು. "ಸವಾನಂಡ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಆ ದಿನ ನನಗೆ 'ಸೌಭಾಗ್ಯವತೀ ಭವ' ಎಂದು ಅಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ನಾನು ಅವಳ ಸೊಸೆಯೇ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದರೆ, ಆ ಅಶೀರ್ವಾದ ಸತ್ಯವಾಗುವ ಸಂಭವ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಎನ್ನೋ? ನಾನು ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯಾಗುವ ಅಸೆ ಹಿಡಿಯುವುದು ಅಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೇ? ನಿರ್ಮಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಹೂವು ದೇವರಿಗೆ ಏರಿವಲ್ಲವು ವದಿಲ್ಲ. ಕರಗದೋವ ಹಿಮದ ರೂಪ ತಿರುಗಿ ಬಾರದು. ಅದರಂತೆಯೇ ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯವೂ ತಿರುಗಿ ಬರಲಾರದು. ಸುಧಾಕರನು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರ ಮತ್ತು ನನ್ನ ನಡುವೆ ತೊಂದರೆಗಳ ಸಪ್ತಸಾಗರವು ಪಸರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅತ್ತೆ, ವೃದ್ಧನ, ಅಣ್ಣ, ಅತ್ತಿಗೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ರೋಷದೇಗ್ಲೆಯು ಬಿದ್ದೇ ಬೀಳುವದು. ಸುಧಾಕರನು ನನಗೋಸ್ಕರ ಈ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಬಹುದೇ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ಸಿದ್ಧನಾದರೂ ನಾನು ಪುನರ್ನಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪಾಪವೆಂದೆನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?"

ಪಾಪದ ವಿಚಾರ ಬಂದೊಡನೆ ಕೆಲವೊತ್ತಿನ ಹಿಂದೆ ಕಡಕಡಿಸುತ್ತಿಷ್ಟ ಸಿಡಿಲು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟರೆ ಎಷ್ಟೋ ಒಳತಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಸುಧಾಕರನ ನೆನಪಾದೊಡನೆ ಹಾಗಾಗದಿದ್ದುದೇ! ಒಳತಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದಳು.

ಬಡವರ ಮನೆಯ ಬಾಣಂತಿತನ ನೋಡುವ ಸಮಯ ಅವರಿಗಿನ್ನು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದೆಷ್ಟು ಹೃದಯಭೇದಕವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಯಮುವಿನ ಬಾಣಂತಿತನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಬಾಣಂತಿಗಾಗಿ

ಇರಲು ಬೇರೆ ಕೋಣೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ಚಿಂದಿ ವಸ್ತ್ರದ ಹೊರತು ಬೇರಾವ ವಸ್ತ್ರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಭಗಭಗನೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಆರು ದುಡ್ಡಿನ ಚಿಮಣಿಯಿಣ್ಣೆ ದೀಪದ ಹೊಗೆಯು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸುಟ್ಟು ಕೋಗುವ ಬಡವರ ಆಶಾ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿತ್ತೇ ಯಾರು ಬಲ್ಲ" ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಂದ ತೀವಿನಿಂದ ಆ ಬಡವರ ದುಃಖಾಗ್ನಿಯು ಅರಿಹೋಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದೋ ಎನೋ, ಆ ಕಾರವೂ ಆ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಪರ್ಜನ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಈ ಮನೆಯವರು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಬೈಗಿನ ತನಕ ಹೊಲದಲ್ಲ ನೇರು ಮಾಡಿದಷ್ಟು ರಕ್ತವನ್ನು ಒಂದುವೇಳೆ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಪುಂಸಿದ್ಧನೆ ಈ ಬಿದ್ದ ಮನೆಯ ಬದಲು ಸರಪಾರನಿಗೊಪ್ಪುನಂತಹ ಸುಂದರ ಭವನವಲ್ಲರಬಹುದಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗಾಗಿಯಾದರೂ ಹಾಗೆ ಧರ್ಮ ಸಿದ್ಧರೆ ಅವರ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆ ಹೊನ್ನಿನ ಪಾತ್ರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಕರುಣಾಜನಕ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಧೆಗೆ ಅಳುವು ತಡೆಯದಾಯ್ತು. ಬಡವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲವೂ ಕಾಲನು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಆ ಎಲ್ಲ ದೃಶ್ಯ ಮುಸಣದ ದೃಶ್ಯದಂತೆ ಕಂಡಿತು. "ಯಮುವಿನ ಹಾಸಿಗೆಗಿಂತ ಹೆಣದ ಸಿದಿಗೆಯೇ ಅಧಿಕ ಸುಖಕರವಿರಬಹುದು; ಅವಳ ತಲೆದಿಂಬಿನ ಹತ್ತಿರ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಗಡಿಗೆಯು ಹೆಣದ ಹತ್ತಿರ ಇಷ್ಟು ಕುಂಭವಂತೆ ಅಶುಭವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಅವಳ ತಲೆಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತಿರುವ ದಮ್ಮುಹಿಡಿದ ಅವಳ ತಾಯಿ, ಮಾವ, ಮೊದಲಾದವರೂ ಭೂತಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ."— ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಭಯಾನಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಬಿನ್ನವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವಳ ಬಡತನ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಸುಧೆಯು ಅರಿತಿದ್ದಳು. ತಾನು ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇವಳಿಗೆ ನೆರವಾಗಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ! ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು.

"ಆಯ್ಯೋ, ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡಿಯ ಬೇಡ್ರೀ" ಎಂದು ಯಮು ಚೀರಿದಳು. ಅವಳ ಗಂಡ ಹೆಂಡಕ್ಕಾಗಿ ಬುಡ್ಡು ಕೊಡೆಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ

ಬಹಳ ಹೊಡೆದಿದ್ದನೆಂದು ಯಮುವಿನ ತಾಯಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಕೆ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎರಡು ಮೂರುಸಲ ಹೀಗೆಯೇ ಚೀರಿದ ನಂತರ ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಳು. ಸುಧೆ, ಸುಧಾಕರರನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತೆಂದು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಸೂಸಿದಳು. "ಅಮ್ಮಾ, ನಾನಂತೂ ಸಾಯುವವಳೇ. ನನ್ನ ಈ ಮಗುವಿನ ಗತಿಯೇನು? ನಿಮ್ಮ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. ಕಂದಿನಿಂದ ನೀವೇ ಅದರ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು." ಎಂದು ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ನುಡಿದಳು.

ಆ ಬಾಲಜೀವದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಸುಧೆಯು ವೈಷದಿ ತಳು. ಆ ಅರ್ಭಕನ ರೂಪದಿಂದ ಸರಮೇಶ್ವರನು ಅವತರಿಸಿ ರಜೇಕೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಆ ಕೂಸಿನ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನೋವಿನಿ ಇತ್ತು. ಅವಳ ಹೃದಯ ಆತುರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅಧರವು ಸ್ಫುರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮೋಡದೊಳಗಿಂದ ಬರುವ ಚಂದ್ರಕಿರಣಗಳು ರಾತರಾಣಿಯ ಹೊವನ್ನು ಮೆಲ್ಲನ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಅವಳು ತನ್ನ ತುಟಿಯನ್ನು ಅವನ ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದಳು. ಸುಧೆಯು ಈ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಸುಧಾಕರನ ಹೃದಯ ಪುಂಬಿಬಂದಿತು. ಅವಳ ಸ್ತ್ರೀಹೃದಯದ ಪರಿಚಯ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಮೊದಲೆ ಆಗಿತ್ತು. ಈಗ ಆಕೆಯ ಮಾತೃ ಹೃದಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂದಿತು. ಶಶಿಯ ಸೌಮ್ಯ ಪ್ರಕಾರವು ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಖರ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವಂತೆ ರಮಣೀ ಹೃದಯದ ರಮ್ಯತ್ವದ ಉಗಮ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಾತೃ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆಡಕವಾಗಿರುತ್ತದೆಂಬ ತತ್ವ ಆ ಆನಾಮಿಕ ಮಗುವನ್ನು ಮುದ್ದಿಟ್ಟಾಗಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊದಲು ಪಲ್ಲವ, ಆಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪ, ಕೊನೆಗೆ ಕಾಯಿ—ಹೀಗೆ ವೃಕ್ಷವು ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಹೃದಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಕನ್ಯಾಪ್ರೇಮ, ರಮಣೀಪ್ರೇಮ, ಮತ್ತು ಮಾತೃಪ್ರೇಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಶೃಂಗಾರ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮವೇ ಸ್ತ್ರೀಜೀವನ. ಜಗತ್ತು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಮೋಸಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಸುಂದರ ಕಣ್ಣು ಮೂಗುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದೆ. ಲಾವಣ್ಯಕ್ಕೆ

ಮರುಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಬಾಹ್ಯಗುಣಗಳಿಗೆ ಪೇಗಿ ಹೃದಯ ಎಲ್ಲದೆ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ವೇಷ, ಅಲಂಕಾರ, ಕಲೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿರದಿದ್ದರೆ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ. ಸುಧೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ದಿವ್ಯ ಭಕ್ತಿಯ ದರ್ಶನವಾದೊಡನೆಯೇ ಸುಧಾಕರನ ಅಂತಃಕರಣದ ತೃಪ್ತಿಯು ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಮದುನೆಯಾದರೆ ಸುಧೆಯನ್ನೇ ಆಗುವೆನೆಂಬ ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಯಮುವಿನ ತಾಯಿಯ ಅಮಂತ್ರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರಪಾದಿಯು ಬಂದಿಷ್ಟ. ಆತ ತಾಯಿ ಮಗುವಿಗೆ ಮಂತ್ರ ಹಾಕಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಸುಧೆಯ ಮಗುವನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಂತ್ರಿಸಿ ಬಾಣಂತಿಯ ತಲೆಬುಡದಲ್ಲಿಡಲು ಬಂಗಾರದ ಚೂರು ಮಾಂತ್ರಿಕನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕವಡಿ ಕಾಸಿಲ್ಲದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರವೆಂದೊಂದ ಬರಬೇಕು? ಸುಧಾಕರನೇ ತನಗೆ ಸಂಗಲಿ ಗೆಳೆಯರು ಕೊಟ್ಟ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸಿ ಅವಳು ಮಲಗುವಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಯಿತು.

ಸದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಬಂದು ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ಸುಧಾಕರನನ್ನು ಕರೆದು ಔಷಧ ಕೊಟ್ಟು ಅನುಷ್ಠಾನ ಹೇಳಿದರು. ಎಷ್ಟೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಸದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಒಳಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ಒಳಗೆ ದೃಷ್ಟಿಹಾಕಿದರು. ಅವರ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖವು ಬಾಡಿ ಹೋಯಿತು. ಅವರು ಸುಧಾಕರನೊಡನೆ ಎನೊಂದೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಯಮುವಿಗೆ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅವಳ ತಾಯಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಔಷಧ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೊರಬೀಳುವುದಕ್ಕೂ, ಶಾಗಲಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಧರನು ಬರುವುದಕ್ಕೂ ಗಂಟೆ ಬಿದ್ದಿತು. "ಯಾರಲ್ಲಿ ನಿಮಗ ಬರಲು ಹೇಳಿದವರು?" ಎರಡು ಮೂಂತಾಗಿ ಒಂದರಾಡಹತ್ತಿದ ಆದರೆ ಅವನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವಿಲ್ಲೆಂದು ಸುಧಾಕರನು ಮುಂದೆ ನಡೆದ ಸುಧೆಯೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು. ಅವನು ಕೂಡು ಗಂಗಾಧರನು "ಹೂ! ಹೂ!" ಎಂದು ತಲೆಯೆಲ್ಲಾ ಡಿಸಿದನು.

ಜಗನ್ನಾಥನು ಮೂತ್ರ ಗಂಗಾಧರನ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ನಗುತ್ತಿದ್ದ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕುಟಿಲ ನೀತಿಯ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ತಾನು ಬರುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಗಂಗಾಧರನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆತನು ನೇರವಾಗಿ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿದನು.

ಇತ್ತ ಬಯ್ಯುತ್ತ ಒಳಹೊಕ್ಕಿದ್ದ ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಯಮುವು ಚೀರಿ ಎಚ್ಚರದಪ್ಪಿದಳು. ಗಂಗಾಧರನು ಅವಳ ತಲೆಗಂಬಿನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ. ತುಸುಮೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳಗಾಗಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಯಮೂಳ ತಾಯಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದಳು ಗಂಗಾಧರನ ತಂದೆಯು ಗುಡುಗುಡಿ ಸೇರುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದೂರ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತನು. ಗಂಗಾಧರನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಯಾರೂ ನೋಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಖಾತ್ರಿಯಾದೊಡನೆ ಯಮೂಳ ತಲೆದಿಂಬಿಗಿದ್ದ ಉಂಗುರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು.

×                      ×                      ×                      ×                      +

ಸುಧಯು ಏಳು ಬಡಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಚಿಂತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ತಾಯಿಯ ಮುಂದೆ ಯಮೂಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ವರ್ಣಿಸಿದಾಗ ತಾಯಿ ಕಣ್ಣೀರೊರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ "ನಿನ್ನೆ ಸಂಜೆ ತನಕಾ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಹುಡುಗ, ಪಾಪ!" ಎಂದಳು.

"ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಮನಸ್ಸು ರೋಸಿಹೋಗಿದೆ. ದಿನ ತುಂಬುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಎದೆಯೊಡೆಯುವ ತನಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು, ಹಂಡ ಗುಡುಕ ಗಂಡನ ಕಡೆಯಿಂದ ಸಾಯುವ ತನಕ ಬಡತ ನಿನ್ನ ಬೇಕು. ಆಗದ ಹಾಸಿಗೆ ಹಡಿದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಗಂಜಿಗೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲದಾಗಬೇಕು, ಇಂತಹ ಅಳುಬುರುಕ ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಆಮಂಗಳಕರ ವೈಧವ್ಯವೇ ಮೇಲೆಂದು ಯಮುವಿಗೆ ಅನಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾರದು?"

ತಾಯಿ ಏನೂ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಸುಧಾಕರನ ತೀವ್ರ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯ ಸತ್ಯ ಆಕೆಗೆ ಎದಿತವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ; ಆದರೆ ಇಂತಹ ದುಷ್ಟ ಗಂಡ



ನ ಹೊಡಂದಿದರು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತನುತ ಹೊರಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಊರಲ್ಲಿಯೇ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸಿದರೆ ಯಮುವಿನ ಕಷ್ಟ ಕಡಿಮೆಯಾದೀತೆಂದು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಸಾಲೆಗೆ ಹೋದೊಡನೆಯೇ, ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮೊದಲನೇ ತಾರೀಕು ಓಳಕ ರ ಪುಣ್ಯತಿಥಿಯೆಂಬುದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಆತನು ಉಳಿದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮುಂದೆ "ಕೊನೆಯ ತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಲೋಕಮಾನ್ಯರ ಅಲೌಕಿಕತ್ವ" ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದನು.

"ರಾವಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಓಳಕರ ಹೆಸರೇ ಸೇರದು. ಅವರಂತೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ" ಎಂದು ದಾದಾಸಾಹೇಬರೆಂದರು.

"ಸಭೆಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬೇಕೇ ಹೊರತು ಮುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ತೂಕ ಡಿಸುವವರಲ್ಲ."

"ಸುಧಾಕರ, ಸಂಸ್ಥೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ನಾವು ವಿಚಾರ ಮಾಡ ಬೇಕು. ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಸರಕಾರದ ಉಪ್ಪುಣ್ಣಾತ್ಮ ಲಿಫ್ಟೇವೆ. ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಓಳಕರ ಹೆಸರಿಂದಲೇ ಆಗದು." ಮಧುಕರನು ಓರ್ವ ಮುತ್ಸದ್ಧಿಯಂತೆ ನುಡಿದ.

"ಸರಕಾರದ ಉಪ್ಪುಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇನೂ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಡೆಹಿಂದೆ ಆಗರಕರ ದಿನಾಚರಣೆಯನ್ನೂ ಮಾ ಲಿಲ್ಲವೇ?"

"ಆಗರಕರರು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಓಳಕರು ರಾಜ ಕೀಯ ಸುಧಾರಕರು."

"ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸುಧಾರಕರೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸುಧಾರಕನೂ ಆದರ್ಶನೆಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊ ಡಬೇಕು. ರೂಢಿಯ ಪಾಶ-ಹಾಗೂ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯದ ಪಾಶ ಇವು ಎರ ಡೂ ಒಂದೇ. ಗುಲಾಮಗಿರಿಯನ್ನು ಒಡೆಯುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿಭೂತಿ ಯೂ ತರುಣರಿಗೆ ವಂದ್ಯನೇ. ಕುರುಡರ ಸಾಲಿನಂತೆ ನಡೆಯದೆ ಕಣ್ಣು

ತೆರೆದು ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು; ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯವೇ ಇರಲಿ, ರಾಜಕೀಯವೇ ಇರಲಿ, ಅದನ್ನು ಸಮಾಲ ನಾಶ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರದ ಭಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರದ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಹಿನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಆ ಚಿನ್ನದಿಂದ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕತಕ್ಕದ್ದು ”

“ಅದನ್ನು ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಇಲ್ಲವೆ ತಮ್ಮ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಿ. ಸಂಜೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂಬ ಧೂರ್ತ ತೆಯಿಂದ ಈಗಲೇ ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.” ಮಧುಕರನು ಚೇಷ್ಟೆಗಾಗಿ ನುಡಿದ.

ಉಗಿಬಂಡಿಯು ವೇಗದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಮುಂದಿನ ರಸ್ತೆ ಅಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಕಂಡಾಗ ಡ್ರಾಯ್ವರನ ಮನಸ್ಸಿತ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಸುಧಾಕರನ ಗತಿಯಾಯಿತು. ಆತನಿಂದ ಮಾತೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ರೋರಕ್ಕೆ ಔಷಧ ಹಚ್ಚುವ ನೊದಲು ಆಯೊಡಿನ ಹಚ್ಚಿ ಚರ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿ ಮಾಡುವಂತೆ ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಸರಕಾರ ಸಹಾಯದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಕರ ಪುಣ್ಯತಿಥಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೀಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಸುಧಾಕರನು ಅದೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಮಾಡಿದನು ತಿಳಕರ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಸರ್ಪವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುವ ಜನರಿಗೆ ಹಗ್ಗ ಚಿಕ್ಕದಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ; ದೊಡ್ಡದಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ! ಚಿಕ್ಕದಿಲ್ಲರೆ ಅದು ಸರ್ಪವಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಹಾವು ಇರಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುವರು. ಇಂಥವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವದೆಂತು?

ನಡುವಿನ ಬಿಡುವಿನಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರನು ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ದಾದಾ ಸಾಹೇಬರು ಒಂದು ವಂತಿಗೆಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಂದರು. ಅದು ಕವಿವರ್ಯ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ತನಯರ ದ್ವಿತೀಯ ವಿವಾಹದ ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಧುಕರ ದೇಸಾಯಿ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ.

“ಕಳೆದ ತಿಂಗಳು ಸತ್ತ ಕೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯಬರೆದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಬಂದವನ ಘಂಡು ಅಲ್ಲವೇ ಇದು?”

“ಹೌದು”

“ಆ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗಾಳಿಗೋಪುರವಾಯಿತಲ್ಲ!”

“ಪತ್ನಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕವಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಹೆಂಡಂದಿರ ಸಂಪ್ರೈ ಬೆಳೆದಂತೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೇನು?”

ಮಧುಕರನಿಗೆ ಕೋಪಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ತಿಳಿದರೂ ಆತ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದ.

“ಇಂತಹ ಬಾಡಿಗೆ ಕವಿಗಳ ಎರಡನೇ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವದೆಂದರೆ ಪಾಪ!”

“ಸುಧಾಕರ, ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವಾದರೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನು; ಸುಮ್ಮನೆ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಟೀಕಿಸಬೇಡ.”

“ಬೆಳಗಾಂವದ ಅಣ್ಣಪ್ಪತನಯರ ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಜಯಗಾಂವದ ಸಾಲೆ ಮಾಸ್ತರರೇಕೆ ದಂಡ ತೆರಬೇಕು? ಇನ್ನು ಅವನ ಮಗನ ನಾಮಕರಣದ ಘಂಡು-ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಘಂಡು ತೆಗೆಯಬಹುದಲ್ಲ!”

“ಅವರೆಂತಹ ಘಂಡು ತೆಗೆದರೂ ನೀವು ಕಿಸೆಯಿಂದ ಪೈಯನ್ನೂ ತೆಗೆಯದಿದ್ದರಾಯಿತಲ್ಲ.”

“ತೆಗೆಯುವ ಕಾರಣವೇನಿದೆ? ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕಲ್ಪಿಸೆಯುವವರಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದರೆ ಹೊತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆ. ಅಣ್ಣಪ್ಪತನಯರ ದ್ವಿತೀಯ ವಿವಾಹಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನಾವ ಬಾಲವಿಧವೆಯ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಒಂದೇ ಕಾಲಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ.”

“ಓಹೋ! ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕುಮಾರಕೆಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ಪುನರ್ವಿವಾಹದ ಪ್ರೀತಿಯು ಎಂದಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ನಾ ಬಲ್ಲೆ.”

ಸುಧಾಕರನ ತೀವ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಮಧುಕರನ ಬಾಯಿಬಂದಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು ಸಂಜೆ ಏನಿಗೆ ಬಂದವನೇ ಕಾಳಿಗೊಂದು ಪತ್ರಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ. ಎರಡುತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಾಲೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ರಮ್ಯ ಹಾಗೂ ಉದಾತ್ತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದನೋ, ಈಗ ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ವಿಡಂಬನೆ ಮಾಡಿದ್ದ. ಆತೋಕ ಪುಷ್ಪವು ದೂರದಿಂದ ಅತಿಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಾಗ ಕೆಂಪು ಇಂವೆಯ ಕಾಟಕ್ಕೆ ಮೈ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಈಸಲು ಬಿದ್ದ ಹೊರತ್ತು ನೀರೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುವ ಬಂಡೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗದು. ಅದರಂತೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರದ ಕಣದಲ್ಲಿಳಿದ ಹೊರತು ಧೈಯಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ಬರುವ ತೊಂದರೆಗಳು ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಸುಧಾಕರನು ಕಾಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ರೀತಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ.

ಶ್ರೀ

ಜಯಗಾಂವ

೧ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೯೨೮

ನಮಸ್ತೇ! ನಿನ್ನ ಪತ್ರ ಮುಟ್ಟಿತು. ಮೊದಲೇ ಚಿತ್ರಕಾರ, ಅದರಲ್ಲಿ ಯೂ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರವಾಹ; ಅಂದಮೇಲೆ ತೇಲುತ್ನ ಹೋಗಿ ಕಾವ್ಯದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡದ್ದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೈಮರೆಯಬೇಡ. ಕವಿತೆಯೂ ಹೋಗಿ, ತರುಣಿಯೂ ಜಾರಿ, ನನಾಸಿ ನ ಪದವಿ ಕೊರಳಿಗೆ ಬಿಜ್ಜೀತು. ಜೋಕೆ! ಗಾಯನವಂತೆ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಎಲಕ್ಷಣ ಪ್ರಧಾನಶಾಲಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವೇದಾಂತ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲದರೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಕಟಾಕ್ಷದಲ್ಲಿ

ಅಸಿಧುರೆಯಿದೆಯೆಂದು ವಿದಿತವಾದರೂ ಆ ಕಲಾಕ್ಷುಕ್ಯೋತ್ಸುರ ತರಣನು ಪ್ರಾಣಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಅವಸರದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಿದೆ. ಕಪಿಂಜಲನು ಪುಂಡರೀಕನಿಗೆ "ಗೆಳೆಯಾ, ಆಕೆಯನ್ನು ವರಸಲು ನೀನಾವ ಮದನ? ಆಕೆಗೆ ಅಂಜಲು ಆಕೆಯೆಷ್ಟು ಕಲಿತವಳು?" ಎಂದಂತೆ ನಾನೂ ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಾಣಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪೂರ್ಣನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರಿಂದ ಪುಂಡರೀಕನಿಗೆ ಕಪಿಂಜಲನ ಉಪದೇಶದ ಪರಿಣಾಮ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಆಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ನಿನಗೆ ಅವಕಾಶವಾದೀತು. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಪಿಂಜಲನಿಗೆ ಕೊನೆಗೆ ಪುಂಡರೀಕನ ವತಿಯಿಂದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಬಳಿ ವಿನೂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಧಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಎಲ್ಲಿರುವ ಕೆಂಬುದು ನಿನಗಾಗಲೀ, ನನಗಾಗಲೀ ಗೊತ್ತಿರದ್ದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಪಿಂಜಲನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದುದಕ್ಕೆ ವಿಷಾದವಾಗುತ್ತಿದೆ!"

ಬಾಣ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಪಿಂಜಲನು ಶಾವದಿಂದ ಕುದುರೆಯಾದನು. ಅದರಂತೆ ನನ್ನದೂ ರೂಪಾಂತರವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದೆ. ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಕಪಿಂಜಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲು ಪುಂಡರೀಕನ ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಂದ ನಾನು ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳ ಮೇಲೆ ..... ನಮ್ಮ ಮದುವೆಗೆ ಅನೇಕ ವಿಘ್ನಗಳಿವೆ. ಆಶೆಯ ಹಾರಾಟವು ಹೋಗಾಗುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ನಿರಾಶೆಯ ಅಧಃಪಾತದ ಹೊಡೆತವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬೇಗನೆ! ನಾನೊಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅನುಕೂಲ ನಿರ್ಣಯವಾದರೆ ನಿನಗೆ ತಾನಿಂಥ ಬೇಕಾದರೂ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗುವ ಭಯವೇ! ಅಧಿಕವಿದ್ದುದರಿಂದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಧಾರವೇ ಪತ್ನಿಯೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ ನನ್ನ ಸಂಕೋಚ ಸ್ವಭಾವದ ಕಲ್ಪನೆ ನಿನಗೆ

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈ ರಹಸ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವ  
ಯೆಂದು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಆಸೆಯಿದೆ.

ಪ್ರಿಯ ಗೆಳೆಯಾ, ಮನುಷ್ಯನ ಮನಶ್ಚಕ್ಷುವು ಅನುಭವದಿಂದಲೇ  
ತೆರೆಯುತ್ತದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಲ್ಲ, ಹಳ್ಳಿಪಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಬಡಬಗ್ಗಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ  
ದೊರೆತೊಡನೆ ದೇಶದ ಸುಧಾರಣೆಯಾಯಿತೆಂದು ನಾನು ಪುಸ್ತಕದಿಂ  
ದ ಹಾಗೂ ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ನಡೆಯಿಸಿದ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ದೃಢಪಡಿಸಿ  
ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ದೇಶದ ಸುಧಾರಣೆಯ ಮುಗಿಲ  
ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಈ ಮಂದಿರದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ನಾನು ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ  
ಯೇ ಬಿಡುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಕಳೆದ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳ  
ಅನುಭವದ ತೆರೆಗಳು ಈ ಮಂದಿರವು ಉಸುಕಿನದೆಂದು ಸಿದ್ಧ  
ಮಾಡಿದವು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದೆ. ಹೊಸ ಅನುಭವವು ಈ ಮಂದಿರದ ಅಂಶವನ್ನು  
ಕೆಡವಿ ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಓಗಾಗಿ ಮಂದಿರವು ಮೇಲಾಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು  
ಕೆಳಗಿಳಿಯತೊಡಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಹೂಡೆತ ಬಿಡದರೂ ಸಾಕು,  
ಅದು ಕುಸಿದೇ ಬೀಳುವುದು.

ವ್ಯಾಯಾಮ ಸಾಲಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿದ ಹಣದಿಂದ ಕೃಷ್ಣು ಪ್ಲಾಪನೆ  
ಯಾಗಲಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶರೀರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬೆಳೆಸುವುದರಲ್ಲಿ  
ಸಾಲಿಗೆ ಜಂದಿಪ್ಪಾ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೆಷ್ಟರೂ ಬಂದಾಗ ಬಾಲವೀರರ  
ಪಥಕ ಒಂದೆರಡು ಕವಾಯಿತು ತೋರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೆಲಸ  
ಮುಗಿಯಿತು. ಪಾಲಕರು ಫೀಗೆ ಹೊಣೆಗಾರರು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಗಿಳಿಪಾರದ  
ಚಾಲಕರು. ಅಳವಾದ ನೀರಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ಯಾರಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ.  
ಹದಿನೈದು ಹದಿನಾರು ವಯಸ್ಸಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕೊರಗಿದ ದೇಹ,  
ಬಿಳುಪೇರಿನ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಭಾವೀ ದುರ್ಗ  
ತಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ಕಣ್ಣೀರಿಡುವಂತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸುವರ್ಣದ್ವಾರಕೆಯನ್ನು  
ಕಂಪನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೊಬ್ಬನೆ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲನು. ಅದು ದುರ್ಬ  
ಲ ಸ. ದಾಮನಿವ ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಶರೀರ ಸಂಪತ್ತಿನೊಡನೆ ಹುಡುಗರ ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪತ್ತಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಟೀಕಕರ ಪುಣ್ಯಾತಿಥಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಅಂಜುವ ಶಿಕ್ಷಕರ ಶಿಷ್ಯರು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಬಹುದೆಂಬುದರ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳಲು ಜ್ಯೋತಿಷಿಯ ಆಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಧುಕರನಂತಹ ಕವಿಗಳು ವರ್ಗದೊಳಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಉಡುಪಿನ ಹುಚ್ಚು ಹತ್ತಿಬಿಟ್ಟರೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಆರೈಕೆಯೇನು? ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಿಗರೇಟಿನಿಂದ ಕಪ್ಪಿಟ್ಟು ತುಪಿಯಿಂದ ಜೀಕಾದಷ್ಟು ಧೂಮ್ರಪಾನ ನಿರ್ಘೇಷ ಮಾಡಿದರೂ ಆದರ ಪರಿಣಾಮ ಹುಡುಗರ ಮೇಲೆ ಹೇಗಾಗಬಹುದು? ಪುಸ್ತಕದ ಹೊರಗೆ ಪಚ್ಚ ಇಡಲು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಎಧವಧ ಎಷಯಗಳ ಗಂಗೆಗಳ ಮಂಗಳ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಂತು ಸಮರಸರಾಗಬಲ್ಲರು? ಹೇಗಾದರೂ ಪಾಸಾಪರೆ ಸಾಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿಸಿದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು? ಶಿಕ್ಷಕರ ಈ ಬಗೆಯ ಧಂದಿಯ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಲೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನತನ ತೋರುವುದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಸಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವವರು ಹುಲಿಗಳಾಗಿರದೆ ಇಲಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಟೀಕ ಆಗರಕರರು ಸಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಯೇ ದೇಶಸೇವೆಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ವಾಗದ ಜ್ಯೋತಿಯು ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ರೋಮರೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವು ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೂ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಿಡಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುವಷ್ಟು ತೇಜ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಜಯಗಾಂವದ ಸಾಲೆಯು ಅವರ ಸಾಲೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ದಾರವು ತನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನದ ಸರಿಗೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ. ಖಾಸಗಿ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಡವೆ ಸಂಬಳದ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪಗಾರ ದೊರೆತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟೆಗೋಸ್ಕರ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಹೇಡಿ ಸೈನಿಕನು ಅದಾವ ಪರಾಕ್ರಮ ತೋರಬಲ್ಲ? ಖಾಸಗಿ ಸಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರ ಗತಿಯೂ ಹೀಗೇ ಆಗಿದೆ.

ಅವರಲ್ಲಿ ಟೀಕೆ ಆಗರಕರರ ವಿದ್ವತ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ವಾಗವಿಲ್ಲ; ದೇಶ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ; ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆಯಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಚಹಾಕುಡಿದು, ವರ್ತಮಾನ ಸತ್ಯ ಓದಿ, ಟಿನ್ನಿಸ ಆಡಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಜೊಟ್ಟಿ ಹೊರಕೊಳ್ಳುವದಷ್ಟೇ ಇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ರಕ್ತ ಕುದಿಯುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯು ತನ್ನ ರಕ್ತ ಬತ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬ ತತ್ಪ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಕುರುಡನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ ಕುರುಡನಂತೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ಸಾಂಗಲಿಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಾತುಕತೆಯಾದಾಗ "ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾಂಚನಮೃಗಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪ ಗೊತ್ತಾಗಲು ಅವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಬಾರದು" ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಸದ್ಯದ ಸಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸೇವೆ ಮಾಡುವದೆಂದರೆ ಸೀತೆಗೋಸ್ಕರ ಕಾಂಚನಮೃಗವನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಳಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಸರಿ.

ಇರಲಿ. ಇನ್ನು ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೇ. ಒಂದುವೇಳೆ ನನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕರೂ ಸಿಗಬಹುದು; ಇಲ್ಲವೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಂಚನಮೃಗದ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸುಮ್ಮನೆ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ನಿಷ್ಫಲನೂ ಆಗಬಹುದು.

ತಾಯಿಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಟ್ಟಿದೆ. ಸದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಈಗಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ವನಸ್ಪತಿ ಹಾಗೂ ಔಷಧದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಚನ್ನಾಗಿ ಇದೆ. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಅವರಿಂದ ಔಷಧ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಸಾಲೆಯ ಏಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯನ್ನು ಬೇಕಷ್ಟು ಸಡಿಲು ಬಿಟ್ಟರೂ ಅದು ನಾಲಿ



ಗೆಯನ್ನು ಸರಿಗಟ್ಟಲಾರದು. ನಿನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸ ಕೆಡುವ ಭಯವಿಡ್ಡಿಲ್ಲವಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾರೆಂದು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಿನಗೆ ತಾಯಿಯ ಅಶೀರ್ವಾದ.

ಸಜ್ಜಿದ ನಿನ್ನವನೇ ಆವ  
ಸುಧಾಕರ.

### ಪ್ರಕರಣ ೨೪.

ಮಾರನೆ ದಿನ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಶಿವ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಸುಧಾಕರನು ಭಯಸಿವಾಗ ಸಂಭಯ ತಾನೂ ಬರುವೆನೆಂದಳು. ಸುಧೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಬೇಡವೆಂದು ತಾಯಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಆಕೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಮುವೈಯಮೆಲಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಜನಮದರೂ ಏನೆಂದುಕೊಂಡಾರು? ತಂಗಿಯಲ್ಲ; ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲ, ದೂರದ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರದ ತೀರಕ್ಕೆ ಆಡ್ಡಾಡಲು ಹೋಗುವುದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸುಧೆಯ ಮನಸ್ಸು ಮುರಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೆ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯನು.

ಮುಂಜಾನೆಯ ಆ ಪ್ರಶಾಂತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಸೃಷ್ಟಿಯು ರಜನೀ ಮಾತೆಯನ್ನು ಸರಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಪ್ತಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿತ್ತು. ನಡು ನಡುವೆ ಕೇಳಿ ಬರುವ ಕೋಳಿಯ ಕೂಗಿನ ಹೊರತು ಮತ್ತಾವ ಸಪ್ತಕವೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯದರ್ಶನದೊಡನೆ ಅರಳುವ ಕಮಲದಂತೆ ನಿಶ್ಚವು ತನ್ನ ಪಕಳೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಗಡ-ಅವುಗಳ ಎಲೆ, ಪಕ್ಷಿ ಮನೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ

ಮೋಹಿನೀ ಮಂತ್ರವನ್ನೆ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನ ತಂಗಳೆಂದು ಭಟ್ಟಿಂಗಿಯಂತೆ ಯಾವುದೋ ಗೀತವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಕಲಿಕೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಂದು ಬಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಿದ್ರೆ ಪೂರ್ಣವಾಗದ ರಿಂದ ಒಂದು ಮಗ್ಗುಲಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವನಿಗೆ ತಾನು ಅಮೃತ ಪ್ರವಾಹದೊಳಗಿಂದ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಅನಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹಗಲು ನವರಸಗಳ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಳುತ್ತಿರುವ ಜಗತ್ತು ಬೇಸತ್ತು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿರಸದ ಅನುಭವಹೊಂದುತ್ತಿತ್ತು.

“ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ನೆನಪಾಗುತ್ತದಲ್ಲವೇ?”

“ಅಹುದು, ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ನೆನಪೂ ಬರುತ್ತಿದೆ.”

ಸುಧಾಕರನ ಮನೆಯಿಂದ ಸಮುದ್ರವು ಅಷ್ಟೇನೂ ದೂರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿವನುಂದಿರುವ ದಂಡೆಗೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲಿತ್ತು. ದಿನ್ನೆಯನ್ನೇರುವ ಮೊದಲು ಅವರಿಬ್ಬರು ದಂಡೆಯಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತರು. ಸಾಗರವು ಅವರ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಉಕ್ಕಿಬರುವ ತೆರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ “ಪಾಪ, ಇದಕ್ಕೆ ಎಂತಹ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿರಬಹುದು?” ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಏಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉದ್ಭವಿಸಿತು.

“ಈ ದೃಶ್ಯ ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಿದೆ? ಸಮುದ್ರ ಅಮೃತ ಕೊಟ್ಟಿ ತೆಂಬುದು ಬರೇ ಪುರಾಣದ ಕತೆಯಲ್ಲ. ಇದರ ತೆರಿಗಳಲ್ಲಿ- ತುಷಾರಗಳಲ್ಲಿ- ಗರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ- ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಮೃತ ತುಂಬಿದೆ. ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ನನಗೆ ಧ್ಯೇಯವಾದಿ ಮಹಾತ್ಮನ ನೆನಪು ಬರುತ್ತಿದೆ ತನ್ನ ಕ್ಷಾರಮಯ ಜೀವನವನ್ನು ಮಧುರಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಂದೂ ಹಾರೈಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯ ನಿರ್ಜಲ ಮೋಡಗಳಿಗೆ ಮಧುರ ಜಲ ದೊರಕಬೇಕೆಂದು ಮೂತ್ರ ಅದರ ಅಂತಃಕರಣ ಹೆಗಲಿರುಳು ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.”

“ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ನನಗೆ ಬೇರೊಂದು ಕಲ್ಪನೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿ ನಿರ್ವಾಣವಾದವ ಮೇಲೆ ದೇವರಿಗೆ ಇನ್ನುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಹೊವನಲ್ಲಿರೋಣವೆಂದರೆ ಜನರು ಕೊಯ್ದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಗಂಶಿಖರದ ಮೇಲಿದ್ದರೂ ಜನದ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ದೇವರು ಬೇಸತ್ತು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದರ ತಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟನು.”

ಸುಧೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರಹಸ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಸುಧಾಕರನು “ಇಲ್ಲಿ ತುಸು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳೋಣ” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲು ಸುಧೆಯು ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ತುಸುಹೊತ್ತು ಉಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಗೀಚುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದರು. ಹೇಗೆ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹೊಳೆಯಲೊಲ್ಲವು. ಕೊನೆಗೆ ಸುಧೆಯು ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ,

“ಕಲಿಯುವುದು ಒಳತೋ, ಹಾಳೋ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ಕಲಿಯುವುದರಲ್ಲಿನು ಕೆಡುಕಿದೆ? ಜೇನುತುಪ್ಪ ಕಹಿಯಾಗುವ ದೇ?” ಕೆಲಹೊತ್ತು ನೀರವತೆ. ಅಮೇಲೆ ಸುಧೆಯು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕೇಳಿದಳು.

“ಪಾಪವೆಂದು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಅನ್ನುವರು?”

ಸುಧಾಕರನು ಚಕಿತನಾದನು ಸುಧೆಯ ಮುಖದಿಂದ ಲೆಖ್ನು ಮಾಡಿ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರಬೀಳುವಂತಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಹೃದಯವೊಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ಬಿರುಗಾಳ ಎದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಿದನು ಹೃದಯ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿ ಈ ಕೋಮಲ ಬಾಲಿಕೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಅವನಿಗಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ಎಳೆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪಾಪವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜದ್ರೋಹ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಪ್ಪು ಮುಂದೆ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆ ಇಂದಿನ ಪಾಪವೂ ಮುಂದೆ ಕ್ರಾಂತಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಸುಧೆಯನ್ನು ಯಾವ ಬಗೆ

ಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನು ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾದನು. ಆದರೆ ಆತನ ಮೌನದಿಂದ ಸುಧೆಯು ಇನ್ನಷ್ಟು ಭಯಭೀತಳಾಗಿ ಕಾತರದಿಂದ "ನಾನು ವಾಪಸಾಗುತ್ತಿರುವೆಲ್ಲವೇ?"

"ಹಾಗೆ ಯಾರೆಂದರು?"

"ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು."

"ಮನಸ್ಸು ಚಿಂತಿಸುವುದನ್ನು ವೈರಿಯಾ ಬಗೆಯುವದಿಲ್ಲ."

ಸುಧೆಯು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಆದರೆ ಸವಿಯಾದ ಮಾತಿನಿಂದ ಹೃದಯವಲ್ಲಿಯ ಉರಿಯು ಆರಹೋಗುವದಿಲ್ಲೆಂಬುದು ಅವಳ ಮುದ್ರೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ತನ್ನ ಸೆರಗಿನಿಂದೊಂದು ಪತ್ರ ತೆಗೆದು,

"ನಾನು ಈ ಪತ್ರವನ್ನೋದಿ ಜೀವಕೊಡುವ ವಿಚಾರ ಬಿಟ್ಟೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಬದುಕಿರುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಎಳೆಪಟ್ಟಾ ಸಂತೋಷವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಛಾ... ರ."

ಅವಳ ವನಿ ನಡುಗಿತು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು.

"ನೀನು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಭಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಹೊವನಪ್ಪು ಹೆಗುರ. ಜಗತ್ತು ಬೇಕಾದರೆ ಕಾಲಿನ ಧೂಳಿಯಂತೆ ಜಾಡಿಸಿ ಬಿಡಲಿ. ಆದರೆ ಪಾಂಜಾತಕ ಪುಷ್ಪವಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಇಡಬೇಕೆಂಬುದಿಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ."

ಸುಧೆಯು ಕೈ ಸುಧಾಕರನ ಪ್ರೇಮ ಸ್ವರ್ಷದಿಂದ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕಂಪಿಸ ಹತ್ತಿತು. ಸುತ್ತಲಿನ ಪೃಥ್ವಿಯೆಲ್ಲ ಗರಗರನೆ ತಿರುಗುವಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಅವಳು ತಡವರಿಸುತ್ತ,

"ಎಥವೆಯು ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ಬದುಕಬೇಕು?"

"ಅವಳನ್ನು ಅತಿಶಯ ಪ್ರೀತಿಸುವವನ ಸಲುವಾಗಿ. ಸುಧಾ, ನೀನು ಬದುಕುವೆಯಲ್ಲವೇ? ನಿಜ ಹೇಳು. ನನ್ನ ಕೊರಳಾಣೆ ಇದೆ ನಿನಗೆ."

“ಕೊರಳಾಣಿ ಕೊಡುವವರು ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳು.”

• “ನಾನಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವನಿದ್ದೇನೆ? ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷದ ಈ ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನೇ; ಅಲ್ಲವೇ? ಸುಧಾ, ವಯಸ್ಸು ಎಷ್ಟೇ ಆದರೂ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವ ಸುಖವಿರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಇನ್ನೂ ಆಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ತೊಲಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬನೇ ಆಡುವದೆಂದರೆ ಬೇಸರ. ಸುಧಾ, ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ಆಡಲು ಬರುವಿಯಲ್ಲವೇ? ನಡಿ; ನೀನೂ ನಾನೂ ಕೂಡಿ ಒಂದು ಉಸುಕಿನ ಮನೆ ಕಟ್ಟೋಣ.”

ಸುಧಾಕರನು ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗನಂತೆ ಉಸುಕನ್ನೆಗೆದು ಆದರಿದ ಮನೆಕಟ್ಟಿಹತ್ತಿದನು. ಸುಧೆಯೂ ನೆರವಾದಳು. ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

“ಸುಧಾ, ಈ ಮನೆ ಯಾರದು?”

ಸುಧೆಯು ಏನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸುಧಾಕರನ ಕಡೆ ಲಜ್ಜಾ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿ ನಕ್ಕಳು. ಮಾತ್ರ. ಅವಳಿಗೆ ಎದುರಿನ ಸಮುದ್ರಕ್ಕಿಂತ ತನ್ನ ಅಂತಃಕರಣ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಭಾಸವಾಯಿತು.

“ಸುಧಾ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀನು ದೇಹತ್ಯಾಗದ ವಿಷಯ ಎತ್ತಲಿ ಕ್ಕೆಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ನೌಕಾವಿಹಾರದ ಸಂದರ್ಭ ದೊರೆಯಲಿ— ಅಲ್ಲವೆ ಒಡಕು ಹಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತೇಲಾಡುವ ವಾಳಯೇ ಬರಲಿ— ನೀನು ಜೊತೆಗಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಸಾಗುವದು.”

ಸುಧೆಗೆ ಸರ್ವವಿಶ್ವವು ಸುಧಾಕರಮಯವಾದಂತೆನಿಸಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರನ ಸುಂದರ ಕೂದಲು, ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಣ್ಣೊಳಗಿನ ನೀರು, ಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ದಿನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಶಕ್ತ ಕೈ, ಮೈಯಲ್ಲಿ ನವಜೀವನವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಧಾತ ವಾಯು ವಿಸ್ಮಯ ಅನುಭವದ ಯೆಳೆಗಳು ಹೈದಯ ಕಂಡಿತು. ತಾನು ವಿಧವೆ ಸ್ತ್ರೀಯೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳಲ್ಲಿಯೆ ಆತ್ಮತತ್ವವು ನಾಮರೂಪ

ನನ್ನ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸುಧಾಕರನ ಆತ್ಮದೊಡನೆ ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಆ ಈ ಸುಧಾಕರನಿಂದ ಅನಂತಮೂರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರೂ ಅವನ ಹೃದಯ ಬಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆಂದು ಅನಿಸಹತ್ತಿತು. ಅವಳ ಹೃದಯವು ತಾನು ಬದುಕುವದಿರಲಿ, ಸಾಯುವುದಿರಲಿ, ಸುಧಾಕರನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಎಂಬ ಛಾವನೆಯಿಂದ ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟಿತು. "ಅವನ ಉಗುರಿನ ಮೇಲಿಂದ ತಾನು ಅನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ನಿವಾಳಿಸಿ ಒಗೆಯಬೇಕು; ಅವನ ಕಣ್ಣೊಳಗಿನ ಅಪ್ಪುಬಿಂದುವಿನ ದಿವಿ ತನ್ನ ರಕ್ತಕೃಂತ ಅಧಿಕವೆಂದೆಣಿಸಬೇಕು, ಅವನ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮದ ಸಂತತ ಧಾರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲು ದೇವರ ಬಳಿ ಬೇಡಬೇಕು." ಎಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಾಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು.

"ಸುಧಾ, ನೀನು ನನ್ನವಳಾದರೆ ಅದು ಪಾಪವೆಂದು ನಿನಗೆ ಅನಿಸುವದೆ?"

"ಗಿಳಿಯೇನು, ಕಲಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿಧವೆಯ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತು ಇಂದಿನ ತನಕ ಪಾಪವೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತ ಬಂದಿದೆ."

"ಪ್ರೇಮವು ಎಂದಿಗೂ ಪಾಪವಾಗಲಾರದು. ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲ. ದ್ವೇಷದಂತಹ ಪಾಪ ಇನ್ನಾವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮ ಸ್ವಾರ್ಥ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಸ್ವಾರ್ಥ ತ್ಯಾಗವೇ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮದ ನೆಲಗಟ್ಟು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ದುಃಖದ ಅರಿವಾಗುವುದು ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ. ಪ್ರೇಮದ ಮೂಲಕವೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕಷ್ಟವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ಹೆಣಗುತ್ತೇವೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪಾಪವೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಅಮೃತಕ್ಕೆ ವಿಷವೆಂದಂತೆಯೇ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುವ ಕರಮೇಶ್ವರನೆಂದರೆ ಪ್ರೇಮವೇ."

"ಈಗ ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಜಗತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಅವು ತೋರಿಸಿದ್ದೇ ನನ್ನ ಮಾರ್ಗ."

“ಆದರೆ ನನ್ನ ಸಹಾಯದಿಂದ ನೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಮಾರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಜಗತ್ತು ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಹರಡಿಬಿಡಬಹುದು. ಆದರಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ... ..”

“ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೆ ಮೊಸಳೆಗಿಂತ ಮಾರ್ಗದ ಕಲ್ಲು ವಾಸಿ. ಇನ್ನೆಂದೂ ಇಂತಹ ವಿಚಾರ ತರಬೇಡಿ. ನನ್ನ ಕೊರಳಾಣೆ ಇದೆ.”

“ಕೊರಳಾಣೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕವಳಾದೆಯಾ?”

“ಉಸುಕಿನ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವವರು ಚಿಕ್ಕವರೇ; ಸಂ|”

ಉಲ್ಟಸಿತರಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ದಿನ್ನು ಎರತೊಡಗಿದರು. ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಧುಕರ ದಾದಾಸಾಹೇಬರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಸುಧಾಕರನ ಮನೆಗೆ ಸುಧೆಯು ಸುಳಿಯದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಧುಕರನು ತಿಳಿಸಿದನೆಂದೂ, ಎಂ ಎ. ಸಿಗದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನ ವೈರ ಕಟ್ಟುವುದು ಬೇಡವೆಂದು ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಹೇಳಿದರೆಂದೂ ನುಡಿದಳು. ಸುಧೆಯು ಸುಧಾಕರನ ಜೊತೆಗೆ ಯಮುವಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋದಷ್ಟು ಆತನಿಗೆ ಹೇಗೋ ತಿಳಿದಿತ್ತಂತೆ.

ಮಂದಿರದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಸುಧಾಕರನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಚಕಿತರಾದರು. ಸುಧಾಕರನು ತಾಯಿಯ ಕಾಯಿಲೆಯ ವಿಷಯ ಹೇಳಲು ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಎಂತಹದೋ ಗುಳಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೂ ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡದೆ ‘ಸಾಯಂಕಾಲ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಬಾ’ ಎಂದು ಒಳಗೆ ಹೋದರು. ತಾನು ಸ್ತ್ರೀವಾಶದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುದೇ ಇವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುಧಾಕರನು ಊಹಿಸಿದನು.

ದಿನ್ನು ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸುಧೆಯು “ಜಾನಕಮ್ಮನವರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಸೇರಬಹುದೇ?” ಎಂದಳು.

“ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವರು.”

“ಸ್ವಾಮಿಯವರೇ?”

“ಆಹುದು; ಆವರು ಬರೇ ಕಾವಿಬಣ್ಣದ ಸನ್ಯಾಸಿಯಲ್ಲ. ಆವರ ಮತ ತುಂಬ ಉದಾರವಿದೆ.”

“ಆದರೆ ಸ್ವತಃ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತುತ್ತಾರೆ.”

“ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಾವ ಸಂಬಂಧವಿದೆ?”

“ಆವರು ನನ್ನ ಮಾವನವರು.”

ಶಬ್ದ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಂತೆಯೇ ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆಗವದು ಘೊಪ್ಪನೆ ಬಿಡು ಬಿಟ್ಟಿತು.

×                      ×                      ×                      ×                      ×

ಸುಧೆಯ ಕೊನೆಯ ಉದ್ಗಾರದಿಂದ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತಾದರೂ, ಸದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಕಾಶ ಬಿಜಿತು. ಹೆಸರು, ಊರು ಇವೆರಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯವರು ನೋದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಸಾವಂತವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೈದ್ಯನಾದ ಸದುಭಾವುದೇಸಾಯಿ-ಹಾಗೂ ಸದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತೂಗಿ ನೋಡಿದನು. ಸಾವಂತವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅಪರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಧುಕರನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ತಿಳಿಯಾಯಿತು.

ಆದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸನ್ಯಾಸವನ್ನೇಕೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾತ್ರ ಬಿಡಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. “ತನ್ನ ಲೋಭ ತನ್ನ ಘಾತಮಾಡಿತು.” ಎಂದ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವೇನು? ಲೋಭವು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಂತೆ ಕುರುಡು. ಆಜ್ಞೇಆಲ್ಲ; ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ತನ್ನ ನೂರು ಮಕ್ಕಳ ಮರಣವಾರ್ತೆ ಕೇಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಂತೆ ಲೋಭಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಆಸೆಗಳು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾದುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಲೋಭಕ್ಕೆ ಬಲಿಬಿಡುವೆ ಆದಾವ ಪಾಪ ಮಾಡಿರಬಹುದು?



ವೈದ್ಯಕಿ ಹಾಗೂ ಮನೆಯ ಉತ್ಪನ್ನ, ಸುಂದರಾಬಾಯಿ ಯಂತಹ ಸುಂದರ ಹೆಂಡತಿ, ಮಧುಕರನಂತಹ ಅಲ್ಪವಯಸ್ಸಿನ ಹಸುಳೆ- ಇವರೇಲ್ಲರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಾಶಿಯ ದಾರಿಯನ್ನೇಕೆ ಹಿಡಿದರು? ಈ ಸಮಾಚಾರ ವನ್ನಾದರೂ ಮನೆಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತಲ್ಲವೇ? ಸಂಸಾರದ ಸರ್ವಪಾಶ ಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ತುಂಡರಿಸಿ ಚೆಲ್ಲುವ ವೈರಾಗ್ಯ ಸದುಭಾವು ದೇಸಾಯರಿಗೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು? ಅವರ ಉದ್ಧಾರಗಳಿಂದ ಸನ್ಯಾಸಿ ಯಾದರೂ ಮನಶ್ಯಾಂತಿ ದೊರಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು.

ಸುಧೆಯು ತನ್ನೊಡನೆ ಬರಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದಳೆಂಬುದರ ಕಾರಣವೂ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಹೊಳೆದಂತಾಯಿತು.

“ಸುಧಾ, ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಂದ ಸಂದೇಹ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೇ?”

“ಅಹುದು. ನನ್ನ ಸಂಶಯ ನಿವೃತ್ತಿಯೇನೋ ಆಯಿತು. ಆಗಿನ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಕನಸೆ ಆಗುವದಿಷ್ಟರೆ ದೇವರು ಅಂತಹ ಕನಸನ್ನೇಕೆ ಬೀಳಗೊಟ್ಟನು?”

“ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡು ಕನಸು ನಿಜವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುವರು.”

ಸುಧೆಯು ನಕ್ಕಳು. ಆದರೆ ಅವಳ ಮುದ್ರೆಯ ಮೇಲಿನ ಚಿಂತೆಯ ಮೋಡ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕರಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಜನರ ಓಡಾಟ ಆರಂಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಡುನಡುವೆ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಮುದ್ದಿಸುತ್ತ, ಅವನ ಕಡೆ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಮಾಡಿ ನೋಡುತ್ತ, ನಗುತ್ತ ಉಪೇಶಾಲದ ಸರ್ವಸೌಂದರ್ಯ ತನ್ನ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡಿದೆಯೆಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತುಚ್ಛವೆಂದೆಣಿಸಿ ಒಂದು ಭಿಕ್ಷುಕಿಯು ಮಾತ್ರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸುಧೆಯು ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡಿ ನಿಟ್ಟಿಸಿರು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅದು ಸುಧಾಕರನ ಬಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರವಿರಾಜನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೋಸ್ಕರ

ಆ ಕಾಲದದರಬಾರಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹಾಸಲ್ಪಡುವ ತರತರದ ರತ್ನಗಂಬಳಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನಯನಾದಂತೆ ನಟಿಸಿದನು.

ಆದಿನ ಸುಧಾಕರನು ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಧುಕರನು ಸುಧಾಕರನೊಡನೆ ಕಾಲಕಳೆದನು. ಏಳನೇ ಇಯತ್ತೆಯ ಮರಾರಿ; ವಿಷಯವನ್ನು ಸುಧಾಕರನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ತನ್ನ ಕಡೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ದಾದಾಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಅದ್ವಿತೀಯ ಜಾತುರ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸುಧಾಕರನ ಮುಂದಿಟ್ಟರು.

“ಮಧುಕರ ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾನಾಂಕಿತ ಕವಿ. ಅಂದನೇಲೆ ಅವರ ಮರಾರಿ ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ.”

“ಕವಿಯೇ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕನೆಂಬ ನಿಯಮವೆಂದೆಯೇ?”

“ಕವಿಯು ವಿಶ್ವದ ಶಿಕ್ಷಕನಿದ್ದಾನೆ.” ಎಂದು ಮಧುಕರನು ಒಂದು ಸುಭಾಷಿತವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

“ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುವುದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ, ವಿಶ್ವಕ್ಕಲ್ಲ.”

“ಎಷ್ಟೆವೂ ಇವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಾಳಜಿ? ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರ ಕಡೆಗೆ!”

“ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಹುಳಿಯೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವು ನರಿಯ ಪಾಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನೆಲದ ಸವತೆಕಾಯಿ ತಿಂದೇ ಸಮಾಧಾನ ಹೋಗದ ಜೀವಿಗಳಾಗಿವೆ.”

ಮಧುಕರನ ಮಾತ್ಸರ್ಯದ ಮೂಲವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವದು ಸುಧಾಕರನಿಗೆನೂ ಕಠಿಣವಿಲ್ಲ. ನೀರುಹಾಕಿದವಳೇ ಹೂ ಮುಡಿಯುವಂತೆ ಸುಧಾಕರನು ತನ್ನ ದಯಾಳುಸ್ವಭಾವದಿಂದ, ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ? ಮಧುಕರನು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ, ಹಾಗೂ ಕವಿಯೆಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಬೀಗದವ

ನಾದುದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನ ಮುಂದೆ ಆತನ ಆಟವೇನೂ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ವಾರುಣಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೈನವು ತನಗೇ ಜಯಮಾಲೆ ಹಾಕುವಳೆಂದು ಮಧುಕರನು ನಂಬಿಷ್ಟ. ಆದರೆ ಬಿ. ಎ. ಗಂತ ಎಂ ಎ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ರಾವಸಾಹೇಬರಿಗಿಡ್ಡುದರಿಂದಲೂ- ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರಂಗೂ ಹೆಣ್ಣುಕೊಡುವ ಸಂಕಲ್ಪವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೂ, ರಾವಸಾಹೇಬರು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಈ ಕಲಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ವಾರುಣಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಿ ಮಧುಕರನ ಆಡಂಬರ, ಜಲ್ಪನೆ, ಆಹಂಕಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ತಿರಸ್ಕಾರವುಂಟಾಗಹತ್ತಿತು. ಸುಧಾಕರನು ವಾರುಣಿಯ ಮುಂದೆ ಮಧುಕರನ ವಿರುದ್ಧ ಚಾರಕಶಬ್ದವನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಾರುಣಿಯ ಉದಾಸೀನ ವರ್ತನೆಯ ಮೂಲಕ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸುಧಾಕರನ ಹೇಳಿಕೆಯೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಮಧುಕರನ ಭಾವನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸುಧಾಕರನು ವಾರುಣಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಡಹುತ್ತಾನೆಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದುದರಿಂದ, ಮಧುಕರನಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾತ್ಸರ್ಯದ ಕಿಡಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿತು. ಸುಧಾಕರ ಮತ್ತು ವಾರುಣಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವನು ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಒಡೆದುಕೊಂಡನು. ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮನೆಯ 'ಟಾಯನ್ನು' ತರಿಸುವ ನೆಪ ಮಾಡಿ ಗಂಗಾಧರನಿಗೆ ಸುಧಾಕರ ಮತ್ತು ವಾರುಣಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಹತ್ತಿದನು. ಹೆಂಡಗುಡುಕ ಗಂಗಾಧರನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರನ ಬಗ್ಗೆ ವೈರಭಾವವಿಡ್ಡುದರಿಂದ ಮಧುಕರನ ಕೆಲಸ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿತು. ಏನಾದರೊಂದು ನೆವದಿಂದ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮನೆ ಬಂದುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಡ್ಡನು. ಆದರೆ ಒಂದು ಮುಳ್ಳು ತೆಗೆಯುವದಕ್ಕಾದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಳ್ಳು ಬೇಕೇಬೇಕು. ಅದುಸಿಗದೇ ಇಡ್ಡುದರಿಂದ ಏನಾದರೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ವಾರುಣಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿಡ್ಡ. ಏಳನೇಯತ್ತಿಯ ಮರಾಠವಿಷಯ ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದರ ಉದ್ದೇಶ ಇದೇ ಇತ್ತು. ಅಪ್ಪರೆಯೊಡನೆ ಮದು

ನೆಯಾಗಿ ಕುಚೇರನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ವಾರುಣಿಯೊಡನೆ ಲಗ್ನವಾದರೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಾದ ಈ ಸಂಕತಿಯನ್ನು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದೆಂದು ಮಧುಕರನಿಗೆ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು.

ಮಧುಕರನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟ ಈ ನಿಷಿದ ಸುಳಿವು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಈಗೀಗ ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಕಹಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸುಧೆಯು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡುವದೇ ಕಾರಣವಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದ. ಮರಾಠಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ತಿಕ್ಕಾಟವಾದ ಮೇಲೂ ಸುಧಾಕರನು ಈ ವಿಷಯದಕಡೆ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಯಾದರೊಂದು ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸಿ ಯಮುಳ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ನೆರವಾಗುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಊರಲ್ಲಿಯ ವಾಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿತ ಮನುಷ್ಯನ ಆಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪುಸ್ತಕ ಕೊಡುವದರ ಜೊತೆಗೆ ವಾಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಸಲುಡುಗುವುದು, ಮತ್ತು ಮನೆ ಮನೆ ತಿರುಗಿ ವರ್ಗಣೆ ಕೂಡಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾದುದರಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥನು ಆ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಇನ್ನೂ ಇಂತಹ ಒಂದೆರಡು ಕೆಲಸವಿಷ್ಟರೂ ಅವೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಘನತೆಗೆ ಕುಂಠು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಖಾಲಿ ಇದ್ದನು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆನ್ನಾನ್ನಗತಿಯಾಗುವಾಗ ಎಳನೇ ಇಯತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಪಾಸಾದ ಜಗನ್ನಾಥ ಇಂತಹ ನೌಕರಿ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವದೆಂದರೆ ಅನ್ನಭತ್ತಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡ್ಡವಾಷನೆಯಿಷ್ಟ ತುಪ್ಪದ ನೆಸ ಮಾಡಿ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಎಷ್ಟುಹೋದಂತೆಯೇ ಸಂಯೆಂದು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ವರ್ಗದವರಿಗೆ 'ನೀವು ಮುಂದೇನು ಮಾಡುವವರು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಆನೇಕ ಹುಡುಗರು ನೌಕರಿ ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತರು. ಉಳಿದವರು ವಕೀಲ, ಡಾಕ್ಟರ ಮತ್ತು ಇಂಜನಿಯರರಾಗುವವರಿಂದರು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬದು,

ಆರನೇ ಇಯತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ವರ್ಷ ಕಳೆಯುವ ಹುಡುಗರ ಇಂತಹ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಹೇಳವನು ಧವಲಗಿರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಬಯಕೆಯಂತೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೆಂದು ಅನಿಸದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನು ಮನೋರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬಾರದೆಂದೆಲ್ಲ, ಆದರೆ ಕರ್ತೃತ್ವದ ಪೊರೆ ತು ಆ ಮನೋರಾಜ್ಯಗಳು ಸತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲೆಂಬುವನ್ನು ಯಾರೂ ಮರೆಯಕೂಡದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹುಡುಗಿಯು ರಾಣಿಯಾಗುವೆನೆಂದು ಆಸೆ ಪಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಆವಳ ಮನೆಯ ಒಲೆಯು ನಿರಾಶೆಯ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದಲೆ ಸಂಧಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಆಸೆಗಿಂತ ಹುಚ್ಚುಧ್ಯೇಯವು ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಶೆಯು ಕೈಮೇಲಿನ ರೇಷೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಧ್ಯೇಯವು ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಕಲಿತು ಕುರಾರಿಯಿಂದ ಹಣವನ್ನು ರಾಶಿ ಹಾಕುವೆನೆಂಬ ಮನೋವೃತ್ತಿಯೇ ಕಂಡುಬಂದುದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕೆಳಗಿನ ತರಗತಿಯ ಪರಗೆ ಮುಟ್ಟಬೇಕೆಂಬುದು ಅವನ ಧ್ಯೇಯವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಲಿತವರೆಲ್ಲರೂ ಡಾಕ್ಟರ, ವಕೀಲ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ತರರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ರೋಗಿ, ಪಕ್ಷಗಾರ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಸಿಗಬೇಕು? ಒಂದುವೇಳೆ ಅವರು ಸಿಗಲಿ, ಸಿಗದೆ ಇರಲಿ, ಆದರೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಅನ್ನವಸ್ತ್ರಾದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಯಾರು ಹುಟ್ಟಿಸುವರು? ಶಿಕ್ಷಣಪಡೆಯುವುದು ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಸಕ್ತೆ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಕಾಯಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗಹತ್ತಿದರೆ ಅಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ತನ್ನ ಕಾಯಿಗೆ ಭಾರಭೂತನಾದ ಜಗನ್ನಾಧನಲ್ಲಿ ಹಣಸಂಪಾದಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಕಲಿಯದಿದ್ದರೆ ಆತ ಇವೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮೈಮುರಿದು ಮಾಡುತ್ತಿಹ್ಲ. ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಕೀಳ್ಮೆಗಳು ಆ ಕೆಲಸದಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗುವ ಹಿತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಆದರೆ ಸದ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಅಳಿದು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ

ತುಲನೆಮಾಡಿ ನೋಡಿದನು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ವಿರಾಡ್ರಾಜವನ್ನು ಕಂಡು ಅರ್ಜುನನು ಭಯ ವಟ್ಟರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ತುಲನೆಯಿಂದ ಹೊರ ಬೀಳುವ ದುಃಖದ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಸುಧಾಕರನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಯವಟ್ಟನು. ಜಯಗಂಧದ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು-ಐದು ಇಯತ್ತಿ ವಾಸಾಗಿ ಕಣ ಅಥವಾ ಒದ್ದಿಯ ಅಥವಾದ ಮೂಲಕ ಎಷ್ಟೋ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ತಂದೆಯ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಲಂಗೋಟಿ ಹಾಕಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಏಳುಗಂಟೆಗೆಂದು ಚಹಾಕುಡಿದು ಸೇರಿಗೆ ಹೋಗುವುದು-ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು ಹೂಟ್ಟಿಗೋಸ್ಕರ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರುವ ಹೋರೆ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಕೋಟಿನ ಇತ್ತೀ ಕೆತ್ತಿತೆಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗಂಟನ್ನು ಎತ್ತದಿರುವುದು—ಆದರ ದಿನಚರ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೀಷು ಸಾಲೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮೂಲಕ ನೇಗಿಲು ಹಿಡಿಯುವದೆಂದರೆ ಜೀವದ ಸುತ್ತು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ತೆಂಗಿನ ಮರ ಹತ್ತುವ ಅಭ್ಯಾಸವಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಳೆಬಿಸಿಲಿಗೂ ಬಿಸಿಲು ಕೊಡೆ ಹಿಡಿಯುವ ಈ ತರುಣರು ಉಪ್ಪಿನ ಆಗರದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಸಬರಿಗೆ, ಕತ್ತ, ಹಗ್ಗ ತಯಾರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಕೀಳು ಕೆಲಸ. ಊರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವಂಛೆಗಳಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯೂರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು? ಋಸಗಿ ನೌಕರಿಯಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿಂದರೆ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಎಣಿಸುವಷ್ಟು.

ಇಂತಹ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಿವರ್ಷ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ನಪಾಸಾಗುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹರು ಕೂಲಿ-ಕುಂಬಳಿ, ಗಡ್ಡೆ-ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಲಾರರು. ಶಹರನಲ್ಲಿ ಇವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕಲಿತವೆಂತುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಬೇಳೆ ಬೇಯುವದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಅರ್ಥವಿಷ್ಟೇ “ರೀವಿ ನೋಡಿ ದರೆ ಆರಸನದು. ಗಳಿಕೆಯಿಲ್ಲಾ ಕಾಸಿನದು.” ಎಂಬಂತೆ ಇವರ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಮದುವೆಯಾಗುವವೇನೂ ತಡೆಯುವದಿಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಓರಿಯರ ಮೇಲಿನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದರ ಬದಲು ತಮ್ಮ ಕೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಭಾರವನ್ನೂ ಅವರ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಆ ಜನ್ಮ ದೋರೆಯಲಾರರು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಷ್ಟು ಶರೀರ ಶ್ರಮಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ; ಸಾದಾ ಉದ್ಯೋಗ ದಂಧೆಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ; ಇಂತಹ ಜಂಬವ ಜನರಿಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಉದ್ಯೋಗ ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜುಗಾರ ಮತ್ತು ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಪ್ರಚಾರ ಹಳ್ಳಿ ಪಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬತೊಡಗಿದೆ. ಪರಂಪರಾಗತ ಜಮೀನನ್ನು ಸಾವು ಕಾರರು ನುಡುಗ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಡವರಿಗೆ ರೊಟ್ಟಿ ಚಟ್ಟಿಗೂ ದಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಆಸಂತೋಷ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿದೆ. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗವೇಕೆ ಸಂಭವಿಸಬೇಕು? ಮಾವಿನ ಮರಕ್ಕೆ ಲಿಂಬೆ ಕಾಯಿಯೆಂದೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಮಾವಿನ ಮರವೆಂದು ಆನಂದ ದಿಂದ ಹತ್ತಿದ ಮರವು ಕಹಿ ಬೇವಿನದಿತ್ತೆಂದು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಮನ ಗಾಣಹತ್ತಿತು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಾಯ್‌ಸ್ಕೂಲ, ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಮಿ ತ್ರರ ರೀತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಹತ್ತಿದನು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಅರ್ಥ ಸಾದಾತನದ ಪುರಸ್ಕಾರವಿರದೆ ಎಲಾಸವನ್ನನುಭವಿಸುವದೇ ಆಗಿದೆ. ಮಗನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಗೋಷ್ಠಿರ ತೆಗೆದ ಸಾಲ ತಂದೆಯನ್ನು ಮುಳುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಮಗನು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಹೊಸದ್ರೆಸ್ಸು ಹೊಲಿಸುವದನ್ನು ಬಿಡುವ ದಿಲ್ಲ. ಟೆನ್ನಿಸ್, ಹೊಕಿ, ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಮೊದಲಾದ ಆಟ, ನಾಟಕ ಸಿನೆಮಾ ಮೊದಲಾದ ಮನರಂಜನೆಯ ಸಾಧನ, ಸೋಮವಾರ ಮಂಗಳವಾರ ವಿಶೇಷ ಪೋಗ್ರಾಮು ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ಮಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ ಮಂದಿಗೆ ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಊಟಿಸಿಗುವುದು ದುಸ್ತರವಾದರೂ, ಕಾಲೇ ಜಿನಲ್ಲಿ ದೇಶೀ ಸಾಹೇಬರಾದ ಇವರ ಚರಂಜೀವರಿಗೆ ಎಳೆಂಟು ಸಲ ವಾದರೂ ಚಹಾತೀರ್ಥ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಲೇ ಬೇಕು. “ನಾಳೆ ಮಗನಿಗೆ ಹಣವೆಲ್ಲಂದ ಕಳಸಬೇಕೆ”ಂದು ತಂದೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿಡ್ಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹಾಸಿ ಗಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮಗನು ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಚುಂ

ಬಸವನ್ನು ಕಂಡು ನಲಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೈವೀ ದುರ್ವಿಲಾಸವಿನ್ನಾವದು? ಸಾದಾತನ, ಶರೀರಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವವರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ತುತ್ತಿಗೆ ಕುತ್ತಾಗಿಯೇ ಬಾಳಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಸ್ವಾರ್ಥದ ವಿಷವು ಸ್ತತ್ರಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನಿಂದಲೂ ಬೆರೆತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹುಟ್ಟಿದಗಸುವುದೇ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಏಷವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಔಷಧ ವಿಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಘಾತುಕವಾಗಹತ್ತಿದರೆ ಆದಕ್ಕೆ ದೂರದಿಂದಲೇ ಶರಣು ಹೊಡೆಯುವದು ಒಳಿತು.

ಚನ್ನಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟ ಗಡಗಲು ಸಹ ದೊಡ್ಡ ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬುಡಗೂಡ ಕಿತ್ತು ಬೀಳುವಂತೆ ಸುಧಾಕರನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯದ ಕಲ್ಪನೆಯು ಈ ಹೊಸ ಹೊಡೆತ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ಸಮೂಲ ಕುಸಿದು ಬಿತ್ತು. ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ಉಗಮದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಲಸಾಗ ಗೊಡಬಾರದು; ಆದರಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ದೋಷಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಮನಗಂಡ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳು ಸೂಚಿಸಿದವು. ಸಾವಿರಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮೆಟ್ರಿಕ್ ನಸಾಸಾಗುತ್ತಾರೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ನಿರುಪಯೋಗಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಬಹುದು ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ಪಾಲಕರ ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಹಿಂದೆ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ಈ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಯಂತ್ರದಿಂದ ಹೊರ ಬೀಳುವ ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಳು. ಭಾವೀ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯ ಕವಿ, ಚಿತ್ರಕಾರ, ಗಾಯಕ, ಶಿಲ್ಪಿ, ವೈದ್ಯ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ, ಸಂಶೋಧಕ, ಕಾರಖಾನೆದಾರ ಒಕ್ಕಲಿಗ-ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಗಳಿಪಾತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಖಾನಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣುವವನ ರುಚಿಯು ಕ್ರಮೇಣ ಕುಗ್ಗುವಂತೆ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಒಲವು ಸಹ ಉತ್ತೇಜನದ ಅಭಾವದಿಂದ ಲೋಪವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಒಕ್ಕಲಿಗನಿಗಾದರೂ ಯಾವ



ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಏನು ಬಿತ್ತಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಾ ನರ ಅಗರವಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯಾಪೀಠವು ಮಾತ್ರ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ, ಸಂಸ್ಕಾರ, ಸಾಂಪತ್ತಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಒಲವು-ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶ ದಷ್ಟು ಅಂತರವಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಗಾಣಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಶ್ರಮ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ನಿರರ್ಥಕ ಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಈ ಬಗೆಯ ರಾಜ-ಬಾಣ ಉಪಾಯ ಇನ್ನಾವುದೂ ಸಿಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾಲಕರಂತೂ ಈ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ ಯಾಕಂದರೆ ಪ್ರಚಲಿತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಾಂಚನವೃಗಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ದ್ದಾರೆ. ಟಿಳಕ ಅಗರಕರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲಿತವರು ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಕಲಿತವರೆಲ್ಲರಗೂ ನೌಕರಿ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಬಿ. ಎ. ದ ಬೆಲೆ ಇಳಿದು ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯದ ಮಾಲು ವೇಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪಾಲಕರಿಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿರದೂ ಹೊಸಹುದಿಯನ್ನು ತಳಿಯು ಉ ಅವರು ಸಿದ್ಧರಲ್ಲ. ಪಾಪ! ಅವರಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಶಿಕ್ಷಣವೇ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸುಧಾರಣೆಮು ಅಡಿಗಟ್ಟೆಂದು ಗರ್ಜಿಸುವ ವಿದ್ಯಾನಂತರು ಸಹ ಈಗಿನ ರೀತಿಯನ್ನೇ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸದ್ಯ ಪಾಲಕರಿಗೆ ಫೀ ತರುವುದು, ಪ್ರಗತಿ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸಹಿಮಾಡುವುದು. ಇವೆಷ್ಟರ ಹೊರತು ಇನ್ನಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟಿಯ ಚಿಠಿ ಹತ್ತಿರುವ ಪಾಲಕರಿಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಷ್ಟು ವೇಳೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಪ್ರವಾಹದ ವಿರುದ್ಧ ಈಸುವ ಧೈರ್ಯ ಕೇಗೆ ಬರಬೇಕು?

ಮುಂಬಯಿ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ ಆರಂಭವಾದ ನಂತರ ನಡೆದ ಪ್ರಗತಿ ಯನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ನಿರಾಶೆಯೇ. ವಿದ್ಯಾಪೀಠಗಳಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ವಾಡ್ಕಯ, ಸಂಶೋಧನ, ಆರ್ಥಿಕ-ಪ್ರಗತಿ ಗಾಗಿ ಹೆಣಗಿದ್ದು ವಿರಳ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ಸುಬಳದ

ಹುಡ್ಡೆ ಪಡೆದಿರಬಹುದು, ವಕೀಲಿಯಿಂದ ಆನೇಕರು ಲಕ್ಷಾಧೀಶರಾಗರ ಬಹುದು; ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆನೇಕರು ಹರಟೆ ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾರ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಪ್ರತಿಪದೆಯ ಚಂದ್ರಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಆಕಾಶವು ಬೆಳಗಬಲ್ಲುದೇ?

ಮನುಷ್ಯನು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲು ಬಾರದು. ಇಂದಿನ ರೀತಿಯಿಂದ ದೇವನಾಗಬೇಕಿಷ್ಟೆ ಮಾನವ ಧಾನ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಇದನ್ನು ತಿಥ್ತುವುದು ಅಸಂಭವವಲ್ಲ.

ಪ್ರಚಲಿತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತಾನು ಮೋಸ ಹೋದೆನೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಕಾಳಿ ಕೊಟ್ಟ ಕಾಂಚನಮ್ಮಗಚಿತ್ರದ ನೆನಪಾಯಿತು. ಯಾವುದೇ ಕಾಂಚನಮ್ಮಗಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ನಾನು ಮೋಸ ಹೊಂದಬಾರದೆಂದು ದೇವರು ಆತನಿಗೆ ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನೇ ಬಿಡಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಚಿತ್ರ ಯಾವಾಗಲೂ ಎದುರಿನಲ್ಲಿರುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದೆಣಿಸಿ ಸುಧಾಕರನು ಅದನ್ನು ಟ್ರಂಕಿನಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು ಮೇಜಿನ ಮೇಲ್ಗಡೆಯ ಗೋಡೆಗೆ ಹಚ್ಚಿದನು. ದೂರದಿಂದ ಅದು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಚಿತ್ರದ ಕಡೆ ನೋಡಿದಾಗ "ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸೀತೆಯ ಕಣ್ಣು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವಾರುಣಿಯ ಕಣ್ಣಿನಂತಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆಯೋ?" ಎಂದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅಂದುಕೊಂಡನು.



## ಪ್ರಕರಣ ೨೬.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಸುಧಾಕರನ ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನ ಬಂತು. ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಇಂದು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಯೋಗ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ವಿಷ್ಣುಂಭಣೆಯಿಂದ ಜರುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ತಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸು. ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವರು ಒಲ್ಲೆಂದರು. ರಾವಸಾಹೇಬ, ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲರೂ ಸುಧೆ, ವಾರುಣೆಯರ ಹೊರತು ಇನ್ನಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದು ನೆವಹೇಳಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸುಧಾಕರನು ಸಾಲೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಹತ್ತು ಘಂಟೆಯೊಳಗೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಿದರು.

“ಅಮ್ಮಾ, ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ದಿನ ನನ್ನ ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬ ಮಾಡುವವಳು ನೀನು? ನನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಗಿನ್ನು ಸುಗುದಿಲ್ಲವೇ?”

“ನಿನ್ನ ಕೈಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ!”

“ಮಗನೇ ಎರಡು ಕೈ ನಾಲ್ಕು ಕೈ ಆಯಿತೆಂದರೆ ತಾಯಿಯ ಕೈ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದಂತೆ”

“ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಕೈ ಮುಟ್ಟಿದ ಹೊರತು ದೇವರು ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ದೇವರನ್ನು ಒಲಿಸಲು ಸಾಧುಸಂತರು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿರುವರು ಒಂದೇ ಸಲನೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿಣ್ಣರೆ ಸಾಕೆತ್ತು.”

“ಒಂದು ಆ ದೇವರನ್ನು ಜೇಷ್ಟ್ರ ಮಾಡಿದರೂ ನಾಳೆ ನಿನ್ನ ದೇವನು ಸಲುವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ. ನಿನ್ನ ದೇವನು ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿದರೆ ನೀನು ಡಾಕ್ಟರರ ಕಡೆ ಬರುವಿ.”

“ದೇವನೂ ಕಾಯಿಲೆ ಬೀಳುವನೇ?”

“ದೇವನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗುತ್ತಿದೆ.”

ಜಾನಕಮ್ಮ ಬಡಿಸುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಲೆಯ ಕಡೆ ಹೋದಳು. ಕಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರೇಮ ಪೂರಿತ ಉತ್ತರ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಸುಧೆ, ವಾರುಣಿಯರ ಕೈತುತ್ತು ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದವು.

ಸುಧಾಕರನು ಊಟವಾದೊಡನೆಯೇ ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ ಹೋರಟು ಹೋದನು. ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ದಿನ ತುಂಬಿದ್ದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಾಣಂತಿತನಕ್ಕೆ ಸುಧೆಯು ಬೇಕಾಗಬಹುದೆಂದು ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಡಿಗೆಯವಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಸುಧೆಗೆ ಯಾವ ಗಡಿಬಡಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಾರುಣಿಯ ಸಾಲೆ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಜಾನಕಿಯಮ್ಮನ ಊಟ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಸುಧೆ, ವಾರುಣಿಯರು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರು ಊಟ ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಸುಧೆಯು ಎಂಜಲು ತಿಗೆಯ ಹತ್ತಿದಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ ತಾನು ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂಡುವದು ವಾರುಣಿಗೆ ಜೀವದ ಸುತ್ತು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹೊರಗಿಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತಳಾದಳು.

“ವಾರು, ಅತಿಥಿಗಳೆಂದೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಾರದು ”

“ಅತಿಥಿಗೆ ಬಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಕೈಕಾಲು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವಿರಾ?”

“ಹಾಗಲ್ಲ, ಅತಿಥಿಯೆಂದರೆ ದೇವರು. ದೇವರು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅತಿಥಿಗಳೂ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕು.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನೀವೂ ನನ್ನಂತೆ ಅತಿಥಿಗಳಲ್ಲವೇ?”

“ಸುಧೆಯು ಈಗಿರಡು ತಿಂಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರ ನಡಿಸುತ್ತಿವ್ವಾಳೆ. ಅವಳು ನನ್ನ ಸಾಲಿಗೆ ಅತಿಥಿಯಲ್ಲ.” ಎಂದು ಜಾನಕಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು.

ಮನೆಗೆಲಸ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ವಾರುಣಿಯು ಸುಧೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಇಡೀ ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದಳು. ಸುಧಾಕರನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಳಿಯ ಫೋಟೋ ಇತ್ತು.

“ಇವರು ಯಾರು?”

“ಕಾಳಿ.”

ಇವರು ಸುಧಾಕರನ ಗೆಳೆಯರಬೇಕು ”

“ಅಹುದು. ಜೀವದ ಗೆಳೆಯರು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಉಜ್ಜುಡ್ಡ ಪತ್ರ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ.”

“ಇವರನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೋ ನೋಡಿದ ಹಾಗಿದೆ.” ಎಂದು ವಾರುಣಿಯು ಚಿತ್ರವನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಹತ್ತಿದಳು. ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಕಾಶದ ಸುಂದರ ನೀರಿನೆಯು ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ಆ ಸಣ್ಣ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಳಿಯ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವ, ಸೌಂದರ್ಯ ಲಾಲನೆ ಒಡಮೂಡಿದ್ದವು.

“ವಾರು, ಈ ಪರಿಚಯ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ್ದರಿಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?”

“ಛೇ! ಇದೇ ಜನ್ಮದ್ದು.”

“ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆಗುವದಿವೆಯೋ ಏನೋ! ಒಬ್ಬರಂತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿರುವದೇನೂ ಆಸಂಭವವಲ್ಲ.”

“ನನಪಾಯಿತು ನೋಡಿ; ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಮುಂಬಯಿಯ ಸರವಾರ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೆ.”

“ಅವರೇನು ಸರವಾರರಲ್ಲ; ವರ್ಷದಲ್ಲೊಂದು ಮಾಲಕಿಯ ಗಿರಣಿಯಿವೆಯಂತೆ.”

“ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುವಾದರೊಂದು ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದಿರಬಹುದು.”

ನಿವಾಂಗಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾರಂತೆ. ಅವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರಕಾರರು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ತೆಗೆದ ಕಾಂಚನವ್ಯುಗ ಚಿತ್ರವಿದೆ. ನೋಡಿ, ಇದರಲ್ಲಿಯ ಸೀತೆ ಯಾರ ಕಣ್ಣು ಕಣ್ಣಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲರಾ?"

“ಉಹಂ”

“ನಿಮ್ಮದೇ.”

“ನನ್ನದು?” ವಾರುಣಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಕಣ್ಣು ತನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಹೋಲುವದೆಂತು ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಬಿಟ್ಟಳು.

“ವಾರು, ಚಿತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ?”

“ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಇದು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.”

“ಆ ಚಿತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಸಾಕೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ನನಗವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.”

“ಆವರೆಂದರೆ ಯಾರು?”

“ಸುಧಾಕರರು. ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಸುಧೆಯ ತುಪೆಯಿಂದ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಹೊರಬಿತ್ತು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇಡುವಂತಹ ಶಬ್ದ ಗಡಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬೀಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ಗಲ್ಲವು ತುಪೆಯ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡಿತು.

“ಅದರ ಅರ್ಥವೇನು ಹೇಳಿದರು? ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದೆ. ಅವರು ಕಲಿಸಹತ್ತಿದರೆ ವೇಳೆ

ಯಾದದ್ದೇ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಾತು ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದರೆ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಆ ಹೊವನಿಂದ-ಈ ಹೊವಿಗೆ ಹಾರುವ ಪಾತರಗತ್ತಿಯಂತೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಹಾರಾಡಹತ್ತುತ್ತಿದೆ. ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯಾಗುವ ಹುಡುಗಿಯ ಭಾಗ್ಯ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೊಡ್ಡದು.....”

ವಾರುಣಿಯು ಮಾಡಿದ ಸುಧಾಕರನ ಸ್ತುತಿ ಸುಧೆಗೆ ಸೇರಲಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳ ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯ ಸುಧೆಗೆ ನಾಚಿಕೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಪುರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ ಆಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಸ್ವಾಮಿಯವರ ನೆನಪಾದುದರಿಂದ ಆ ಶಂಕೆ ದುರ್ದೈವದ ರೂಪತಾಳಿತು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು.

“ಸುಧಾ, ನಿಮಗೇನಾಯಿತು? ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತುಮತಹ ಮಾತು ಆಡಿದೆಯೇ?”

“ಇಲ್ಲ, ಈ ಚಿತ್ರ ನೋಡಿದಾಗ ನನಗೆ ಹೀಗೇ ಕೆಡಕೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆ ಕಾಂಚನಮೃಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಸೀತಾ ಮಾತೆಗೆ ಯಾವ ಮಂಕುಬಡಿಯಿತೋ! ದೇವರೇ! ಬಲ್ಲ. ತಾವಾಗಿಯೇ ದುಃಖವನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ರಾವಣನ ಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು. ಆದರಂತೆಯೇ ಸಾವು ಹೊರಗಿನ ಬೆಡಗಿಗೆ ಬರಿಬಿಡ್ಡು ಹುಸಿಸುಖದ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ನಿಜವಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುತ್ತೇವೆ.”

“ಸುಧಾಕರರ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾತನಾಡಿದಿರಿ. ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ!”

“ಹೋಗಿ ಅಂದರೆ .....”

“ಸುಧೆಯೆಕ್ಕಾ, ನನ್ನ ಮೊಂದು ಕೆಲಸ ಹೇಳಲೇ?”

“ಹೂಂ, ಸಂಕೋಚವೇಕೆ? ಹೇಳಿ.”

"ನಾವೀಗ ಸಮುದ್ರ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ "

"ಈಗ, ಈ ಮಟ ಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ?"

"ಅಹುದು. ಇತರ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಾಲೆ, ಸಾಲೆ ಬಿಟ್ಟ ನಂತರ ತಂದೆಯವರ ಸಂಗಡ ತಿರುಗಾಟ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದು ದಿನವೂ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ."

ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಜಾನಕಿಯಮ್ಮನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿ ಯಾಯಿತು ರಸ್ತೆ ಪಾಟಿ ಮಳಲವಾರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

"ಸುಧೆಯಕ್ಕೆ, ನಾವೀಗ ಸಮುದ್ರ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವೆಯಾ?"

"ಅಹುದು, ಸಮುದ್ರ ನೋಡುವದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾವ ಕೆಲಸವಿದೆ?"

"ಸ್ವಾಮಿಯವರ ದರ್ಶನ."

ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಸುಧೆಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೋ ಹೋಗಬಾರದೋ ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಬಿಟ್ಟಳು. "ನೊನ್ನೆ ಸುಧಾಕರನ ಜೂತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಯಾವ ವಿಪರೀತ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ ಎನ್ನೋ? ಮನೆಗೆ ಮರಳೋಣವೆಂದರೂ ವಾರುಣಿಗೆ ಬೇಸರವಾದೀತು " ಅಲ್ಲದೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವ ನಿಮಿತ್ತವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ.

ಹೇಗೂ ಮನಸ್ಸು ಗಟ್ಟಿವಾಡಿ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಹತ್ತಿದಳು. ಉಸುಕಿನ್ನ ದಿನ್ನೆಯೊಂದನ್ನು ಎರಡಾಗ ಎರಡು ಸೌಂದರ್ಯ ಸಾಗರದ ಗಡಿಯಮೇಲೆ ನಿಂತಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಬಲಬದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುಹಸುನ ಭತ್ತದ ಗಡ್ಡೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ಉದ್ಯಾನವು ತೂಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಡಗಡೆಗೆ ಸೂರ್ಯನ ತೀಜಸ್ವೀ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕೃಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮುದ್ರವು



ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೆಡೆ ಗಾಳಿಯ ಆಲೆದಾಟಕ್ಕೆ ಭತ್ತದ ಸಸಿಗಳು ತಲೆದೂಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ನೀರಹರಿವೆಗಳು ಮಂಜುಲ ಗಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಹತ್ತಿದಂತೆ ಸಮುದ್ರದ ಸಹ ವಾಸದಿಂದ ಉಸುಕಿನ ದಂಡೆಯ ನರ್ತಿಸಲು ಕಲಿತಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಉಸುಕಿನ ಚಿಕ್ಕ ಕಣಗಳು ಒಂದಿನ್ನೊಂದರ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ನೀರು ಖಡ್ಗದ ಧಾರೆಯಂತೆ ಚಕಚಕಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತೆರೆಗಳ ಕ್ರೇಡೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಮೋಹ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಶಿವಮಂದಿರದ ಕಡೆಗೆ ತರುಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀರೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತರು. ಕಾಲಬುಡದಿಂದ ಸರ್ರನೆ ಜಾಂಹೋಗುವ ಉಸುಕು-ಮೇಲಿಂದ ಕೆಡೆದು ಬೀಳುವ ಚಿಕ್ಕ ತಡಸಲಿನಂತೆ ತೋರುವ ತೆರೆಗಳ ಸಾಲು, ಕಿನಾರೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ತೆರೆಗಳು ವರ್ತುಲಾ ಕಾರವಾಗಿ ಆಡುವ ಅಟ, ಕುಪ್ಪಸದಂಚಿನ ರೂಲರಿಯಂತೆ ತೋರುವ ಆ ತೆರೆಗಳ ಮೇಲಿನ ನೋರೆ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಸಾಕೆನ್ನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

“ಸುಧೆಯಿಕ್ಕಾ, ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಿಮಗೆ ಏತರ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ?”

“ನೈಜಪ್ರೇಮದ ನೆನಪು.”

“ಆವೇಕೆ?”

“ಇವೆರಡರ ಅಂತವಾರವನ್ನು ಯಾರೂ ಅರಿಯಲಾರರೊಡು.”

“ಯಾರು ಎಷ್ಟೇ ನೀರು ಒಯ್ದರೂ ಕೊರತೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ತ್ರೀಪಂತ ಮನುಷ್ಯನ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಈಗ ಅವನೊಬ್ಬ ಕಲಾವಂತನೆಂದು ಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ. ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ-ಹಗಲಿರುಳು ಹಾಡುತ್ತ-ಜಲತುಷಾರಗಳಿಂದ ಅನವರತವೂ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ತರತರದ ಹೊಬಳಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಲಾವಂತರ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲವೇ?”

“ನಿಮ್ಮಂತೆ ಕಲಿತಿದ್ದರೆ ನಾನೂ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆ.”

ಸುಮಾರು ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಡಿ ಶಿವಮಂದಿರದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟರು. ದಿನ್ನೆಯನ್ನು ಹತ್ತುವಾಗ ವಾರುಣಿಯು ಸುಧೆಯ ಮುಂಚೆ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟಳು. ಸುಧಾಕರನ ನಡತೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಂಣಾಮ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಡುಬಿಡು ತನ್ನಿಂದ ಸತ್ಪಾರ್ಥವೇನಾದರೂ ಘಟಿಸದೇಕೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವರ ಶೋಭಕ್ಕಾಗಿ ತಂದೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಆಕೆಗೆ ಬೇಸರ ಬಂದಿತ್ತು, ಮೈಮೇಲೆ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತುಲಂಕಾರವಿದ್ದರೂ ದೂವುದೋ ಕೊರತೆಯೊಂದು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಅನಿಸಹತ್ತಿದಂ ದಿನಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಮನಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಸುಧಾಕರನಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆದರವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಆದರವು ಉತ್ಕಟ ಪ್ರೇಮವಾಗಿ ವಾರ್ಷವದವು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೆ ಧ್ರುವನಕ್ಷತ್ರವು ಘೋರಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ನೌಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನೌಕೆಯು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಹಾಕಿದರೂ ಧ್ರುವನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ತನ್ನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದು. ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರನ ಸ್ಥಾನವು ಆ ಧ್ರುವನಕ್ಷತ್ರದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ವಾರುಣಿಗೆ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲುಂಟಾದ ಆಕರ್ಷಣವು ಕೊನೆಗೆ ಆದರದ ರೂಪತಾಳಿತು.

ಇಬ್ಬರೂ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ದಿನ್ನೆಯನ್ನೇರುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. “ಸುಧಾ, ಮಧುಕರರಿಗಿಂತ ಸುಧಾಕರರು ಎಷ್ಟೋ ಒಳ್ಳೇ ಸ್ವಭಾವದವರಲ್ಲವೇ? ಸುಧಾಕರರು ನನಗೆ ಕಲಿಸಲು ಬಂದಾಗ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಮಧುಕರರ ಟೀಕೆ ಮಾಡಿದುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಧುಕರರು ಮಾತ್ರ ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಾಗ ರೈಲ್ವೆ ಸುಧಾಕರರ ಟೀಕೆ ಮಾಡಲು ಹಿಂದಿಮುಂದೆ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಎಂಟು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಧುಕರರು ನನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ನನ್ನ ದೊಂದು ಘೋಟೋ. ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತೀವೆಂತ ಒಯ್ಯಿರುವರಂತೆ. ತಂದೆಯವರೂ ಅಷ್ಟರವರೇ! ಘೋಟೋ ಭಾಸಿಸಿ

ಬಂತೆಂದರೆ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಆಯ್ ಸಿ.ಎಸ್.ಗಂಡ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿ ಬರುವರೆಂದು ಆಸೆ. ಈ ಫೋಟೋ ಕಂಡರೆ ಸುಧಾಕರರಿಗೆ ತಾನು ಕಲಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲ ನೀರಲ್ಲಿ ಹೋಮವಾಯಿತೆಂದು ಅನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?”

ವಾರುಣಿಯು ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ಸುಧೆಯ ಹೃದಯ ಕರಗಿಬಿಟ್ಟಿತು.

“ವಾರೂ, ಚಿಂತೆಮಾಡಬೇಡ. ಇವರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುಧಾಕರರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಹೇಳುವರಲ್ಲವೇ?”

“ಹೂಂ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೇಳುವೆ”

“ನನ್ನ ಕೊರಳಾಣೆಯಾಗಿಯೂ ಹೇಳುವರಲ್ಲವೇ?”

ವಾರುಣಿಯು ಸುಧೆಯ ಕೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಹತ್ತರ ಒಯ್ದಳು. ತಾನು ವಾರುಣಿಯ ಕೊರಳಾಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೇ ಒಳ ತಾಗುತ್ತಿದ್ದೆಂದು ಸುಧೆಗೆ ಅನಿಸಹತ್ತಿತು. ನನ್ನ ಮತ್ತು ಸುಧಾಕರರ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಸಾವಿರಾರು ಪರ್ವತಪ್ರಾಯ ವಿಘ್ನಗಳು ನಿಂತಿರುವಾಗ ರೂಪಸಿಯಾದ ವಾರುಣಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವಳೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹಿನ್ನಾಲಯದಂತಹ ವಿಘ್ನವನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ನಾನು ತಂದುಕೊಂಡಂತೆ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?..... ಮೊದಲೇ ನನ್ನ ಆಶಾ ಮಂದಿರವು ಉಸುಕಿನ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮೇಲೆ ಸಿಡಿಲು ಬೀಳದೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ವಾರುಣಿಯಲ್ಲಿ ಲಾವಣ್ಯವಿದೆ. ಅವಳನ್ನನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಣವಿದೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಂತಹದೇನಿದೆ? ಇದ್ದುದೊಂದು ಒಡಕು ಹಣೆ; ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರೀತಿಗೋಷ್ಠರ ನೀರಡಿಸಿದ ಹೃದಯ; ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ವಚನಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಯೋಚಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?... ಆದದ್ದಾಗಲಿಯೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಧೆಯು ಸಮುದ್ರದ ಸುಂದರ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಹತ್ತಿದಳು. ಉಸುಕಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ

ಪರ್ವತದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಾಣುವ ತೀರಗಳು ಈಗ ತರಂಗಗಳಂತೆ ಭಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸ್ವಪಹಾರದೊಳಗಿನ ಗಂಕಟಗಳೂ ಪ್ರೇಮದ ಉಚ್ಚ ಭೂಮಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಗ ಕ್ಷುದ್ರವೆನಿಸುತ್ತವೆಂಬುದರ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಅವಳಿಗೆ ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ತಿವಮಂದಿರದ ಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಕಾಲಿಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ “ಪ್ರಭೋ, ಪ್ರಿಯೆ, ನನಗೆ ಸತ್ಯಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಗೈರ್ಮ ನೀಡು.” ಎಂದು ಗದ್ಗದಿತರಾಗಿ ಸದಾನಂದ ಸ್ವಾಸಿಯವರು ದೇವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಪೌಳಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವೆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಲಸಪ್ತಕ ಕೇಳಿ ಬಂದುದರಿಂದ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು.

“ಬನ್ನಿ, ಹುಡುಗಿಯರೆ ಈ ಮಟಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಬಂದಿರಾ?”

“ಮಹಾರಾಜರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದೆವು” ಎಂದು ವಾರುಣಿಯು ನುಡಿದಳು.

“ನನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರಾ? ದರ್ಶನ ವಡೆಯುವಂತಹದೇನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಬನ್ನಿ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ. ಸುಧಾಕರನನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿರುವೆಯಾ?”

“ಆವರು ನನಗೆ ದಿನಾಲು ಕಲಿಸುವದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.”

“ಆಂತಹ ಗುರು ಸಿಕ್ಕ ಮೇಲೆ ನನ್ನಂತಹ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ದರ್ಶನದಿಂದೇನು ಲಾಭ? ಆಮೃತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನು ಯಾರೂ ಕುಡಿಯಲು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ.”

ವಾರುಣಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಕಾಲ್ಬರಳನಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಗದ್ಗತ್ತಾ “ಒಳತಾಗಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?”

“ಲೋಭ ಬಿಡಬೇಕು. ತನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖವಿಲ್ಲವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಅವರ ದುಃಖ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸಬೇಕು”

“ಹಿಂಯಂಗೇ ಇದು ಸೇರದಿದ್ದರೆ.....”

“ಸೇರದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬಾರದು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಲು ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ. ಲೋಭ, ರೂಢಿ, ಸಮಾಜದ ಭಯ, ಕುಲಗೌರವ.....”

“ಜಗತ್ತಿನ ಈ ಅತಪಾರವಿಲ್ಲದ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿಜವಾದ ಮನೆಯ ಮಾರ್ಗ ನನ್ನಂತಹ ಹುಡುಗಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು?”

“ಇಂತಹ ಗೊಂದಲದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ದೇವರು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಲೇಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ನಡೆದು ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತೀವೆ. ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಮೇಲೂ ಅನೇಕರು ಕಣ್ಣೆರೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಯಾವನೊಬ್ಬ ತೆಗೆದರೂ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಆತನ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಹುಡುಗಿಯರೇ, ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಣ್ಣೆದುರು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಅಂದರೆ ನಿಮಗೆ ನಿಜವಾದ ಸುಖವು ಲಭಿಸುವದು.”

“ಯಾವ ಚಿತ್ರವದು?”

“ಕಾಂಚನಮೃಗದ ಚಿತ್ರ. ರಾವಣನು ಸೀತಾಹರಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕ್ಯಾಗಿ ಮಾರೀಚನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕಾಂಚನಮೃಗದ ರೂಪದಿಂದ ಕಳಿಸಿದನು. ಸೀತೆಯು ಅವಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ರಾಮನನ್ನು ಕಳಕೊಂಡಳು. ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆ ಮೋಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಪ, ರೊಕ್ಕದ ಹುಚ್ಚು. ಮುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ದೇವರನ್ನು ಸಂತ್ಪಿಸಿದರೆ ತಾವು ಮಾಡಿದ ಪಾಪ ಪುನಾರವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರೆ ನಿಜವಾದ ಸುಖ ಆಲಸ್ಯದಲ್ಲಿರದೆ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿದೆ,

ಗಂಡ ಹಿಂದಿರ ರೂಪದಲ್ಲಿರದೆ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ತಳಮಳಸುವ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದೆ; ರೋಕ್ಕದಲ್ಲಿರದೆ ಪರೋಪಕಾರದಲ್ಲಿದೆ; ಕಲ್ಲಿನ ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿರದೆ ಮನುಷ್ಯರ ಸೇನೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿದೆ.”

ಸುಧಾ-ವಾರುಣಿಯರು ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಂದ ಕಾಂಚನಮೃಗದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರ ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಕ್ಕಿತರಾದರು.

ಆ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ನಿರೋಪ ಕೊಟ್ಟರು. ಸುಧಾವಾರುಣಿಯರಿಬ್ಬರೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ಬಳಿಕ “ದೇವರು ನಿಮಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಮಾಡಲಿ” ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಪೌಳಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು.

ವಾರುಣಿಯ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದುದು ಒಳಿತಾಯಿತೆಂದು ಸುಧೆಯು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು. ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿಗೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಪುನರ್ವಿವಾಹದ ಬಗ್ಗೆ ಜಾನಕಮ್ಮನವರ ಮನವನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಲಿಸಬಹುದೆಂಬುದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಎನೇ ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗುರುತು ತೋರಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಅವರ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಒಡೆಯದಿರುವುದೇ ಒಳಿತು. ಸಾವಂತಗಾಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾ ಹೆಂಡತಿಮಕ್ಕಳನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಹೀಗೆ ಗುಪ್ತವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರ ದೇನೋ ಉದ್ದೇಶವಿರಬೇಕು. ಆ ಉದ್ದೇಶ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಏಕೆ ಹೋಗಬೇಕು? ತನ್ನ ಮಾನವರು ನನಗೆ ಗುರುತು ಹತ್ತಗೊಡದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕಣ್ಣೊಳಗಿನ ಮೂಕ ಮಮತೆಯು ಆತ್ತೆಯ ಕರೋರವಾಕ್ಯ-ಭಾವನೆ-ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತನಕ್ಕಿಂತ ನೂರು ಪಟ್ಟು ಒಳಿತು.

ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನ, ಕಾಳಿಯ ಕಾಂಚನಮೃಗದ ಚಿತ್ರ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ವಾರುಣಿಯು ಸುಧಾಕರನ ಮನೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದಳು. ಸುಧಾಕರನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಳಿಯ ಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಅವನು ತೆಗೆದ ಕಾಂಚನಮೃಗದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

ಆ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದಿನ್ನೆ ಹತ್ತಿ ಇಳಿದು ದಂಡದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಚಾಪೆ ಹಾಸಿ ಬಿಡುಕೊಂಡರು. ಆರೆಕ್ಷಣ ದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ನಿಡ್ಡಹತ್ತಿತು.

ಒಂದೊಂದುವರೆ ತಾಸಿನ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನೆ ಬಿಟ್ಟು ಸಲು ಚಾನಕಮ್ಮ ಬಂದಳು. ಅವರು ಮಲಗಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವರನ್ನೆ ಬಿಟ್ಟು ಸು ವ ಬದಲು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನೈಮರೆತಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ವಯಸ್ಸಿನವರು. ಇಬ್ಬರ ರೂಪೂ ಚನ್ನಾಗಿವೆ. ವಾರುಣೆಯ ನೈಮೇಲೆ ಆಭರಣಗಳಿದ್ದು ದರಿಂದ ಅವಳು ಆರಳದ ಲತೆಯಂತೆ ಧಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅಲಂ ಕಾರವಿಲ್ಲದ ಸುಧೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನವವಲ್ಲವಿಗಳಿಂಕ ಮಂಡಿತವಾದ ಬಳ್ಳಿ ಯು ಮೋಹಕತೆ ಇತ್ತು. ತಾರಕಾಣಾಜಿನಿರಾಜಿತ ಅಂಬರ ಸುಂದರ ನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಒಂದು ತಾರಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ನಸುನೀಲಿಯ ಅಂಬರವೂ ದರ್ಶನೀಯವೇ. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಆ ಎರಡು ಜೀವಗಳ ತುಲನೆ ಮಾಡು ತ್ತಿರುವಾಗ ಚಾವಕಮ್ಮನಿಗೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು. ಸುಧೆಯು ವಾರು ಣೆಗಿಂತ ಪರಹಿತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾಲಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧಳಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಕಾಲು ಗುಣ ಕೆಟ್ಟಿದ್ದು; ವಾರುಣೆಗಿಂತಲೂ ಅವಳ ಹಸ್ತ ಸ್ಪರ್ಶದಲ್ಲಿ ಮಮತೆ ಯಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಜನ್ಮ ಅಣ್ಣ ಇಲ್ಲವೆ ಮೈದುನರ ಮನೆಯ ವಾತ್ಸಿ ತಿಕ್ಕು ವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದು ಹೋಗುವದು; ಸುಧೆಯ ಹೈದಯ ವಾರುಣೆಗಿಂತ ಕೋಮಲವೆಂಬುದು ಚಾನಕಮ್ಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳ ಹಣೆಯ ಲ್ಲಿ ವಾರುಣೆಗಿಂತ ಕುಂಕುಮವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕುಂಕುಮವಿಲ್ಲದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೈದಯದ ಬೆಲೆಯಿಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಬೇಕೇ? ಕುಂಕುಮವು ಬಾಹ್ಯ ಶ್ಲಂಗಾರ; ಪ್ರೇಮಳತನ ಹೈದಯಕ್ಕೆ ಭೂಷಣ. ಜೀವಕ್ಕಿಂತ ದೇಹದ ಬೆಲೆ ಅಧಿಕವಲ್ಲ. ಸುಧೆಯ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಂಕುಮ ಎಷ್ಟೋ ಚನ್ನಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ಅಳಿಸಿಹೋದ ಕುಂಕುಮ ಹೆಚ್ಚಲು ಬರುತ್ತಿ ದೆ. ಆದರೆ.... ಆದರೆ..... ವಿಧವೆಯ ಪುನರ್ನಿವಾಹ ಪಾಪವಲ್ಲವೇ?

ನಾಸ-ಪುಣ್ಯ; ಸ್ವರ್ಗ-ನರಕ; ಒಳಿತು-ಹಾಳು! ಮದುವೆ ಮಾಡುವದೇನೂ ಪಾಪವಲ್ಲ. ನಾಳೆ ವಾರುಣೆಯ ಮದುವೆಯಾದರೆ

ಆದು ಪಾಪವೇ? ಆದರೆ ಸುಧೆಯ ಮದುವೆ ಮಾತ್ರ ಪಾಪ! ಆದೇಕೆ? ವಾರುಣಿಗಿಂತ ಸುಧೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹದಾವ ದೋಷವಿದೆಯೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಮದುವೆಯ ಸುಖ ಸಿಗಬಾರದು? ಗಂಡಸರು ಒಂದು ಹೆಂಡತಿ ಸಾಯಲು ಕೂಡಲೇ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಂಡತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದೂ ಸತ್ತರೆ ಮಗದೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧರೇ! ಇಂತಹ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಯಾರೂ ಪಾಪಿಯೆಂದು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮದುವೆಯೆಂದರೆ ಮಕ್ಕಳಾಟವೆಂಬುದರ ಹೊರತು ಸಂಸಾರದ ಯಾವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಭವವೂ ಇಲ್ಲದ ತನ್ನ ಮದುವೆಯೆಂದರೆ ಒಂದು ಕನಸೆಂದು ಭಾವಿಸುವಂತಹ- ಹದಿನೆಂಟು-ಇಪ್ಪತ್ತು ವಯಸ್ಸಿನ ಎಧವೆಯು ಪುನರ್ನಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಆದರಲ್ಲಾವ ಪಾಪವಿದೆ? ಜಗತ್ತು ಪಕ್ಷ ಪಾತಿಯಿದ್ದರೂ ದೇವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಎರಡನೇ ಸಂಬಂಧದ ಹೆಂಡತಿಯು ಜಗತ್ತಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಾಲವಿಧವೆಯ ಪುನರ್ನಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಗಂಟಲು ಒಣಗುವವರೆಗೆ ಧರ್ಮ ಮುಳುಗಿತೆಂದು ಒದರಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಸುಧಾ ಮತ್ತು ವಾರುಣಿಯರ ಹಣೆಯನ್ನು ಜಾನಕಮ್ಮ ಲಕ್ಷಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಕುಂಕುಮತಲಕದ ವೃತ್ತಾಸ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಅವಂಬ್ಬರ ಹಣೆ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶದಷ್ಟು ಅಂತರವಿತ್ತು. ವಾರುಣಿಗೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರೊರಸುವದಕ್ಕೆ ಹಕ್ಕಿನ ಕೈ ಸಿಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಸುಧೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸೀರೆಯ ನಿರ್ಜೀವಸೆರಗಿನ ಹೊರತು ಇನ್ನಾರ ಸ್ಪರ್ಶವೂ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೊಂದು ಒಳ್ಳೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಡೆದು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವವರು ವಾರುಣಿಗೆ ಲಭಿಸಬಹುದು; ಆದರೆ ಸುಧೆಯ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಸುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ದುಃಖಶಮನಕ್ಕೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಂಗೈಮೇಲೆ ಗಲ್ಲವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ ಈವಾಗ ತೆರೆದದ್ದಿದೆ. ನಾಳೆ ವಾರುಣಿಯ ಟೊಂಕದಮೇಲೆ ಕೂಸೊಂದು ಆಡಹತ್ತಬಹುದು; ಸುಧೆಗೆ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಟೊಂಕದ ಮೇಲೆ ಒಂದೊಂದು ಮಣ ಭಾರದ ಕೊಡ ಹೊತ್ತು



ಆಡ್ಲಾ ಇಲ್ಲವೆ ವೈದುನನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬುವುದರ ಕೊರತು ಇನ್ನಾವ ಗತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ವಾರುಡೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನ ಉದ್ಯ ವಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸುಧೆಯ ಆಯುಷ್ಯ ಮಾತ್ರ ಸ್ಮಶಾನದಂತೆಯೇ ಇರಬಹುದು. ವೈಮಲಿನ ಮಗುವಿಗೆ ಒಂದೇಸವನೆ ಮುಷ್ಟು ಕೊಡು ತ್ತಿರುವಾಗ ವಾರುಡೆಗೆ ಸ್ವರ್ಗವೂ ತುಚ್ಛವೆನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸುಧೆ ಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿಷ್ಠೇಮ ನರಕವೇ ಗತಿ!

ಎರಡು ಹಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಭಯಂಕರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ! ಸುಧೆಯ ಹೃದಯ ಒಳ್ಳೆಯದಿದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಹಣೆಯೂ ಏಕೆ ಒಳಿತರ ಬಾರದು? ಜಾನಕಮ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ವಿವಾಹಿತ ಜೀವನದ ನೆನಪಾಯಿತು. "ತನ್ನ ಪತಿಯು ಕಾರಖಾನೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುವದಿದ್ದರೆ ತಾನು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಎಷ್ಟು ಬೇಗನೇ ಬಿಚ್ಚಿಹೋಗಿತ್ತು ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಹೊರಟರೆಂದರೆ ತನಗೂ ಮನೆ ಮಠ ಬಿಟ್ಟು ಜೊತೆಗೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆನಂದ- ಸಹವಾಸದ ಸುಖ ಮತ್ತು ವಿರಹದಲ್ಲಿಯ ಕಾತರ- ಲಭಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಅಲ್ಲವೇ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬರುವುದು! ಆದರೆ ಸುಧೆಯ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತಿಲಮಾತ್ರವೂ ಈ ಆನಂದ ಬರೆದಿರಲಿಲ್ಲ."

"ಪತ್ತಿಯ ಸುಖವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಾತೃಪದದ ಸುಖವಾದರೂ ಸುಧೆಗೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇತರರಷ್ಟು ಬೇಗನೇ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತುಂಬಾ ಕೆಡುಕೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಚಂದ್ರನಿಗೋಸ್ಕರ ಹಟಹಿಡಿದು ಅಳುತ್ತಿರುವ ರಾಮನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಥವಾ ದೇವರ ಮುಂದಿನ ನೈವೇದ್ಯ ತಿನ್ನುವ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಕಷ್ಟ ಮಾಡಿ ಬೆದರಿಸುವ ಯತ್ನೋದೇ-ಇವರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಈರ್ಷೆಯುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆಟಿಗೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು-ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುವುದು- ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇವನಿಗೆ ಹುಡುಗ ಹುಟ್ಟಿದ-ಅವನಿಗೆ ಹುಡುಗ ಹುಟ್ಟಿದಳು." "ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಲು ಮನಸ್ಸು ಕುಗ್ಗಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು."

ಕಾಲು ಕಲ್ಲಿಗೆ ಎಡವುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ದುಷ್ಟತನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರಾದೀತೇ? ಇಲ್ಲವೆ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಪರೋಪಕಾರಗಳಿಗಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರಾದೀತೇ? ಅವುಗಳಿಗೆ ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಇರುತ್ತದೆ.....ಭಾವನೆಯಿರುತ್ತದೆ.”

“ಒಳ್ಳೇದು, ಈಗ ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡೋಣ. ನಮ್ಮ ಜನ್ಮ ನಮ್ಮ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ಮ ನಮ್ಮ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿವೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಜನರಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತನೊಬ್ಬನು ದೊರೆಮುಬಹುದು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಸಂಸಾರಕರುತ್ತಾರೆ ಅಂದಮೇಲೆ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ಪುಣ್ಯ, ಸುಖಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಬೇಡವೇ?”

“ಆದರೆ ಸ್ವಾರ್ಥ, ಲೋಭ, ಮತ್ಸರ ಇತ್ಯಾದಿ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೊಳೆತು ಹೋದ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಅವೆಲ್ಲ ಎಂದೋ ಓಡಿಹೋಗಿರಬೇಕು.

“ಓಡಿಹೋದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ಧರ್ಮ ಹೋಗುವದೆಲ್ಲ? ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೇ ಅವು ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಮಗೂ, ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಕುಗ್ಗಬೇಡ. ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ನೌಕೆಯು ಒಡೆದು ಹೋದರೂ ದೀಪಸ್ತಂಭ ಅಚಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರತ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಈಸಾತ್ತ ಹೋಗಿ ದಂಡೆ ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗದ ಅಭೇದ್ಯ ಬಂಡೆಯು ಮೇಲ್ಕೆಲುಚ್ಚು ಭೈರಿಯದ ದೀಪವನ್ನು ನೀನು ಎಂದೋ ಹಚ್ಚಿರುವೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಏಕೆ ನಿರಾಸೆಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿೀಳುತ್ತಿರುವೆ?”

ಸುಧಾಕರನ ಧೈರ್ಯ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮುಸುಕಿಕೊಂಡ ಮೋಡಗಳು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕರಗುತ್ತಿವೆ. ಅವನಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲದ ಸಮಸೈಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಸಮಯವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ತ್ವಸ್ತದಂತೆ ಸುಂದರ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಚಲ್ಲಾತ್ತಿ, ಸತ್ಯದ ಸುಗಂಧ ಬೀರುತ್ತ ಇರುವುದೇ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವಿತ

ದ ಉದ್ದೇಶವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಲೆಯ ಕಟ್ಟುಅನುಭವ ದಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ನಿರಾಸೆಯ ಮೋಡ ಮುಸುಕಿಬೀಳೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮೋಕ್ಷೋಪದೇಶ ಸಂಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವು ನಿಮಿಷಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಯವಾಗಿಹೋದವು ಜಯಗಾಂವದ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಹೆಣಗಬೇಕೆಂಬ-ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವುಂಟಾದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ತನ್ನ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಶ್ರುತಪಡಿಸಿದನು. ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯ ನಿರಾಸೆಯ ಭಾಯೆಯು ಮಾಯವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೂ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು.

ಇಷ್ಟಾದನಂತರ ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಮಾತುಕತೆಗಳಾದವು. ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಊಟಕ್ಕೆ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಜಾನಕಮ್ಮ ಬೇಸರುಗೊಂಡದ್ದು-ಸ್ವಾಮಿಯವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಆಕೆಯ ತೀವ್ರ ಅಭಿಲಾಷೆ-ಗಂಗಾಧರನು ಸಂಬಳದಿಂದ ಒಂದು ಪೈಯನ್ನೂ ಮನೆಗೆ ಕೊಡದ್ದರಿಂದ ಮನೆಯವರು ಪಡುವ ಘಟನಾ-ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಸವಿಸ್ತರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸಹ ಸುಧಾ ಮತ್ತು ವಾರುಣಿಯರು ಬಂದಾಗ ಕಾಂಚನಮ್ಮನಿಂದ ಆವರ್ಣ ಹೇಳಿದ್ದು, ತಾನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಗಾಬೀತ ಜನರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಹಾಲು ಹಣ್ಣು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದು-ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಒಂದುಳಿಯದಂತೆ ಹೇಳಿದರು.

ಸುಧಾಕರನು ಹೋಗಲು ಎದ್ದಾಗ ಅವನ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ನೋಡಿ "ಮಗೂ, ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ಬಿಟ್ಟಿಡುವದು ಸಹ ಕಠಿಣವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ನಾನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲೇ?"

ಸುಧೆಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿಯೇ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸುಧಾಕರನ ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಕಣ್ಣಿನೆಡೆಗೆ ನೋಡಲು ಅವನಿಗೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ಮಗೂ, ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನಂತಿರುವೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮನಃಪೂರ್ವಕ ಉತ್ತರಕೊಡುವೆಯಾ?”

“ಹುಂ”

“ಸುಧೆಯು ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಂತೆ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವಳಲ್ಲವೇ?” ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆ ವಡುವಂತಹದೇನಿದೆ? ಸುಧೆಯು ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನಷ್ಟು ನಿನ್ನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರುವೆಯಿತ್ತು.”

“ಆದರೆ ಕೈ ಮತ್ತು ಹೃದಯಗಳಿಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳನ್ನು ಅಂತರವಿರುತ್ತದೆ.”

“ಆ ಅಂತರವನ್ನು ಹೃದಯವೇ ಹರಿಯಬಲ್ಲದು.”

“ನನ್ನ ಮತ್ತು ಸುಧೆಯ ಎಲ್ಲ ಆಸೆಗಳು ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ.”

“ನಿನ್ನ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸಲು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಯತ್ನಿಸುವೆ.”

ಯಾವ ಗಾಳಿಯಿಂದ ತನ್ನ ನಾವೆಯು ದಂಡೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹು ದೂರ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ಭಯವೆನಿಸಿತ್ತೋ ಆ ಗಾಳಿಯೇ ಆ ನೌಕೆಯನ್ನು ದಂಡೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಆಗುವ ಆನಂದದ ಅನುಭವ ಈಗ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆ ಆನಂದದ ಭರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದೇ ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ತನಕ ಎಚ್ಚರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನು ಆನಂದದಿಂದ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ತೂಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸುಧೆಯು ಪುಸ್ತಕ ತಾರದೆ ಸುಧಾಕರನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ರಾತ್ರಿ ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ಗಂಡು ಕೂಸು ಹುಟ್ಟಿತ್ತು ಮನೆಗೆಲಸದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯಲು ಬರಲಿಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಬಂದಿದ್ದ

ಳು. ಅವಳು ಮರಳುವಾಗ ಸುಧಾಕರನು "ಬಹುಮಾನ ಏನು ಕೊಡುವಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

"ಏತಕ್ಕೆ?"

"ಸಂತೋಷದ ಸುದ್ದಿಯೊಂದು ಹೇಳುವವನಿದ್ದೇನೆ"

"ಅದರಿಂದ ಯಾರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾದೀತು?"

"ನಿನಗೂ-ನನಗೂ."

"ಹಾಗಾದರೆ ಬಹುಮಾನದ ಅರ್ಧ ಪಾಲು ನೀವೇ ಕೊಡಬೇಕು."

"ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ..... ಓಹೋ, ಬೆಳಗಾಗುವದರೊಳಗೇ ಗುಲಾಬಿ ಅರಳಿತಲ್ಲ!"

×                      ×                      +                      ×

ವಾರುಣಿಗೆ ಕಲಿಸಲು ಹೋದಾಗ ಸುಧಾಕರನು ಗಂಗಾಧರನ ಬದಲು ಜಗನ್ನಾಧನನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಒಳ ಮಾತೆತ್ತಿದನು. ಗಂಗಾಧರನು ಮನೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೊಂದೂ ಕಾಳಜಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದರ ಹೊರತು ಸುಧಾಕರನು ಇನ್ನೇನೂ ಧೂರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಗಾಧರನಂತಹ ಹೆಂಡಗುಡುಕ ನಿಷ್ಪಾಳಜಿ ಮನುಷ್ಯ ರಾವಸಾಹೇಬರಿಗೂ ಬೇಡವೇ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸುಧಾಕರನು ವಾರುಣಿಗೆ ಕಲಿಸಲು ಬರಬೇಕೆಂದು ಮಾತ್ರ ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ಇಂದಿನ ತನಕ ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಸುಧಾಕರನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನು ಮನೆಗೆ ಹೋದವ್ವೇ ತಡ, ಇಷ್ಟತ್ತು ನಾಲ್ಕು ತಾಸುಗಳೊಳಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಗಂಗಾಧರನಿಗೆ ರಾವಸಾಹೇಬರು ನೋಟೀಸು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸುಧಾಕರನೇ ಕಾರಣನೆಂದು ಗಂಗಾಧರನು ಧಾವಿಸಿ, ಸೇಡು ತೀರಿಸುವ ವಿಚಾರ ನಡೆಯಿಸಹತ್ತಿದನು.

ಇಂದು ಕಲಿಯುವಾಗ ವಾರುಣಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸುಧಾಕರನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಾರದೇ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ 'ಒಳತಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?'

ಎಂದು ಕೇಳಿವೆನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಂದ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅವರಿಂದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಿಷಯ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿವೆಯೆಂಬುದು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ಆ ವಿಷಯವಾವುದು? ಆಕೆ ದಿನಾಲು ಮಧುಕರನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆಡ್ಡಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಆ ಕವಿಯ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಇಂದಿನ ಶ್ರೀಮಂತನ ಹುಡುಗಿ ನಾಳೆ ಇನ್ನೂಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಬಹುದು. ಆಗ ಇವಳ ಕೈಯಿಂದ ಬಡವರ ಹಿತಸಾಧಿಸಲೆಂದು ಕಲಿಸುವಾಗಲೆಲ್ಲ ಬಡವರ ಕರುಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದ, ಓದಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಪುಸ್ತಕ ಕೊಟ್ಟು ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲ ಮಧುಕರನಂತಹ ಪಾತರಗತ್ತಿಯನ್ನು ಅರಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ಯವಸಾನವಾಗಬೇಕೇ? ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನವೆಲ್ಲ ವಿಷದ ಅಖಂಡ ಝರಿಯು ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗದೆ ಹೋದೀತೇ? 'ಮರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಫಲ' ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸಾಲೆಯ ಸುಧಾರಣೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಲು ಇಂದು ಶಿಕ್ಷಕರೆಲ್ಲ ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದನು. "ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಆಗಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಹುಡುಗ ಹುಟ್ಟಿದ ಚಹಾ ಕೂಡಲಿಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲ." ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಸುಧಾಕರನು ಹೋಗಲು ಎದ್ದ. ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಶಾಜಾಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಒಳಗಿನಿಂದ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ತಂದು ಕೊಟ್ಟರು.

ಆದು ೨೦-೪೦ ಪುಟದ ಮಧುಕರನ ಕವಿತೆಯ ಪುಸ್ತಕ. ಅದರ ಪರಿವಿಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಸುಧಾಕರನು ಮೊದಲು ಕೇಳಿದ್ದೇ ಆಗಿದ್ದವು.

"ನಾನು ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಈ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದೇನೆ ಕವಿತೆಯೇನೋ ಚನ್ನಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ....."

"ಆದರೇನು?"

“ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯೆಂಬ ಕವನವಿದೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಗೋಸ್ಕರ ಎದೆ ಬಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧವೆ ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು.....”

ಆದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಧುಕರನು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಒಳಗೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಕೋರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಒಗೆದನು.

“ಆರ್ಪಣ ಪತ್ರಿಕೆಯೆಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ! ವಾರುಣಿಯ ಫೋಟೋ ಸಹ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದಿದೆ”

“ಜಗನ್ನಾಥನು ವಾರುಣಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದನೆಂದು ನೀವು ಅವನನ್ನು ಸಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರದಬ್ಬಿದಿರಿ.”

“ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಆದಕ್ಕೆ ಏನು ಸಂಬಂಧ?”

“ಈ ಆರ್ಪಣ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಆದೇ ಮಾದರಿಯದಲ್ಲವೇ? ‘ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಕು. ವಾರುಣಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಈ ಮಧು ಬಿಂದು ಸದೈವ ವಾಸಿಸಲಿ’ ಎಂದು ಆರ್ಪಣೆ ಒಂದೆದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನವಂತೆ, ಮಧುಬಿಂದುವಂತೆ; ಏಳನೇ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ವಾರುಣಿಯು ಇವರ ಪ್ರಿಯ ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯಾಗಬಿಟ್ಟಳು.”

“ನೀವು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿರಬಹುದಾದ ಮಾತು ಕೈ ವಾರುಣಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಮ್ಮವಳೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಳೇ?” ಮಧುಕರನು ಅವಳುಗಚ್ಚುತ್ತ ನುಡಿದನು.

ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತಾದರೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಡವಾ ನಲವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಗರದಂತೆ ತನ್ನ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ತಾನೇ ನುಂಗಿಕೊಂಡನು.

“ವಾರುಣಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಮ್ಮವಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಳೇ? ಎಂದು ಮಧುಕರನು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧವರಬೇಕೆಂದು ಸುಧಾಕರನು ಊಹಿಸಿದನು. ವಾರುಣಿಯು ಛಾಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತನ್ನ

ನೋಟೋ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಸಂದೇಹ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲಗೊಂಡಿತು. ತಾನು ಕಲಿಸಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಆಗದಿದ್ದ ಮೇಲೆ ತಾನು ಕಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ನಿರರ್ಥಕವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಮಧುಕರನು ವಾರುಣಿಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಬರೆದ ಅರ್ಪಣಾ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಷ್ಟೇ ನಗುವೂ ಬಂದಿತು. ಮಧುಬಿಂದುವಿನ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು 'ನಮ್ಮ ಸಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ರೀತಿ' ಎಂದು ಅದನ್ನು ಕಾಳಿಯ ಎಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.

ಸಂಜೆ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಪುನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದರು. ಸುಧಾಕರನು ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೋಟರು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಅದರೊಳಗಿಂದ ಖಾನಾಪುರದ ಪುಂಡಂಭಟ್ಟರು, ವಾಲಾವಲಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಸುಂದರಾಬಾಯಿ ಇಷ್ಟು ಮಂದಿ ಹೊರಬಿದ್ದರು. ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಮುಂದಾದರು. ಸುಧಾಕರನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಪುಂಡಂಭಟ್ಟರು "ಈಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಪ್ರೋಪೇಟರ್ ? ಅಂದು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ವೇದವುರುಷನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವರು ವಾಲಾವಲಿಯಲ್ಲಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. ಕೊಂಕಣ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ವದ್ರತ್ನ ಇದ್ದಾರಿವರು. ಹೇಳಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ, ವೇದ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು? ಪುರಾಣ ಎಂತ ಹದು? ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಷ್ಟು ಆಗಾಧವಿದೆ? ಅಗ್ನಿನಾರಾಯಣನ ವರಪ್ರದಾನದಿಂದ ಮೊದಲು ಹೇಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು? ಇವೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ....."

ಸುಧಾಕರನ ಹೆಣೆಯ ಮೇಲಿನ ನಿರಿಗೆ ನೋಡಿ ಪುಂಡಂಭಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಪುರಾಣ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು. "ತನ್ನ ತಂಗಿಯ ಅತ್ತೆಯವರು ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿದ್ದೇ ತಡ; ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮುಣಾನುಬಂಧ ಹೀಗಿರಬೇಕೆ.. ಅವರನ್ನು ಉಪಚರಿಸುವದಿದೆ" ಎಂದು ಒಳಗೆ ಹೋದರು. ಚಹಾ ಹೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ಉಳಿದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಾಲಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟರು.



ಸುಧಾಕರನೂ ಹೊರಬಿಡ್ಡನು. ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ತಿರುಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬನು ಹಾದು ಹೋದದ್ದು ಕಂಡಿತು. ಅವನು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಲು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ತಿರುಗಿಸಿದಾಗ ಗಂಗಾಧರನು ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಮನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದನು.



ಗಂಗಾಧರನು ಮಧುಕರನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ "ಎನಯ್ಯಾ?" ಎಂದು ಮಧುಕರನು ಕೇಳಿದನು. ಗಂಗಾಧರನು ಮಾತನಾಡದೆ ಕಿವಿಯಿಂದ ಒಂದು ಉಂಗುರ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಮೇಲೆ "ಸುಧಾಕರ" ಎಂದು ಹೆಸರಿಡುವವರಂತೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಸೂಚಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆದರೆ ಗಂಗಾಧರನು ಹೇಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾನೆಂದು ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದೊಡನೆ ಗಂಗಾಧರನ ಬಾಯಿ ಒಡೆಯಿತು.

ಯಮುವಿನ ತಲೆಗಿಂಬಿಗಿಡ್ಡ ಉಂಗುರವನ್ನು ಗಂಗಾಧರನು ಎತ್ತಿ ಹಾಕಲು ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿದ್ದವು. ಒಂದು ಲೋಭ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಶಯ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮದ್ಯಪಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಹಿಂದು ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಅವನ್ನು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡನು. ಅವನ್ನು ಸುಧಾಕರನೇ ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಥಮರ್ಥ ಸಂದೇಹ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿತ್ತು. ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವರ ಮೇಲಿಡ್ಡ ಹೆಸರು ಅವನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಧದ್ಯಪಡಿಸಿತು. ಆದರೆ ಹೆಸರಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಉಂಗುರವನ್ನು ಮಾರಲು ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಮುವಿನ ತಾಯಿಯು ಉಂಗುರ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತೆಂದು ತುಂಬಾ ಗೊಂದಲವೆಬ್ಬಿಸಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಗಂಗಾಧರನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿದರೂ ಕೇಳಿಸದಂತೆ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಸುಧಾಕರನಾದರೂ ಆ ಉಂಗುರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಯಾರಿಗೂ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡದ್ದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಕರಣ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಶಾಂತವಾಯಿತು.

ಗಂಗಾಧರನು ಮಾತ್ರ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಟಾಯಿನ್ಸ್ ತಂದು ಕೊಡುವ ನೆವದಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನ ಅವನಿಗೆ ಮಧುಕರನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕೆಂಟಾಣೆ ಕೊಟ್ಟು-ಅವನೊಡನೆ ಸರಳತನದಿಂದ ನಡೆದು ಮಧುಕರನು ಅವನ ವಿಶ್ವಾಸ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆದರಿಂದ ಅವನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಸುಧಾಕರ-ವಾರುಣಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಗಂಗಾಧರನೇನೂ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಗರ್ಭ ತಾರ್ಥ ತಳಿಯದಷ್ಟು ಮೂರ್ಖನಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸುಧಾಕರ-ವಾರುಣಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಮಧುಕರನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಿನೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಆಗಲೇ ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಮಧುಕರನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪುರಾವೆ ಅವನ ಕೈಗೆ ಎಂದೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಸುಧಾಕರನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ -೧|| ತಾಸು ಕಲಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವಾರುಣಿಯ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ತೆರೆದದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಧರನು ಯಾವಾಗಲೋ ಗದ್ದಲವೆಬ್ಬಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮಧುಕರನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಸುಧಾಕರ-ವಾರುಣಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರೂ "ಅವರು ಬರುತ್ತಾರೆ-ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ-ಹೋಗುತ್ತಾರೆ." ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಮಾತ್ರ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮಧ್ಯದ ಅಮಲೇರಿತೆಂದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ವಿಕೃತವಾಗಿ ಕಾಣಹತ್ತುತ್ತದೆ. ವಾಲಾವಲಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರನು ಯಮುವಿನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೊಡನೆ ಗಂಗಾಧರನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸಂಶಯದ ವಿಷ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಈ ಪರಕೀಯನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೆಯೆಂದ ಬಳಿಕ ಇದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಗುಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಳಿತು. ಜಯಗಾಂವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸುಧಾಕರನು ಯಮುವಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಗಂಗಾಧರನ ಸಂದೇಹಾಗ್ನಿಯು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿತು. ಸುಧಾಕರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಕಸ ಮುಸರಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಂತ ಮೇಲಂತೂ ಅವನ ಅಂಗಾಲಿನಲ್ಲಿಯ ಉರಿಯು ತಲೆಗೆರಿಯಿಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ

ಪ್ರತಿಸಾರಿಯೂ ಹೊಟ್ಟೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡದೆ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಡಿಯುವ ಗಂಡನ ಮರ್ಜಿ ಕಾಯುವುದು ಯಮೂಗೆ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಹಡೆಯುವ ತನಕ ಸುಧಾಕರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡಗುಡುಕ ಗಂಡನ ಬಾಯಿಂದ ಬೀಳುವ ವಿಷವನ್ನು ತಾನೇ ಕುಡಿದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಇದರ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಗಂಗಾಧರನ ಮನಸ್ಸು ಸುಧಾಕರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಸುಧಾಕರನೇ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಕಿವಿ ಊದಿದಬೇಕೆಂಬ ಸಂದೇಹ ಭರತಿ ತಂದಿತು. ಅವನ ಕೆರಳಿದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಸುಧಾಕರನ ಉಂಗುರ, ಸುಧಾಕರ ವಾರುಣಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಧುಕರನ ವಿಚಾರಣೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿತು. ಸೇಡಿನ ಈ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕೈಯೊಳಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಅವನು ಮಧುಕರನ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು.

ಸುಧಾಕರನ ಉಂಗುರ ತನಗೆ ವಾರುಣಿಯ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಸಿಕ್ಕಿ ತೆಂದು ಅವನು ಮಧುಕರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಪಿತ್ತವೇಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಸಹ ಸೀತವರ್ಣದವನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಮಧುಕರನ ಮತ್ತರಕ್ಕೆ ಆ ಉಂಗುರದಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರ-ವಾರುಣಿಯರ ಪಾಪ ಕಾಣ ಹತ್ತಿತು. ರಾವಸಾಹೇಬರು ಸುಧಾಕರನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ತನಗೆ ನಾಳೆಯಿಂದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಲು, ಸುಧಾಕರ ವಾರುಣಿಯರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಕಳ್ಳತನವರಬೇಕೆಂದೂ ಗಂಗಾಧರನ ಮೂಲಕ ತನಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂದು ಆತನನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿರಬೇಕೆಂದೂ ಮಧುಕರನು ಊಹಿಸಿದನು. ಆ ಉಂಗುರವನ್ನು ತಿರುಗಿ ವಾರುಣಿಯ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಒಯ್ಯಿಡಲು ಗಂಗಾಧರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ರಾವಸಾಹೇಬರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಾಕುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸುಧಾಕರ ವಾರುಣಿಯರ ಮೇಲೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಕಾವಲಿಟ್ಟರೆ ನನಗೆ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಆಮಿಷ ತೋರಿಸಿದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪತ್ರ

ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ತನಗೆ ತಂದುಕೊಡೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ.

ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ರಾವಸಾಹೇಬರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸುಧಾಕರನು ಸೂಚಕ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಹೇಳಲು ಅವನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಿದರು.

ರಾತ್ರಿ ಬಿನ್ನಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಾರುಣೆಯು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸರಿಸಿಡಿಸಿ ಇಡಹತ್ತಿದಳು. ಮುನ್ನಾದಿನ ಸಂಜೆ ಸುಧಾಕರನು ಸುಧಾಬಿಂದುವಿನ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ತುಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೋಪೋ ಸುಧಾಕರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅವರು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವರೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಬಿನ್ನಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ರಾತ್ರಿ ಅವಳಿಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಸುಧಾಕರನು ಕಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಆ ಪುಸ್ತಕ ತೋರಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಸಾರೆ ಯೋಚಿಸಿದರೂ- ತನ್ನ ಸೋಪೋ ನೋಡಿ ಸುಧಾಕರನು ಒಂದತ್ತರವನ್ನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಹೋಗಬಿಡಬಹುದೆಂಬ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿ ಕೊನಗೂ ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಈ ಚಿಂತೆಯ ಮೂಲಕ ಅವಳಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷವಿಟ್ಟು. ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರನು ಎಂದಿನಂತೆ ಆಕೆಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ಡಿಂದ ಅವಳ ಬಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಿನ್ನವಾಯಿತು. ನಾಳೆ ಹೇಳಬಿಡುತ್ತೇನೆಂದು ಬಯಸಿದರೂ ಅವಳ ಮನದ ಕಳವಳ ಹಿಂಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ಅಸ್ವಸ್ಥ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಪುಸ್ತಕ ಸಂಪಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ತಟ್ಟನೆ ಉಂಗುರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ "ಸುಧಾಕರ" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೊಳೆಯಿತು.

"ಸುಧಾಕರರ ಉಂಗುರ ನನ್ನ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು? ಅದನ್ನವರು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರಬಹುದೇ? ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರಲಾರರು. ಅವರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಇಟ್ಟುಹೋ

ದಪ್ಪಾದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥವೇನು? ದುಷ್ಯಂತನು ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಹೀಗೆಯೇ ಒಂದು ಉಂಗುರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವರ ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೇಮವುಂಟಾಗಿರಬಹುದೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಇಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮವು ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಅರಳಿಸುತ್ತದೆ, ಅದರ ಕೆಂಡವನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವದಿಲ್ಲ.”

ಆ ಉಂಗುರದೊಡನೆ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಆಡಿ ಬೆರಳಿಗಟ್ಟುಕೊಂಡಳು ಅವರ ಮೇಲಿನ ಹೆಸರನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರದ ತೆರಗಳು ಎಳೆಹತ್ತಿದವು. “ಸುಧಾಕರನ ಸ್ನೇಹಾಂಕಿತ ಉಂಗುರ ಧರಿಸುವ ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನದಾದೀತೇ?” ಚಂದ್ರಬಿಂಬವು ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷವನ್ನು ಪ್ರವಹಿಸುವ ತಿವನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ; ಹೊರತು ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ಹಣೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಸುಧಾಕರನ ಪತ್ನಿಯಾಗಲು ನಾನು ಅಂತಹ ತಪಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೇನು ಮಾಡಿರುವೆ? ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಣವಿರುವದಾದರೂ ಸುಧಾಕರನು ಲೋಭಿಯಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ರೂಪವಿಷಯಾದರೂ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗುವಷ್ಟು ಸುಧಾಕರನು ಚಂಚಲನಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬಡವರಿಗೋಸ್ಕರ ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಾರೆ— ಕಳವಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ— ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನಿಂದ ಅಂತಹದೇನು ಘಟಿಸಿರುವದು? ಅವರು ಯಾವುದನ್ನೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ವರ್ಧಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನಾನು ಅವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರಿಳಿಸುವುದರ ಹೊರತು ಇನ್ನೇನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬಡವರಿಗೋಸ್ಕರ ಕಣ್ಣೀರಿಳಿಸುವ ದುರ್ಬಲ ಹೆಂಡತಿ ಅವರಿಗೆ ಸೇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಅನಾಧರಿಗೋಸ್ಕರ ನೆತ್ತರನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ವೀರ ಪತ್ನಿಯು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಉಪದೇಶದ ಸೂತ್ರದಿಂದ ನನ್ನ ಮನದ ಗಾಳಿಪಟವು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡಹತ್ತಿತು. ಆದರೆ ಈ ಗಾಳಿಪಟವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ರೆಕ್ಕೆಯ ಬಲದಿಂದ ಹಾರಾಡುವ ಗರುಡ ಪಕ್ಷಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ.”

ವಾರುಣಿಯು ಆ ಉಂಗುರವನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ತಾನು ಅದನ್ನು ಬೊಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತೆಂದೆಣಿಸಿಯೇ

ಏನೋ? ಅದು ಅದಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. “ನನ್ನ ಕೈಯ್ಯೊಳಗಿನ ಉಂಗುರದ ಮೇಲೆ ಸುಧಾಕರನ ಹೆಸರು ಹೊಳೆಯುವದು ಶಕೃವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇನ್ನಾರ ಕೈ ಉಂಗುರದ ಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯಬಹುದು?” ಎಂದು ಮುಂತಾದ ಮಧುರ ಕಲ್ಪನಾ ತರಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಳ ಹೃದಯ ತೂಗಾಡ ಹತ್ತಿತು. “ನನ್ನ ಉಂಗುರದ ಮೇಲೆ ಯಾರ ಹೆಸರು ಹೊಳೆಯಬಹುದೋ ಅಂಥವರು ಈಗ ಎಲ್ಲಿರುವರು? ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು? ಮದುವೆಯೆಂದರೆ ಬರೇ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಣಕೆ ಆಟವಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಜೀವನದೊಡನೆ ಯಾರ ಜೀವ ಏಕರೂಪವಾಗುವದಿದೆಯೋ ಅವರು—ಹಾಗೂ ನಾನು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಗಿಕೊಂಡಿರುವೆವು. ಈ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಟಿಯಾಟ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನ ನಡೆಯಬಹುದು?”

ಅವಳಿಗೆ ಕಾಳಿಯ ಸೋಟೋ ಮತ್ತು ಅವನು ತೆಗೆದ ಚಿತ್ರದ ನೆನಪಾಯಿತು. “ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆ ಚಿತ್ರ ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರೊಡನೆ ನನ್ನ ವಿವಾಹವಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದುಬಹುದಲ್ಲವೇ?” ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ನಾನು ಕೂತರದಿದ್ದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕೈಯನ್ನು ನನ್ನ ತುಪಿಯ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಕೂದಲಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಬೇಕಾದಂತೆ ತಿರುಗಿಸಬಹುದು. ಅವರ ಸ್ವರ್ಕದಿಂದ ನನ್ನ ಗಲ್ಲ ಕೆಂಪಗಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ‘ನಾಚಿಕೆ ಪಡುವದಕ್ಕೆ ಏನಾಯಿತು?’ ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು.”

‘ಬಣ್ಣವಿಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದೇ?’ ಎಂದು ಹೇಳುವೆ.

ತಾನು ಇನ್ನೂ ತನಕ ಯಾರೊಡನೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದಿದ್ದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂಥವರ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ತನಗೇಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಂತಸವಾಗಬೇಕೆಂದು ಆಕೆಗೇ ಹೊಳೆಯದಾಯಿತು.

ಕುಮಾರಿಕೆಯು ಇಂತಹ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಒಳಿತ್ತಲ್ಲವೆಂದು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ತೆರೆದು ಓದಹತ್ತಿದಳು ಅದರಲ್ಲಿ

“ಒಲವೆಂಬ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನೋದ ಬಯಸುತ್ತ ನೀನು  
 ಬೆಲೆಯೆಷ್ಟು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿಹೆ ಹುಚ್ಚು.  
 ದಿನವೆಲ್ಲ ದುಡಿದರೂ, ಹಲಜನುಮ ಕಳೆದರೂ  
 ನೀ ತೆತ್ತಲಾರೆ ಬರಿ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚ.”

ಎಂದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಓದಿದೊಡನೆ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅವಳು ಸುಧಾಕರ ಮತ್ತು ಕಾಳಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ತುಲನೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾದಳು. ‘ಒಬ್ಬನು ಸೂರ್ಯನಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಚಂದ್ರ. ಒಬ್ಬನ ಪ್ರಕಾಶ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಬೆಳಕು ರಮ್ಯ.’ ಅವರ ತುಲನೆ ಮಗಿದೊಡನೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಚಾರಮಾಡಹತ್ತಿದಳು. “ನನ್ನ ಮನದೊಲವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ತಂದೆಯವರು ನನ್ನನ್ನು ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಅಂಗ್ಗಂಡದ ಹವೆ ತಂದು ಬಂದ ಶ್ರೀಮಂತನ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುವವರಿದ್ದಾರೆ ಒಳಗಿಂದ ಪೆರೆ, ಹೊರಗಿಂದ ಸವತಿ ಆ ಕೊರಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ತಮ್ಮದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ? ಆ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಗತಿ ನಾಯಿಗೂ ಬೇಡವಾದೀತು. ನಿಜ್ಜೇ ಮ ಲಕ್ಷಾಧೀಶನಿಗಂತ ರಸಿಕ ಭಿಕ್ಷಾಧೀಶನ ಪತ್ನಿಯಾಗುವುದು ಎಷ್ಟೋ ಒಳಿತು. ತನ್ನ ಆಳಿಯ ಶ್ರೀಮಂತನಿರಬೇಕೆಂದು ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಸುಖ ಇವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಾರರ ಅಂಕೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿರುವದಲ್ಲವೆ? ತಂದೆಯವರು ಇಂದಿನ ತನಕ ನನ್ನ ದೈಹಿಕ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರೈಸಿದರು. ಆಮರಣದ ವರೆಗೂ ನನ್ನ ದೈಹಿಕ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಪೂರೈಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಮಂತ ಆಳಿಯನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಮನಸ್ಸೋ ದೇಹವೋ? ಮನಸ್ಸೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಸುಧಾಕರನು ಹೇಳುವಂತೆ ಬಡಬಗ್ಗರು ಉಪವಾಸ ಸಾಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನಮಗೆ ಸಂಚ ಪಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ಣ್ಣುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ? ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಳಿಗೆ ತುಪ್ಪ, ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮಾಣಿಕ, ವಾಸಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂಗಲೆ, ತಿರುಗಾಡುವುದಕ್ಕೆ

ಮೋಟರು ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದರೆ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯಾಯಿತೆ? ಸುಧಾಕರನ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ನನ್ನ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಿವೆ. ತೆರೆದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನಾನು ನಿರ್ದಯ ಸಿಂವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾರ್ಥಸತ್ತಿಯ ಕಂದಕದಲ್ಲಿ ಹಾರುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸಲಾರದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ತಂದೆಯ ವಿರುದ್ಧ ವರ್ತಿಸಬೇಕಾದೀತು. ತಂದೆಯವರು ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ವರ್ತನದ ಅರ್ಥವಾಗದಷ್ಟು ನಾನೇನು ತಿಳಿಯದವಳಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಎಂತಹ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬಹುದೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಎಂದಾದರೂ ಕಾಳಜಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವರೆ? ಮಕ್ಕಳ ಶಾರೀರಿಕ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಹೊಣೆ ಪೂರ್ಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ.”

“ಆದರೆ ತಂದೆಯವರೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಮಾತನಾಡುವ ಫೈರ್ಯ ನನ್ನ ವೈಯ್ಯಾಳಗಿಲ್ಲಿದೆ? ಅವರ ಭಯದಿಂದ ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಒಂದೂ ಶಬ್ದ ಹೊರಬೀಳಲಾರದು. ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾರದಾವರೂ ಒಂಬಲ ಬೇಕು. ಸುಧಾಕರರು ನನಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದು. ನಾಳೆ ಕಲಿಸಲು ಬಂದೊಡನೆ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಸುಧಾಕರನ ಕವಿತೆಯ ಪುಸ್ತಕ ತೋರಿಸಿ-ಫೋಟೋ ಸಂಬಂಧದ ನಿಜವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಸಂಗ ಬಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ತಂದೆಯವರ ಮನ ಒಲಿಸಲು ಏನಂತಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.” ಪಾಪ! ಆಬೋಧ ಬಾಲಿಕೆ ವಾರುಣೆ! ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಆಗಬಹುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಗಾಢವಾದ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿತು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಸೆಯೂ ಕೂಡ ದೈವದ ಹೊಡೆತ, ದುರ್ಜನಕ ಕಾರಣವಾದಿಂದ ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಡುತ್ತದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಅವಳಿಗಿದ್ದಿಲ್ಲ.



ಮರುದಿನ ವಾರುಣಿಯು ಆತ್ಮಾತುರತೆಯಿಂದ ಸುಧಾಕರನ ದಾರಿ ಕಾಯ್ದರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ವಾಜಪೇಯ ಯಜ್ಞಾಧಿವಾಗಿ ಧನಕೂಡಿಪಲು ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪುಂಡಂಭಟ್ಟ ಮಂಡಳಿಯವರಿಗೆ ವಾರುಣಿಯ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಆಮಂತ್ರಣವಿದ್ದುದರಿಂದ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುವ ವಂದಿಸಿದರು. ಆ ಊಟಕ್ಕಾದರೂ ಸುಧಾಕರನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಬೇಕೆಂದು ವಾರುಣಿಯ ಬಯಕೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬನನ್ನೇ ಕರೆಯುವದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿರದ್ದರ ಮೂಲಕ ದಾದಾಸಾಹೇಬ, ಮಧುಕರರಿಗೂ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಕಳುಹಿದಳು. ಆದರೂ ಸುಧಾಕರ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕರೆಯಲು ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ತಂದೆಯ ಶತ್ತರ ಹೇಳಿದರೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು, ಪುಂಡಂಭಟ್ಟರು ಆ ಶ್ರೀಮಂತ ಸರ್ಕೇಶಿಯ ಅಡಿಗೆ, ಚಹಾ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಹೋದರು!

ವಾರುಣಿಗೆ ಸುಧಾಕರನು ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೊಂದೇ ಚಿಂತೆ ಹತ್ತಿತ್ತು. ಸುಧೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂದೆಣಿಸಿ ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ನೂತನ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡುವ ನೆವಮಾಡಿ, ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಸುಂದರಾಬಾಯಿಯ ಆರಾಟ ಕೇಳಬಂದಿತು. "ಏನಪ್ಪಾ ಇವಳ ಕೈಗುಣ! ರಾತ್ರಿ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಹುಷಾರಾಗಿತ್ತು! ಮತ್ತೆ ಈ ಮಾರಿ ಹೋಗಿ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದ್ದೇ ತಡ; ಮೊದಲಿನಂತೆ 'ಪಿಷ್ಟ' ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಸುಟ್ಟುಹೋಗಲಿ ಈ ಸತ್ತವಳ ಕೈ!"

ಅತ್ತಿಗೆಯೂ ದನಿಗೂಡಿಸಿದಳು. "ನನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಸುಟ್ಟುಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕುವದಕ್ಕಿಂತ ತಾವೇ ಸತ್ತುಹೋದರೆ ಏನು ತಾಳು?"

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ವಾರುಣಿಯು ಇಚ್ಛಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ದುಃಖದಲ್ಲಿರುವ ಸುಧೆಯನ್ನು ಸಂತ್ರಿಸದೆ ಹೋಗುವುದು ಸರಿಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಬಾಣಂತಿಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ

ನಿಂತಳು. ಅತ್ತಿ ಅತ್ತಿಗೆಯರು 'ಪಿಟ್ಟ' ಸುರುವಾದ ಶಿಶುವಿಗೆ ಸಂಬಳ ಸುವದರಲ್ಲಿಯೂ, ಸುಧೆಗೆ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಗುಂಗಾಗಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ವಾರುಡೆಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಸುಧೆಯು ಹತ್ತಿಲ ಮಗ್ಗಲು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋವಳು. ಅವಳಿಗೆ ಅಳು ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಾರುಡೆಯ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿ "ವಾರು, ದೇವರು ಏತಕ್ಕೆ ಈ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟನಮ್ಮಾ!" ಎಂದಳು.

ಸುಧೆಯ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ಒಂದೇಸವನೆ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ಸಂಕ್ರಿಸ್ತವಾಗಿ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಳು. "ಸುಧ್ಯಾಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಕಾಲು ಒತ್ತುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ನಿದ್ದಹತ್ತಿತು. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ ಕೂಸು ಎಚ್ಚತ್ತಿತು. ಆ ಸುಂದರ ಚಿಕ್ಕಕಣ್ಣು, ಚಿಕ್ಕಕೈ, ನಗುಮುಖನೋಡಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಡಿಸಹತ್ತಿದೆ; ಮುಡ್ಡುಕೊಟ್ಟಿ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ನಡೆದದ್ದು ಸುಧ್ಯಾಕ್ಷ ಮೂರು ಘಂಟೆಯ ಸುಮಾರಿಗೆ. ನಂತರ ಐದು ಘಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಿಂದಿನಂತೆ 'ಪಿಟ್ಟ' ಸುರುವಾಯಿತು. ನಾನು ಮುಟ್ಟಿದುದರಿಂದಲೇ ಹೀಗಾಯಿತೆಂದು ಬಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ."

"ಸುಧಾ, ನನ್ನದೊಂದು ಕೆಲಸವಿದೆ ನಿಮಗೆ ಸುಧಾಕರರ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಬಹುದೇ?"

"ಅತ್ತಿಯವರು ಬಂದಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಅತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಬಂದಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ."

"ಆದೇಕೆ?"

"ವಾರೂ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲಗಾರನಾಗಿರುವುದು-ಸೊಪೆಯಾಗದ ವುದು ಮಹಾಪಾಪ ನೋಡು. ಭಾವನವರು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಮಾಡಿ ಅತ್ತೆಯ ತಲೆ ತುಂಬಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಒಂದೇಸವನೆ ಶಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಸುಧಾಕರನೊಡನೆ ಯಮುವಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ವೇ? ಆ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪರ್ವತದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಸುಧಾಕರರಿಗೊಂದು ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವೆಯಾ?"

“ಎಕಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಾತ್ರಿ! ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೂ ಬರದೆ ಎರಡು ದಿನಗಳಾದವು.”

“ನಿನ್ನ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಸಲಹೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಭಾವನವರಿಂದಾಗಲಿ!”

ಸುಧಾಕರನು ಮನೆಗೆ ಬಾರದಿರುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸುಧುಕರನೇ ಮೂಲಕಾರಣನಿರಬೇಕೆಂಬ ವಾರುಣಿಯ ಸಂದೇಹ ಸುಧೆಯ ಮಾತಿ ನಿಂದ ದೃಢವಾಯಿತು.

“ಹಾಗಾದರೆ ಮುಂದೇನು ಮಾಡುವಿರಿ?”

“ನನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ತೋಚದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ವಾಲು ವಲಿಯ ಸತ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಬೇರೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕೂಸಿನ ಕೈಕಾಲು ಸೆಟೆಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಕಾರಣವೆಂದು ಆ ಹೋಲಿಯ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ. ವಾರೂ, ನಾಯಿ-ನರಿಗಳ ಪಾಡಾದರೂ ಬೇಕು; ಈ ಸಂಭವ ಮಾತ್ರ ಸಾಕು.”

ಆಸ್ಪರಲ್ಲಿ ಸುಂದರಾಬಾಯಿಯ ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ಎಲ್ಲಿಯೋ ನೆರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು ಸತ್ತವಳು. ಹೋಗಲಿ; ಹೋಗಲಿ. ತಿರುಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಾಳೆ, ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ತನ್ನ ಒಡಕು ಹಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಲಿಯೋದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾಳೆ. ಬೆರಷ್ಟರ ಆಗ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಫರ್ಯಾದಿ ಮಾಡುವವಳಿದ್ದಾಳೋ! ಎನೋ! ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವದಾದಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆ ಕೇಳಲೇ ಬೇಕು. ಕಲಿನೋದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಕೋದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಗಂಡನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಊರೆಲ್ಲ ಮೆರೆಯೋದು; ನಾಳೆ ಸಂಧರವುರದ ಮಿರ್ಚು ಮಾಡಲು ಆ ಸತ್ತವ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದಾನೋ! ಎನೋ!”

ಸುಂದರಾಬಾಯಿಯ ತೋಫಿನಿಂದ ಬಂದ ಕೊನೆಯ ಒಂದೆರಡು ಮುದ್ದಿನ ಗುಂಡು ಸುಳಿ, ವಾರುಣಿಯರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವು. ಸುಂದರಾ

ಬಾಯಿಯು ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಹೇಳುವವರಿಲ್ಲರು. ಆದರೆ ವಾರುಣಿಯನ್ನು ಕಂಡವರಿಂದ ಸ್ವರವೇ ಬದಲಿಸಿತು.

“ವಾರುಣಿಯೆಂದರೆ ನೀವೇ ಅಲ್ಲವೇ? ನನಗೆ ಹಾಗೇ ಅನಿಸಿತು. ಈ ನೂರಿ- ಬಂದವರಿಗೇ ಚಹಾ ಗಿಹಾ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬಾರದೇನೇ? ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುತ್ತ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟಳು.”

ಸುಧೆಯು ಚಹಾ ಮಾಡಲು ಒಳಗೆ ಹೋಗುವವಳಿಲ್ಲಳು “ನಿಲ್ಲು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಏಳುವವರಿಲ್ಲಾರೆ. ಅವರು ನಿನ್ನ ಕೈ ಚಹಾ ಕುಡಿಯುವದಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

ಸುಧಾಕರನ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಒಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ವಾರುಣಿಯೊಡನೆ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು.

### ಪ್ರಕರಣ ೨೮.

ದಾನಾಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಪುತ್ರೋತ್ಸವವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುಂದರಾಬಾಯಿಯು ಗಡಬಡಿಯಿಂದ ಜಯಗಾಂವಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಅವಳ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಶೋಭಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಸುಧೆಯು ಎಂದಿನಂತೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಲಾರದೆಂಬ ಸುಧಾಕರನ ತರ್ಕ ನಿಜವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇಡೀ ದಿನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾರೆಯೂ ಸುಧೆಯು ಸುಧಾಕರನ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹಾಯಲಿಲ್ಲ. ಜಾನಕಮ್ಮನಿಗೆ ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ನೂರು ಸಾರೆ ಅವಳ ನೆನಪಾಯಿತು. ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಏನನ್ನೋ ಕಳಕೊಂಡಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ದಿನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿಯ ಹೂಗಳು ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರಪುಲ್ಲಿತವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಬಿಸಿಲು ಚನ್ನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಂದವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. “ಮಧುಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿ ವಾರುಣಿಯ ಪ್ರೋಟೋ ನೋಡಿ ತಾನು ಕಲಿಸಿದ್ದು ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನವಾಗದ್ದನ್ನು ಮನಗಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ದುಃಖವಾಯಿತು. ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತುಸು

ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ಕಲ್ಲೇನೂ ಮತ್ತೆ ಗಾಗಲಾರದು. ಅವಳಿಗೆ ಕಲಿಸುವದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೋ ಹೇಗೆಂಬ ಎಚಾರವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆರಂಟು ದಿನ ಅತ್ತ ಸುಳಿಯಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

• ಮಾರನೇ ದಿನ ಕಳೆಯಿತು. ಮಾರನೇ ದಿನ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಂಗಾಧರನು ಕರೆಯಲು ಬಂದ. ತನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಹಾಕಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸುಧಾರಣೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಎಚಾರನಾಡಿ, ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಓಪ್ಪಣೆ ತೆಗೆಯಹತ್ತಿದನು. ಶಿಕ್ಷಣದ ನಿಜವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆತನು ಬಿಡಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಆತನ ಓಪ್ಪಣೆ ಹೀಗಿತ್ತು.

**ಆದರ್ಶ ಶಿಕ್ಷಣ**

(೧) 'ಶಿಕ್ಷಣದಂತೆ ಲಕ್ಷಣ' ವೆಂಬ ನಾಣ್ಣು ಡಿಯು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆಲ್ಲ ಆನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದ ದಿಕ್ಕು ಆದರೆ ಉಗಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರ್ವತ ಮತ್ತು ನೆರೆಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವಿತಕ್ಕೆ ಅವನ ಪಾಲಕ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಸಂಸ್ಕಾರಕೊಡುವರು. ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಅನುವಂಶಿಕ ಗುಣ ಗೋಷಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಉತ್ತಮ ಸಹವಾಸ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚಧೈಯಗಳು ಸಹ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಿಕಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಮನುಷ್ಯನು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅರಸನೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಮನುಷ್ಯೇತರರಲ್ಲಿ ತಾರೀರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಿತ್ತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಹೃದಯದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಮಿತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊಲೆಗಾರ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ಆ ದಿ ಕವಿಯಾಗಬಲ್ಲ.

(೨) ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಹೃದಯವನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವವರಾರು? ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಸರಿ. ಪುಸ್ತಕದಿಂದಷ್ಟೇ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂದಲ್ಲ. ಜಗತ್ತೆಂಬುದು ದೊಡ್ಡ ಪಾಠಶಾಲೆ. ಜನ್ಮಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಯು ಈ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಮಾತೆಯ ಕೈಕಳಿಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತವನು. ಸೃಷ್ಟಿಯೊಡನೆ ಸಮಾಜವೂ ಅವನ ಗುರುವಾಗಬಲ್ಲುದು. ಆದರೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವು ಮೂಕ ಗುರುವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಂತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಶಿಷ್ಯನು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯೂ, ಸಹೃದಯಿಯೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಃ ಈ ಗುಣವು ದೊರೆಯಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವುದು ಅವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೀತಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೀತಿಯಿಂದ ಪಾಲಕರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

(೩) ಸದೃಶ ಪಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಹೊಣೆಯನ್ನರಿಯದೆಂಬುದು ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಷ್ಟೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಮುಂದಿನ ಪಾಲಕರಾಗುವುದರಿಂದ ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರವಾದರೆ ಮುಂದಿನ ಪಾಲಕರ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಬಿಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಪಾಲಕರನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಕಳಸವಿಟ್ಟು ಗುಡಿಯ ನೆಲಗಟ್ಟನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಂತೆಯೇ.

(೪) ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಹೃದಯದ ವಿಕಾಸವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಿಡಿಸಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತೆರಸಿರುವ ತಲೆ ಭೂತದ ಮನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತೆರವಾದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಉಪಭೋಗದ ವಿಶಾಚಿಗಳು ಕುಣಿಯುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ಬರಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಲಯಕಾಲದ ಉರಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನೆಂದರೆ ಈಶ್ವರನ ಕಟ್ಟಿದ ಮಂದಿರವಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೃದಯವೇ ಮೂರ್ತಿ, ಬುದ್ಧಿಯೇ ಬಂಗಾರದ ಕಳಸ, ಉದರವೇ ಗರ್ಭಗುಡಿ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಹತ್ತಿದ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿದ್ದ ಹೃದಯ, ಇವೆರಡನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತಹ ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

(೫) ಹೊಟ್ಟಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಸುಲಭವಿದ್ದಷ್ಟೇ ಬಿಗಿಯಿದೆ. ಹೊಟ್ಟಿ ತ್ರಿಮಂತನಿಗೂ ಇದೆ, ಬಡವನಿಗೂ ಇದೆ. ಅವರ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಂಠಮಟ್ಟ ಪಂಚಪಕ್ಷಾನ್ನ, ಮಾಂಸವನ್ನು ಒಬ್ಬನು ತುಂಬಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಒಣರೊಟ್ಟಿ, ಕಳ್ಳು ತುಂಬಿರಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜೊತೆಗೆ ಅದನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಶೇಖರಿಸಿಡದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು. ಆವರಿಗೆ ಸಾಧಾತನದ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯುವಂತಿರಬೇಕು. ಎವುಲ ಹಣಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಸತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

(೬) ವಯಸ್ಕನಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟಿ ತಾನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ತತ್ತ್ವ ಕಾಣಲು ಸುಲಭವಾದರೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರುವುದು ಬಲು ಬಿಗಿ. ಸಂಸ್ಥಾನಿಕ, ಜಮೀನುದಾರ, ಸಾವುಕಾರ, ಗಿರಣಿ ಮಾಲಕ ಮೊದಲಾದವರ ಎಶಾಲ ಹಾಗೂ ಅಗಾಧ ಹೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ತುಂಬುವವರಾರು? ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಅರೆಹೊಟ್ಟಿ ತಿಂದು ದಿನಗಳೆಯುವವರು- ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ಗದಗದ ನಡುಗುತ್ತ ಕೂಲಿಕುಂಬಳಿ ಮಾಡುವವರು- ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣಕೊಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಉನ್ನತಿಯ ಮಾರ್ಗ ಕಟ್ಟಿ ಗಿಬಿಟ್ಟಂತಹ ಒಕ್ಕಲಿಗರು- ಇವರೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಔರಂಗಜೇಬನು ಬೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಹೂಲಿಯುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಓದಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕೆಳಸ ತೀರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅರ್ಥ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಪೂರೈಸಬೇಕು. ಸದ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಶಾರೀರಿಕ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಜನ್ಮಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿಯೇ ತೀರುವದು. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಶರೀರ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಅದರಿಂದೇನೂ ಲಾಭವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ೨೫ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದೊಡನೆ ನಿರುದ್ಯೋಗವೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಕಲಿತವರೆಲ್ಲ ನೌಕರಿಯಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸುಖವಸ್ತುಗಳಂತೂ ಕೈಕಾಲು ಆಲ್ಪಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಆರಿಯರು. ಕಾರ್ಯಕಷ್ಟ ಮಾಡುವವರಿಗೂ ನೌಕರಿಯ ಆಸೆ ಹತ್ತಿದೆ. ನೌಕರಿ ಇಲ್ಲವೆ ಕುಳಿತು ಮಾಡುವ ಧಂದೆಯಿಂದ ನೂರಕ್ಕೆ

ಐದು ಮಂದಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಬಹುದು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಉತ್ಪಾದಕ ಧಂದೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲೇ ಬೇಕು. ದೇಶವು ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಸುಖವಾಗುವದು. ಸಂಪತ್ತಿಲ್ಲದ ದೇಶ ಎಂದೂ ಸುಖಿಯಾಗಲಾರದು. ಒಕ್ಕಲತನ, ಕಾರಖಾನೆಯ ಕೆಲಸ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ಪಾದಕ ಧಂದೆ ಇಲ್ಲವೆ ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತು ವರ್ಧಿಸಲಾರದು. ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಬೆಳೆಸಿ ದೇಶವು ಸಂಪನ್ನವಾಗಲು ಯತ್ನಿಸುವದೆಂದರೆ ಒರ್ವ ಬಂಜೆಯು ಇನ್ನೊರ್ವ ಬಂಜೆಗೆ ದತ್ತಕ ಕೊಡುವ ಆಶ್ವಾಸನ ಕೊಟ್ಟಂತೆಯೇ.

(೭) ಶರೀರ ಶ್ರಮದ ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಸಾದಾ ಜೀವನಗಳ ನಡುವೆ ಸಮಾಪ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹಣಗಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬೆವರಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಂದೆ ಅವರು ದುಂದುಗಾರರಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಬಡವರ ಹಣದಿಂದ ಎಲಾಸವನ್ನು ಪರ್ಚೋಗಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಇಂದಿನಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಗೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣದೊಳಗೆ ಒಕ್ಕಲತನ, ಬಾಗಾಯತ, ನೇಯ್ಗೆಯ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಬಡಗತನ ಮೊದಲಾದ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಸಮಾವೇಶವಾಗಬೇಕು.

(೮) ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಗಿಳಿಪಾಠದ ರೂಪದಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಡಬಾರದು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿಸದೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅನ್ವೇಷಣಾ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ, ದೇಶಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಪಕ್ಕಾ ಮಾಲನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ತಯಾರಿಸಿ, ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಕಲ್ಯಾಣವಾದೀತು. ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಲ, ಆರೋಗ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಕಲಿಸುವಾಗಲೂ ಹುಡುಗರ ಹಿತವನ್ನೇ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡಬೇಕು.

(೯) ಸದ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹೃದಯ ವಿಕಾಸವಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ವಾಚ್ಛಯದ ಅಭ್ಯಾಸ, ಇಲ್ಲವೆ ಶಿಕ್ಷಕನು ಕೊಡುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಅವರ ಮೇಲಾಗುವ ಪರಿಣಾಮ ಚಿರಕಾಲ ನಿಲ್ಲಲಾರದು.



ಸಾಲೆಯ ವೇಳೆಯ ನಂತರ ಗುರು ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವುಂಟಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಆದರ್ಶವರ್ತನೆಯುಳ್ಳ ಶಿಕ್ಷಕನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾಲಕಳೆಯುವಂತಾದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ದಯೆ, ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸಹಕಾರಬುದ್ಧಿ ಬೆಳೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

(೧೦) ಅವರವರ ಒಲವಿನಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಭಿರುಚಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಶಾರೀರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಬಾರದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾದರೂ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುವದಾದರೂ, ಸಾಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ತನುಮನ ಧನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಸಾಧಾತನದಿಂದ ಇರುವುದು- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗೆಳೆಯರಂತೆ ನಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು-ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದು- ಈ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದ ಹೊರತು ಆತನು ಶಿಕ್ಷಕನೇ ಆಲ್ಲ.

ಸುಧಾಕರನು ತಾನೇ ಶಿಗದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಓದಿದ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಿದ್ದುದು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನಿಸಿತು.

x                      x                      x                      x                      x

ಮಾರನೇ ದಿನವೂ ಸುಧೆಯು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮಾತ್ರ ಜಾನಕಮ್ಮನಿಗೆ ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುತದರಾಬಾಯಿಯೇ ಈ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಕ್ಕೆ ಕಾರಣನೆಂದೂ, ತಾನು ಹೋದರೆ ತನಗೂ ಅಪಮಾನವಾಗಬಹುದೆಂದೂ ಆಕೆ ಅರಿತಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಸುಧೆಯ ಮೇಲಿನ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಆಕೆಯನ್ನು ಹಾಗೇ ಕೂಡ್ರಗೊಡವ್ವರಿಂದ ಹತ್ತಲಿನ ಬಾಗಿಲಿಂದ ದಾದಾಸಾವೇ ಬರ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಳು.

ಸುಧಾಕರನೂ ಸುಧೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಆಮ್ಮನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ವಿನಾದರೊಂದು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಬಿಡಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಗಂಗಾಧರನು ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ

ಲಯೋಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಅದರ ಮೇಲೆ ವಿಳಾಸವ ರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ವಾರಗಟ್ಟಿ ವಾರುಣಿಗೆ ಕಲಿಸಲು ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ರಾಸ ಸಾಹೇಬರೇ ಬರೆದಿರಬೇಕೆಂದು, ಊಹಿಸಿದನು. ಆದರೆ ತರ್ಕ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವು ಹಲವು ಬಾರಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚುಣಿಕೆಯ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಯೆಂಬುದು ಸತ್ಯ ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೀಗಿತ್ತು.

"ತಾವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿರುವಿರಲ್ಲವೇ? ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಿಂದ ತಾವು ಬಾರದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಬೇಸರ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ತಮಗೆ ಸೇರದಂತಹ ಸಂಗತಿಯೊಂದು ಸಂಭವಿಸಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಪರಾಧಿಯೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಾರದೇ? ಈ ವಿಶಾಲ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಹೊರತು ಇನ್ನಾರುವರು? ಆಪ್ತ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ! ಇಡ್ಡಲಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ತೊಯ್ದರೂ ಸುಣ್ಣವಾಗಬಲ್ಲದೇ?"

ಮನೆಯೊಳಗೆ ತಮ್ಮೊಡನೆ ಮನಬಿಟ್ಟಿ ಮಾತಾಡಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಬರುವಕೆಯು ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಕಾಣೆಯಾದ ತಮ್ಮ ವಸ್ತುವೊಂದು ದೊರೆತಿದೆ. ಅವನ್ನು ನಿಮಗೆ ತೋರಿಸುವೆನು. ನನಗೆ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧಳಿರುವೆನು. ತಂದೆಯೊಬ್ಬ ಆಯ್. ಸಿ. ಎಸ್. ನನ್ನು ಹುಡುಕಿದರೂ ನಾನವನೊಡನೆ ಲಗ್ನವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಆಯುಷ್ಯ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವಂತಹ ದಾರಿಯೊಂದನ್ನು ನೀವು ತೋರಿಸುವಿರಲ್ಲವೇ?"

ದುಡ್ಡಿನ ಮುಂದೆ ಧರ್ಮವೂ ತಲೆಬಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನಿನ್ನೆ ದಾದಾಸಾಹೇಬರಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪುಂಡಂಭಟ್ಟರು ಹಾಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಸುಧೆಯ ಕೈ ಚಹಾ ಮುಟ್ಟದಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಸವಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉರಡರು.

ತಾವು ಬಂದಿತವಾಗಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವಿರಲ್ಲವೇ? ತಂದೆಯವರು ರಾತ್ರಿ ಒಂಭತ್ತು ಘಂಟೆಗೆ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ. ಗಂಗಾಧರನಂತೂ ಯಾವಾ

ಗಲೂ ಆಮಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಒಂಭತ್ತುವರೆ ಹೆತ್ತರ ಸುಖವಾಗಿ ನಾನು ನಮ್ಮ ಮನೆಮುಠದಿನ ದಿನೈಯ ಕಳಗಿದ್ದ ಮಾನಿನಗಡದ ಬಳ ಬರುವೆನು. ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಮನಬಿಟ್ಟು ಮಾತನಾಡಬಹುದು. ಖಂಡಿತ ವಾಗ ಬರುವಿರಲ್ಲವೇ? ಕೊರಳಾಣೆಯಿದೆ. ತಮ್ಮೊಡನೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮವಳೇ ಆದ,

“ವಾರುಣ”

ಪತ್ರ ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸುಧಾಕರನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳ ತಾಕಲಾಟವಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮಧುಕರನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ ತಪ್ಪಿ ತನಗೆ ಕಳಿಸಿರಬೇಕೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ “ಈ ಪತ್ರ ಸುಧುಕರನಿಗೆ ಒಯ್ಯು ಕೊಡು” ಎಂದನು. ಗಂಗಾಧರನ ಮೋರೆ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಂತೆ ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು. “ನಿಮಗೇ ಕೊಡಲು ಹೇಳಿದ್ದಾರ್ರೀ” ಎಂದ.

ತನ್ನ ಯಾವ ವಸ್ತು ಕಳೆದಿದೆಯೆಂಬುದರ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬರುವಿಕೆಯು ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಸೇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾರದಾದ. ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಹುಡುಗ ಅಡ್ಡದಾಂ ಓಡಿಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಪತ್ರ ತಂದೆಗೆ ತೋರಿಸಿ, ಅವಳಿಗೆ ಕಲಿಸಲು ಹೋಗುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡ.

ಜಾನಕಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳದೇ ಹೋದ್ದರಿಂದ ಬೇಗನೇ ಬಂದಳು. ಆದರೆ ಅಕೆ ತಂದ ಸುದ್ದಿ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಹಿತಾವಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನಾಹೇಬರ ಹೆಂಡತಿಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಿರುವಾಗ ಸಕೇಶಿ ಸುಧಯ ಅಡಿಗೆಯುಂಡದ್ದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಶುವಿಗೆ ಈ ರೋಗ ಹತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸುಂದರಾಬಾಯಿಯು ಶಿಫ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಧೆಯನ್ನು ಮಡಿಮಾಡಿಸಿ ಬಿಡುವವಳಿದ್ದಳು.

ಈ ಸಂಗತಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಜಾನಕಮ್ಮನಿಗೆ ಅಳು ತಡೆಯಲಿ ಕಷ್ಟಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಧಾಕರನಿಗೂ ಅಳುವು ತಡೆಯದಾಯಿತು. ಅವನು ತಾಯ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವಳ ಬಲಗೈಯನ್ನು ತನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲಿಟ್ಟು,

“ಅಮ್ಮಾ, ಸುಧೆಯ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನೂ ಸುವ್ಯಕ್ತ ನಿರುವೆಯಾ?”

“ಚಿನ್ನದಂತಹ ಹುಡುಗಿಯ ಗತಿ ಹೀಗಾಗುವದನ್ನು ನೋಡಲಾರಿ ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಅವಳು ಪರಕೀಯಳು.”

“ಇಂದು ಪರಕೀಯಳಾಗಿದ್ದರೂ ನಾಳೆ ನಮ್ಮವಳಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ಸುಧೆಯಂತಹ ಸೊಸೆಯು ತ್ರಿಭುವನದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಗಲಾರಳು.”

“ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯದ ಬಲ ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗರದ ಮೇಲೆ ಸುಧೆಯಂತಹ ಸೊಸೆಯು ಸಿಗಲಾರಳು. ಆದರೆ ... .. ಆದರೆ ಎರಡನೆಯ ಸಂಬಂಧ ದೇವರು ಒಪ್ಪಬಹುದೇ?”

“ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುವಾವುದೆಂದು ಸದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಹೇಳಬೇಕೇ ಹೊರತು ನಮ್ಮಂತಹ ಸಂಸಾರಿಗಳಲ್ಲ.”

ಜಾನಕಮ್ಮನೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಹತ್ತಿದಳು. ಸುಧಾಕರನ ಮಾತು ಹೌದಿನಿಸಿತು.

“ಧರ್ಮವೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡದ್ದೆಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂತಹ ಕೆಲವು ಪಾಪ ಮಾಡಿ ಬಡಿವಾರ ಬಡಿಯುವ ಧರ್ಮಲಂಡರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಸತ್ತ ಹೊರತು ಸ್ವರ್ಗವಿಲ್ಲ; ಸ್ವಾರ್ಥಶ್ಯಾಗದ ಹೊರತು ದೇವರಿಲ್ಲ. ಸದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಇಂದಿಗೆ ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳಿಂದ ದೈವಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಶಿಯಿಂದ ರಾಮೇಶ್ವರದ ವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿ-ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧುಗಳ ಸಹವಾಸ ದಲ್ಲಿದ್ದು-ಸಂಸಾರ ಪಾಶವನ್ನು ಹರಿದು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ದೇವರ ಜ್ಞಾನವೇ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲವೇ? ಮುಕ್ತಿಯ ಸಂರಕ್ಷೆಗೆ ಮುತ್ತುಗಾರನೇ ದೇಶಾಗುವಂತೆ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಗೊತ್ತು-ಹಚ್ಚಲು ಸನ್ಯಾಸಿಯೇ ಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಹಣ-ಶಾಸು, ವಸ್ತು-ಒಡವೆ, ಹೊಲ-ಮನೆ ವಿಲಾಸ, ವೈಭವಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಸುಳ್ಳು ಮಾತನಾಡುವ ಹಾಗೂ ತನ್ನನ್ನೇ ಮೋಸಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಕಾಣುವದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ಸದಾಪಂ  
 ದ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅದೇ ರಾತ್ರಿ  
 ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಣಯವಾದ ಸುಧಾಕರನು ಸಾಲಿಗೆ ಕೊರಟು  
 ಹೋದನು.



### ಪ್ರಕರಣ ೨೯.

ಸುಧಾಕರನು ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾರುಣಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಮಧುಕರ  
 ನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಈಕೆಗೆ ಗೊತ್ತರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂ  
 ದು ತಿಳಿದು ನಗು ಬರದಿತು. ಆದರೆ ತನ್ನ ನಗುವಿನಿಂದ ಆಕೆ ಗೊಂದಲ  
 ಬೆಲ್ಲ ಬೀಳಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾತ್ರ ಸುಳ್ಳಾಯಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ;  
 ಸುಧಾಕರನ ಹಾಸ್ಯ ಮುದ್ರೆ ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ರವಿಕಿರಣದಿಂದ ಮಾಯ  
 ಪಾಗುವ ಮೋಡದಂತೆ ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಚಿಂತೆಯ ಚಿಹ್ನೆವು  
 ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ನಡುವಿನ ಬಿಡುವಿನಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸುಧಾರಣೆಯ ವಿಷ  
 ಯದ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುವದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಸಹಕಾರ  
 ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಮಧುಕರನಂತೂ ಪಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲ ಗೇಲಿನಾಡುತ್ತಿ  
 ದ್ದನು. ರಾತ್ರಿ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಲು ವಾರುಣಿಯು ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಸುಳಿವು  
 ಹತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

“ತನ್ನನ್ನು ಹೊಜೆಯವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಧುಕರನು ಕಪಟಜಾಲ  
 ವನ್ನು ಪಸರಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ವಾರುಣಿಯೂ ಅವಳ ಈ ಒಳಸಂಚಿವ  
 ಳ್ಲಿ ಸೇರಬಹುದು.” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು.

ಕ್ಷುಬ್ಧನಾದ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಸುಧಾಕರನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಚಂಡ  
 ವಿಚಾರ ಲಹರಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಯಿತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ

ಶ್ಲಾಘೆಗೊಂದು ಪತ್ರ ಬರೆಯಲು ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಇಂದು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಸಹಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪತ್ರದ ಸುಖಾಂತರ ತನ್ನ ದುಃಖ ಕಡಿದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ ಹೊರತು ಸಮಾಧಾನವಾಗುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪತ್ರ ಬರೆಯುವಾಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಯೋಚಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಡ್ಡ ಅಡ್ಡ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಹನವನ್ನು ಬಲ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಡೆಯಿಸಬೇಕಾಗುವಂತೆ ಸುಧಾಕರನು ತನ್ನ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಡಿದ ಎಲ್ಲೆ ಹೊಡೆತಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದು ಪತ್ರಬರೆದು ಲಖೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬಂದುಮಾಡಿದನು. ರಾವಸಾಹೇಬರಿಗೆ ವಾರುಣಿಯ ಪತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹೇತುವಿನಿಂದ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟನು. ಬಲಹಂಗೈ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಯಾವ್ವಿಬಗೆಯಿಂದ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವನು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಮಗ್ನವಾಗಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿದಾಗ ಕಾಂಚನಮ್ಮನಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಈ ಚಿತ್ರದಂತೆ ವಾರುಣಿಯೂ ನೋಡಗಾರಳಾದಳಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಬರುವ ಸದ್ದು ಕೇಳಿತು. ಅವರು ಚಿತ್ರಕಾರ ಕಾಳಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಸುಧಾಕರನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ತಾನೇ ನಂಬದಾದ.

+                    ×                    ×                    ×                    ×

ಚಹಾಪಾನ ಮುಗಿಸಿ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸಿ ಸುಧಾಕರನು ಕಾಳಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. 'ಹೀಗೇ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಬಂದೆ' ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹಾರಿಸಿ ನುಡಿದನು.

"ನೋಟರು ಮನೆತನಕಾ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ?"

"ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಟ್ಟು ಹೋದವರಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದೆ. ಇಲ್ಲಿ ೫೦ ದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಸಿಕ್ಕಿದ. ಆತನು ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮನೆಯ ಹಾದಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಇರಲಿ, ನೀವಿನ್ನೂ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸಲು ಹೋಗುವಿರಷ್ಟೇ!"

ಕಾಳಿಯ. ಮಾತಿನ ಒಲವು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಸರಳವಾಗಿ,

"ಸದ್ಯ ಎರಡುದಿನ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆಪ್ತೆ! ಆ 'ಮಧುಬಿಂದು' ನಿನಗೆ ದೊರೆತಲ್ಲವೆ?"

"ನನ್ನ ಸುಧಾಕರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿತು."

ಸುಧಾಕರನು ಎಂದಿನಂತೆ ಮನಬಿಟ್ಟಿ ಮಾತನಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಳಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ತಾನು ಪರದಾರರ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಹುಡುಗಿ ವಾರುಣಿಯೇ ಎಂದು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಾವಿರ ಸಾರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂಪರೂ ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. 'ಹೇಗಾಗರೂ ಅವಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎತ್ತಿವರಾಯಿತೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಿಡಬಿಟ್ಟೆ.

"ಕಾಳೇ, ಆಗಲೇ ನಿನಗೊಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಮೇಜನ ಮೇಲೆಯೇ ಇದೆ. ನಾನೇ ಓದಿಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಆಮ್ಮನ ಸಂಗಡ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿನಗೆ ದಣುವಾಗರಬೇಕು. ಮಲಗ ಕೋ" ಎಂದು ಊಟ ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ನುಡಿದ.

ಹೊರಗೆ ಹಿಟ್ಟು ಚಲ್ಲಿದಂತೆ ದೆಳವಿಂಗಳು ಬಿದ್ದಿತ್ತು ಮರಗಳು ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಹನೆಯು ಹಾಡುತ್ತಿತ್ತು. "ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲೂ ಸಂತಸವು ಪಸರಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು ಇಂತಹ ರಮ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರನು ತನ್ನನ್ನು ಕರೆಯದೆ ಹೋದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಳಿಗೆ ಕೆಡುಕನಿಸಿತು. ಸುಧಾಕರನ ಮೋರೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಉಲ್ಲಾಸವಿರದ್ದರಿಂದ ಜೊತೆಗೆ ಬರುವನೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿಯಲು ಕಾಳಿಗೆ ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಧಾಕರ, ಜಾನಕಮ್ಮ ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಕಾಳಿಯು ಮೇಜನ ಮೇಲಿನ ಒಂದೆರಡು ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡಿಸಿದ. ಆದರೆ ಆಪ್ತೆ ಸ್ವಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ವಾಚನವು ರುಚಿಸುವದೇ? ಆ ಮೇಲೆ ಸುಧಾಕರನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಂದು. ಹೇಳಿದ ಪತ್ರದ ನೆನಪಾಗಿ ಮೇಜನ ಮೇಲಿದ್ದ ಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಓದಹತ್ತಿದನು.

ಜಯಗಾಂವ

೩೧-೮-೧೯೩೮

ನಮಸ್ಕಾರ. ಇಂದು ಸಾಲೆಯಿಂದ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಈ ಪತ್ರ ಬರೆಯಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಚಲಿತ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂಬ ಕಾಂಚನ ಮೃಗದ ನಿಜವಾದ ರಾಕ್ಷಸೀ ರೂಪವು ಇಂದು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಜಯಗಾಂವದ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿಷ್ಟರೆ ನಾನು ಎಲ್ಲರಂತೆ ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ? ಹೊರತು ನನ್ನ ಧೈಯ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗದು. ಪ್ರಿಯಗಳೇ ಯಾ, ಗೇಣುದ್ದ ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ, ಭಾವನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ವೆಚ್ಚಮಾಡಲೇ? ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಯಾರು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ? ಕಾಗೆ ನಾಯಿಗಳು ಸಹ ಉಪವಾಸ ಸಾಯುವದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಾಗೆಗೆ ನಾಯಸಬಲಿ ಸಿಗುತ್ತಿರಬಹುದು, ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಎಂಜಲದಲ್ಲಿಯ ಆಗುಳು ಹೆಕ್ಕಿ ಅನ್ನಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಅಷ್ಟೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಅಲ್ಲವೇ?

ನಮಗೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ರಕ್ತವನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ಸಹಸ್ರಾರು ಮಂದಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಜೆಂದು ಅಜ್ಜಾನದಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತ ಬಿದ್ದಿರುವಾಗ ನಮ್ಮಂತಹ ತರುಣರು ಹೋಳಿಗೆಗೆ ತುಪ್ಪ ಸವರುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ದಿನದ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತಾಸು ವೆಚ್ಚಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದವಲ್ಲವೇ? ನನಗೆ ಹಣಗಳಿಸುವದೊರಿದೇ ಧೈಯವಾಗಿದ್ದರೆ- ಬಡ ಬೇಶ ಬಂಧವರು ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಹೊಡಿಯಲು ಬಂದಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಡುಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ಕಾಶ್ಮೀರಿಶಾಲು ಹೊಡ್ದು ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಬೀಳುವದೇ ಸುಖಕರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ- ಕೋಟ್ಟಿವಧಿ ಬಾಂಧವರು ಅಜ್ಜಾನ ಹಾಗೂ ದುಷ್ಪಾಳದ ಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಸಟ್ಟಿ ಬೂದಿಯಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಿಂವಂತಿಕೆಯ ಕಾರಂಜಿಯ ಜಲತುಷಾರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಧನ್ಯತೆಯೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ- ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬ ಹಟ್ಟಿಲ್ಲದೆ, ಹೊಡಿಯಲು ಬಟ್ಟಿಯಿಲ್ಲದೆ, ನಿರಕ್ಷರತೆಯ ಮೂಲಕ ಅನಂದವಾಯಕ ವಾಡ್ಡಿಯವನ್ನು ಓದಲಿಕ್ಕಾಗದೆ ಬನ್ನ ಬಡುವವರು ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ



ಹರಡಿರುವಾಗ ಸ್ವತಃ ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೋ ಹೆಂಡತಿಯ ಆಭರಣವನ್ನೋ, ಬೇರಂಕಬೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ಭನವನ್ನೋ ನೋಡಿ ಸಮಾಧಾನ ಪಡುವಷ್ಟು ನನ್ನ ಹೃದಯ ಸತ್ತು ಹೋಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಎಂ. ಎ. ಆಗದೆ ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ. ಆಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಣ ಗಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದಾರಿಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ದೇಶ ಬಾಂಧವರ ಸೇವೆಗೆ ಕೆಲವೇ ಮಾರ್ಗಗಳಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ರಾಜಮಾರ್ಗವೆಂದು ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿತ್ತು.

ಜಯಗಾಂವದಲ್ಲಿ ಈ ರಾಜಮಾರ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯ ಹತ್ತಲು ನನಗೆ ಆದರೆ ಮೇಲಿನ ಹೊಂಡ ಮತ್ತು ಪಸರಿಸಿದ್ದ ಮುಳ್ಳು ಕಾಣಹತ್ತಿದವು. ದೇಶೋನ್ನತಿಯ ಈ ಮಾರ್ಗವು ಪೂರಾ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಆದರೆ ಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರಹಿತದ ಪ್ರಗತಿಯು ಇರಿವೆಯ ಗತಿಯಿಂದ ಆಗುವದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ, ಸಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳು ತೆರೆಯಲ್ಪಡುವದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ, ಅವುಗಳಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವ ತರುಣರಿಂದ ದೇಶವು ಸಂಪನ್ನವಾಗುವ ಬದಲು ದೊರವಾಗುತ್ತ ನಡೆದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಚಿತ್ತ ವ್ಯಾಕುಲವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಔಷಧದಿಂದ ರೋಗ ಗುಣವಾದೀತೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ರೋಗಿಯೇ ಸಾಯುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಾಯಿತು. ಹೀಗೇಕೆ? ಇದನ್ನು ನಾವು ಕಣ್ಣುತೆರೆದು ಸ್ಮರಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ, ಉದಾರ ಹೃದಯದಿಂದಲೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಡವೇ? ಕಳೆದ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಅನೇಕ ಹ್ಯಾಸ್ಟ್ಯಾಲಾಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಬರೆದಿವೆ. ನಮ್ಮ ಜಯಗಾಂವ ಸಾಲೆಯೂ ತನ್ನ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ಹಾಗೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇನೋ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ದಾರಿ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಚಲಿತ ಶಿಕ್ಷಣವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಬುಡವನ್ನೇ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಸುಧಾರಣಾವಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಹಿಂದುಳಿದವರು ತಾಂತ್ರಿಕ

ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ನಾಚಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಕ್ಕಲಿಗ, ಕೂಲಿಕಾರ, ಹೆಮಾಲಿ, ಗಾಡಿಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಜನರ ಕಲಿತ ಮಕ್ಕಳು ನೌಕರಿ ಸಿಗದಿದ್ದರೂ ಪರಂಪರಾಗತ ಧಂದೆ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದುದಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಒಗೆದ ಚೂರು ರೊಟ್ಟಿಗೆ ನೂರಾವಂಟು ನಾಯಿಗಳು ಕಚ್ಚಾಡುವಂತೆ ನೌಕರಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾರತಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಉದ್ಯೋಗ ಧಂದೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬರಲಾರದೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಬಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸದೆ ಸದ್ಯದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಜನರು ಆದರ ಕಡೆಗೆ ಬೆನ್ನುತಿರುವ ನೌಕರಿಯ ಜಸಮಾಲೆ ಹಿಡಿದು ಜವಮಾಡುತ್ತ ದಾರಿದ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಉದ್ಯೋಗ ಕೀಳು, ಆ ಉದ್ಯೋಗ ಮೇಲು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಲಗಬೇಕಾದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆ ಬಿಡಬೇಕು. ಇಂದಿನ ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಸಹ ಅವರಿಗೆ ಕೀಳು ಕೆಲಸವೆಂದು ಅನಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಧಾತನದ ಕಲ್ಪನೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಸಾಧಾತನವಿಲ್ಲದೆ, ಸಾರ್ಥತ್ಯಾಗವರದು. ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗವರದೆ ಸಮಾಜವೇನೆ ಘಟಿಸದು. ಸಾಧಾತನದ ಜೊತೆಗೆ ಹೃದಯದ ಉದಾರತೆಯೂ ಬೆಳೆಯ ಬೇಕು. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಜಮೀನುದಾರರ ಮಕ್ಕಳು 'ಶಾ' ನನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ತಮಗೋಚ್ಚರ ಹನ್ನೆರಡೂ ತಿಂಗಳು ವೈಮುರಿ ದುಡಿಯುವ ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಸಹ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಹಾನುಭೂತಿಯೆಂಬುದು ಆಕಾಶದಿಂದ ಬೀಳುವ ವಸ್ತುವಲ್ಲ ಆಭ್ಯಾಸದಿಂದಲೇ ಬರಬೇಕಾದುದು. ಸದ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ ನೋಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಎಳ್ಳನ್ನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ರೊವಿಯೋ ಜ್ಯಾಲಿಯೆಟ್ಟರ ಪ್ರೇಮವನ್ನೋದಿ ಕಣ್ಣೀರಿಳಿಸುವ ತರುಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತನ್ನ ಮದುವೆಯ

ಹೊತ್ತಿಗೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯು ಸಾಕಷ್ಟಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಂದರ ಹಾಗೂ ಗುಣವತಿ ಯಾದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗದ ಹೊರತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಠಪಾಠಮಾಡಿಡ್ದರೂ ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಪಾರಕಂತ್ರ್ಯ ಶೃಂಖಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದೊಗೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಈ ಗಳಿಪಾರದ ಮಂದಿಯಿಂದೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಗೆಳಿಯಾ, ಬಹಳ ಮಾತಿನಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಈ ಸ್ಥಿತಿ ತಿಳಿದವರು ಅದನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ ಧೈಯವೂ ಸಹ ಕಲ್ಪನಾಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗಿನ ಕನಸೆಂದು ಅನೇಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಸಹೃದಯನು ಹಾಗೆಂದೂ ಹೇಳಲಾರನು. ಧೈಯವಿಲ್ಲದ ಮಾನವೀ ಜೀವನವೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯನಿಲ್ಲದ ಜಗತ್ತಿನಂತೆ. ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಧೈಯವು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಧೈಯದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಿಯ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಿಸಿ, ಧೈಯದ ಉಷ್ಣತೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವೃಕ್ಷವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವದೇನೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾತಲ್ಲ. ಮಾಡಿದ ಹೊರತು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನೂ ಸಾಧಿಸದು.

ಹೀಗೆಲ್ಲ ಬರೆದುದರಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಜಯಗಾಂವದ ಸಾಲೆ ಬಿಡುವೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡ. ಆದರೂ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯ ಇಂದು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯೊಳಗೆ ಆಗತಕ್ಕದ್ದಿದೆ. ನಿರ್ಣಯವಾದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪತ್ರ ಬರೆಯುವೆನು. ನಿನಗೆ ತಾಯಿಯ ಅತೀರ್ವಾದ.

ನಿನ್ನವನೇ

ಸುಧಾಕರ.

ಆ ಪತ್ರವನ್ನೋದಿ ಕೆಳಗಿಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಲಬೋಟಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಹೆರವರ ಪತ್ರ ಓದಬಾರದೆಂದು ಮೊದಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರೂ ಇಂದು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯೊಳಗೆ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯವಾಗತಕ್ಕದ್ದೆಂದೆಂದು ಸುಧಾಕರನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಓದಿಯೇ ಬಿಟ್ಟನು.

ಆದ ವಾರುಣಿಯ ಪತ್ರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಆದರಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆ ಪ್ರೇಮ ಪತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುದಿಗ್ಧವಾಗಿದ್ದಿತು. ಸುಧಾಕರನು ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗದೇ ಇದ್ದುದು ಇದೇ ಕಾರಣವರಬೇಕೆಂದು ಕಾಳಿಯು ಊಹಿಸಿದನು. "ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೊಂದು ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಈ ತರುಣಿಯು ನಿರ್ದೇಶ ಪಡಿಸಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸುಧಾಕರನು ಹೋಗಿರುವನು. ವಾರುಣಿಯು ಸುಧಾಕರನನ್ನು ಸ್ತ್ರೀತಿಸುವುದು ನಿಜವಾದರೆ, ನಾನು ಬಂದ ಕೆಲಸ ನಿರರ್ಥಕವೇ ಸರಿ. ಆದರೂ ಪರಾಂಬರಿಸಿ ನೋಡುವುದು ವಿಹಿತವೆ" ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಕೋಟು ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಹಾಕಿ ಹೊರಬಿಟ್ಟನು.

ಕಾಳಿಯು ಹೋದ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧೆಯು ಸುಧಾಕರನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಕೂಸಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸುಧಾರಣೆಯೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಪುಂಡಂಭಟ್ಟರು ಸುಧೆಯನ್ನು ಮಡಿಮಾಡಿದ ಹೊರತು ಕೂಸಿನ ರೋಗ ಗುಣವಾಗುವ ದಿಲ್ಲೆಂದು ಪರಿಹಾರ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಸುಧೆಯ ಅತ್ತೆ ಮತ್ತು ಅತ್ತಿಗೆಯರು ವಿಲಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಸುಧೆಯನ್ನು ಮಡಿಮಾಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು.

ಸುಧೆಯು ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಮೈದುನರು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಡಿಮಾಡುವ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲವೆಂದು ಧೈರ್ಯದಿಂದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅದೂ ಅವರ ಮಾತಿನಿಂದ ನಿರಾಶೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಮಧುಕರನು ದಾದಾಸಾಹೇಬರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸುಧಾಕರನು ವಾರುಣಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಲು ಹೊರಟು ಹೋದುದರಿಂದ ಸುಧೆಯ ದಾರಿ ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾಯಿತು. ಬರುವಾಗ ಮನೆಯ ಒಳಗೊಮ್ಮೆ ದೃಷ್ಟಿಹಾಕಿದಳು; ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೊರಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಒಳಗೆ ರೌರವನರಕವಿತ್ತು. ಬಲಾತ್ಕಾರ, ಅಸಹನೆ, ಕೇಶವಪನದಂತಹ ಅತ್ಯಾಚಾರದ ಹೊರತು ಇನ್ನೇನಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಮತ್ತು ಅವಳು ಹೋದ ಕುಲವೆರಡೂ ನಾಳೆ ಅವಳ ಎಡಂಬನೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ

ಅವಳಿಗೆ ಅಪ್ಪೇಷ್ಟರಿದ್ದಲ್ಲ; ಜಾತಿಪಾತಿ ಇದ್ದಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಸ್ವರ್ಗವಿತ್ತು. ಸ್ವರ್ಗ! ಸುಧಾಕರ ಕೂಗಲತೆಯ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗವಿರುವಾಗ ಅವರಣ ನರಕದೊಳಗೆ ಕೊಳೆಯುತ್ತ ಬೀಳುವವರಾರು? ದೇವರು ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವಾಗ ಅಸ್ಥಿರ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮೋಹಗೊಳುವವರಾರು? ಸುಧೆಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಾಗಿಲೆಳೆದು ಹೊರ ಬಿದ್ದಳು.

ಸುಧಾಕರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಎದೆಯು ಧಸೆದ್ದಿರಬಹುದು. ಸುಧಾಕರನು ವಾರುಣಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿರಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದದ್ದೇ ತಡ. ಆಕೆಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಭೂಕಾಸದಿಂದ ಧಕ್ಕೆ ತಗುಲಿ, ತಲೆಯೊಳಗೆ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನಕಮ್ಮನವರೂ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲದ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೆ ಪೀಡವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭವಿತವ್ಯದ ನಿರ್ಣಯವಾಗಲಿರುವುದರಿಂದ ಆಕೆ ಶಿವಮಂದಿರದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಳು. ಸುಧಾಕರನು ಆಕೆಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಒತ್ತಿಂದರೆ ಸಾಗರವಾದರೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.



### ಪ್ರಕರಣ ೩೦.

ಸುಧೆಯ ಪುನರ್ವಿವಾಹದ ಬಗ್ಗೆ ಜಾನಕಮ್ಮನವರ ಮನಒಲಿಸುವದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದಂದಿನಿಂದ ಸದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಸಹ ಬಾರದಾಯಿತು. ವಾಲಾವಲಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧೆಗೆ "ಸೌಧಾಗ್ಯವತೀ ಭವ" ಎಂದು ಮರೆನೆಯಿಂದ ಅಶೀರ್ವದಿಸಿದ್ದರು. ಜಯಗಾಂವದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮಾರನೇ ದಿನವೇ ಸುಧಾಕರನೊಡನೆ ಸುಧೆಯು ಯಮೂಳ ಮನೆಗೆ ಹೋದದ್ದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಒಂವೆರಡು ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಸಂಖ್ಯರೂ ಶಿವಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಕಂಡರು. ಅಲ್ಲದೆ ಸುಧಾಕರನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಸುಧೆಯು

ಬಗ್ಗೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವನೆಯಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಸ್ವಾರ್ಥಿ, ಮಾಯಾಳು ಅಂತಃಕರಣದೊಳಗೆ ಸುಧೆಯು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವಳೆಂದು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಅವರಿಗೆ ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಾಯಿತೋ-ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ದೀಪದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲವಾಗುವಂತೆ, ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಅವನೊಡನೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಿಯವ್ಯಕ್ತಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಾದೊಡನೆ ಮುಖ ಮುದ್ರೆ ಆರುಳುತ್ತದೆ. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಆನಂದ ಲಹರಿಗಳು ಉಕ್ಕುತ್ತವೆ. ನೇತ್ರ ಚಂಚಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮಾಧುರ್ಯವುತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪುರಾವೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಕೂಡಿದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನ ಪ್ರೇಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತರ್ಕಿಸುವದು ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಕಠಿಣವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿಸುವದು ಹೃದಯದ ಧರ್ಮ. ಆದರೆ ಹೃದಯ ನಾಲಗೆಗಳ ಅಂತರ ಹರಿಯುವದು ಮಾತ್ರ ದುಸ್ತರವೆಂದು ಅವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರಹತ್ತಿತು.

ಸಂಕೋಚ ಮತ್ತು ನಿರಾಶೆಯ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಸ್ತುತಿಸುವ ಕಾಮುಕತೆ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಸಾಲಿಯಲ್ಲಿಯ ಕಟಿ ಅನುಭವದಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ನಿರಾಶೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವ ಸಂಭವ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಕಂಡುಬರಹತ್ತಿದಂತೆ ಸುಧೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕರನೊಡನೆ ಮನಬಿಟ್ಟಿ ಮಾತನಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆಯೆಂಬುದು ದೃಢವಾಗಹತ್ತಿತು. ಫಲವು ಎಷ್ಟೇ ಹೆಣ್ಣಾಗಿದ್ದರೂ ಪಕ್ಷಿಯ ಚುಂಚು ತಗಲಿದ ಹೊರತು ರಸ ಹೊರಬೀಳದು. ಸುಧಾಕರನ ಭಾವನೆಯೂ ಇದೇ ತೆರನಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸಿತ್ಯಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆದಷ್ಟು ತಿಳಿದು ಅವನ ಸಾಹಸ ಸಫಲವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನವಡುವ ಅಭಿವಚನವನ್ನಿತ್ತರು.

ಈ ಅಭಿವಚನದಿಂದ ಸುಧಾಕರನಂತೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೂ ಸುಖವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಪಾಪದ ಕಟುಫಲವನ್ನು ನಿರಪರಾಧಿ ಸೊಸೆಯು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಭಾಸವಾದೊಡನೆಯೇ ಅವರು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ಹೃದಯದಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಸುಧೆಯ ಕುಂಕುಮ ಹೀನ ಹನೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಭಯವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಸ್ಥಳದ ತನ್ನ ಪಾಪವು ಮೂರ್ತಿಮಂತವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದೆಯೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿವಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಸುಧಾಕರನೊಡನೆ ಸುಧೆಯು ಬಂದಾಗ ಅವರು ಸಂಕೋಚ ಪಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣವಿತ್ತು. ಸುಧಾ ಮತ್ತು ವಾರುಣಿಯರು ಬಂದಾಗ ಅವರು ಬಲುಕಷ್ಟದಿಂದ ಮನೋನಿಗ್ರಹಮಾಡಿ ಸುಧೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸುಳಿವು ಹತ್ತಗೊಡಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು.

ಸುಧಾಕರನೊಡನೆ ಸುಧೆಯ ವಿವಾಹವಾಗುವದು ಶಕ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಅಶ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಪಾಪ ತೊಳೆದು ಹೋಗುವ ಸಂಧಿಯೊಡಗತೆಂದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು ಆದರೆ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಮಾತುಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು. "ತಾಯಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮನ್ನಿಸದಿದ್ದರೆ? ಬೆಳೆದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂಯುತ್ತದೆಯೇ? ಹೊರತು ಬಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಜಾನಕಮ್ಮನವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪಾಪವುಣ್ಣದ ಪರಂಪರಾಗತ ಕಲ್ಪನೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿದೆಯೇ? ಮಾತಿನಿಂದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪರಂವರ್ತನೆಯಾಗುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗೀತೆಯ ಹದಿನೆಂಟು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಅರ್ಜುನನು ಮಡಿದ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿಗಾಗಿ ಗಳಗಳನೆ ಕಣ್ಣೀರಿಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಆಯುಷ್ಯದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಬ್ಬಗಳಿಂದ ರಚಿಸಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಹೃದಯದ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ, ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯನ್ನಡ್ಡಿ ಬರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ "

ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ತಾಯಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸುಧಾಕರನು ಬಂದೇ ತೀರು ವನೆಂದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಒಣವೇದಾಂತದಿಂದ ಆಕೆಯು ಸಮಾಧಾನ ಪಡ ದಿದ್ದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸ ಹತ್ತಿದರು. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದ ಹವೆಯು ಕ್ರೂರ ಪಶುಗಳಂತೆ ಗರ್ಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಹತ್ತಲು ಶಿವಮಂದಿರದ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ಅವರು ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ನಿಷ್ಪಾಸ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸುಖಿಯನ್ನಾಗಿಸುವ ಅಲ್ಪ ಸಂಗತಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ಬರಬೇಕು? ಮನುಷ್ಯರ ರೂಪದಿಂದ ಬರುವ ಸಂಕಟಗಳು ಕಡಿಮೆ ಎನಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ! ಸಮಾಜವು ದೇವರ ರೂಪದಿಂದ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತಿದೆ. ಸುಧೆಯನ್ನು ವೈಧವ್ಯನರಕದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ದೇವರು ನನಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡಬಹುದೇ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬರಲು ಅವರ ಮೈ ಕಂಪಿಸಹತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ಸಿಡಿಲು ಮಿಂ ಚುವಂತೆ ಆಕಾಶದ ಪರದೆಯನ್ನು ಮಾರಮಾಡಿ ದೇವರು. ಒಂದುವೇಳೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ— ಎಲೆಗಳೊಳಗಿಂದ ಇಣಕಿ ನೋಡುವ ಮೊಗ್ಗಿ ಯಂತೆ ಸಮುದ್ರದ ತೆರೆಗಳೊಳಗಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಶೇಷಶಾಯಿಯು ಕಂ ಡುಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ— ಗಾಳಿಯ ಸಪ್ತಳದೊಳಗಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯ ಬಹುದಾದ ದೇವವಾಣಿ ಒಂದುವೇಳೆ ಹೊರಡಬಹುದಾದರೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನರ್ಪಿಸಿಯಾದರೂ ಸುಧೆಯ ಪುನರ್ನಿವಾಹದ ಬಗ್ಗೆ ದೇವರ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ದೇವರು ಈ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರಲಾರ ನೆಂಬುದು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಉದಾಸೀನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸುಧಾಕರನು ಜಾನಕಮ್ಮನವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮನಸ್ಸು ಹೀಗೆಯೇ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗೇಳು ತ್ತಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ತಮ್ಮ ಪರಿಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತೆಂ ದು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಗಾಬರಿಯಾದರು. ಜಾನಕಮ್ಮನವರು ದೇವರಿಗೂ, ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೂ ನನುಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಮೂವರೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಸ್ವಾಮಿಯವರು



ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಧೈರ್ಯ ತಂದು ಸುಧೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೆತ್ತಿದರು. ಅನೇಕ ಪೌರಾಣಿಕ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸುಧಾ-ಸುಧಾಕರರ ಲಗ್ನವಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಗೀತೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಖ್ಯೋದ್ಗತವಾಗಿತ್ತು. ದಾಸಬೋಧ ಅವರಿಗೆ ಕಂಠಸ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ತುಕಾರಾಮರ ಅಭಂಗಗಳು ಕರತಲಾಮಲಕನುಗಿದ್ದವು. ಅವರ ವಕ್ರೋತ್ತ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಜಾನಕಮ್ಮನೇ ಏಕೆ, ಸುಧಾಕರನೂ ಹೆಂಡು ಹೋದನು. ಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಪಾಪದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿವೆಯೆಂದು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. . .

ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾತಿನಿಂದ ಜಾನಕಮ್ಮನಿಗೆ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಸಮಾಧಾನವಾಗಬಹುದೆಂದು ಕಂಡುಬಂದದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ತುಸು ಆಚೆ ಹೋಗಲು ಹೇಳಿ 'ಅಮ್ಮಾ' ಎಂದರು.

“ತಮ್ಮಂತಹರ ಉಗುರಿನ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ನನಗೆ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಬಾರದು.”

“ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು ನಿಮಗೇಕೆ ಅಮ್ಮಾ ಎಂದೆನೊಂದು ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದು. ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಉಗುರು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ; ಕೈ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ; ಕಾವಿಬಟ್ಟಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತೋರಿಸುವದು ಬಲು ಕಠಿಣ. ಆದರೆ ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಘನಸ್ಸು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವದು.”

“ಅಮ್ಮಾ, ಸುಧೆಯ ಎರಡನೆ ಮದುವೆಯು ನಿಮಗೆ ಪಾಪವೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ದೇವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ಪಾಪವಿರುತ್ತದೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಮನವರಿಕೆಯಾದಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಸುಖಪಡಿಸುವದೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಡವುಣ್ಣು. ಮತ್ತು ಪರಸೀಡನೆಯೇ ಪಾಪ. ಈಗ

ಸುಧಾಕರನು ಸುಧೆಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು. ಆರ್ಥ ತೌ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಅವಳ ಮದುವೆಯಿಂದ ಇನ್ನಾರಿಗೂ ಹಾನಿಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಆಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮೈದುನನ ಮನೆಯ ಒಬ್ಬ ಕೆಲಸದಾಕೆಯು ಕಡಿನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ವೆಚ್ಚ ತುಸು ಹೆಚ್ಚಾಗ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರ ನಾಲ್ಕುದುಡ್ಡು ಉಳಿಸಲಿಕ್ಕೆಂದೇ ದೇವರು ಸುಧೆಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ. 'ಜೀವೋ ಜೀವಸ್ಯ ಜೀವನಂ' ಎಂಬ ತತ್ವ ಸತ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಜೀವವು ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವವನ್ನು ನಾಶಗೊ ಳಿಸಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ಆದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಒಂದು ಜೀವಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂ ದು ಜೀವವ ಆಧಾರವಲ್ಲದೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಅಶಕ್ಯವೆಂದೇ ಆದರ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ. ತನ್ನ ಜೀವನವ ಜೀವನವೆಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಆದರೊಡನೆ ಇರುವ ಹಕ್ಕು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿದೆ. ಆಮ್ನಾ, ಸುಧಾಕರನಂತಹ ಮಗನು ನಿಮಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ನಿಮಗೆ ಮಸಣದಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆ?

ಜಾನಕಮ್ಮನಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂತು. ನನ್ನ ಮಗನು ನಿಜ ವಾಗಿಯೂ ಸದ್ಗುಣ ಇದ್ದಾನೆ.”

“ಆಮ್ನಾ, ಸುಧೆಯ ಪುನರ್ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಪಾಪವಿದೆಯೆಂ ದು ಅನಿಸುತ್ತದಲ್ಲವೆ? ತನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಪೀಡಿ ಸುವುದೇ ಇವಳ ಸುಧಾ-ಸುಧಾಕರರು ಹಿಂದೆಂದೂ ವಾಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆಯೂ ಮಾಡಲಾರರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಜನರು ಈ ಮದುವೆಗೆ ಪಾಪವೆನ್ನುವಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೋರಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮತನವೆಷ್ಟು ತುಂಬಿವೆ ಯೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಜಗತ್ತಿನ ಜನರ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪುಣ್ಯವಿರುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಸುಧೆಯ ಪುನರ್ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಪಾಪವೆನ್ನುವ ಈ ಜನರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ಗುಪ್ತನು ಒಂದುನೇಳೆ ತನ್ನ ಜಮಾಖರ್ಚನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಕಟಿಸಾಗಿ “ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಸಹ ಯಾರು ನೋಡಿರುವದಿಲ್ಲ

ನೋ! ಅಂಧವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪುನರ್ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಪಾಪವೆಂದು ಹೇಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ 'ವಾಪ-ಪಾಪ' ಎಂದು ಈಗ ಬೊಬ್ಬಿಡುತ್ತಿರುವ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ನಾಲಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಲೂ ಆ ಶಬ್ದ ಹೊರಬೀಳಲಾರದು. ಆಮ್ನಾ, ಜಗತ್ತಿನ ದುಃಖವೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಜಗತ್ತು ಹುಚ್ಚನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕೇಳಿದ ಯಾವುದೋ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನೇ ತಿಕ್ಕುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ; ಅದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಬದಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ಹೃದಯದ ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೆ ತುಣುಕು ಚಿಂದಿಗೊಬೆಲೆಯಿದೆಯೆಂದು ಸಾರುತ್ತಾನೆ."

"ಆದರೆ ಹೆಂಗಸರು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆಂದು ದೇವರೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವನಲ್ಲವೇ?"

"ಆಮ್ನಾ, ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಮತಗಳನ್ನು ದೇವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಅದನ್ನು ಆಳುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಸರಮಾತೃನು ತಟಸ್ಥನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಾಯಿದೆಯು ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನೇ ಅದನ್ನು ಬದಲಿಸಬೇಕು. ಈಶ್ವರನೇನೂ ಬದಲಿಸಲು ಅವತರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೇವರು ನೀಡಿದ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಒತ್ತಿಯಿಟ್ಟು ಹೃದಯವನ್ನು ಮಾರಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಇತರರೂ ತನ್ನಂತೆ ದೇವರ ಮಕ್ಕಳಿರುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು ಅವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತಲೆಯ ಕೂದಲು ಉದುರಿದ ಬೊಕ್ಕತಲೆಯ ಗಂಡುಸಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದು ಒಂದು ಕೂದಲು ಸಹ ಹೆಣ್ಣಾಗದಿರುವ ತರುಣಿಗೆ

ಮಾತ್ರ ಆ ಅಧಿಕಾರವಿರದಿರುವುದು ಅತ್ಯಾಚಾರವಲ್ಲದೆ 'ಇನ್ನೇನು?' ಇಂದಿನ ಮಾನವ ಜಾತಿಯು ತನ್ನ ವಾಸದ ಫಲವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದು ದೇವರ ವಿರುದ್ಧ-ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆಬ್ಬಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಬಂಡಾಯಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಜಯ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಪಾಪವೆಂದೆನ್ನುವವರೆಲ್ಲ ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿರುವರು. ಆಮ್ನಾ, ಬಾಲ್ಯವಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆ, ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈವಾಹಿಕ ಸುಖ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ಚಿಂತನ— ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗ ನಿಸರ್ಗವು ನಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲು ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಅತ್ಯಾಚಾರ; ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಜನರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ ದೊರಕುವದಿಲ್ಲ. ಸುಖಯಂತಹ ಲಕ್ಷ್ಯವಧಿ ಜನರು ಸಂಸಾರ ಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಈಶ್ವರ ಚಿಂತನೆಗೆ ವೇಳೆಯೇ ದೊರಕದು. ಸ್ವಾರ್ಥದ ಸಗಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಈಶ್ವರನ ದಿವ್ಯನಿಯಮಗಳ ಮೂಲಾಂಶ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಏನರ್ಥವಿದೆ?

‘ಹಾಗಾದರೆ ದೇವರು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೆ?’

ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗದ್ದರಿಂದ ಜಾನಕಮ್ಮ ಕೇಳಿದಳು.

“ಕಾಣದೇ ಏನು? ಆದರೆ ಕಷ್ಟಪಡಿಸಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಲು ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಆಮ್ನಾ, ನಿಮಗನ್ನೂ ಈ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಪವೆಂದೆಯೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಿಜವಾದ ಪಾಪವೆಲ್ಲದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಆಮ್ನಾ, ನನ್ನ ಈ ಹಾರುತ್ತಿರುವ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯ್ಯಿಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನೋರ್ವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈದ್ಯನಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತು ನನಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾನು ಹಣದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದೆ. ಬಡವರನ್ನು ನಂಬಿಸಿ ಆಣೆಯ ಔಷಧಿಗೆ ರೂಪಾಯಿ ಪಡೆದು ತ್ರಿಮಂತನಾವೆ. ಲೋಭವೆಂಬುದು ಮಹಾ ಪಾಪವೆಂದು ನನಗೆ ಆಗಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಲೋಭದಿಂದ ಅಂಥನಾಗ ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ

ಒಬ್ಬ ಬಡರೈತನ ಮಗನಿಗೋಸುಗ ಔಷಧ ಕೊಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ೫೦ ರೂವಾಯಿ ಬೇಡಿದೆ. ಆ ಬಡವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕವಡಿ ಕಾಸಿರದ್ದರಿಂದ ಹೊಲವನ್ನು ಒತ್ತಿಇಡಲು ಒಪ್ಪಿದನು. ಅವನು ಅಮ್ಮಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಿ ಒತ್ತೆಯ ಕರಾರಿನ ಬದಲು ಕ್ರಯಪತ್ರ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಇಂದು ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಅನ್ನಾನ್ನ ಗತಿಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮಗನು ಹೊಡಗುದು ಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಬಾಣಂತಿ ಸೊಸೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಸಿಗೆ ಹಾಲು ಕೊಳ್ಳಲು ಹಣವಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೆ ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಆ ಕುಟುಂಬವು ಅಸುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಯಾರು? ಈಶ್ವರನಲ್ಲ, ನಾನು-ಈ ಮಹಾ ವಾತಕಿ-ಸದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿ ”

ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅಶ್ರುಪ್ರವಾಹವು ಹರಿಯ ಹತ್ತಿತು. ಆ ದರೂ ನಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ, “ಅಮ್ಮಾ, ಬೇಸರಪಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೇವರ ದರ್ಶನವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ನೀವು ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ. ತನ್ನ ಪಾಪ ಹಗಲಿರುಳೂ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಕಾಣಹತ್ತಲು ಈಶ್ವರನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಮುಂದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಆ ಈಶ್ವರನು ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕಳೆದ ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ದೇವರು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವನು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮಾ, ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಅವನ ಮಾತು ನನ್ನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಿಂದ ಯಾವ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಆಡಬೇಕು, ಯಾರೊಡನೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ನಾಸದ ಕಟು ಫಲ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀವು ಸುಧೆಯನ್ನು ಸೊಸೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನನ್ನಪಾಪ ಅಷ್ಟೇ ಕಡಿಮೆಯಾದೀತು.”

ಜಾನಕಮ್ಮ ಚಕಿತರಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಹತ್ತಿದಳು.

“ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಪಾಪದ ಮೂಲಕ ನನ್ನ ಹಿರೇಮಗನು ಸತ್ತು, ಗಂಡನೆಂದರೇನೆಂಬುದನ್ನರಿಯುವುದರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಧೆಯ ವಿಧವೆಯಾದಳು. ಅವಳು ಸುಖಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದಿಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ.

ಅವಳ ಪುನರ್ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಪಾವನವಿದೆಯೆಂದು ಆ ಜಗಚ್ಚಾ-  
ಲಕನಾದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಅನಿಸಿದರೆ ಅವನು ಅದರ ಫಲವನ್ನು ನನ್ನ ಸಾಲಿಗೆ  
ಹಾಕಲಿ. ಅವ್ಯಾ, ನಾನು ಸುಧೆಯ ಮಾವನೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವದಿಲ್ಲ  
ಅವಳ ತಂದೆಯಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಶರಗೊಡ್ಡುವೆನು. ಕೃಪೆಮಾಡಿ ನನ್ನ  
ಈ ಗುಣವಂತಿಯಾದ ಮಗಳನ್ನು — ನನ್ನ ನಂದ್ರ ಸುಧೆಯನ್ನು — ಉಡಿ  
ಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಿಂ.

ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಎಷ್ಟು ಜಾನಕಮ್ಮನ ಮುಂದೆ ಬಿಡುಬಿಟ್ಟರು.  
ಜಾನಕಮ್ಮ ಸದ್ಗುಣಿತಳಾದಳು. 'ಸುಧೆಯೂ ನನ್ನವಳೇ ಇರುವಳು' ಎಂ-  
ದು ಅಳಹತ್ತಿದಳು.

ತೀರ್ಥದಂತೆ ವನಿಕ್ರವಾದ ಅಶ್ರುವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದೋ  
ಎನೋ ಚಂದ್ರಮನು ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೋಡಮೋಳಗಿಂದ ಹೊರಬಿಟ್ಟನು.



ವಾಯುಣಿಯ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ದಿನ್ನೆಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಕಾಕೆಯು  
ಒಂದು ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದ-  
ರ್ಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಹತ್ತಿದನು. ಆಕಾಶದಿಂದ ಭೂಮಿಯವರೆಗೆ ಬೆಳ-  
ದಿಂಗಳ ನಾಗರವು ವಸಂಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ದಿನ್ನೆಯು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳು-  
ಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಪರ್ವತದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ವಾಯುಣಿಯು ಬರಲು  
ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರೆಯರಿದ್ದರೆಂಬ ಪೌರಾಣಿಕ ವರ್ಣನೆಯು ಸಾರ್ಥಕ  
ವಾಗಬಹುದೆಂದು ಕಾಳಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಒಂದು ಸುಖ  
ಸ್ಮೃತಿಯಂತೆ ಆ ರಮ್ಯದೃಶ್ಯವು ಅವನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕುಣಿಯಹತ್ತಿತು.

ಕೆಲಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಂದೆಯು ಮಲಗಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ವಾಯು-  
ಣಿಯು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿಟ್ಟಳು. ಗಂಗಾಧರನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿ-  
ದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನೂ ನೋಡಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಧುಕರನ  
ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಅತನು ನಿರ್ದಯ ನೋಗು ಹಾಕಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ

ಕಡೆಗೆ ಎಲೇಷನಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡದೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟೆಳು.

ದಿನ್ನೆಯ ಕೆಳಗೆ ಸಂತಿರುವ ವಾರುಣಿಯ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ-  
ನೋಡುತ್ತ ಕಾಳಿಯ ದೇಹಭಾನವೇ ಪಾಂಚೋಯಿತು ಚಂದ್ರವಾನು  
ತನ್ನ ಅಮೃತ ಕರಗಿಂದ ಅವಳ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರಬೇಕು.  
ಕಾಳಿಯು ಸಂತ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಅವಳ ಮುಖಮಂಡಲವು ತಿರುಗಿದಾಗ ಅವಳ  
ಮುದ್ರೆಯ ಮೇಲಿನ ಬೆಳವಿಂಗಳು ಸುತ್ತಲಿನ ಬೆಳವಿಂಗಳಿಗಿಂತ ರವ್ಯ  
ವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ  
ಲೇ ಮರಣ ಲಭಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಆದರಂತಹ ಆನಂದವಾಯಕ ಮೃತ್ಯುನೇ  
ಇಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿಹೋಯಿತು ಮಧಾ  
ಕರನು ಬಂದೊಡನೆ ಏನೇನು ಸಂಭವಿಸಬಹುದೆಂಬ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅವ  
ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ದಿನ್ನೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಬರುತ್ತಿರು  
ವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವನು ಮಧಾಕರನೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇ  
ಹವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಕಾಳಿಯು ಮುಖತಿರುಹಿದನು. ಆದರೆ ಕೂಡಲೇ ವಾರು  
ಣಿಯು ಚೀರಿದ್ಧರಿದ ಅವನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು  
ವಾರುಣಿಯೊಡನೆ ಬಡಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು; ಹಾಗೂ ಅವಳ ಕೈಯೊಳಗಿನ  
ಬಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಳಿಯು ಕೂಡಲೇ  
ಓಡಿಹೋಗಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಿಂದಕ್ಕೆಳೆದನು. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ  
ಕೆಲಹೊತ್ತು ಬಡಿದಾಟವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಕಲ್ಪನು ಜಾರಿ ಓಡಿಹೋಗಹತ್ತಿ  
ದನು. ಕಾಳಿಯು ಅವನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತುವವನಿದ್ದ. ಆದರೆ ವಾರುಣಿಯು  
ಆವನಿಗೆ ಹೋಗಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

"ಪಕ್ಕಾ ಹೆಂಡಗುಡುಕನಿದ್ದಾನೆ. ಸತ್ತವ! ನಾಳೆ ತಂದೆಯವರಿಗೆ  
ಹೇಳಿ ಹೊರವಬ್ಬಿದರಾಯಿತು."

"ಕೈಯೇನಾದರೂ ಹತ್ತಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ! "ಕಾಳಿಯು ಕೇಳಿದನು.

ವಾರುಣಿಯು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಬದಲು ಚಕಿತಳಾಗಿ ನೋಡ ಹತ್ತಿದಳು. "ತಾವೇ ಏನು ಆವರು...?"

ತನ್ನನ್ನು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಳೆಂಬುದೇ ಕಾಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು.

"ಸುಧಾಕರರಿಗೆ ಕಾಂಚನವ್ಯಗ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಅಲ್ಲವೇ?"

ಕಾಳಿಯು, ಅಹುದೆಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಾ ಡಿಸಿದಳು.

ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಏನು ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಹೊಳೆಯದು ಸ್ತ್ರೀತಿ ದೇವಿಯು ಮಂ ಕುಬಾದಿಯನ್ನೆರಚಿ ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಳೋ ಏನೋ! ನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವ ಎರಡೂ ಜೀವಗಳ ಈ ಮೂಕ ಭೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಕಾಶಕ್ಕೂ ಅನಂದವಾಗಿರಬೇಕು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮೋಡಗಳನ್ನು ದೂರಸರಿಸಿ ಅದು ಈಗ ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಾರುಣಿಯ ಕೈಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಪೆಟ್ಟಿತಗಲಿದೆಯೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕಾಳಿಯು ಅವಳ ಬಲಗೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈ ಯೊಳಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಇಬ್ಬರ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಅನಂದದ ನವೀನ ಪ್ರವಾಹವು ಹರಿದಾಡಹತ್ತಿತು. ಕಾಳಿಯು 'ವಾರುಣಿ' ಎಂದು ಕರೆದಳು. ಆ ಮೂರು ಅಕ್ಷರ ಅವಳಿಗೆ ಹೊನಿನಂತೆ ಕೋಮಲವೆನಿಸಿತು. ಆದರ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಇವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾಳಿಯು ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ನಿಂತು ಕೊಂಡಳು. ವಾರುಣಿಗೂ ತನ್ನ ಕೈ ಹಿಂದಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೆನಿಸ ಲಿಲ್ಲ.

ಎದುರಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಕೆಲವರು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ವಾರುಣಿಯು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ದೂರಸರಿದಳು. ಅವಳು ಕಾಳಿಗೆ ದಿನ್ನೆ



ದಾಖೆ ಆಚೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಎದುರಿನಿಂದ ಬರುವ ಮೂವರ ಕಡೆ ಬೆನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಾಳಿಯು ದಿನ್ನು ಹುತ್ತ ತೊಡಗಿದ

ಮಧುಕರ, ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಮೊದಲು ರಾವ ಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ವಾರುಣಿಯು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳಲು ಗಂಗಾಧರನು ಸದ್ದು ಮಾಡದೆ ಅವಳ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೋಗಿ ಸುಧಾಕರನು ಬಂದಿರುವನೋ? ಇಲ್ಲವೋ? ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಧುಕರನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಆದರೆ ರಾವ ಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಮಧುಕರ, ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಧರನ ಸುಳಿವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಾರುಣಿಯು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾದರೂ ರಾವಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿ ಅವರನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ವಾರುಣಿಯಿಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಿಡಿ ಕಿಡಿಯಾದರು. ಮಧುಕರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ವಾರುಣಿಯ ಶೋಧಕ್ಕಾಗಿ ರಾವಸಾಹೇಬರು ಹೊರಬಿದ್ದರು. ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳು ದಿನ್ನೆಯ. ಸಮೀಪ ಬರಲು ವಾರುಣಿಯು ಯಾರದೋ ಕೈ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆಂದು ಕಂಡು ಬಂತು. ಅವರು ಅವಳನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ದಿನ್ನೆಹತ್ತಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ಬೆನ್ನು ಹತ್ತ ಬೇಕೆಂದು ಮಧುಕರನು ಯೋಚಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅಂಜುಬುರುಕುತನದಿಂದಲೋ, ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಅವನ ತಲೆಯೊಳಗಿನ ವಿಚಾರ ಕಾಲತನಕ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ವಾರುಣಿಯ ಸಮೀಪ ಹೋದೊಡನೆಯೇ ರಾವಸಾಹೇಬರು ಕೆರಳಿ “ ಎ ... ಸೂ..... ಮಗಳೆ! ಈ ಅಪರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದೆ.”

“ ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡುವವಕ್ಕೆ.”

“ ಮುಖಚಂದ್ರ ಇರಬಹುದು.” ಎಂದು ಮಧುಕರನು ಗುಣುಗುಟ್ಟಿದರೂ ವಾರುಣಿಯು ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

“ಈಗ ಇಲ್ಲಿಂದ ದಿನ್ನೆ ಹತ್ತಿಹೋದವರು ಯಾರೇ? ಅವನೊಡನೆ ಅಂಧಾ ಕಲಿಸವೇನಿತ್ತು? ಸುಧಾಕರನು ಕಲಿಸಲು ಬರದಿದ್ದರೆ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನಷ್ಟೇ ಕುಣಿದರೂ ನಾನು ನನ್ನನ್ನು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ನಾನೂ ಸುಧಾಕರನೊಡನೆ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇದರಲ್ಲಿ ಕನಟವಿದಯೆಂದು ಮೂವರಿಗೂ ಅನಿಸಿತು. ಸುಧಾಕರನಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕನು ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಘಂಟೆಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಾಲೆಯ ಏದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯ ಭಟ್ಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದೆಂದರೂ ಅಸಭ್ಯತನದ್ದೆನಿಸುವದರಿಂದ ಅವನಿಂದ ಲೇವಿ ಮಾಸ್ತಿ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ಹೊರತು ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಆ ಮೂವರೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು.

### ಪ್ರಕರಣ ೩೧.

ಶಿವಮಂದಿರದ ದಿನ್ನೆ ಕಾಣಹತ್ತಿದಾಗ ಸುಧೆಗೆ ಜೀವದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಬಂದಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಸಿಡಿಯುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಭಾವ ಮತ್ತು ಅಣ್ಣ ಹಿಂದೆಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಸುರ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಆಗ ಆಕೆಗೆ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಿಂದ ಅರಳಿ ತೋರುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅಪರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ನೇತ್ರ ಮನಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲ ಸುಧಾಕರನ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದವು.

ದಿನ್ನೆ ಕಾಣಹತ್ತಿದಂತೆ ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮಂಚಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಧೈರ್ಯ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದಿತು. “ಜಾನಕಮ್ಮನವರ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಾತಿನ ಪರಿಣಾಮವಾಗದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಗತಿಯೇನು? ಸುಧಾಕರ-ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಬಂಧ ಉಳಿದೀತು?”

ನಾನೇನೋ ರೌರವ ನರಕದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗದಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಓಡಿ ಬಂದೆ. ಆದರೆ ಸ್ವರ್ಗದೊಳಗೆ ಹೋಗುವಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ? ಜಾನಕಮ್ಮ ಅಲ್ಲಗಳೆದರೆ ನನಗೆ ತ್ರಿಶಂಕು ಸ್ವರ್ಗವೇ ಗತಿ.”

ಈ ವಿಚಾರದಿಂದ ಸುಧೆಯ ಕೈಕಾಲೇ ಹೋದವು. ಎನ್ನೆಯ ಕೆಳ ಬದಿಯ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ದೊಪ್ಪನೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಳು. ನಿರಾಲೆಯಿಂದ ಚಂದ್ರನಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ‘ಚಂದ್ರನು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಹತ್ತದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸುಧಾಕರನು ನನ್ನ ವನಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಪ್ರೇಮ ಲಭಿಸಲು ಏನಡ್ಡಿ?’ ಸಮುದ್ರದ ತುಷಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬರುವ ಶೀತಲವಾಯುವನ್ನು ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಳು. ಗಾಳಿಯು ಬುರ್ರನೆ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಆದರ ಅನಂದಕರ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರ ಆದರ ಜೊತೆಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿಲ್ಲ. ಸುಧಾಕರನು ತನ್ನ ವನಾಗದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಸುಖದಾಯಕ ಪ್ರೇಮ ತನಗೆ ಲಭಿಸಬಹುದೆಂಬ ಆಸೆಯು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯ ಹತ್ತಿತು. ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಆಕಾಶದತ್ತ, ಸಮುದ್ರದಡೆಗೆ ಅವಳು ದೃಷ್ಟಿಹಾಯಿಸಿದಳು. ಜಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಉಕ್ಕಿಟ್ಟ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡಲು ಬರುವದೆಂಬ ತತ್ತ್ವ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಆಕಾಶದ ಬಾಹುವಾರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಸುಖವೆಂದೂ ಲಭಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳ ಇಡೀ ಜೀವನ ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶವು ಕ್ಷತಿಯರೂಪಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೇ ಪಸರಿಸಿದರೂ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಬರೇ ಸ್ಪರ್ಶದ ಆಭಾಸ ಮಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಕಾಶದ ಹೃದಯದಿಂದ ಹರಿಯುವ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಯಾರೂ ತಡೆಯಲಾರರು. ಅದು ಸಹಜವಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಅರಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸಾಗರ ಲಹರಿಗಳು ಸಹ ಇದರಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಅವು ತಮ್ಮ ಕೈಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೇ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದರೂ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಚಂದ್ರಮನು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು ಆದರೂ ಅವನ ದರ್ಶನವಾದರೆ ಸಾಕು. ಅವುಗಳ ಹೃದಯ ಉಕ್ಕಿಬರುತ್ತದೆ.

"ಸುಧಾಕರರ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ರೀತಿ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡಲು ಬರಬಹುದು. ಜಾನಕಮ್ಮನವರು ಅವರನ್ನು ನನ್ನವರಾಗ ಗೊಡದಿದ್ದರೂ ಅವರು ನನ್ನವರಾಗಬಹುದು. ಅವರ ಶರೀರ ನನ್ನದಾಗ ದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಹೃದಯ ನನ್ನದಾಗಿಕ್ಕೆ ಏನಿಷ್ಟಿ? ಪ್ರೇಮ ಮಾಡುವ ದು ಶರೀರದ ಮೇಲೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಶರೀರವೇನೂ ನಿನ್ನೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ಇಂದು ಇದೆ, ನಾಳೆ ಇರಲಾರದು. ಆದರೆ ಪ್ರೇಮ ಅಮರವಾದದ್ದು. ಪ್ರೇಮ ಕ್ಷಾಗ್ರಿಯೇ ಪ್ರೇಮಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವರಿಯ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ದೇವರು ನನಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಬಹುದೇ? ದಯಪಾಲಿಸದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾಗಿದೆ? ಯಾವ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಶರೀರ ಸುಖದ ಸಂಬಂಧ ಲೇಶ ಮಾತ್ರ ವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಪ್ರೇಮವೇ ಉಚ್ಚ ತರಗತಿಯದಾಗಬ ಹುದು "

ಕಲ್ಪನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟಂದಿನಿಂದ ಸುಧೆಗೆ ಗುಗು ಏರತೊಡಗುತ್ತ. ಕಳೆದ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ಅವಳ ಹೃದಯ ದುಃಖದಿಂದ ತುಂಬಿ ಭಾರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಒಂದು ನಿಮಿಷವೂ ನಿದ್ರೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿಡೋಡನೆಯೇ ಹೃದಯದ ಭಾರ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವಳು ಕಲ್ಪನ ಮೇಲೆ ಮೈಯ್ಯಾ ನಿಸಿದ್ಡೇ ತಡ, ಸೃಷ್ಟಿವಾತೆಯು ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪಸುಗಂಧದಿಂದ ಸುವಾಸಕವಾದ ತನ್ನ ಕೈಯ್ಯಾಡಿಸಿದಳು ಗಾಳಿಯ ಭೀಷಣಕೆಯಿಂದ ಗಾಳಿಹಾಕಹತ್ತಿದಳು. ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಅವಳ ನಿದ್ದೆ ಕೆಡಬಾರ ದೆಂದು ಮೋಡದ ಕಾಗದ ಹಚ್ಚಿ ಅದರ ಬೆಳಕು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದಳು.

ಸುಧೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹತ್ತಿ ಎಂಟು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಾಗಲಿ ಕೈಬಿಟ್ಟು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗಿಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾಕರನು ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ದಿನ್ನೆ ಇಳಿದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ನಿದ್ರಿತ ಸುಧೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ಎಸ್ಮಯಗೊಂಡನು. "ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಧೆಯು ಅಣ್ಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರಂಥ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಬಹುದು; ತಾಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ದೊಡೆ

ತೊಡನೆ ದಾದಾಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ನನ್ನ ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಚಕಿತರಾಗುವರು ” ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಪನಗಳು ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿ ದ್ದವು.

ಸುಧೆಯ ನಿದ್ರಿತ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನು ತನ್ನನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟನು. ಅವಳೊಂದು ಸುಂದರ ಪ್ರತೀಕ ಯಂತೆ ಆತನಿಗೆ ಕಂಡಳು. ಜಗತ್ತಿನ ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ತಿರುಗಿ ಸಮುದ್ರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ದಂಡೆಯವರಿಗೆ ಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಯಾವರೂ ಏನು ಮಾಡುವದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಿಲ್ಲ ಕುಳಿತಾಗ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಬಾಲಕನಂತ ನಿಷ್ಪಾಪವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಅವಳ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಅವಳೊಡನೆ ಆಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮೈ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಗಾಳಿಯು ಅವಳ ಕೂವಲಿನೊಡನೆ “ಹುತ್ತುತ್ತು” ಆಡುತ್ತಿತ್ತು ಚಂದ್ರಾಕಿರಣಗಳು ಅವಳ ಸರಗಿನೊಡನೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಣೆಕ್ಕು ಆಟ ಆಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ರಮ್ಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನು ಆನಂದದಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟನು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಧೆಯು ಹಾಗೆಯೇ ಮಲಗಿರುವಳೆಂದು ಭಾಸವಾಯಿತು.

ಸುಧಾಕರನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಓರ್ವ ಸುಂದರ ಬಾಲಕನನ್ನು ನೋಡಲು ಮುದ್ದಿಡುವ ಮೋಹ ತಡೆಯಲಾಗದಂತೆ ಅರಿಯದೆ ಅವನ ಅಧರ ಸುಧೆಯ ಗಲ್ಲದ ಕಡೆ ಹೋಯಿತು. ಅವಳ ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಅಧರ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅವಳ ಹಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಕುಂಕುಮ ತಿಲಕವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ತಿಲಕ ಹಚ್ಚಬೇಕೋ ಬಾರದೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಮೇಲೆ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ.... .. ಅದಕ್ಕೆ ತಾಯಿ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ?

ಸುಧಾಕರನು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟ. ಸುಧಾಕರನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಸುಧೆಯು ಏಳತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳನ್ನು ಏಳಗೊಡದೆ ‘ಸುಧಾ’ ಎಂದು ಕರೆದನು.

“ಜಾನಕಮ್ಮನವರು ಒಪ್ಪಿದರೆ?” ಸುಧೆಯು ತಡವರಿಸುತ್ತ ಕೇಳಿ  
ಬಳು.

“ಇನ್ನೂ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ.”

“ಆಮ್ಮನವರಿಗೆ ಸೇರದಿದ್ದರೆ?”

“ಸೇರಲಿ, ಸೇರದಿರಲಿ; ನೀನು ನನ್ನವಳೇ ಇರುವಿ. ನನ್ನ ನನ್ನ  
ಸಂಬಂಧ ಇನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸತಕ್ಕದ್ದಿದೆ. ಆದರೆ ನೀನು ನನ್ನವಳಿರುವಿ  
ಯೆಂಬುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೂ ಶಕ್ಯವಲ್ಲ.”

ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಕಡೆಗೆ  
ನೋಡಿದರು. ನೋಡಹತ್ತಿದಂತೆ ಪರಸ್ಪರರ ಆತ್ಮಗಳು ನೇತ್ರಮಾರ್ಗ  
ವಾಗಿ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಶರೀರಮೂಲಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡವೆಂದು ಅವರಿಗೆ  
ಭಾಸವಾಯಿತು.

ಉಸುಕಿನೊಳಗಿಂದ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಮಂದಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡ  
ನೆಯೇ ಸುಧಾಕರನು ಈ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತನು. ಆಪರಾತ್ರಿಯ  
ಲ್ಲ ಈ ಜನರು ಹೀಗೇಕೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ  
ಆವನು ಮುಂದಾದನು. ಸುಧೆಯು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು.

ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ ಗಂಗಾಧರನಿದ್ದ. ಅವನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾ  
ರು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕೂಸು ಇತ್ತು. ಅವನ ಹಿಂದೆ ಜಗನ್ನಾಥ ಓಡುತ್ತ  
ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಯಮುಳು ಉಬ್ಬಿಸಬಡುತ್ತ ಓಡಿಬರುತ್ತಿ  
ದಳು ಸುಧಾಕರನು ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೂಸ  
ನ್ನು ಉಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಒಗೆಯುವನಿದ್ದ. ಆದರೆ ಸುಧಾಕರನು ಅವನನ್ನು  
ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಕೈಯ್ಯೊಳಗಿನ ಕೂಸನ್ನು ಸುಧೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳ  
ಲು ಸೂಚಿಸಿದನು. ಸುಧೆಯು ಮಗುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ  
ಜಗನ್ನಾಥ ಮತ್ತೆ ಯಮಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಗಂಗಾಧರನು ತುಂ  
ಬಾ ಜಗ್ಗಾಡಹತ್ತಿದನು. ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಆರ್ಥವಿಲ್ಲೆಂದು  
ಭಾವಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನು. ಗಂಗಾಧರನು ಹಲ್ಲು ಕಡಿಯುತ್ತ ಬಯ್ಯುತ್ತ  
ಹೂರಟು ಹೋದನು.

ದಿನ್ನೆ ಹತ್ತುವಾಗ ಯಮು ಮತ್ತು ಜಗನ್ನಾಥರ ಕಡೆಯಿಂದ ಗಂಗಾಧರನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿದವು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಯಮುವಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬಡಿತ ಬಡಿದು ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಹೋಗುವಾಗ ಹೆಂಡಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವನು ಎಂಟಾಣೆ ಹಣ ಬೇಡಿದನು. ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ನಿನಗೆ ತುಂಬಾ ಅಭರಣ ತಂದುಕೊಡುತ್ತೀನೆಂದು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಆಶೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಮುವು ಅವನ ಕೈಗೆ ಒಂದು ವೈಯನ್ನು ಸಹ ಹತ್ತಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹಲ್ಲುಕಡಿಯುತ್ತ ಹೊರಟುಹೋದ. ಆ ಮೇಲೆ ಸುಮಾರು ಹತ್ತುಘಂಟೆಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಆಗಲೂ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬಡಿಯಹತ್ತಿದನು. ಮತ್ತು ನಾಳೆ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ಕೇಳಿದರೆ ತಾನು ಒಂಭತ್ತು ಘಂಟೆಯಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆನೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವನು ಯಮುವಿಗೆ ಅಗ್ರಹ ಮಾಡಹತ್ತಿದ. ಆದರೆ ಅವನ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡ ಯಮುವು ನಿರಾಕರಿಸಲು, ಚಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಲು ಓಡಿದನು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಸನ್ನು ಬಾವಿಗೆಸೆದರೆ ನಾಳೆಯೇ ಪತ್ತೆ ಹತ್ತಬಹುದೆಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದುದರಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಓಡಹತ್ತಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅಕ್ಕ ತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ವ್ರತವಿಡ್ಡುದರಿಂದ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಆತನ ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಗಾಧರನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾದದ್ದು ಆತನ ಮಾತಿನಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಗೆ ತಾಯಿ ಮಗು ಸುಖವಾಗಿರುವರೆಂದು ಸುಡ್ಡಿಯನ್ನು ಘುಟ್ಟಿಸಲು ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಸುಧಾಕರನು ಯಮುವಿಗೆ "ಇಂತಹ ಗಂಡನಿಂದ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಸುಖ ದೊರೆತೀತು? ಇಂದು ನಿನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲೋಗೆದರೆ ನಾಳೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೂಕಬಹುದು" ಎಂದನು.

ಯಮೂಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೈನ್ಯ ಒಡಮೂಡಿತ್ತು. ಸುಧಾಕರನ ಮುಂದೆ ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬಳು ಎಧವೆಯೆಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಸಫಲೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ದುಃಖಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಸೌಭಾಗ್ಯದಂತಹ ಸುಖ ಇನ್ನಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಕಲ್ಪನೆಯು ಕಾಂಚನವೃಗದಂತೆ ವಂಚಕವಿದೆಯೆಂಬ ವಿಚಾರ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಬಂದಿತು.

ಶಿವಮಂದಿರದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಜಾನಕಮ್ಮ ಸುಧೆಯನ್ನು ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಳು. ಸುಧೆಯು ಅವರ ವಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಆಶ್ರಯವಿರದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದಳು.

×                      ×                      ×                      ×                      ×

ಸುಧಾ ಮತ್ತು ಯಮುಳನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದೇ ಲೇಸೆಂದೆನಿಸಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಜಗನ್ನಾಥನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಸುಧಾಕರನು ಅವನ ಹತ್ತರ ಕೆಲವು ಹಾಸಿಗೆ ಹೊದಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶಿವಮಂದಿರದ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾದುದರಿಂದ ಕಾಳಿಗೆ ದಣುವಾಗಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನೂ ಮರೆತು ತನ್ನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಗಿ ಕರೆಯಹತ್ತಿದನು. ಆದರೆ ಕಾಳಿಗೂ ನಿದ್ರೆಯೆರಡರಿಂದ ಸುಧಾಕರನ ಮೊದಲಿನ ಕರೆಗೇ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು. ಇಬ್ಬರೂ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು.

ವಾರುಣಿಯ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲ ಈಗ ನಾಲ್ಕಾರು ತಿಂಗಳಿಂದ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದೆಯೆಂದು ಸುಧಾಕರನು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ವಾರುಣಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಿಗೆ ಇವ್ವಡಿ ಅಭಿಮಾನವೆನಿಸಿತು.

ಆ ಮೇಲೆ ಸುಧಾಕರನ ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತುಕತೆಯಾಗಿ, ಕಾಳಿಯು ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸದ್ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ನೆರವಾಗಲು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನಿತ್ತನು.



ಬೆಳಗುಂಜಾವದ ಸುಮಾರಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿತು. ಆದರೆ ಆ ದಿನ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ನಿದ್ರೆ ಬೀಳಬಾರದೆಂದೇ ದೈವ; ಸಂಕಲ್ಪವಿರಬೇಕು. ಅವರು ಮಲಗಿ ಒಂದು ತಾಸು ಹೊತ್ತಾಗತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಾಗಲ ಬಳಿ ರಾವಸಾಹೇಬ, ದಾದಾನಾಹೇಬ, ಮಧುಕರ ಅವರು ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು.

“ಒಳ್ಳೇ ಸುಧಾರಣೆ ನಡಿಸಿರುವಿರಿ ನೀವು, ವ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆ ಎನಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ?” ದಾದಾನಾಹೇಬರು ನುಡಿದರು.

“ಮತ್ತೆ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಘಂಟೆಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ವಾರುಣಿಯ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೋದದ್ದೇಕೆ? ರಾಯರೇ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೀವು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೀರೆಂದು ಈಗಷ್ಟೇ ಗಂಗಾಧರನೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.” ರಾವಸಾಹೇಬರು ಒಳ್ಳೇ ಜೋರಿನಿಂದ ಕೇಳಿದರು.

“ಒಂದು ವಿಧವೆ, ಒಂದು ಕುಮಾರಿಕೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಧವೆ. ಆದ ಬಳಿಕ ಇನ್ನೇನು ಉಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು?” ಮಧುಕರನು ಕುತ್ತಿತ ತನದಿಂದ ಉದ್ಗರಿಸಿದನು. ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಸಂತಾಪವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು.

“ರಾವಸಾಹೇಬರೇ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನೀತಿಯ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ತಮ್ಮ ಕಾಲ್ಪುಡದಲ್ಲಿ ಎನು ಕೊಳೆಯುತ್ತಿರಬಯಂಬುದನ್ನಷ್ಟು ನೋಡಿ.”

“ನನ್ನ ಕಾಲ್ಪುಡದಲ್ಲೇನಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾನು ಸಮರ್ಥನೇ ಇಲ್ಲೇನೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನಾನು ಸ್ವತಃ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದುದರ ಬಗ್ಗೆ ನೊವಲು ಜವಾಬು ಕೊಡಿ. ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತುಘಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆ ದಿನನೆಯ ಮೇಲೆ ವಾರುಣಿಯನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವ ಅಗತ್ಯವೇನಿತ್ತು?”

“ನಾನು ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಘಂಟೆಗೆ ವಾರುಣಿಯನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ ”

“ನಾವು ಸ್ವತಃ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಗಂ  
ಗಾಧರನಿದ್ದಾನೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡರೆ ಒಳ್ಳೆ  
ಯದಾಯಿತು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ. ಎಂತಹ  
ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯರು!”

“ದಾವಾಸಾಹೇಬರೆ. ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಮಾತಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.  
ನನ್ನ ರಾಜಿನಾಮೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಿರಿ.”

ಸುಧಾಕರನು ಕೂಡಲೇ ರಾಜಿನಾಮೆ ಗೀಚಿದನು. ರಾಜಿನಾಮೆ  
ಕ್ಷಮೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ದಾವಾಸಾಹೇಬರು, “ಸುಧೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗ  
ಸಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ಸುಧೆಯು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರಲಾರಳು.”

“ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಕೊಟ್ಟೀನು?”

“ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಕೊಡಬಹುದು.”

“ನಮಗೆ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಂತಹರೆ ಬೆನ್ನು  
ಬಿಚ್ಚರೆ ಆಯುಷ್ಯದ ಹಾನಿಯಾದೀತೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು  
ದೆ. ಏನೇ ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ನಾವು ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.”  
ಸುಧಾಕರನು ಸಂಭಾವಿತನಂತೆ ನುಡಿದನು.

ಸುಧಾಕರ ಮತ್ತು ಕಾಳೆ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸುಧೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿದ್ದ  
ಆವನ ಒಣಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಗು ಬಂದಿತು. ‘ಇನ್ನು  
ನಾನು ನಿಮ್ಮವಳಲ್ಲ’ ಎಂದು ಸುಧೆಯ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ ಹೊರ  
ತು ಈ ಕಟಕಟಿ ತಪ್ಪಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದು ಸುಧಾಕರ  
ನು ಅವರನ್ನು ಸುಧೆಯ ಬಳಿ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಒಪ್ಪಿದನು. ಸುಧಾಕರನು  
ವಾರುಣಿಯನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದದ್ದು ಸಟಿಯೋ ದಿಟವೋ ಎಂದು  
ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ರಾವಸಾಹೇಬರು ವಾರುಣಿಯನ್ನು ಕರೆಯಲು ಹೋದ

ರು. ಬರುವಾಗ ಗಂಗಾಧರನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ನ.ಘಕ ರನ ತಾಯಿಯೂ ಬರುವವಳಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತ ಹಿಂದೇ ಬುಳವನು.

ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಶಿಸನುಂದಿರದ ಕಡೆ ಹೊರಟರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರು ಮಾತಾಡುವಿದ್ದರೂ ವಾರುಣಿ ಮತ್ತು ಕಾಳಯ. ವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮೂಕ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ನಡಿಸಿದ್ದವು.

ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಸುಧಾ ಮತ್ತು ಯಮು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜಗನ್ನಾಧನು ಅಕ್ಕನ ಮಗುವನ್ನು ಆಡಿಸುತ್ತ ದೂರ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನವಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು.

ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಧಾ, ಯಮು ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಯಮುವನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಗಂಗಾಧರನು ಅವಳ ನೈಮೇಲಿ ಹರಿಹಾಯ್ದನು. ಸುಧಾಕರ, ಕಾಳಿಯವರು ನಡುವೆ ತಡೆದಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವಳು ಬುಳವುಕೊಂಡಳು.

“ನೀನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲ ನಾನಿನ್ನ ಗಂಡನಲ್ಲ.”

ಆಕೆಯೇನೂ ಬುತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

“ನಾನು ನಿನ್ನ ಗಂಡನಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಕುಂಕುಮವನ್ನು (ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದೀ ಯೆ. ಅಳಿಸು ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ”

ಗಂಗಾಧರನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಆಕೆಯ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಒರ ಸುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅದರೆ ಅವನಿಗೆ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕಷ್ಟ ತಪ್ಪಿ ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಯಮುವೇ ತನ್ನ ಬಲಗೈ ನಡುವೆರಳಿನಿಂದ ಕುಂಕು ಮವನ್ನೊರಿಸಿದಳು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರೂ ಇತ್ತ ಹೊರಳಿ “ಮಗೂ, ಆ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಇವಳಿಗೆ ಹಚ್ಚು” ಎಂದರು.

“ಸುಧಾ, ಇದೇನು ನಡಿಸಿರುಸಿ? ಒರಸು ಅದನ್ನು” ಎಂದು ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಚೀರಿದರು.

“ದಾದಾಸಾಹೇಬರೇ, ಸ-ಛೆಯು ನಿಸ್ತು ತಂಗಿಯೆಂದು ಈ ರೀತಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವ ಮುಂಚೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಿರುವಳೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿರಿ.”

ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಹತಾಶರಾದರು. ವಾರಣಸಿಯು ಮುಂಚೆ ಶೋಭಿಸಿ ತನ್ನ ಉಡುಗರೆಯೆಂದು ಸುಧಯ ಕೋಮಲಾಂಗುಳಿಯೊಳಗೆಂದು ಉಂಗುರವನ್ನುಟ್ಟಳು. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ‘ಸುಧಾಕರ’ ಎಂದು ಕರೆದದಿತ್ತು.

ಅನ್ನು ರಾವನಾಹೇಬರು ಸುಧಾಕರನ ಮೇಲೆ ಹರಿಯಾಯುವವರಿಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಾರಣಸಿಯು ‘ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿ ತನಗೆ ಭಟ್ಟಿಯಾದವರು ಸುಧಾಕರನವರೇ ಕುಳಿಯವರು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ರಾವನಾಹೇಬರು ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕಾಯಿತು. ಗಂಗಾಧರನ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ದಾದಾಸಾಹೇಬರು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗಂಗಾಧರನೂ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮುಂದೆ ಸುಳ್ಳಾದುವುದು ಶಕ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಮಾಲಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರೇ ಆರನ ಪಾಣವಳಿಸಿದ್ದರು. ಗಂಗಾಧರನು ವಶ್ವಾತನಾದಿಂದ ತಾನು ಮಾಟವರವ್ವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು.

“ಕಾಳಿ ಬಂದಿದ್ದನಂತೆ, ಕಾಳ! ಅವನೇನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಹೇಬರ ಮಗನೇ? ಅವನೊಡನೆ ಮದುವೆಯಾದರೆ ನಿನಗೇನು ಸಿಕ್ಕೀತು?” ಎಂದು ಒಂದೇಸವನೆ ರಾವನಾಹೇಬರು ಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಆದರೆ ಅವಳು ಒಂದಕ್ಕೂ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಈಗ ದಾದಾಸಾಹೇಬರಿಗೆ ನಾಲೆಯ ಚಿಂತೆ ಸುರುವಾಯಿತು. ಸುಧಾಕರನಂತಹ ಎಂ. ಎ. ನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. “ಸುಧಾಕರ, ಆದಷ್ಟು ಆಗಿಹೋಯಿತು. ನಿನ್ನ ರಾಜನಾಮೆಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳು. ಆದರೆ ನಿನಗೂ ನಾಲೆಗೂ ಕೂಡಿಯೇ ಒಳಿತಾದೀತು.”

“ನನಗದರಲ್ಲಿ ಒಳಿತಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯೇ ನನಗಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸುವಿರಾ?”

“ಅದೇನೋ ನಿಜ. ಆ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾ, ಯಮು, ಜಗನ್ನಾಥ, ಗಂಗಾಧರನಂತಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬರಬಹುದು. ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಗೆ ನೆರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು ದೇಶವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಿಗೊಯ್ಯುವರು.”

“ಮನೋರಾಜ್ಯವನ್ನು ಏಕೆ ಕಟ್ಟುತ್ತೀರಿ? ಹಣವ ಹೊರತು ಇಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದೂ ನಡೆಯದು.”

“ಸುಧಾಕರನ ಕಾರ್ಯ ನಾನಿರುವ ವರೆಗೆ ಹಣವ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಎಂದೂ ಬಂದು ಬೀಳದು. ನನ್ನ ಗಿರಣಿಯ ವಾರ್ಷಿಕ ೨೫ ಸಾವಿರ ರೂವಾಯಿಯ ಉತ್ಪನ್ನ ಅವನ ನೆರವಿಗದಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿ.”

ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮನಸ್ಸಿ ತಿಯು ೨೫ ಸಾವಿರ ರೂವಾಯಿ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಬದಲಿಸಿತು. ಅವರು ಕಾಳಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗಲವನನ್ನು ತ್ತು “ಮಿ, ಕಾಳೆ, ನಾನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ತರುಣ ತರುಣಿಯರು ಜೀಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗದ ಹೊರತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿವಾಹವಾಗುವದೆಂತು? ಪ್ರೇಮ ವಿವಾಹದ ಹೊರತು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಿಗುವದು ಹೇಗೆ? ಇಂಗ್ಲಂಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿವಾಹವಿದೆಯೆಂದೇ ಸ್ವರಾಜ್ಯವಿದೆ. ನಮ್ಮ ಓಲ್ಡ್ ಸೈಕ್ಸ್ ಸಾಹೇಬರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ಎಜ್ಜೋ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವದೇನು? ಚುಂಬಿಸುವದೇನು? ನೀವು ಬೇಕಾದರೆ ಜನ್ಮದ ಗಂಟು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಾನೇನೂ ಬೇಡವೆನ್ನು ವದಿಲ್ಲ.”

ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಹರಟೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದುದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಡೆದಿದ್ದರು. “ದಾದಾಸಾಹೇಬರೇ, ಸುಧಾಕರನ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯ ಹಣಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಡೆಯಬಹುದೆಂದೆಣಿಸಬೇಡಿರಿ. ಅವನಿಗೆ

ಕಾಳಿಯಂತಹ ಗೆಳೆಯರು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನಂತಹ ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಸಹ ಅವನಿಗೆ ನೆರವಾಗಬಹುದು."

ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಧ್ವನಿ ಪರಿಚಿತವಾದಂತೆನಿಸಿತು. ಆದರೂ ದಾದಾ ಸಾಹೇಬರು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸುಧಾಕರನ ಗೇಲಿಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರಿಂದ "ಸುಧಾಕರ, ಈ ಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ದಂಡವನ್ನು ಭಡಿಯಂತೆಯೂ, ಕಾರ್ವಿಶಾಪಿಯನ್ನು ಬೋರ್ಡ್ ಒರೆಸುವುದಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಸಾಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬಹುದು."

ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಧುಕರ, ಸುಂದರಾಬಾಯಿಯವರು ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರು.

"ದಾದಾಸಾಹೇಬರೇ, ಸಾವಂತವಾಡಿಯ ಸದುಭಾವು ವೈದ್ಯನು ತನ್ನ ಕಷ್ಟಾಜಿತ ಉತ್ಪನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಸುಧಾಕರನ ಹೊಸ ಸಾಲೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಿಳಿಯಿತೇ?"

'ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ!' ಎಂದು ಚೀರಿವನವೇ ಸುಂದರಾಬಾಯಿಯು ಕಳಕ್ಕೆ ಬಿಡುಬಿಟ್ಟಳು.

"ಮಧುಕರಾ, ನಿನಗೆ ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆತಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿತ್ತಕರ್ತವ್ಯ ತೀರಿದಂತಾಗಿದೆ. ತಂದೆಯು ವಾಪದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹಣವನ್ನು ಮಗನು ವಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ವಜ್ಜು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಬೆವಂಳಿಸಿ ಗಳಿಸಿದ ಹಣ ಅಮೃತವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೆರವರ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊಡೆದು ಸಂಚಯಿಸಿದ ಹಣವೇ ಹಾಲಾಹಲವಿರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟರಿಂದ-ನಾನು ವಾಪದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಹಣವನ್ನು ಮಗನಿಗೋಸ್ಕರ ಇಡುವ ಇಚ್ಛೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಬಡವರ ರಕ್ತ ಹಿಂಡಿ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಹಣವನ್ನು ಸುಧಾಕರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಡವರಿಗೆ ಸಂಜೀವನಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವೆನು. ನಾನು ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ತಿರುಗಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿನಂತಹ ಶಾಂತಿ ನನಗೆ ಹಿಂದೆಂದೂ ದೂರೇತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇಂದು ನನಗೆ ದೇವದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಹೆಣವನ್ನು ಕೂಡಿಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಬಡವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಅಧಿಕ ಸುಖವಿದೆಯೆಂದು ಇಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡೆನು. ಈ ಕಾಂಚನಮೃಗದ ಹಿಂದೆ ಓಡುತ್ತಾ ಜೋಗಿ, ಸುಖದ ಪರ್ಣಕುಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ದುಃಖದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದೆ. ಕಾಲಿಗೆ ಮುಳ್ಳು ನಟ್ಟಿತು. ಸುತ್ತಲೂ ಹಿಂಸ್ರ ಪಶುಗಳು ಕೂಡ ಹತ್ತಿದವು. ಆದರೂ ಹಿಂತಿರುಗುವ ಬದ್ಧಿ ನನಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಭೋ! ಇಂದು ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಈ ಕಾಂಚನಮೃಗದ ಮೋಹವನ್ನು ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹರಿದ. ಚಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ನನ್ನ ಪರ್ಣಕುಟಿಯು ನನಗೆ ಕಾಣಹತ್ತಿತು.

ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿದರು.  
 ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಅವರನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿದರು

❦ ಮುಗಿದುದು. ❦







ಪರ್ವತಕುಟಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ,  
ಗೋಕರ್ಣ.









